

ENSON DEĞİŞİKLİKLERİYLE

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ YASALARI

8170
344.82
B4

ENSON DEĞİŞİKLİKLERİYLE

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ YASALARI

TÜRK-İŞ YAYINLARI NO: 176

SUNUŞ

Çalışma hayatında İŞÇİYİ, İŞVERENİ ve ÜRETİMİ olumsuz yönde etkileyen en önemli unsur, hiç şüphesiz işçi sağlığı ve iş güvenliğidir. İnsan haklarına saygılı gelişmiş ülkeler aldıkları tedbirlerle, iş kazaları ve meslek hastalıklarını en aza indirmeyi başarmışlardır. Buna karşılık ülkemizdeki uygulamalar ve ona bağlı gelişmeler maalesef içaçıcı değildir.

Ülkemizdeki olumsuz gelişmeler, genel olarak ilgili mevzuatın amacına uygun olarak uygulanmaması gerekli tedbirlerin alınmaması ve yeterli seviyede denetim yapılmamasına dayanmaktadır. Bu yüzden her yıl yüzlerce insan hayatını kaybetmekte, sakat kalmakta, meslek hastalığına tutulmaktadır. Ayrıca üretim kaybı başta olmak üzere milyarları aşan maddi kayıp ve milli servet bu sebeplerle heba olmaktadır.

Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) nın üzerinde önemli durduğu bu amaçla sözleşme ve tavsiye kararları geliştirdiği gözönüne alındığında sorunun milli seviyenin üstünde ve milletlerarası boyutta olduğu görülmektedir.

Devletler, bir yandan kendi bulgu ve deneyimlerini, öte yandan ILO'nun koyduğu kurallarını esas alarak soruna çözüm aramaktadırlar. Alınan tedbirler bizde olduğu gibi, kağıt üzerinde ve göstermelik değil, işin özüne dönük kalıcı ve sonuç alıcıdır. Bu amaçla sürdürülen çalışmalar işçi sağlığı ve iş güvenliği diye adlandırılan bir bilim dalının doğmasını sağlamıştır. Önce **insan**, sonra üretim noktasına ulaşan bu uluslararası anlayış, ülkemizde önce **üretim** sonra insan anlayışından henüz kurtarılamamıştır. Bu alanda diğer ülkelerden geri oluşumuzun başlıca sebebi budur.

Diğer ülkelerle mukayese edildiğinde Türkiye'nin en fazla iş kazasına maruz kaldığı görülmektedir. Son beş yılda meydana gelen işkazaşı 755.630'dur. Bu kazalarda 5.966 işçi hayatını kaybetmiştir. Kaybedilen işgünün sayısı ise on milyonu aşmaktadır. Üstelik kazalar ve işgücü kayıpları yıllar itibariyle azalmamakta aksine artmaktadır. TÜRK-İŞ ve üyesi kuruluşlar çeşitli faaliyetler sürdürerek soruna kalıcı çözüm aramaya devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amacı **sağlıklı insanla, sağlıklı çalışma ortamını** sağlayabilmektir.

TÜRK-İŞ bir yandan ilgilileri uyarmakta onlara görev ve sorumlulukları hatırlatılmakta, öte yandan riskli işkollarına öncelik vererek, eğitim programlarını geliştirip uygulamaktadır.

TÜRK-İŞ'in eğitim faaliyetleri içinde çok önemli bir yeri olan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği seminerleri konferans ve sempozyumlarla desteklenmekte bu suretle kamuoyu oluşturmaya özel önem verilmektedir.

Her yıl Mayıs ayının ilk haftasında bütün illerde düzenlenen İşçi Sağlığı haftalarının daha verimli olabilmesi için gereken gayret gösterilmektedir.

Yapılan eğitimlerin kalıcılığını sağlamak, özellikle kurul üyeleri, yönetici ve temsilcilerinin eğitim sonrası işyerlerinde rehber kitap olarak kullanacakları, bu kitapçık "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine" ilişkin, Yasa, Tüzük, Yönetmeliklerle, kurul çalışmaları ve Beslenme ile ilgili bilgileri içermektedir.

İkinci baskısı 1475 sayılı iş kanununa göre işçilerden kesilen ceza paraları fonundan karşılanan İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ YASALARI adlı bu kitapçığın önemli bir ihtiyaca cevap vereceğini umuyor, TÜRK-İŞ Yönetim Kurulu adına sağlıklı ortamda, kazasız, sorunsuz, insanca çalışma ve yaşamaya hizmet etmesini diliyorum.

Mustafa BAŞOĞLU
TÜRK-İŞ Genel Eğitim Sekreteri

İÇİNDEKİLER

T.C. Anayasası İlgili Maddeler	5
Umumi Hıfzıssıhha Kanunu İlgili Maddeler	6
İş Kanunu İlgili Maddeler	7
İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü	27
İşyerlerinde İşin Durdurulmasına veya İşyerinin Kapatıl- masına İlişkin Tüzük	168
İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları Hakkında Tüzük ...	174
Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü	179
Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hak- kında Tüzük	200
Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü	265
Gebe veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Koşullarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakım Yurtları (KREŞ) Hakkında Tüzük	287
Kadın İşçilerin Sanayiye Ait İşlerde Gece Postalarında Çalıştırılma Koşulları Hakkında Tüzük	299
İşyeri Hekimlerinin Çalışma Şartları ile Görev ve Yetkileri Hakkında Yönetmelik	302
Makina Koruyucuları Yönetmeliği	316
Gürültü Kontrol Yönetmeliği	327

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASI

İLGİLİ MADDELER

Kanun No : 2709

Kabul Tarihi : 18.10.1982

Madde 50 — Kimse, yaşına ,cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz.

Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

Dinlenmek, çalışanların hakkıdır.

Ücretli hafta ve bayram tatili ile ücretli yıllık izin hakları ve şartları kanunla düzenlenir.

Madde 56 — Herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir.

Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak; insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler.

Devlet, bu görevini kamu ve özel kesimlerdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getirir.

Sağlık hizmetlerinin yaygın bir şekilde yerine getirilmesi için kanunla genel sağlık sigortası kurulabilir.

Madde 60 — Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilatı kurar.

UMUMİ HIFZISSIHHA KANUNU

İLGİLİ MADDELER

Kanun No : 1593

Kabul Tarihi : 6.5.1930

İşçiler Hıfzıssıhhası

Madde 173 — On iki yaşından aşağı bütün çocukların fabrika ve imalâthane gibi her türlü san'at müesseseleri ile maden işlerinde ameile ve çırak olarak istihdamı memnudur.

On iki yaş ile on altı arasında bulunan kız ve erkek çocuklar günde azami sekiz saatten fazla çalıştırılmaz.

Madde 174 — On iki yaş ile on altı yaş arasında bulunan çocukların saat yirmiden sonra gece çalışmaları memnudur.

Madde 175 — Bütün işçi için gece hizmetleri ile yer altında icrası lazım gelen işler 24 saatte sekiz saatten fazla devam edemez.

Madde 176 — Mahallî belediyelerince bar, kabare, dans salonları, kahve, gazino ve hamamlarda on sekiz yaşından aşağı çocukların istihdamı menolunur.

Madde 177 — Gebe kadınlar doğumlarından evvel üç ay zarfında çocuğunun ve kendisinin sıhhatine zarar veren ağır hizmetlerde kullanılamaz. Doğurduktan sonra 155. maddede tayin edilen muayyen müddet istirahatını müteakip işe başlayan emzikli kadınlara ilk altı ay zarfında çocuğunu emzirmek üzere mesai zamanlarında yarımşar saatlik iki fasıla verilir.

Madde 178 — Her nevi sanat müesseseleri ve maden ocakları ve inşaat yerleri dahilinde veya yakınında ispirotolu meşrubat satışı veya umumî evler açılması memnudur.

Madde 179 — Aşağıdaki mevaddı ihtiva cylemek üzere işçilerin sıhhatini korumak için İktisat ve Sıhhat ve İctimal Muavenet Vekaletleri tarafından müstereken bir nizamname yapılır.

1 — İş mahallerinin ve bunlara alt ikametgah ve saire gibi müstemlatın haliz olması lazım gelen sıhhi vasıf ve şartlar.

2 — İş mahallerinde kullanılan alet ve edevat, makineler ve iptidai maddeler yüzünden zuhuru melhuz kaza, sari veya mesleki hastalıkların zuhuruna mani tedabir ve vesait.

Kadınlarla 12'den 16 yaşına kadar çocukların istihdamı memnu olan sıhhate mugayyır ve muhafaralı işleri neden iharet olduğu iş kanununda tasrih edilecektir.

İ Ş K A N U N U

İLGİLİ MADDELER

Kanun No : 1475 - 2869

Kabul Tarihi : 29.7.1983

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Madde 61 — (2369 ile değişik) a) Genel bakımdan iş süresi haftada en çok 45 saattir.

Bu süre, haftada 6 iş günü çalışılan işlerde günde 7,5 saati geçmemek üzere ve cumartesi günleri kısmen veya tamamen tatil eden işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır.

İş müddetlerinin yukarıdaki esaslar çerçevesinde uygulama şekilleri Çalışma Bakanlığınca çıkarılacak İş Süreleri Tüzüğünde belirtilir.

b) Sağlık kuralları bakımından günde ancak 7,5 saat veya daha az çalışması gereken işler, Çalışma Bakanlığı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının ortaklaşa hazırlayacakları bir tüzükte belirtilir.

Değişiklikten önce 61. madde şöyleydi :

İş Süresi

Madde 61 — a) Genel bakımdan iş süresi haftada en çok 18 saattir.

Bu süre, haftada 6 iş günü çalışılan işlerde günde 8 saati geçmemek üzere ve Cumartesi günleri kısmen veya tamamen tatil eden işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır.

İş müddetlerinin yukarıdaki esaslar çerçevesinde, uygulama şekilleri Çalışma Bakanlığınca çıkarılacak iş süreleri tüzüğünde belirtilir.

b) Sağlık kuralları bakımından günde ancak 8 saat veya daha az çalışması gereken işler, Çalışma Bakanlığı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının ortaklaşa hazırlayacakları bir tüzükte belirtilir.

İş süresinden sayılan haller

Madde 62 — I - a) Madenlerde, taş ocaklarında, yahut her ne çeşit olursa olsun yer altında veya su altında çalışılacak

İşlerde işçilerin kuyulara, dehlizlere veya asıl çalışma yerlerine inmeleri veya girmeleri ve bu yerlerden çıkmaları için gereken süreler,

b) İşçilerin işveren tarafından işyerlerinden başka bir yerde çalıştırılmak üzere gönderilmeleri halinde yolda geçen süreler,

c) İşçinin, işinde ve işverenin her an buyruğuna hazır bir halde bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın ve çıkacak işi bekliyerek boş geçirdiği süreler,

ç) İşçinin, işveren tarafından başka bir yere gönderilmesi veya işveren evinde veya bürosunda yahut işverenle ilgili herhangi bir yerde meşgul edilmesi suretiyle asıl işini yapmaksızın geçirdiği süreler,

d) Emzikli kadın işçilerin çocuklarına süt verme için belirtilecek süreler,

e) Demiryolları ve sair yollar ve köprülerin yapılması, muhafazası yahut tamir ve tadili gibi işlerde vakı olduğu veçhile işçilerin ikamet ettikleri mevkilerden uzak bir mesafede bulunan işyerlerine hep birlikte nakledilmeleri icabeden her türlü işlerde bunların toplu ve mukannen surette götürülüp getirilmeleri esnasında geçen süreler,

İşçinin günlük kanunî iş sürelerinden sayılır.

II - İşin mahiyetinden doğmayıp da işveren tarafından sırf sosyal yardım gayesiyle işyerine götürülüp getirilme esnasında araçlarda geçen zaman iş süresinden sayılmaz.

Madde 63 — Çalışma saatleri, «memleket saat ayarı» na göre düzenlenir.

İşin başlayıp ve bitiş saatleri ile dinlenme saatleri işyerlerine asılacak levhalarda gösterilir.

Madde 64 — I - Çalışma süresinin ortalama bir zamanda o yerin âdet ve işin gereğine göre ayarlanmak suretiyle işçilere :

a) 4 saat veya daha kısa süreli işlerde 15 dakika,

(2869 ile değişik b) 4 saatten fazla ve 7,5 saatten az süreli işlerde yarım saat,

c) 7,5 saat veya daha fazla süreli işlerde bir saat, dinlenme verilir.

Bu dinlenme süreleri en az olup aralıksız verilir.

Ancak bu süreler, iklim, mevsim ve yerdeki örf ve gelenekler veya işin niteliği gözönünde tutularak toplu iş sözleşmesi veya hizmet akidleri ile aralı olarak kullanılabilir.

II - Dinlenmeler bir iş yerinin aynı kısmındaki bütün işçilerine önceden belirtilmiş olan aynı saatte uygulanır. Şu kadar ki işin gereğine göre nöbetleşe dinlenme yapılması toplu iş sözleşmeleri veya hizmet akidleri ile düzenlenebilir.

III - Yukarıda yazılı dinlenmeler çalışma süresinden sayılmaz.

64. maddenin 1. bendinin (b) ve (c) fıkraları değişikliktен önce şöyleydi :

b) 4 saatten fazla ve 8 saatten az süreli işlerde yarım saat.

c) 8 saat veya daha fazla süreli işlerde bir saat. dinlenme verilir.

Madde 65 — I. İş hayatında (Gece) en geç saat 20 de başlayarak en erken sabah 6 ya kadar geçen ve her halde en fazla 11 saat süren gün dönemidir.

II - Bazı işlerin niteliğine ve gereğine göre yahut yurdun bazı bölgelerinin iklim ve âdet ayrılıkları bakımından iş hayatına ilişkin (Gece) başlangıcını daha geriye alınması veya yaz ve kış saatlerinin ayarlanması, yahut çeşitli işler için erkek, kadın ve çocuk işçiler hakkında (Gece) deyiminden anlaşılacak gün deminin başlama ve bitme saatlerinin belirtilmesi suretiyle birinci bendeki genel hükmün uygulama şekillerini tespit etmek yahut bazı gece çalışmalarına herhangi bir oranda fazla ücret ödenmesi usulünü koymak veya gece işletilmelerinde ekonomik bir zorunluluk bulunmayan işlerde işçilerin gece çalıştırılmalarını yasak etmek üzere Çalışma Bakanlığınca tüzükler hazırlanabilir.

(2869 ile değişik) III. İşçilerin gece çalışmaları 7.5 saatli geçemez.

IV - Gece ve gündüz işletilen ve nöbetleşe işçi postaları kullanılan işlerde en fazla bir iş haftası gece çalıştırılan işçilerin, ondan sonra gelen ikinci iş haftası gündüz çalıştırılmaları suretiyle postalar sıraya konur.

Çalışma Bakanlığı, gece ve gündüz postalarında onbeşer günlük nöbetleşmeye de izin verebilir.

Değişiklikten önce 3. bent şöyleydi :

III - İşçilerin gece çalışmaları 8 saati geçemez.

Çalıştırılma yaşı ve çocukları çalıştırma yasağı

Madde 67 — (2869 ile değişik) 15 yaşından aşağı çocukların çalıştırılmaları yasaktır.

Ancak, çocukların sağlık ve gelişmelerine, okul veya mesleki eğitim ve mesleğe yöneltme programlarına devamlarına yahut öğrenimden faydalanma kabiliyetlerine zarar vermeyecek nitelikteki hafif işlerde 13 yaşını doldurmuş çocukların çalıştırılmaları mümkündür.

Okula gidenlerin iş saatleri, okul saatlerine engel olmayacak şekilde düzenlenir ve ders saatleri 7,5 saatlik çalışma süresinin içinde sayılır.

Değişiklikten önce 67. madde ve başlığı şöyleydi :

Çocukları çalıştırma yasağı

Madde 67 — 16 yaşını doldurmamış çocukların, hangi işte olursa olsun günde 8 saatten fazla çalıştırılması yasaktır. Bunlardan ilkokula gidenlerin iş saatleri okul saatlerine engel olmayacak şekilde düzenlenir ve ders saatleri 8 saatlik çalışma süresinin içinde sayılır.

Yer ve su altında çalıştırma yasağı

Madde 68 — Maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yeraltında veya sualtında çalışılacak işlerde 18 yaşını doldurmamış erkek ve her yaştaki kadınların çalıştırılmaları yasaktır.

Gece çalıştırma yasağı

Madde 69 — Sanayide alt işlerde 18 yaşını doldurmamış erkek çocuklarla her yaştaki kadınların gece çalıştırılmaları esas itibarıyla yasaktır.

Şu kadar ki; işin özelliği icabı kadın işçi çalıştırılması gereken işlerde 18 yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmalarına, Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığının müştereken hazırlayacakları bir tüzükte gösterilecek şartlar çerçevesinde izin verilebilir.

Analık halinde çalıştırma yasağı

Madde 70 — (2869 ile değişik) Kadın işçilerin doğumdan önce 6 ve doğumdan sonra 6 hafta olmak üzere 12 haftalık süre için çalıştırılmaları yasaktır.

Ancak, bu süreler işçinin sağlık durumuna ve işin özelliğine göre doğumdan önce ve sonra gerekirse artırılabilir.

Bu süreler hekim raporu ile belirtilir.

İsteği halinde kadın işçiye, doğumdan sonraki 6 haftadan sonra 6 aya kadar ücretsiz izin verilir. Bu süre ücretli izin hakkının hesabında nazara alınmaz.

Değişiklikten önce 70. madde şöyleydi :

Analık halinde çalıştırma yasağı

Madde 70 — Kadın işçilerin doğumdan önce 6 ve doğumdan sonra 6 hafta olmak üzere 12 haftalık süre için çalıştırılmaları yasaktır.

Ancak, bu süreler işçinin sağlık durumuna ve işin özelliğine göre doğumdan önce ve sonra gerekirse artırılabilir.

Bu süreler hekim raporu ile belirtilir.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

Sağlık ve güvenlik şartları

Madde 73 — (2869 ile değişik) Her işveren, işyerinde işçilerin sağlığını ve işgüvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları sağlamak ve araçları noksansız bulundurmakla yükümlüdür.

İşçiler de, işçi sağlığı ve işgüvenliği hakkındaki usul ve şartlara uymakla yükümlüdür.

İşverenler, makinelerin kullanılmasından doğacak tehlikelerden ve bu hususta önceden alınabilecek tedbirlerden işçileri münasip bir şekilde haberdar etmek zorundadırlar.

İşverenler, işyerlerinde meydana gelecek kazaları engel, kazadan sonraki iki gün içinde yazı ile ilgili bölge çalışma müdürlüğüne bildirmek zorundadırlar.

Değişiklikten önce 73. madde şöyleydi :

Sağlık ve güvenlik şartları

Madde 73 — Her işveren, işyerinde işçilerinin sağlığını ve işgüvenliğini sağlamak için gerekli olanı yapmak ve bu husustaki şartları araçları noksansız bulundurmakla yükümlüdür.

İşçiler de bu yoldaki usuller ve şartlara uymak zorundadırlar.

Sağlık ve güvenlik tüzükleri

Madde 74 — Umumî Hıfzıssıha Kanununun 179 uncu maddesinde yazıldığı gibi işyerlerinde ve işçilere ait yatıp kalkma yerlerinde ve diğer müstemilâtında bulunması gereken sağlık şartlarının ve işyerlerinde kullanılan alet, edevat, makinalar ve hammaddeler yüzünden çıkabilecek hastalıklara engel olacak tedbir ve araçların, işyerlerinde işkazalarını önlemek üzere bulundurulması lüzumlu olan araçların ve alınacak güvenlik tedbirlerinin neler olduğunu belirtmek üzere Çalışma Bakanlığı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı beraberce bir veya birden fazla tüzük çıkarır.

Ayrıca bu kanuna tabi işyerlerinde, işçi sayısı, genişlik, yapılan iş, işin özellikleri, ağırlık ve tehlikesi bakımından hangi işyerleri için kurulmaya başlamadan evvel planların Çalışma Bakanlığının yetkili teşkilâtına gösterilerek kurma izni alınacağı bu işyerleri kurulduktan sonra yine aynı makama başvurulara işletme belgesi alınması gerekeceği, Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları tarafından çıkarılacak bir tüzükte tespit olunur.

İşin durdurulması veya işyerinin kapatılması

Madde 75 — (2869 ile değişik) A) İlgili tüzükte belirtilen birinci derecedeki şartları yerine getirdikten sonra yetkili makamdan izin almak suretiyle kurulan ve işlemeye başlayan herhangi bir işyerinin tesis ve tertiplerinde, çalışma metot ve şekillerinde makine ve cihazlarında işçilerin hayatı için tehlikeli olan bir husus tespit edilirse bu tehlike giderilinceye kadar bölge çalışma müdürü başkanlığında işyerlerini işçi sağlığı ve iş güvenliği bakımından teftişe yetkili iki müfettiş bir işçi ve bir işveren temsilcisinden oluşan beş kişilik bir komisyon kararıyla, tehlikenin niteliğine göre iş tamamen veya kısmen durdurulur.

Askerî işyerleri ile yurt emniyeti için gerekli maddeler imal olunan işyerlerindeki komisyonun yapısı, çalışma şekil ve esasları Millî Savunma Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığınca birlikte hazırlanacak bir yönetmelikte belirtilir.

B) Kurma izni ve işletme belgesi alınmadan açılmış olan veya geçici işletme belgesi alındığı halde ikinci derecedeki şartları verilen süre içinde yerine getirmemiş bulunan işyerlerinde işçilerin hayatı için tehlikeli bir hususun tespiti halinde (A) bendinde belirtilen komisyon tarafından verilen karar üzerine o yerin en büyük mülki amirinin emri ile ve zabıta marifeti ile işyeri kapatılır. Kapatılan işyeri kurma izin ve işletme belgesi alınmadan tekrar açılmaz.

C) Bu maddeye göre verilecek durdurma veya kapatma kararına karşı işverenin mahallî iş mahkemesinde altı iş günü içinde itiraz etmek yetkisi vardır. Mahkeme itirazı altı iş günü içinde karara bağlar. Bu işler acele mevaddandır. Kararlar kesindir.

Ç) Bir işyerinde çalışan işçilerin yaş, cinsiyet ve sağlık durumları böyle bir işyerinde çalışmalarına engel teşkil ediyorsa, bunlar dahi çalışmaktan alıkonulur.

D) Yukarıdaki bentler gereğince işyerlerinde işçiler için tehlikeli olan tesis ve tedbirlerin veya makine ve cihazların ne şekilde işletilmekten alıkonulacağı ve bunların ne şekilde yeniden işletilmelerine izin verilebileceği, işyerinin kapatılması ve açılması, işin durdurulmasına veya işyerinin kapatılmasına karar verilmeye kadar acil hallerde alınacak tedbirlere ilişkin hususlar ile komisyonda görev yapacak işçi ve işveren temsilcilerinin nitelikleri, seçimi komisyonun çalışma şekli ve esasları bir tüzükte gösterilir.

E) Bir işyerinin kurulmasına ve işletilmesine izin verilmiş olması 74 üncü maddede yazılı tüzük hükümlerinin uygulanmasına hiçbir zaman engel olamaz.

F) Bu maddenin A) ve (B) bentleri gereğince makine, tesisat ve tertibat veya işin durdurulması veya işyerinin kapatılması sebebiyle işsiz kalan işçilere işveren, ücretlerini ödemeye veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermeye zorunludur.

Değişiklikten önce 75. madde şöyleydi :

İşin durdurulması veya işyerinin kapatılması

Madde 75 — Yetkili makamların verdiği izin üzerine bir işyeri kurularak işlemeye başladıktan sonra o işyerinde başkaca tesisat yapılmış olmadıkça iş durdurulamaz.

A) İlgili tüzükte belirtilen birinci derecedeki şartları yerine getirdikten sonra yetkili makamdan izin almak suretiyle kurulan ve işlemeye başlayan herhangi bir işyerinin, tesis ve tertiplerinde çalışma metot ve şekillerinde, makina ve cihazlarında işçilerin hayatı için tehlikeli olan bir husus tespit edilirse, bu tehlike giderilinceye kadar; üç kişilik bir komisyon kararı ile iş durdurulur.

Bu komisyon: işverenle işçilerin birer temsilcisiinden ve işgüvenliğini teftişe yetkili bir memurdan teşekkül eder. Taraf-lardan birinin çağrısı üzerine, çağrıda belirtilen gün, yer ve saatte toplanır ve çoğunlukla karar verir. İşgüvenliğini teftişe yetkili memurun, her toplantıya katılmış olması şarttır. İşçi veya işveren temsilcisinin çağrıya uymaması komisyonun toplanmasını ve karar almasını engelleyemez.

İşçi temsilcisi :

a) İşyerinde çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil eden sendikanın;

b) Böyle bir sendika yoksa, o iş kolunda faaliyette bulunan ve işçi çoğunluğunu temsil eden sendikanın veya federasyonun;

c) Bu nitelikte bir işçi kuruluştı mevcut değilse, en çok üyeye sahip konfederasyonun;

Yönetim kurulunca seçilir.

İşveren temsilcisi ise :

a) İşverenin üyesi bulunduğu sendikanın;

b) Böyle bir sendika yoksa, o iş kolunda faaliyette bulunan ve işveren çoğunluğunu temsil eden sendikanın veya konfederasyonun;

Yönetim Kurulunca seçilir.

B) 74 üncü maddenin 2 nci fıkrasına uygun olarak kurma izni ve işletme belgesi alınmadan açılmış olan veya geçici işletme belgesi alındığı halde ikinci derecedeki şartları verilen süre içinde yerine getirmemiş bulunan işyerleri; bölge çalışma müdürünün talebi üzerine, o yerin en büyük mülkiye amirinin emri ile ve zabıta marifetiyle kapatılır.

C) Bu maddeye göre verilecek durdurma veya kapatma kararına karşı işverenin mahalli iş mahkemesinde itiraz etmek yetkisi vardır. Mahkeme itirazı bir hafta içinde karara bağlar. Bu işler acele mevaddandır. Kararlar kesindir.

C) Bir işyerinde çalışan işçilerin yaş, cinsiyet ve sağlık durumları böyle bir işyerinde çalışmalarına engel teşkil ediyorsa, bunlar dahi çalışmaktan alınurlur.

D) Yukarıdaki bentler gereğince işyerlerinde işçiler için tehlikeli olan tesis ve tedbirlerin veya makina ve cihazların ne şekilde işletilmekten alınulacağı ve bunların ne şekilde yeniden işletilmelerine izin verilebileceği Çalışma Bakanlığınca hazırlanacak bir tüzükte gösterilir.

E) Bir işyerinin kurulmasına ve işletilmesine izin verilmiş olması 74 üncü maddede yazılı tüzük hükümlerinin uygulanmasına hiçbir zaman engel olamaz.

F) Bu maddenin (A) ve (B) bentleri gereğince makina, tesisat ve tertibatı veya işin durdurulması veya işyerinin kapatılması sebebiyle işsiz kalan işçilere işveren, ücretlerini ödemeye veya ücretlerinde bir düşüklük olmamak üzere meslek veya durumlarına göre başka bir iş vermeye zorunludur.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu

Madde 76 — Çalışma Bakanlığınca lüzum görülecek işyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere birer «İşçi sağlığı ve işgüvenliği kurulu» kurulur. Bu kurulların hangi işyerlerinde kurulacağı, teşekkül tarzları, çalışma usulleri, ödev ve yetkileri Çalışma Bakanlığınca çıkarılacak bir tüzükte tespit edilir.

İçki veya uyuşturucu madde kullanma yasağı

Madde 77 — (2859 ile değişik) A) İşyerine sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanmak yasaktır.

B) İşveren; işyeri eklentilerinden sayılan kısımlarda, ne gibi hallerde, hangi zamanda ve hangi şartlarla alkollü içki içilebileceğini tayin ve tespit edebilir.

C) (A) bendindeki işyerinde alkollü içki kullanma yasağı:

1. Alkollü içki yapılan işyerlerinde çalışan ve işin gereği olarak imalatı kontrolle görevlendirilen işçiler,

2. Kapalı kaplarda veya açık olarak alkollü içki satılan veya içilen işyerlerinde işin gereği alkollü içki içmek zorunda olan işçiler,

3. İşinin niteliği gereği müşterilerle birlikte alkollü içki içmek zorunda olan işçiler.

İçin uygulanmaz.

Değişiklikten önce 77. madde ve başlık şöyleydi :
İçki yasağı

Madde 77 — A) İşyerine sarhoş olarak gelmek ve işyerinde ıspirtolu içki kullanmak yasaktır.

B) İşveren: işyeri müstemilâtından sayılan kısımlarda, ne gibi hallerde, hangi zamanda ve hangi şartlarla içki içilebileceğini tayin ve tespit edebilir.

C) (A) bendi hükmü :

1. İspirtolu içki yapılan işyerlerinde,
2. Nitelikleri dolayısıyla müşterilerine kapalı kaplarda veya açık olarak veya kadehle ıspirtolu içki satmak üzere izin almış olan işyerlerinde;
3. İçerisinde müşteriler veya işin niteliği icabı belirli işçiler tarafından ıspirtolu içki içilmesi mümkün olan işyerlerinde :

Uygulanmaz.

Ağır ve tehlikeli işler

Madde 78 — 16 yaşını doldurmamış çocuklar ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaz.

Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağı, kadınlarla 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş çocukların hangi çeşit ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilecekleri Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca hazırlanacak bir tüzükte gösterilir.

Ağır ve tehlikeli işlerde rapor

Madde 79 — Ağır ve tehlikeli işlerde çalışacak işçilerin işe girişlerinde veya işin devamı süresince bedence bu işlere elverişli ve dayanıklı oldukları; işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, sağlık ocağı Hükümet veya belediye doktorları tarafından verilmiş muayene raporları olmadıkça; bu gibilerin işe alınmaları veya işte çalıştırılmaları yasaktır.

İşyeri hekimi tarafından verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu hastanesi sıhhi kurulunca muayyeneye tabi tutulur, verilen rapor kesindir.

Yetkili memurlar isteyince bu raporları işveren kendilerine göstermek zorundadır.

Bu raporlar her türlü resim ve harçtan muaftır.

Onsekiz yaşından küçük işçiler için rapor

Madde 80 — (2869 ile değişik) 13 den 18 yaşına kadar (18 dahil) çocukların herhangi bir işe alınmalarından önce; işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri; bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın sosyal sigortalar kurumu, sağlık ocağı, hükümet veya belediye tabiplerine muayene ettirilerek işin niteliğine ve şartlarına göre vücut yapılarının dayanıklı olduğunun raporla belirtilmesi ve bunların 18 yaşını dolduruncaya kadar en az her altı ayda bir aynı şekilde doktor muayenesinden geçirilerek bu işte çalışmaya devamlarında bir sakınca olup olmadığının kontrol ettirilmesi ve bütün bu raporların işyerinde muhafaza ettirilerek yetkili memurların isteği üzerine kendilerine gösterilmesi zorunludur.

Birinci fıkrada yazılı tabipliklerce verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın sosyal sigortalar kurumu hastanesi sıhhi kurulunca muayeneye tabi tutulur. Verilen rapor kesindir.

Bu raporlar damga vergisi ve her çeşit resim ve harçtan muaftır.

Değişiklikten önce 80. madde şöyleydi :

Onsekiz yaşından küçük işçiler için rapor

Madde 80 — 12 den 18 yaşına kadar (18 dahil) çocukların herhangi bir işe alınmalarından önce; işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri; bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, Sağlık Ocağı, Hükümet veya Belediye Tabiplerine muayene ettirilerek işin niteliğine ve şartlarına göre vücut yapılarının dayanıklı olduğunun raporla belirtilmesi ve bunların 18 yaşı dolduruncaya kadar en az her altı ayda bir aynı şekilde doktor muayenesinden geçirilerek bu işte çalışmaya devamlarında bir sakınca olup olmadığının kontrol ettirilmesi ve bütün bu raporların işyerinde muhafaza ettirilerek yetkili memurların isteği üzerine kendilerine gösterilmesi zorunludur.

Birinci fıkrada yazılı tabipliklerce verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi Sıhhi Kurulunca muayeneye tabi tutulur, verilen rapor kesindir.

Bu rapor her çeşit resim ve harçtan muaftır.

Gebe veya emzikli kadınlar için tüzük

Madde 81 — Gebe veya emzikli kadınların hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğu ve bunların

çalışmalarında sakınca olmıyan işlerde hangi şartlar ve usullere uyacakları, ne suretle emzirme odaları veya çocuk bakım yurdu (kreş) kurulması gerektiği Çalışma, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları tarafından birlikte düzenlenecek bir tüzükte gösterilir.

Çeşitli tüzükler

Madde 82 — Çalışma veya Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarından birinin göstereceği lüzum üzerine bu bakanlıklar tarafından beraberce hazırlanmak suretiyle,

a) Ağır ve tehlikeli olarak gösterilmiş işlerden başka işler için de işçilerin ilk önce doktora gösterilmelerini,

b) Bazı işlerde çalışan işçilerin belirli sürelerde genel olarak sağlık muayenesinden geçirilmelerini,

c) Çeşitli veya bir kısım işlerde çalışan işçilerin sağlık durumlarının aksaması, yaptıkları işin ürünlerine ve genel sağlığa yahut birlikte çalıştıkları öteki işçilere zararlı olursa, bu gibilerin o işlerden çıkarılmalarını,

ç) Ne durumda ve ne gibi şartları haliz olan işyerlerinde banyo, uyku, dinlenme ve yemek yerleri ile işçi evleri ve işçi eğitimi yerleri yapılmasını,

Tespit eden tüzükler çıkarılabilir.

Madde 89 — 88 inci madde hükmünün uygulanması için iş hayatının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişiyle ödevli olan makamlar veya yetkili memurlar, işyerlerini işin yürütülmesi tarzını ve ilgili defter, evrak ve hesapları, alet, edevat, cihaz ve makinaları ham ve işlenmiş maddelerle, iş için gerekli olan malzeme ve müstemlâtı 90 inci maddede yazılı esaslara uyularak, gerektiği zamanlarda ve işçilerin hayatına, sağlığına, güvenliğine, ilerleyip yetişmesine, dinlenmesine veya oturup yatmasına ilişkin tesis ve tertipleri her zaman görmek, araştırmak ve incelemek ve bu kanunla suç sayılan eylemlere rasladığı zaman bu hususta Çalışma Bakanlığı tarafından çıkarılacak «İş Teftişi Tüzüğü»nde açıklanan şekillerde yalnız bu halleri önlemek yetkisine sahiptirler.

Teftiş ve denetleme sırasında işverenler, işçiler ve bu işle ilgili görülen başka kişiler izleme, denetleme ve teftişle ödevli makamlar veya memurlar tarafından çağrıldıkları zaman gelmek, ifade ve bilgi vermek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermek ve vermek ve ilinci fıkrada yazılı yetkilerin için-

de görevlerini yapmak için kendilerine karşı her çeşit kolaylığı göstermek ve bu yoldaki emir ve isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmekle ödevlidirler.

İş hayatını izleme, denetleme ve teftiş yetkili memurlar tarafından tutulan tutanaklar, aksi sabit oluncaya kadar mu-teberdir.

Madde 90 — İş hayatını izleme, denetleme ve teftiş yetkisi olan makamlar veya memurlar bu görevlerini yaparlarken işin normal gidişini ve işyerinin işlemlerini, inceledikleri konunun niteliğine göre mümkün olduğu kadar, sekteye uğratmamak, durdurmamak ve güçleştirmemekle ve resmi işlemlerin yürütülüp sonuçlandırılması için açıklanması gerekmedikçe işverenin ve işyerinin meslek sırları ve şartları, ekonomik ve ticari hal ve durumları hakkında gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutmak ve kendileri tarafından bilgileri ve ifadele-ri alınan yahut kendilerine baş vuran veya ihbarda bulunan iş-çilerin ve başka kişilerin isimlerini ve kimliklerini açıklamakla yükümlüdürler.

Madde 92 — (2869 ile değişik) İşyerinin kurulup açılma-sına izin vermeye yetkili belediyelerle diğer ilgili makamlar iş-yerinin kurulmasına ve işletilmesine izin vermeden önce, Çalış-ma Bakanlığınca iş mevzuatına göre verilmesi gerekli kurma izni ve işletme belgesinin mevcudiyetini kontrol ederler. Çalış-ma Bakanlığınca kurma izni ve işletme belgesi verilmemiş iş-yerlerine belediyeler veya diğer ilgili makamlarca da kurma ve-ya açılma izni verilemez.

Kamu kurum ve kuruluşlarının işyerlerinde yapacakları iş-çi sağlığı ve işgüvenliği ile ilgili teftiş ve denetlemelerin sonuç-larını ve bu yolda yapacakları işlemleri o yer için yetkili böl-ge çalışma müdürlüğüne bildirirler.

İşyerinin kurulup açılmasına izin vermeye yetkili belediye-lerle diğer ilgili makamlar her ay bu hususta izin verdikleri, işveren ve işyerinin isim ve adresini ve yapılan işin çeşidini gösterir listeleri bir sonraki ayın 15'ine kadar o yerin bağlı bu-lunduğu bölge çalışma müdürlüğüne bildirirler.

Değişiklikten önce 92. madde şöyleydi :

Sair merciler tarafından yapılan teftişler

Madde 92 — Devlet, il yahut belediye teşkilâtı işyerlerinde yapacakları, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili teftiş ve denet-

lemelerin sonuçlarını ve bu yolda yapacakları işlemleri o yer için yetkili bölge çalışma müdürlüğüne bildirir.

İşyerinin kurulup açılmasına izin vermeye yetkili belediyelerle diğer ilgili makamlar her ay bu hususta izin verdikleri, işveren ve işyerinin isim ve adresini ve yapılan işin çeşidini gösteren listeleri gelecek ayın 15 ne kadar o yerin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne bildirirler.

Madde 93 — İşverenler, işlettikleri işyerlerinde ve bunların ilgili kollarında yetkili makamlarca yapılan teftişlerin sonuçlarının yazılması için özel bir defter bulundurmakla yükümlüdürler. Bu defterlerin şekli, ne yolda doldurulacağı ve bununla ilgili işlemlerin usulleri «İş teftişi tüzüğü»nde gösterilir.

İş denetimi ve teftişine yetkili mercilerin bu kanunun uygulanması ile ilgili olarak gönderdikleri belgeleri işverenler, süresi içinde cevaplandırıp geri çevirmek zorundadırlar.

İşçi ve İşverenin Sorumluluğu :

Madde 94 — İş denetimi ve teftişine yetkili makamlar veya memurlar tarafından ifade ve bilgilerine baş vurulan işçilere, işverenlerin gerek doğrudan doğruya ve gerek dolayısıyla telkinlerde bulunmaları, işçileri gerçeği saklamaya yahut değiştirmeye sevk veya herhangi bir suretle zorlamaları veya işçilerin ilgili makamlara baş vurmaları haber ve ifade vermeleri üzerine, bunlara karşı kötü davranışlarda bulunmaları yasaktır.

İşçilerin çalıştıkları veya ayrıldıkları işyerleriyle işverenleri hakkında ilgili makamlar ve memurlara gerçeğe uygun olmayan haberler vererek ilgili makam ve memurları lüzumsuz işlemlerle uğraştırmaları veya işverenleri haksız yere kötü duruma düşürmeye kalkışmaları ve ilgili makamlarca kendilerinden sorulan hususlar için doğru olmayan cevaplar vererek denetim ve teftişin yapılmasını güçleştirmek veya yanlış bir sonuca vardırmaq gibi kötü niyetli davranışlarda bulunmaları yasaktır.

Madde 95 — Bu kanun hükümlerinin tam ve gerektiği gibi uygulanabilmesi için işyerlerini teftiş ve denetlemeye yetkili makamlar veya memurların gerekli görmeleri ve istemeleri halinde, zabıta kuvvetleri bu makamlar veya memurların görevlerini iyi bir şekilde yapabilmelerini sağlamak üzere kendilerine her türlü yardımda bulunmakla yükümlüdürler.

Genel hükümlere ilişkin cezalar :

Madde 97 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 3 üncü maddesine aykırı hareket edenlere; (beş işçiye kadar (beş işçi dahil) işçi çalıştıranlar hakkında yedibinbeşyüz liradan otuzyedibinbeşyüz liraya kadar, daha fazla işçi çalıştıranlar hakkında onbeşbin liradan yetmişbeşbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Bu maddede yazılı fiillerin tekrerrürü halinde yukarıda yazılı para cezalarının iki katı hükmolunur.

Değişiklikten önce 97. madde şöyleydi :

Genel hükümlere ilişkin cezalar :

MADDE 97 — Bu kanunun 3 üncü maddesine aykırı hareket edenlere aşağıda yazılı cezalar hükmolunur :

A) 10 veya daha az işçi çalıştıranlar hakkında 250 liradan az olmamak,

B) Daha fazla işçi çalıştıranlar hakkında 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası,

C) Bu maddede yazılı fiillerin tekrerrürü halinde yukarıda yazılı para cezalarının iki katı,
Hükmolunur.

İşin düzenlenmesine ilişkin cezalar :

Madde 100 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 61 inci maddesinde ve bu maddede belirtilen tüzükte tespit olunan iş müddetlerine aykırı olarak işçilerini çalıştıran veya 64 üncü maddedeki ara dinlenmelerini bu maddeye göre uygulamayan veya işçileri 65 inci maddeye aykırı olarak geceleri 7.5 saatten fazla çalıştıran, gece ve gündüz postalarını değiştirmeyen, 67 nci madde hükmüne aykırı hareket eden, 68 inci madde hükmüne aykırı olarak bu maddede zikredilen yerlerde onsekiz yaşını doldurmamış erkek çocukları ve her yaştaki kadınları çalıştıran, 69 uncu maddede anılan tüzük hükümlerine aykırı olarak hareket eden ve aynı maddenin birinci fıkrasındaki yazılı yasağa uymayan, 70 inci maddedeki hükme aykırı olarak doğumdan evvel ve sonraki müddetlerde gebe veya doğum yapmış kadınları çalıştıran veya ücretsiz izin vermeyen, 72 nci maddede belirtilen tüzük hükümlerine uymayan, işveren veya işveren vekili hakkında kırkbeşbin liradan ikiyüzyirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Değişiklikten önce 100. madde şöyleydi :

İşin düzenlenmesine ilişkin cezalar :

Madde 100 — Bu kanunun 61 inci maddesinde ve bu maddeye göre çıkarılacak tüzükte tespit olunan iş müddetlerine aykırı olarak işçilerini çalıştıran veya 64 üncü maddedeki ara dinlenmelerini bu maddeye göre uygulamıyan veya işçileri 65 inci maddeye aykırı olarak geceleri sekiz saatten fazla çalıştıran, gece ve gündüz postalarını değiştirmeyen, 67 nci madde hükmüne aykırı olarak onaltı yaşından küçük çocukları günde sekiz saatten fazla çalıştıran veya okul zamanını bu madde hükmüne göre uygulamıyan 68 inci madde hükmüne aykırı olarak bu maddede zikredilen yerlerde onsekiz yaşını doldurmamış erkek çocukları ve her yaştaki kadınları çalıştıran, 69 uncu maddede anılan tüzük hükümlerine aykırı olarak hareket eden ve aynı maddenin 1 inci fıkrasındaki yazılı yasağa uymıyan 70 inci maddedeki hükme aykırı olarak doğumdan evvel ve sonraki müddetlerde gebe veya doğum yapmış kadınları çalıştıran, 72 nci maddeye istinaden çıkarılacak tüzük hükümlerine uymıyan, işveren veya işveren vekili hakkında 1.500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası,

Hükmolunur.

İşçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin cezalar

Madde 101 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 73 üncü maddesi hükmüne aykırı hareket eden 74 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen kurma veya işletme belgesi almadan bir işyerini açan 74 üncü maddenin birinci fıkrasında belirtilen tüzüklerdeki hükümlere uymıyan işveren veya işveren vekili hakkında alınmıyan her işçi sağlığı veya işgüvenliği tedbiri için otuzbin liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur. Alınmıyan tedbirler oranında müteakip her ay için ayrıca aynı miktar ceza uygulanır.

Değişiklikten önce 101. madde şöyleydi :

İşçi sağlığı ve güvenliğine ilişkin cezalar

Madde 101 — 1 — Bu kanunun 74 üncü maddesinin son fıkrasında anılan yetkili teşkilattan kurma veya işletme belgesi almadan bir işyerini açan,

II — 74 üncü maddenin 1 inci fıkrasındaki hükme dayanılarak çıkarılacak tüzüklerdeki hükümlere uymıyan,

İşveren veya işveren vekili hakkında 1.000 liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına hükmolunur.

III — 1 ve 2 nci bentlerdeki fiillerin tekrerrürü halinde evvelce hükmolunan para cezasının iki katı hükmolunur.

Madde 102 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 75 inci maddesine göre durdurulan işi izni alınmadan devam ettiren veya kapatılan işyerini izinsiz açan işveren veya vekili otuzbin liradan yüzellibin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Değişiklikten önce 102. madde şöyleydi :

Madde 102 — Bu kanunun 75 inci maddesinin (A) bendi gereğince çalışmaktan alıkonulan tesisat, tertibatı, makina veya cihazın noksanlarını tamamlamadan ve gerekli izni almadan işleten veya aynı maddenin (B) bendi gereğince kapatılan işyerindeki noksanları tamamlamadan ve gerekli izni almadan açan işveren veya işveren vekili 1.000 liradan az olmamak üzere, ağır para cezasıyla cezalandırılır. Fiilin tekrerrürü halinde, evvelce verilen para cezasının iki katı hükmolunur.

Madde 103 — (2869 ile değişik) 76 ncı maddede öngörülen tüzükteki «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu»nu işyerinde kurmaktan kaçınan veya kurup da çalışmasına engel olan işveren veya işveren vekili hakkında otuzbin liradan yüzellibin liraya kadar ağır para cezası fiilin tekrerrürü halinde belirtilen cezanın iki katı hükmolunur.

Değişiklikten önce 103. madde şöyleydi :

Madde 103 — 76 ncı madde hükmü gereğince çıkarılacak tüzükte kurulması hükmüne bağlanan «İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu»nu işyerinde kurmaktan kaçınan veya kurup da çalışmasına engel olan işveren veya işveren vekili hakkında 1.000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası ve tekrerrürü halinde evvelce hükmolunan para cezasının iki katı hükmolunur.

Madde 104 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 77 nci maddesi hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında yedibinbeşyüz liradan otuzyedibinbeşyüz liraya kadar ağır para cezası, ağır ve tehlikeli işlerde onaltı yaşından küçükleri çalıştıran veya 78 inci maddede belirtilen tüzükte gösterilen yaş kayıtlarına aykırı işçi çalıştıran işveren veya işveren vekili hakkında kırkbeşbin liradan ikiyüzyırmibeşbin liraya kadar ağır para cezası, 79 uncu madde hükmü gereğince işçilere doktor raporu al-

mayan veya istek halinde ilgili memura göstermeyen. 80 inci madde gereğince alınması gereken raporu alayan veya bu raporları istek halinde yetkili memurlara göstermeyen işveren veya işveren vekili hakkında onbeşbin liradan yetmişbeşbin liraya kadar ağır para cezası. 81 inci maddede öngörülen tüzükte gösterilen şartlara ve usullere uymayan. 82 nci maddede anılan tüzük hükümlerini yerine getirmeyen işveren veya işveren vekili hakkında kırkbeşbin liradan ikiyüzyirmibeşbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur. Yukarıda sayılan fiillerin tekrürü halinde belirtilen cezaların iki katı hükmolunur.

Değişiklikten önce 101. madde şöyleydi :

Madde 101 — Bu Kanunun 77 nci maddesi hükümlerine aykırı hareket edenler hakkında 250 liradan az olmamak üzere hafif para cezasına, ağır ve tehlikeli işlerde 16 yaşından küçükleri çalıştıran veya 78 inci maddede anılan tüzükte gösterilen yaş kayıtlarına aykırı işçi çalıştıran işveren veya işveren vekili hakkında 1.500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına, 79 uncu madde hükmü gereğince işçilere doktor raporu almayan veya istek halinde ilgili memura göstermiyen. 80 inci madde gereğince alınması gereken raporu almayan veya bu raporları istek halinde yetkili memurlara göstermiyen işveren veya işveren vekili hakkında 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına, 81 inci maddeye dayanılarak çıkarılacak tüzükte gösterilen şartlara uymayan 82 nci maddede anılan tüzük hükümlerini yerine getirmeyen işveren veya işveren vekili hakkında 1.500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur. Yukarıda sayılan fiillerin tekrürü halinde evvelce verilen para cezasının iki katı hükmolunur.

İş ve işçi bulmaya ilişkin cezalar :

Madde 105 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 85 inci maddesine aykırı hareket eden gerçek ve tüzel kişilerin bu işle ilgili büroları kapatılır ve bu fiilleri yapanlar hakkında eylem başka bir suç oluşursa dahi ayrıca bir yıldan az olmamak üzere hapis ve altmışbin liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Yukarıdaki fıkradaki eylemler dış ülkelere işçi göndermek amacıyla yapıldığı takdirde üç yıldan az olmamak üzere hapis ve üçyüzbin lira ağır para cezası hükmolunur.

Tekerrür halinde belirtilen cezalar iki katına kadar artırılır.

Değişiklikten önce 105. madde şöyleydi :

İş ve işçi bulma ile ilişkin cezalar :

Madde 105 — Bu kanunun 85 inci maddesinin 2 inci fıkrasında yazılı şartlarla izin almadan, aynı maddenin 1 inci fıkrası hükmüne aykırı olarak kazanç amacıyla özel büro açan, veya 1 inci ve 2 nci fıkrası hükümlerine riayet etmemekle beraber, aynı maddenin son fıkrası hükmüne aykırı olarak işçilerden ücret alan, özel ve tüzel kişilerin bu işle ilgili büroları kapatıldığı gibi bu işlerde fiilen çalışanlar hakkında genel hükümlere göre verilecek eyleme uygun cezalardan başka, 2.000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası ve üç aydan az olmamak üzere hapis cezası hükmolunur.

Bu kanunun 85 inci maddesinin 1 inci fıkrası hükmüne aykırı olarak dış ülkelere işçi gönderme amacıyla çalışmaları tespit edilenler hakkında 10.000 liradan az olmamak üzere ağır para cezası ve üç yıldan az olmamak üzere hapis cezası hükmolunur.

Tekerrürü halinde verilen cezalar iki katına kadar arttırılır.

İş hayatının denetim ve teftişine ilişkin cezalar :

Madde 106 — (2869 ile değişik) Bu Kanunun 89 uncu maddesinin ikinci fıkrasında sayılan yükümlülükleri yerine getirmeyen ve aynı maddenin birinci fıkrasındaki yetkili makam ve iş müfettişlerine karşı gereken kolaylığı göstermeyen işveren veya işveren vekilleri, 93 üncü maddede öngörülen tüzük hükümlerine ve aynı maddenin ikinci fıkrasındaki bildiri şartına uymayan işveren veya işveren vekilleri, 94 üncü maddenin birinci fıkrasındaki yasaklara riayet etmeyen işveren veya işveren vekilleri hakkında yetmişbeşbin liradan az olmamak üzere ağır para cezası, 94 üncü maddenin ikinci fıkrasındaki yasaklara riayet etmeyen işçiler hakkında onbeşbin liradan yetmişbeşbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Yukarıda sözü geçen yetkili makam ve iş müfettişinin bu Kanundan veya diğer kanunlardan doğan her çeşit teftiş ve denetleme yetki ve görevleri gereğince görevlerinin yerine getirilmesi sırasında istedikleri bilgileri vermeyen veya görevlerini yapma veya sonuçlandırmaya engel olan kimseler hakkında eylem başka bir suç oluşturursa dahi ayrıca yetmişbeşbin liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Yukarıdaki fıkralarda yazılı fiillerin tekerrürü halinde belirtilen cezaların iki katı hükmolunur.

Değişiklikten önce 106. madde şöyleydi :

İş hayatının denetleme ve teftişine ilişkin cezalar

Madde 106 — 1 - Bu kanunun 89 uncu maddesinin 2 nci fıkrasında sayılan ödevleri yerine getirmiyen ve aynı maddenin 1 inci fıkrasında kendilerine yetki verilen memurlara karşı gereken kolaylığı göstermiyen işveren veya işveren vekilleri, 93 üncü madde gereğince çıkartılacak tüzük hükümlerine ve aynı maddenin 2 nci fıkrasındaki bildiri şartına uymayan işveren veya işveren vekilleri, 94 üncü maddenin 1 inci fıkrasındaki yasaklara riayet etmiyen işveren veya işveren vekilleri, hakkında 2.500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına, 94 üncü maddenin 2 nci fıkrasındaki yasaklara riayet etmiyen işçiler hakkında 500 liradan az olmamak üzere ağır para cezasına, hükmolunur.

Yukarıdaki fıkralardaki fiillerin tekrerrürü halinde cezalar iki kat arttırılır.

II — Yukarıda sözü geçen ilgili memurların bu kanundan veya diğer kanunlardan doğan her çeşit teftiş ve denetleme yetki ve görevleri gereğince görevlerinin yerine getirilmesi sırasında istedikleri bilgileri vermiyen veya görevlerini yapmaya veya sonuçlandırmaya engel olan kimseler hakkında 2.500 liradan az olmamak üzere ağır para cezası hükmolunur.

Fiilin tekrerrürü halinde evvelce hükmedilen cezalar bir kat artırılarak uygulanır.

Madde 107 — (2869 ile değişik) Bu bölümde cezası özel olarak gösterilmemiş olan yasaklara aykırı hareket eden veya zorunluluklara uymayan işveren veya işveren vekilleri hakkında üçbin liradan onbeşbin liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Değişiklikten önce 107. madde şöyleydi :

Madde 107 — Bu kanunun ceza bölümünde cezası ayrıca yazılmamış olan yasaklara aykırı gelen veya zorunluluklara uymıyan işveren veya işveren vekilleri hakkında, 100 liradan az olmamak üzere hafif para cezası hükmolunur.

Madde 108 — Bu kanunun cezai hükümlerini tatbik mahalli sulh ceza mahkemeleri görevlidir. 105 inci maddede yer alan eylemlerde ise asliye ceza mahkemeleri görevlidir. Bu davalar acele mevaddandır.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TÜZÜĞÜ

Karar Sayısı : 7/7583

Yayın Tarihi : 11 Ocak 1974

Birinci Kısım

Genel Hükümler

Madde 1 — 1475 sayılı İş Kanunu kapsamına giren işyerlerinde, işçilere ait yatıp kalkma yerlerinde ve diğer müstemi-lâtında bulunması gereken sağlık şartlarının ve işyerlerinde kullanılan alet, edevat, makinalar ve hammaddeler yüzünden, çıkabilecek hastalıklara engel olacak tedbir ve araçların, işyerlerinde işkazalarını önlemek üzere bulundurulması gerekli araçların ve alınacak güvenlik tedbirlerinin neler olduğu bu Tüzükte belirtilmiştir.

Madde 2 — Her işveren, işyerinde işçilerinin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için, bu Tüzükte belirtilen şartları yerine getirmek araçları noksansız bulundurmak gerekli olanı yapmakla yükümlüdür.

İşçiler de, bu yoldaki usuller ve şartlara uymak zorundadırlar.

Madde 3 — İşveren, işçilere yapmakta oldukları işlerinde uymaları gerekli sağlık ve güvenlik tedbirlerini öğretmek ve iş değiştirecek işçilere yenisinin gerektiği bilgileri vermek zorundadırlar.

Madde 4 — İşverenin, işyerinde teknik ilerlemelerin getirdiği daha uygun sağlık şartlarını sağlaması; kullanılan makinalarla alet ve edevattan herhangi bir şekilde tehlike gösterenleri veya hammaddelerden zehirli veya zararlı olanları, yapılan işin özelliğine ve fennin gereklerine göre bu tehlike ve zararları azaltan alet ve edevatla değiştirmesi iş kazalarını önlemek üzere işyerinde alınması ve bulundurulması gerekli tedbir ve araçları ve alınacak diğer iş güvenliği tedbirlerini devamlı surette izlemesi esastır.

İkinci Kısım

Sağlık Şartları ve Güvenlik Tedbirleri

Birinci Bölüm

İşyerlerinde Bulunması Gereken Sağlık Şartları ve Güvenlik Tedbirleri

Madde 5 — İşyeri kurulması amacıyla yeniden yaptırılacak binalarla bunlara yapılacak her çeşit ekler ve bunlardaki değişiklikler, mevzuata ve o binada yapılacak işin nitelik ve özelliklerine uygun bulunacaktır.

Evvelce inşa edilmiş olan herhangi bir binanın tümünün veya bir kısmının işyeri olarak kullanılmasında da, bu şartlar aranacaktır.

Madde 6 — İşyerlerinin çatıları; ısı, rüzgâr, yağmur, kar gibi dış etkilere işçileri tamamen koruyacak surette dayanıklı ve muhafazalı yapılmış olacaktır. Çatının üzeri, yazın fazla ısı geçiren sac ve benzeri malzeme ile örtülü bulunduğu takdirde, ayrıca bir tavan yapılması, bununla çatı arasında hava akımı sağlayacak menfezler bulunması gereklidir.

İşyerinin bulunduğu baraka, sayvan, sundurma ve benzeri yerlerin çatıları, ısı geçiren sac ve benzeri malzeme ile örtülmüş olduğu hallerde bu çatılar, en az 350 santimetre yükseklikte yapılmış olacaktır.

Madde 7 — İşyerlerinde işçilerin daimî olarak çalıştırıldığı yerlerin tavan yüksekliği, en az 3 metre olacaktır.

Tabana paralel olmayan tavanlarda bu yüksekliğin ortalaması 3 metre olacak ve en alçak kısmı, varsa, kirliğin alt noktasından 240 santimetreden aşağı olmayacaktır.

17.5.1941 tarihinden önce çalışmakta bulunan işyerlerinde, fazla ısı, buhar, gaz yahut zararlı tozlar çıkarılması gibi sağlık yönünden sakıncalı olmayan işler için, hava hacmi 8 inci maddede yazılı miktara uygun bulunduğu ve yeterli havalandırma sağlandığı hallerde, bu yükseklik 2 metreye kadar kabul edilebilir.

17.5.1941 tarihinden sonra ve bu Tüzüğün yürürlüğe girmesinden önce çalışmakta olan işyerlerinde birinci ve ikinci fıkralarda yazılı tavan yüksekliği, en az 285 santimetre olarak kabul edilir.

Madde 8 — İşyerlerindeki hava hacmi, makina, malzeme ve benzeri tesislerin kapladığı hacimler dahil olmak üzere, işçi başına en az 10 metreküp olacaktır. Hava hacminin hesabında, tavan yüksekliğinin 4 metreden fazlası nazara alınmaz.

Madde 9 — Her işyerinde, makine, tezgâh, malzeme ve benzeri tesisler, çalışan işçilerin işlerini rahatça yapmalarına engel olmayacak ve herhangi bir tehlikeye sebebiyet vermeyecek şekilde yerleştirilecek ve bunlar, gereği gibi korunacaktır.

İşyeri olarak kullanılan binaların döşeme, yüzeyine, orada çalışan işçiler için tehlikeli olacak şekilde, makine, tesis, ham, yarı işlenmiş veya tam işlenmiş malzeme bırakılmayacaktır.

Madde 10 — İşyerlerinde taban döşeme ve kaplamaları, sağlam, kuru ve mümkün olduğu kadar düz ve kaymaz bir şekilde olacak ve malzemesi kolayca yıkanıp temizlenmeye elverişli bulunacaktır.

Yapılan işe göre, tabana fazla su veya sulu şeyler dökülen işyerlerinde, çamur yahut bulaşık su birikintileri olmaması için gerekli tedbirler alınacak ve yer sifonları konulacaktır.

Taban ve asma katların döşemeleri, üzerine konulacak makine, alet ve edevat ve benzeri malzeme ile orada çalıştırılacak işçilerin ağırlığına dayanabilecek şekilde yapılmış olacak ve metrekare hesabı ile taşıyabilecekleri en çok ağırlık miktarları, yetkili teknik elemana tespit ettirilecek ve bu hadler üstünde yüklemelere meydan verilmeyecektir.

Ahşap ve yanıcı maddelerden yapılmış döşemelerin bulunduğu yerlerde, açık ateş veya alevle çalışmalar yapılmayacaktır.

Teknik nedenlerle döşemelerde çukur, delik merdiven başları, menboller ve kanallar gibi tehlike gösteren seviye farkı bulunduğu hallerde, gerekli tedbirler alınacaktır.

İçinde aşındırıcı, yakıcı veya sıcak sıvılar bulunan büyük kap, sarnış, kuyu, havuz ve depoların ağızları, döşeme ile aynı

seviyede bulunuyorsa, bunların kenarları, sağlam bir korkulukla çevrilecek veya ağızları kapakla örtülecektir.

Madde 11 — İşyerindeki koridorlar, işçilerin kolaylıkla gelip geçmesini sağlayacak ve tehlike baş gösterdiğinde işyerini çabuklukla boşaltmaya yetecek genişlikte olacak, tabii veya suni ışıkla aydınlatılmış bulunacaktır.

Makinalar, motorlar ve bunlar tarafından çalıştırılan aletler ve diğer tezgâhlar arasındaki açıklık, işçilerin rahat çalışmalarını sağlamak üzere, en az 80 santimetre olacaktır. İşyerlerindeki geçitlerin genişliği, oradan geçecek işçilerin miktarına ve malzeme hareketine uygun olarak ayarlanacak ve bu genişlik 120 santimetreden az olmayacaktır. Geçitlerin tabanı sağlam, arızasız ve kaymaz şekilde yapılmış olacak, ayrıca geçitler işaretlenecektir.

Yüksek geçit, platform veya çalışma sahanlıklarının (yükleme boşaltma rampaları ile bir kişinin durabilmesine imkân vermeyecek darlıktaki yerler hariç) serbest bulunan bütün tarafları, en az 90 santimetre yükseklikte etekli korkuluklarla çevrilecektir.

Köprü şeklindeki asma geçitler, üzerinden geçirilecek en ağır yükü göre hesap edilerek sağlam bir şekilde inşa edilecek ve buralarda kaymaları önleyecek tedbirler alınmış olacaktır.

Taşıma bantlarının (Konveyör) veya diğer makinaların üzerinden geçen bütün geçitlerin açık bulunan tarafların, uygun korkuluk ve eteklerle çevrilecektir.

Madde 12 — İşyerlerindeki kapıların yükseklik ve genişliği, oralarda çalışanların serbestçe girip çıkmalarına elverişli ve dışarıdan gelecek sıcak ve soğuk havadan veya zararlı koku gaz ve gürültüden işçileri koruyacak şekli ve nitelikte yapılmış olacaktır.

Boşluğa açılan kapı ve diğer menfezlerin uygun koruyucuları veya korkulukları bulunacaktır.

Madde 13 — İşyerlerinde dışarıdan ışık alınmaya yarayan ve tepe penceleri ile menfezlerin aydınlık veren yüzeyleri toplamı işyeri taban yüzeyinin en az 1/10 oranında olacaktır. Dışarı ile doğrudan doğruya bağlantısı olmayan iç kapı, pencere

ve menfezlerin dolaylı olarak aydınlık veren yüzeyleri bu hesaba katılmaz.

Dış pencere ve menfezler işyerine ışığı, bol ve eşit olarak yayacak ve ihtiyaca göre kolayca açılıp kapanabilecek ve temizlenebilecek şekilde yapılacaktır.

İşçilerin, pencere ve menfezlerden gelen güneş ışığına ve ısısına veya hava akımlarına karşı sağlıklarını koruyacak şekilde, gereğine göre, perde tente veya pancur konulması, yahut camların boyanması gibi tedbirlerde alınacaktır.

Madde 14 — İşyerlerinde kullanılacak korkuluklar; sağlam bir şekilde ahşap boru veya metal profil malzemeden yapılacak, yüzeyleri pürüzlü ve köşeleri keskin olmayacaktır.

Korkulukların, tabandan yüksekliği en az 90 santimetre olacaktır.

Korkuluklar, en çok 2 metrede bir dikme konulmak suretiyle tabana veya elverişli diğer bir yere sağlam bir şekilde tespit edilecek ve üst seviyesi ile taban arasındaki mesafenin yan hizasına da, bir ara korkuluk çekilecektir.

Korkuluğun tıtmı, herhangi bir yönden gelebilecek en az 100 kilogramlık bir yüke dayanabilecek şekilde yapılacaktır.

Ahşap korkulukların trabzan ve dikmeleri, en az 5×10 santimetrelilik latadan ve ara korkuluklar ise, en az 5×5 santimetrelilik kadrodan veya 2,5×10 santimetrelilik latadan yapılacaktır.

Boru korkulukların trabzan veya dikmeleri, en az 1 1/4 parmak ve ara korkulukları ise, en az (1) parmak borudan yapılmış olacaktır.

Metal profil malzemeden yapılan köşebentli korkulukların trabzan ve dikmeleri, en az 5 milimetre et payı olan 40×50 milimetrelilik köşebentten ve ara korkuluklar ise, en az 3 milimetre et payı olan 30×30 milimetrelilik köşebentten yapılacak ve köşebentlerin yatay kenarları, tehlikeli tarafa dönük olacaktır.

Dördüncü fıkradaki şart, yerine getirilmek suretiyle diğer metal profil malzemeden de korkuluklar yapılabilir.

Madde 15 — Etekler; ahşap, metal veya yeteri sağlamlıkta diğer malzemeden yapılacaktır. Bunların yükseklikleri, tabandan en az 15 santimetre olacak ve gerektiğinde tabanla en çok 1 santimetrelilik bir aralığı bulunabilecektir.

Madde 16 — İşyerlerinin gün ışığıyla yeter derecede aydınlatılmış olması esastır. Şu kadar ki, işin konusu veya işyerinin inşa tarzı nedeniyle gün ışığından faydalanılamayan hallerde yahut gece çalışmalarında, suni ışıkla yeterli aydınlatma sağlanacaktır.

Gerek tabii ve gerek suni ışıklar, işçilere yeter derecede ve eşit olarak dağılmayı sağlayacak şekilde düzenlenecektir.

Madde 17 — İşyerlerinde suni ışık kullanıldığı hallerde :

1) Elektriğin sağlanabildiği yerlerde elektrik ışığı kullanılacak ve tesisat, teknik usul ve koşullara uygun bir şekilde yapılmış olacaktır.

2) Suni ışık tesis ve araçları: havayı kirletecek nitelikte gaz, koku çıkararak işçilerin sağlığına zarar vermeyecek, keskin, göz kamaştırıcı ve titrek ışık meydana getirmeyecek şekilde olacaktır.

3) 35°C' tan aşağı sıcaklıkta parlayabilen, buhar çıkaran benzin, benzol gibi sıvılar, aydınlatma cihazlarında kullanılmayacaktır.

4) Sıvı yakıtlar ile aydınlatmada, lambaların hazneleri metal olacak, sızıntı yapmayacak ve kızınması için de gerekli tedbirler alınmış olacaktır.

5) Lamba alevinin, parlayabilen gaz ve maddelerle teması ihtimali olan işlerde; alev, tel kafes ve benzeri malzeme ile örtülecektir.

6) İçinde kolayca parlayıcı ve patlayıcı maddeler ile ilgili işler yapılan yahut parlayıcı, patlayıcı maddeler bulunan yerler, sağlam cam mahafazalara konulmuş lambalarla, ışık dışardan yansıtılmak suretiyle aydınlatılacaktır.

7) Sıvı yakıtlar ile aydınlatmada lambalar ateş ve alev yakınında doldurulmayacak, üstlerinde 1 metre yanlarında (30) santimetre kadar mesafede yanabilecek eşya ve malzeme bulundurulmayacak ve sağlam bir şekilde tespit edilecektir.

Lambalar portatif olduğu takdirde, yere konulduğunda devrilmeyecek şekilde oturaklı olacaktır.

Sıvı yakıtlarla aydınlatma yapılan yerlerde, en az bir adet yangın söndürme cihazı bulundurulacaktır.

Madde 18 — İşyerlerindeki avlular, açık alanlar, dış yollar, geçitler ve benzeri yerler, en az 20 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Kaba malzemelerin taşınması, aktarılması, depolanması ve benzeri kaba işlerin yapıldığı yerler ile iç geçit koridor yol ve merdivenler, en az 50 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Kaba montaj, balyaların açılması, hububat öğütülmesi ve benzeri işlerin yapıldığı yerler ile kazan dairesi, makine dairesi, insan ve yük asansör kabinleri malzeme stok ambarları, soyunma ve yıkanma yerleri, yemekhane ve helâlar, en az 100 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Normal montaj kaba işler yapılan tezgâhlar, konserve ve kutulama ve benzeri işlerin yapıldığı yerler, en az 200 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Ayrıntıların, yakından seçilebilmesi gereken işlerin yapıldığı yerler, en az 300 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Koyu renkli dokuma, büro ve benzeri sürekli dikkati gerektiren ince işlerin yapıldığı yerler, en az 500 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Hassas işlerin sürekli olarak yapıldığı yerler en az 1000 lüks (lux) ile aydınlatılacaktır.

Madde 19 — Bir aydınlatma merkezine bağlı olan işyerlerinde: herhangi bir arıza dolayısıyla ışıkların sönmesi ihtimaline karşı, yeterli kadar yedek aydınlatma araçları bulundurulacak ve gece çalışmaları yapılan yerlerin gerekli mahallerinde tercihan otomatik olarak yanabilecek yedek aydınlatma tesisi satı bulundurulacaktır.

Yangının, yedek aydınlatma tesisatını bozması ihtimali bulunan yerlerde; ışığı yansıtacak işaretler (fosforesan boya pilli lambalar uygun yerlere yerleştirilecek veya bunlara benzer tedbirler alınacaktır.

Madde 20 — Kapalı işyerlerindeki sıcaklık ve nem derecesinin, yapılan işin niteliğine uygun olmakla beraber ılımlı bulunması esastır. Bu itibarla, yazın sıcaklığın dayanılmayacak bir dereceye çıkmaması için işyerlerinde serinletici tedbirler alınacak, kışın da işçilerin muhtaç bulundukları en az sıcaklığın sağlanması için, işyerleri, zararlı gazlar çıkararak havayı bozmayacak şekilde uygun vasıtalarla ısıtılacaktır. Çok buğu husule gelen işyerlerinde sıcaklık derecesi 15 santigrat dereceden az ve 30 santigrat dereceden yüksek olmayacaktır.

Fazla ısı veren ısıtıcı vasıtaların yakınında çalışan işçilerin bulunması halinde, doğrudan yansıyan sıcaklığa karşı, gereken

tedbirler alınacak ve işyerlerinin, ısıtıcı vasıtalarından oldukça uzak ve uygun yükseklikte bir yere, santigrat taksimatlı bir termometre asılı bulundurulacaktır.

Yapılan işin niteliğine göre, sürekli olarak çok sıcak veya çok soğuk bir derecede çalışması ve bu durumun değiştirilmemesi zorunlu olunan hallerde, işçilere kendilerini fazla sıcak veya soğuktan koruyacak özellikle elbise vesaire malzeme verilecektir.

Madde 21 — Kapalı işyerleri günde en az bir defa bir saatte aşağı olmamak üzere baştan başa havalandırılacaktır. Ayrıca işçilerin çalışma saatlerinde işin özelliğine göre, havanın sağlığa zararlı bir hal almaması için sık sık değiştirilmesi gereklidir. Şu kadar ki, iş sırasında yapılan bu havalandırmada işçileri etkiliyecek hava akımları önlenerek yahut kış mevsiminde sıcaklık birdenbire çok aşağı hadlere düşürülmeyecektir.

Toz, buğu, duman ve fena koku çıkaran işlerin yapıldığı yerlere, bunları çekecek yeterlikte bacalar ve menfezler yapılacak ve yapılan işin niteliğine göre, bu tedbirlerin yetmediği hallerde diğer teknik tedbirler alınacaktır.

Boğucu, zehirli veya tahriş edici gaz ve duman meydana gelen işyerlerinde, işçilerin hayat ve sağlıklarının tehlikeye girmemesi için, havalandırma tesisatı yapılacak ve işçilere ayrıca yapılan işin özelliğine göre maske ve diğer koruyucu araç ve gereçler verilecektir.

Madde 22 — Ağır ve tehlikeli işlerin yapılmadığı yerlerde, gürültü derecesi 80 desibeli geçmeyecektir. Daha çok gürültülü çalışmayı gerektiren işlerin yapıldığı yerlerde gürültü derecesi en çok 95 desibel olabilir. Ancak, bu durumda işçilere başlık, kulaklık ve kulak tıkaçları gibi uygun koruyucu araç ve gereçler verilecektir.

Madde 23 — Birden fazla katlı binalardaki işyerlerinde asansör tertibatı bulunsa da, katlar arasındaki inip çıkmalar aşağıda yazılı özellikleri bulunan sabit merdivenlerle sağlanacaktır.

1) Merdivenlerin: ateşe dayanıklı taş, suni taş, tuğla, betonarme, metal veya benzeri yanmaz maddelerden yapılmış olması şarttır.

Bu Tüzüğün yayımından önce kurulmuş olan işyerlerindeki ahşap merdiven ve sahanlıkları, gerekli güvenlik tedbirlerine

aykırı bir durumu bulunmamak şartıyla kullanabilirler. Ancak bunlar, kolayca yanmayan sert veya emprenye edilmiş güç yanan durumdaki ağaçlardan olacak yahut alt tarafları bağdabı üzerine en az 1,5 cm kalınlığında alçı veya amyanla sıvanacak, üstleri de ateşe karşı dayanıklı maddelerle kaplanacaktır.

2) İşyeri merdivenlerinin mukavemet katsayısı 4 olacak ve metrekarede en az 500 kilogram yük taşıyacaktır.

3) Merdivenlerin genişliği, bakım işlerinde kullanılanlar dışında en az 110 santimetre olacak ve merdiven korkuluklarının bu genişlik içinde bulunmaları zorunluluğu halinde temiz genişlik 100 santimetreden az olmayacaktır.

4) Merdivenlerin eğimi: bakım işlerinde kullanılanlar dışında tabanla en az 20 ve en çok 45 derece olacaktır. Tabandan (20) dereceden az eğimin bulunması gerektiği işyerlerinde, rampalar yapılacak ve 45 dereceden fazla diklik gereken hallerde de, korkuluklu servis merdivenleri şeklinde sabit merdivenler kurulacaktır.

5) Merdivenlerde, baş üstü boşlukları bulunacak ve bu boşlukların yüksekliği de 220 santimetreden az olmayacaktır.

6) Basamakların eni, bakım merdivenleri dışında 22 santimetreden az olmayacak ve yükseklikleri en az 13 santimetre ve en çok 26 santimetre olacaktır.

7) Dört basamaktan fazla olan her merdivende, korkuluk ve trabzan bulunacaktır.

8) Genişliği 225 santimetreyi aşan merdivenlerin ortalarında, ayrıca bir trabzan bulundurulacaktır.

9) Merdivenlerin korkuluk ve trabzanlarında 14 netü maddedeki teknik özellikler bulunacaktır.

10) İşyerlerindeki merdivenler, bir tehlike anında, orada çalışan işçilerin kolayca çıkmalarına yeterli genişlikte olmadığı takdirde, bina durumunun elverişliliğine göre, bunların genişletilmesi veya içten ek merdivenler yapılması veya kolay yanmayan veya yanmaz maddelerden dışarıya çıkış merdivenleri yapılması gibi gerekli güvenlik tedbirleri alınacaktır.

11) İşyerlerindeki asma katlara çıkıp inmek için, yerin durumuna göre, eğimli veya dik demir merdivenler kullanılabilir. Ancak, bunların üst ve alt başlarından sağlam bir şekilde tespit edilmiş bulunması, geniş basamaklı ve iki tarafı korkuluklu ve bu korkulukların, merdivenin bittiği asma kat düşe-

mesinde kesilmeyerek en az 75 santimetre daha uzatılması gereklidir.

Madde 24 — Bakım, onarım ve kontrol için işyerlerinde kullanılan bütün merdivenler görülecek işe uygun sağlamlıkta olacak ve bunların genişliği 55 santimetreden dar olmayacak eğimleri 60 dereceyi geçmeyecek ve basamakların, çubuktan yapılmadığı hallerde, genişlikleri en az (13) santimetre olacaktır.

Bakım, onarım ve kontrol işlerinde helezoni merdivenler kullanılmayacaktır.

Bakım, onarım ve kontrol işlerinde kullanılacak seyyar el merdivenleri, sağlam ve görülecek işe uygun uzunlukta yapılmış olacak, yanlarına tahta çakılmak suretiyle veya benzeri şekilde sonradan boyları uzatılmış ve boyanmış bulunmayacaktır. Basamakları noksan, yerinden oynamış yahut çatlak veya kırık olmayacaktır. El merdivenlerinde, kullanılırken kaymalara karşı, tırtıl, lastik, mantar, mahfuz ve çengel koymak gibi gerekli tedbirler alınacaktır.

Çift el merdivenlerinde, ayaklarının birbirlerinden ayrılmaması için, her iki yanından çengelli demir çubuk veya zincir ile bağlanacaktır.

Madde 25 — İşyerlerinde kullanılacak insan ve yük asansörlerinin yürürlükteki mevzuatın ve tekniğin öngördüğü şekilde imal ve inşaa edilerek kurulması ve bakımlarının yapılması şarttır.

Asansörlerin imali, inşası, kurulması, muayene ve bakımı, bu işlerin fenni, teknik ve kanunî sorumluluğunu taşıyabilecek nitelik ve ehliyeti bulunduğu Hükümet veya belediyelerce kabul edilen teşekkül veya şahıslara yaptırılacaktır.

Her işveren, asansörlere ait kullanma iznini ve periyodik muayene raporlarını, işyerinde bulundurmak ve denetlemeye yetkili makam ve memurların her isteyişinde göstermek zorundadır.

Asansör boşluğundan, asansörün çalışmasına özgü tesis ve tertibattan başka, hiç bir şekilde halat, tel ve boru gibi sair malzeme veya tesis geçirilmeyecektir.

Asansör makine dairesi veya boşlukları, geçit olarak kullanılmayacak ve buralara hiç bir şey depo edilmeyecektir. Bu yerlere girilmesini sağlayacak kapılar, her zaman kilitli bulundurulacak ve ancak sorumlu elemanlar tarafından açılacaktır.

Yük asansörlerinde, insan taşınmaması esastır. Bu yasağı belirten levhalar, her kat kapısına ve kabin içine, görölür bir şekilde konulacaktır. Ancak, işin gereği olarak insan taşınması halinde, insan asansörlerindeki güvenlik koşulları, bu asansörlerde de bulunacaktır.

Bütün asansör kabinlerinde, taşıyabilecekleri en çok yükü açıkça gösteren levhalar bulundurulacaktır.

Kat kontağı bulunmayan yük asansörlerinde asansörcü bulundurulacaktır.

Bina dışına kurulan yük asansörlerinin çerçevesi, tabandan en az 3 metre kadar sağlam bir şekilde örtülecek ve ayrıca kapıların bulunduğu cephe, yüksekliği boyunca tamamen kapatılacaktır.

Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin bulunduğu yerlerde, kıvılcım tehlikesine karşı asansörlerin kabin kızakları ile kapıların çarpan kısımları, ağaç ve kıvılcım çıkarmayan metal veya alaşımlardan yapılmış olacaktır.

Madde 26 — İşyerlerindeki atelyeler, geçit, depo ve ambarlar ile bakım odalarının duvar, taban, tavan, pencere, kapı ve diğer yerleri, her zaman için temiz ve bakımlı bir şekilde bulundurulacaktır.

Çalışılan yerler, günde en az bir kere temizlenmiş olacaktır.

Gündüz ve gece devamlı olarak çalışan işyerlerinde bu temizlik, ya işin başlamasından önce veya bitiminden sonra yahut yapılan işin gereğine göre ara dinlenmelerinde yapılacak ve her halde çalışma sırasında yapılmayacaktır.

Temizlik, ister aspirasyon yoluyla, ister diğer yollarla yapılsın, toz kaldırılmaması için, gerekli tedbirler alınacak, bunun için, önce çalışma artıkları atıldıktan sonra, yıkama fırçalama yapılacak veya ıslak bezler kullanılacaktır. Duvarlar ve tavanlar, sık sık temizlenecektir, gerektiğinde sıva, badana ve boyalar yenilenecektir.

Madde 27 — Değişen ve kokuşan organik maddelerle çalışılan işyerlerinde: maddelerin parçalandığı, ayıklandığı, tarandığı kısımlarının tabanı, su geçirmez bir maddeden ve her türlü birikintiyi önleyecek şekilde yapılmış olacak ve duvarlar, kolayca yıkanacak bir sıva ile sıvanıp boyanacak, duvarlar ve

taban, en az ayda bir defa dezenfekten bir solüsyonla temizlenecektir.

Paçavraların işlendiği veya tarandığı yerlerde temizlik, mekanik aspirasyon yoluyla da yapılabilir.

Değişen ve kokuşan maddeler, çalışılan yerlerde bırakılmayacak, biriktirilmeyecek, iyice kapanan kapaklı metal kaplarda toplanacak ve bunların günde en az bir kere boşaltılıp yıkanacaktır.

Madde 28 — Atelyeler ile işçilerin çalıştığı diğer yerler; fosseptiklerden, koku çıkaran her türlü çukur ve yerlerden ve enfeksiyon kaynaklarından yeteri uzaklıkta bulunacak ve bunların kokularından korunacaktır.

İşyerlerinde atık ve birikinti suların aktığı ve toplandığı yerler, özel veya genel bir kanalizasyona veya fosseptiğe bağlanacak ve buralar, uygun bir kapak ile örtülecektir. Bu kapak, günde en az bir kere bol su ile yıkanıp temizlenecektir. Boşaltma boruları, su geçirmez ve sızdırmaz maddelerden yapılacak ve sızdırmayacak şekilde iyice bağlanacaktır. Akış doğrultusunda, bir eğim verilecek ve koku çıkmasını önleyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 29 — Döşemelere duvarlara ve diğer yerlere tükürmek, süprüntü atmak yasaktır. Uygun yerlere ve duvarlara, bu yasağı belirten yazılar ve zararlarını anlatan afişler asılacaktır. Gereken yerlere çöp kutuları, uygun nitelikte tükürük hokkaları konacak ve bunlar, her postada temizlenip dezenfekte edilecektir. Fazla balgam çıkaran işçiler için kullanılmak üzere, üstü kapalı plâstik emaye, prafinli mukavva ve benzeri maddelerden yapılmış kişisel tükürük hokkaları bulundurulacak, kâğıt hokkalar kullanıldıktan sonra yakılacak ve diğerleri yıkanıp dezenfekte edilecektir.

Madde 30 — İşyerlerinde müstemilâtında haşarat, böcek ve kemirici hayvanların bulunmaması için her türlü tedbir alınacak, yok edilmesi için, gereken ensektisit, rodentisit maddeler kullanılacak, üremeyi kolaylaştıran şartlar yok edilecek, yuvaları yakılarak bozulacak, uygun aralıklarla ensektisit uygulaması yapılacak, sineklere karşı kapı ve pencerelere tel kafes konacaktır.

Madde 31 — İşyerlerinde, çalışanların kolaylıkla faydalanabileceği ve «Gıda Maddelerinin ve Umumî Sağlığı ilgilendiren

eşya ve levazımın hususi vasıflarını gösteren Tüzükteki tanıma uygun özellikle serin içme suyu bulundurulacaktır.

Bu uygunluk, mahalli resmî makamlar ve belediyeler tarafından belgelendirilecektir.

Madde 32 — İçme suyu, gerek taşınmasında ve gerekse kullanılmasında, her türlü bulaşmadan korunmuş olacak ve içine doğrudan doğruya buz atılmayacaktır.

Madde 33 — İçme suyu tesisatı veya kapları, kullanma suyundan ayrı olacak ve üzerine, «İçilecek Su» işareti konulacaktır.

İşyerlerinde içme suyu için özel musluklar yapılacak ve bu musluklarda mümkün olan hallerde suyun, aşağıdan yukarıya uygun bir yükseklikte fışkırması sağlanacak, mümkün olmayan hallerde ve yerlerde, su içmek için kişiye özel masraba veya bardak kullanılacaktır. Karton veya benzeri bardaklar kullanıldığı takdirde, bunlar özel ambalajlarında veya temiz bir kütuda saklanacak, bir kere kullanılan bardakların atılması için musluğun yanında özel bir sepet bulundurulacaktır.

Madde 34 — İçme suyu tesisatı bulunmayan yerlerde, temiz ve sıhhi içme suyu kapları sağlanacak ve bunlar, özel sehpalara oturtulup uygun musluklar takılacaktır. İçme suyu kapları, eğilerek boşaltılmayacak veya masraba daldırılarak su alınmayacak, ağız açık varil, küp, kova, fıçı gibi kaplar, kapaksız ve musluksuz olarak kullanılmayacaktır.

Madde 35 — Şehir suyunun veya 31 inci maddede belirtilen nitelikteki suların sağlanması mümkün olmayan hallerde, mevcut sular, su dezenfeksiyonu usullerine uygun olarak dezenfekte edildikten sonra kullanılacaktır.

Madde 36 — Yemek aralığının eve gidip gelmeye elverişli olmayışı, işyerinin meskûn mahallerden uzak oluşu, vasıta yetersizliği veya yokluğu veya benzeri sebeplerle yemeklerini işyerinde yemek zorunda olan işçiler için, işverence rahat yemek yenebilecek nitelik ve genişlikte bir yemek yeri sağlanacaktır.

Bu yemek yeri;

1) İşyerinden tamamen ayrılmış, soyunma yerleri ve lavabolara yakın bir yerde yapılacaktır.

2) Temiz, aydınlık, havadar, mevsimine göre ıyice ısıtılabilir, yerler kolayca temizlenecek nitelikte olacak, taban bol

su ile yıkanacak şekilde su geçirmek malzemedan yapılacak, duvarlar kolayca silinecek ve yıkanabilecek özellikte olacaktır.

3) Yemek masaları yeter sayıda, kolay silinen ve temizlenen malzeme ile kaplı olacaktır. Masalarda oturmak için, sıra yerine sandalye tercih edilecek ve yeteri kadar sürahi, bardak ve içilecek su bulundurulacaktır.

4) İşveren tarafından yemek verilmeyen yerlerde, yemek yerlerinde işçilerin kendi yemeklerini ısıtabilmeleri ve koruyabilmeleri için özel bir yer ayrılacak. gerekli malzeme bulundurulacaktır.

5) İşyerlerinde daha uygun bir yer yoksa, yemek saatleri dışında dinlenmek, meşrubat ihtiyaçlarını karşılamak ve sigara içmek için, yemek yerlerinden faydalanılacak ve bunun için gerekli malzeme bulundurulacaktır.

Madde 37 — İşçilerin çalıştıkları yerlerde ve işbaşında yemek yemeleri yasaktır. Ancak işin gereği olarak, işinin başından ayrılamayan işçiler ile, ayrıca yemek yerleri ayrılmamış bulunan işyerlerindeki işçilerden hava muhalefeti gibi, olağanüstü bir sebeple veya kişisel bir özre dayanarak işyerlerinde kalanlar; o işyerinde yapılan işin toz, duman, gaz çıkması gibi sağlığa zararlı olmaması şartıyla bu hükmün dışındadır.

Madde 38 — İşyerlerinin uygun mahallerinde yeter sayıda helâlar bulunacaktır. Helâ yapılmasına işyerinin durumu müsait değilse ve yakınlarda da özel helâlar bulunmuyorsa, işverenler, işçilerin bu ihtiyaçları için civarda yer bularak helâlar yapmak zorundadırlar.

İşyerinde yapılmış veya yapılacak helâlarda :

1) Kabinler, insanların bulunduğu kapalı yerlere açılacak bir şekilde yerleştirilecek ve gereği gibi havalandırılacak, koku çıkmasını önleyecek tedbirler alınacak, yeterli ve uygun bir şekilde aydınlatılacaktır. Taban ve duvarlar, su geçirmez maddeden yapılacak, boyalar açık renklerden seçilecektir. Duvar yüzeyleri, düz yapılmış olacak. Kapılar iyi bir şekilde kapanacaktır. 100 kişiye kadar işçi çalıştırılan işyerlerinde 30 erkek işçi için, bir kabin ve pisuvar, her 25 kadın işçi için de en az bir kabin (helâ) hesap edilecek, (100'den sonrası için her 50 kişiye 1 tane hesabı helâ bulundurulacaktır. Kadın ve erkek işçilerin birlikte çalıştığı işyerlerinde; kadın ve erkek helâları, birbirinden ayrı olacak ve günde en az bir kere iyice yıkanacak.

her kullanmadan sonra temiz bir halde bulundurulması sağlanacak, kokuları sıhhi usullere uygun bir şekilde giderilmiş olacaktır.

2) Helâlarda, çatıya kadar yükseltilmiş şapkalı havalandırma bacası, rezervuar sifon gibi kokuya karşı alınan tedbirlerle beraber, gerektiğinde kireç kaymağı ve benzeri kimyasal maddelerden de faydalanılacaktır.

3) Helâlar, su depolarından ve su geçen yerlerden uzak bir yerde yapılacaktır.

4) Helâ çukurlarının toprakla örtülmesi halinde, çukurun durumunu belirten bir işaret veya yazı konacaktır.

5) Pis su tesisleri yürürlükteki mevzuata uygun olacak ve fosseptiklere, ancak kanalizasyon tertibatı ve bağlantısı olmayan yerlerde izin verilecektir. Fosseptikler gıda maddelerinin depolandığı veya işlendiği yerlere 30 metreden daha yakın bir yerde yapılmayacaktır.

6) Açıktaki işyerlerinde çalıştırılan işçiler için, işyerleri çevresinde uygun yerlerde yapılacak helâlar üstü ve etrafı kapalı barakalar şeklinde olacak, içlerinde musluklu kaplarda temizlik suyu bulundurulacak ve çukurlarına her gün bol miktarda sönmemiş kireç tozu dökülecektir. İşçiler de bu helâları kullanmak zorundadırlar.

Madde 39 — İşçilerin işten çıkarken el ve yüzlerini yıkayıp temizlemeleri için, işyerlerinin uygun yerlerinde yeterli kadar musluklu akarsu, temizlik ve silecek malzemesi bulundurulacaktır. Yıkama yerleri, temiz bakımlı, havalı aydınlık ve sağlık şartlarına uygun olacaktır. Kadın ve erkek işçilerin birlikte çalıştıkları işyerlerinde, kadın ve erkek yıkama yerleri, birbirinden ayrı yapılacaktır.

Madde 40 — İşveren, işin özelliği bakımından yalnız el ve yüz temizliğinin yeterli olmadığı hallerde veya kirli, tozlu ve yorucu işlerden sonra veya gerektiğinde işçilerin yıkanmalarını temizlenmelerini sağlamak için, duş tesisleri yapmak, kurmak, ve işçilerin yararlanmalarına hazır bulundurmakla yükümlüdür.

Her duş, özel bir kabin içine yerleştirilecektir. Her kabin, birisi yıkanmak diğeri soyunmak ve giyinmek için 2 bölümden yapılmış olacaktır. Duş kabinlerinin boyutları $1 \times 1,20$ metre, soyunma yerlerinin $2 \times 1,40$ metreden az olmayacaktır. Ayrı ayrı soyunma yerleri yapılamayan hallerde, ortak soyunma yeri yapılabilir.

Duş kabinlerinin taban ve duvarları, kolaylıkla temizlenecek malzemeden yapılacak, yan duvarların ve kapıların yüksekliği 170 santimetreden az olmayacak, yerlerdeki kirli suların kolayca akması için, gerekli tedbirler alınacak, sağlık şartlarına önem verilecektir.

Duş kabinlerinde yeterli havalandırmaya elverişli aspirasyon ve ventilasyon tertibatı yapılacak, koku ve pislik önlenec-
tirdir.

Duş kabinleri, mevsimine göre yeteri kadar ısıtılacak, bu sıcaklık 25°C den aşağı olmayacak ve yeterli şekilde aydınlatılacaktır.

Kadın ve erkeklerin birlikte çalıştıkları işyerlerinde kadın ve erkek duş kabinleri, birbirinden ayrı bulunacak ve işçilerin, dışardan görülməsi önleneccektir.

Duşlarda sıcak ve soğuk akar suyun, iyi bir şekilde ayarlanacak durumunda olması ve yeteri kadar basınçla akması esastır. Duşta yıkanmak için, gerekli sabun ve benzeri malzeme, işveren tarafından sağlanacaktır.

Duşlarda kullanılmak üzere, işveren tarafından sağlanmış temiz havlu ve peşemalier, özel değaplarda bulundurulacak, kullanılmış olanları yıkanp, kurutulup, iyice temizlenmedikçe bir başkasına kullandırılmayacaktır.

Duş soyunma yerlerinde, kirli havlu ve benzeri malzeme için, özel sepetler ve kâğıt, çöp v.b.'nin atılması için üstü netli özel çöp kutuları bulundurulacaktır.

İşveren, duşların kullanma zamanını, saatini, şartlarını ve işçilerin sırasını düzenleyecektir.

Duşlar, normal temizlik ve bakım dışında, her 15 günde bir, iyice yıkanp temizlenecek ve dezenfekte edilecektir.

Madde 41 — İşyerinde soyunma yerleri, vestiyerler ve gardroplar atelyelerden ayrı, duş ve lavabolara bitişik, işçilerin çıkış yerlerine yakın bir yerde yapılacak ve onların rahatça soyunup giyinmelerine elverişli genişlikte olacaktır.

Lavabo ve vestiyerler, özel ve ayrı bir yerde iseler, bunlara kapalı bir geçitile geçilecektir.

Soyunma yerleri, aydınlık havalandırmaya elverişli ve soğuk mevsimlerde yeteri kadar ısıtılmış olacak, temiz ve bakımlı

bulundurulacaktır. Buraların en az günde bir kere temizlenmesi ve yıkanması sağlanacak ve duvarları, açık renkle boyanacaktır.

Kadın ve erkeklerin birlikte çalıştıkları işyerlerinde soyunma yerleri ayrı ayrı olacaktır.

Madde 42 — Soyunma yerlerinde işçiler için, yeteri kadar elbise dolabı, sıra, sandalye, tabure ve benzeri eşya bulundurulacaktır.

Soyunma yerlerindeki dolaplar, metal veya kolay temizlenecek malzemeden, gerektiğinde boyanabilir benzeri madde-lerden yapılacak, kapıları, hava cırcıyanını sağlayacak şekilde kafesli veya çeşitli yerlerden delikli olacaktır.

Dolapların yüksekliği, 150 santimetreden aşağı olmayacak, üstte şapka ve altta ayakkabı konacak gözleri bulunacak ve ortasında 2 elbise asmak için, özel bir çubuğu olacaktır.

İşçilerin dolapları, kilitli olacak ve temizlikleri, işveren tarafından hazırlanmış bir yönergeye göre yapılacaktır.

Madde 43 — Zehirli, tehlikeli tozlu ve kirli işlerde çalışılan yerlerde, iş elbiseleri ile harici elbiselerin ayrı yerlerde saklanabilmesi için, işçilere, yan yana 2 bölmeli, bulunmayan hal-lerde, 2 ayrı dolap verilecektir.

Madde 44 — İşveren, soyunma yerleri ile gardrop ve dolapların bakımından sorumludur.

Madde 45 — İşçiler, ıslak elbise ile çalıştırılmayacaktır.

İkinci Bölüm

İşçilere Ait Yatıp Kalkma Yerlerinde ve Diğer Müstemilâtında Bulunması Gereken Sağlık Şartları ve Güvenlik Tedbirleri

Madde 46 — Coğrafi ve teknik durum ve şartlar nedeniyle işçileri için konut sağlanması gereken işyerlerindeki konutlar ve bunlara ilişkin tesislerde bu bölümde gösterilen şartlar aranacaktır.

Madde 47 — İşçi konutları; bekâr işçiler için müsterek koğuşları bulunan binalar halinde, aileleri ve birlikte oturan işçiler için ayrı evler veya apartmanlar şeklinde olacak ve bir konut için gerekli tesisat tertibat ve müstemilâtı bulunacak, güneş ve hava alacak ve dış etkilerle karşı korunmuş olacak, sağlık ve teknik şartlara uygun bir şekilde inşa edilecek ve bunlar, işyerlerinin gürültüsü, ıslığı ve hava kirletici etkilerinden korunmuş olacaktır.

Madde 48 — Bekâr işçilere özgül binalardaki koğuşların tabanı, her gün kolaylıkla temizlenecek ve gerektiğinde yıkanacak nitelikte, duvar ve tavanların yüzleri de kolayca sıvanıp boyanacak veya badana edilecek şekilde yapılmış ve açık renk bir boya ile boyanmış veya badana edilmiş olacak ve her yıl badana yapılacaktır.

Koğuşların pencerelerinin üst kısımları, her zaman açılıp kapanacak şekilde (vasistash) olacak, ayrıca koğuşlardaki havayı, devamlı bir şekilde değiştirebilecek tertibat, tesisat, baca, menfez veya elektrikli özel vantilasyon cihazları bulunacaktır.

Koğuşlarda tavan yüksekliği 280 santimetreden aşağı olmayacak ve adam başına düşen hava hacmi, en az 12 metreküp olarak hesap edilecek, her koğuşta yatırılacak işçi sayısı, buna göre tespit edilerek koğuşun hava hacmi ile yatabilecek en çok işçi sayısını gösteren ve işveren veya işveren vekilinin imzasını taşıyan bir cetvel, koğuşlara asılacaktır.

Koğuşlardaki yataklar, tabanla bağlantısı kesilecek surette karyola ve somyalar üzerine yayılacak, aralarında en az 80 santimetrelilik bir açıklık bulunacak, başuçlarına, özel eşyaların konması için, küçük etejer veya komodinler konacak, iki katlı karyola ranza kullanıldığı hallerde, katlar arasındaki yükseklik ile karyola veya somyaların genişliği 80 santimetreden az olmayacaktır.

Koğuşlarda duvarlara çivi çakılması, elbise ve benzerinin asılması yasaktır. Koğuşlarda yatan işçi sayısı kadar kilitli ve uygun elbise dolapları bulundurulacak ve bunların yüksekliği 170 santimetreden aşağı olmayacaktır.

Koğuşlardaki yatak, yastık, yorgan, battaniye, yatak örtüsü, yasık kılıfı, plke gibi yatak eşyası, mevsim ve iklimine göre sağlanacak ve bunlar, temiz bir halde bulundurulacak ve yataklar pamuktan, yünden veya kauçuktan yapılacak, her gün havalandırılarak üstleri temiz örtü ile örtülecektir.

Koğuşlarda, yatığa iş elbiseleri ile oturmak ve yatmak yasaktır.

Koğuşların, soğuk mevsimlerde sağlığa uygun bir şekilde ısıtılması gerekir. Isıtılmak için soba kullanıldığında, duman, gaz ve yangın tehlikesine karşı, gerekli tedbirler alınacaktır. Mangal kömürlü veya kok kömürlü ile mangal veya maltuz gibi vasıtalarla veya üstü açık ateşle veya borusuz petrol sobası veya

havagazı sobası ile ısıtma yasaktır. Tutuşturucu olarak benzol ve petrol gibi parlayıcı maddeler kullanılamaz.

Koğuşlar, geceleri yatma zamanına kadar, koridor ve helâlar ise sürekli olarak aydınlatılacak, koğuş kapılarının yukarı kısımları, camlı yapılmak suretiyl ekoridorlardaki ışıktan yararlanılacaktır.

Koğuşlarda, havagazı ile aydınlatma yasaktır.

Koğuşlarda yemek pişirmek ve yemek yemek yasaktır. Ancak yemek yerlerine gitmesinde tıbbi sakınca görülen hasta işçilere, doktorun göstereceği lüzuma göre, odalarında yemek yeme izni verilir.

Koğuşlar her gün, toz kaldırmayacak bir şekilde süpürülüp temizlenecek, gereken yerlerin tozları alınacaktır. En az 6 ayda bir veya gerektiğinde antiseptik solüsyonlarla genel temizlik ve ensektisit ve rodentisit uygulaması yapılacaktır.

Madde 49 — Bekâr işçilere özgü binalarda kadınlarla 18 yaşından küçük çocuklar, erkeklerle ilişkisi olmayan ayrı ayrı özel kısınlarda yatırılacaktır. Hastalanan işçiler de, hastaneye ve başka bir odaya nakledilmek suretiyle diğer işçilerden ayrılacaktır.

Madde 50 — Bekâr işçilere özgü binanın uygun yerlerinde, koğuşlara koku vermeyecek şekilde ve yeteri kadar helâlar bulunacak ve bunlar 38 inci maddede yazılı koşulları taşıyacaktır.

Binaların uygun bir yerinde, işçilerin yatarken veya halktıklarında el, yüz ve ayaklarını yıkamaları, traş olmaları için, yeteri kadar akar sulu lavabolar ve yıkanma yerleri bulundurulacaktır.

Bekâr işçilere ait binaların uygun bir yerinde, o binada barınanların yararlanması için, ayrı veya birlikte kullanılacak duş yerleri ve banyolar veya işçi konutları çerçevesinde özel hamamlar yapılacaktır.

Madde 51 — Bekâr işçilere özgü binanın uygun bir yerinde veya yakınında, işçilerin çamaşırları ile yatakhane malzemesinin yıkanıp ütülenebileceği bir çamaşırhane ile ütü yeri yapılacaktır.

Madde 52 — Aileleri ile birlikte oturan işçilere özgü ev veya apartman daireleri, bekâr işçilere özgü binalardan ayrı ve sakin yerlerde yapılacak ve her işçiy e verilecek ev veya apartman dairesinde, ailesinin nüfusuna yatacak sayıda oda ile bir

mutlak ve helâ. duş veya banyo bulunacak veya birlikte kullanılmak üzere duş, banyo veya hamam yapılacaktır.

Bunların aydınlatma, ısıtma, su ve kanalizasyon işleri, işverence, mevzuat ve sağlık gereklerine göre yerine getirilecektir.

İşçiler, kendilerine ayrılan ev veya daireyi, gereği gibi temiz tutmakla ve harap olmasına meydan vermemekle yükümlüdürler.

İşçilere veya aileleri fertlerinden birisinin kusuru neticesi meydana gelecek cam kırılması, iç tesisattan herhangi birinin bozulması gibi hallerde, bunların onarımı ve düzeltilmesi, orada oturan işçilere aittir. Ancak esashi onarımı, değişiklik ve düzeltmeler işverenlerce yapılır.

Çok sayıda işçi ailesinin oturduğu site veya apartmanlarda, uygun bir yere, küçük çocuklar için, bir oyun bahçesi yapılacaktır.

Madde 53 — İşveren veya işveren vekilleri veya yetki verecekleri kimseler, bu bölümde sözü geçen konutların ve müstakilatının temiz ve iyi bir halde bulundurulup bulundurulmadığını, uygun zamanlarda denetleyecekler ve gereken tedbirleri alacaklardır. Bu denetlemenin yapılması için, ilgili işçiye haber verilmesi, kendisinin veya ailesinden birisinin bulunması şarttır.

Madde 54 — İşyerlerinde işçilerin, içinde çalıştıkları yerler ile depo ve ambar gibi yerlerin aynı, zamanda işçi konutu olarak kullanılması ve buralarda işçi yatırılması yasaktır.

Ancak bekçi ve nöbetçi gibi kimselerin, görevin gerektirdiği hallerde, işyerlerinde ayrılan özel bir yerde yatmalarına izin verilebilir.

Madde 55 — Yol, demiryolu köprü inşaatı gibi açık havada ve meskûn yerlerden uzakta yapılan işlerde çalışanlardan gecelerini işyerinde geçirmek zorunda bulunanların açıkta yatmalarını için, basit barakalar veya çadırlar sağlanır.

Baraka ve çadırlar, mahfuz bir yere kurulacak, yerler düzeltilecek, drenaj için gerekli tedbirler alınacaktır.

Baraka ve çadırlar, sağlık şartları ve dış etkilere korunma bakımından yeterli nitelikte olacaktır.

Baraka ve çadırların ısıtılması için, gerekli araçlar sağlanacaktır. Yangın ve zehirlenmelere karşı, gerekli tedbirler alın-

mak suretiyle sobadan yararlanılabilir. Baraka ve çadırlarda mangal, maltız ve benzeri açık ateşler yasaktır.

Baraka ve çadırlarda, yere yatak sermek suretiyle yatmak yasaktır. İşveren, karyola ranza ve benzerlerini sağlamak zorundadır. şü

Baraka ve çadırlarda, işçilerin gerekli şekilde örtünmeleri için yeteri kadar battaniye, işverence verilir. Yatak, battaniye ve benzerleri temiz bir halde bulundurulup gerektiğinde dezenfeksiyonu yapılır.

Madde 56 — Banyo, duş yerleri ve hamamlar, evin veya dairenin bir parçası olarak plânlanacak, küvetli veya küvetsiz, kurnalı veya duşlu oluşuna göre, tesisatı yapılacak ayrıca sıcak su tertibatı bulunmayan yerlerde, uygun vasıta ile ısıtılacak bir termosifon bulundurulacaktır.

Banyoların yakılması ısıtılması, bakımı ve temizliği, o ev veya dairede oturan aileye aittir.

Birlikte kullanılan duş yerleri, banyo ve hamamlar, dış etkilere ve hava şartlarına karşı, korunmuş bir halde inşa edilecek, taban, tavan ve duvarlar, neme ve sıcak suya dayanıklı şekilde yapılacak, taban su, birikmeyecek şekilde ciymli ve akıntılı olacaktır.

İşyerlerindeki duşlar için belirtilen diğer özellikler, bunlarda da aranır.

Bu yerlerin ısıtılması, temizliği ve bunlarla ilgili diğer hususlar ve gerekli personel, işveren tarafından sağlanacaktır.

Birlikte kullanılan duş yerleri ile banyo ve hamamlar, işçi sayısına, her işçinin en az haftada bir banyo veya hamam yapacağına ve dinlenme sürelerine göre, yeter sayıda inşa edilecektir.

Birlikte kullanılan duş yerleri ile banyo ve hamamlarda, sıcak ve soğuk su tertibatı bulundurulacak, ihtiyaca göre, sıcaklığın ayarlanacak durumda olması sağlanacaktır.

Kurnalı hamamlarda, birden fazla kurnalar bir arada bulunabilir. Duşların ve banyoların, bölmelere ayrılmış bir şekilde birer kişilik olması şarttır.

Birlikte kullanılan duş yerleri, banyo ve hamamlarda, genel veya özel soyunma yerleri yapılacak ve her işçiye sabun, havlu, peştemal ve benzeri yıkanma ve silinme için gerekli malzeme verilecektir.

Havlu ve peştemaller, her kullanımdan sonra iyice yıkanıp kurutulacak, temiz bir halde bulundurulacak, uygun bir yerde veya dolapta saklanacaktır. Soyunma ve yıkanma yerlerinin temizliğinden, işveren sorumlu olduğu gibi, temiz tutulması da, yararlanınların görevidir.

Erkek ve kadın işçilerle 18 yaşından aşağı çocuk işçilerin yıkanma günü ve saatleri, ayrı ayrı düzenlenecektir.

Üçüncü Kısım

İşyerlerinde Kullanılan Alet, Edevat, Makine ve Ham Maddeler Yüzünden Çıkabilecek Hastalıklara Engel Olacak Tedbirler

Birinci Bölüm

Bulaşıcı Hastalıklara Karşı Alınacak Tedbirler

Madde 57 --- Bulaşıcı hastalıkların çıkması ihtimaline karşı, işyerlerinde ve işçilere alt yatıp kalkma yerlerinde ve diğer müstemilâtında bu Tüzüğün ikinci kısmında yazılı tedbirlerden başka, aşağıda yazılı sağlık tedbirleri alınacaktır.

1) İşyerleriyle müstemilâtının ve özellikle işçi konutlarının ve helâlarının temizliği artırılacak ve buralarda kullanılan içme ve kullanma suları, gerektiğinde sterilize veya dezenfekte edilecektir.

2) İşyerleri ile işçi konutlarında sivrisinek, sinek, tahtakurusu pire ve benzeri zararlıların yok edilmesi için, sık sık gereken temizleme tedbirleri alınacak ve fenni usullere göre, gerekli emniyet kurallarına uyularak ensektisit, rodentisit uygulanması yapılacak ve bunların yuvaları yakılacak ve yokedilecektir.

Farelere karşı da, diğer etkili rodentisitler kullanılacak ve gerektiğinde bunlar, fenni usullerle yokedilecektir.

3) İşçiler, sık sık temizlik ve özellikle muayenelerine tâbi tutulacaklardır, bekâr işçilere özgü binalardaki yataklar vb. eşya aynı şekilde kontrol edilecektir.

4) İşyerleri ve müstemilâtı ile işçi konutları etrafında gübre, süprüntü ve benzeri pislik biriktirilmeden kaldırılacak, haşerelerin üremesine yarayacak su birikintileri akıtılacak veya kurutulacaktır.

5) Bulaşma ihtimali olan işyerlerinde ve işlerde, işçilere uygun koruyucu elbise, çizme ve benzeri malzeme verilecek, madden ocakları, yeraltı ve benzeri işlerde deriden bulaşma tehlikesine karşı çıplak ayakla çalışma önlenecektir.

6) Bulaşıcı hastalıkların çıkmasına yol açan yiyecek maddelerinin, işyerlerinde bulundurulması ve tüketilmesi, işveren veya işveren vekillerince önlenecaktır.

7) Yeniden işe girecek işçilerden, bulaşıcı bir hastalığı bulunmadığına dair sağlık raporu ile çiçek aşısı kâğıdı aranacak, sağlık dosyasında saklanacaktır.

Madde 58 — İşçiler arasında bulaşıcı bir hastalık çıktığı, yahut çıkan hastalığın bulaşıcı olmasından şüphelenildiği hallerde, derhal en yakın Hükümet veya belediye tabibliğine haber verilecek resmi sağlık teşkilâtının işe el koyması sağlanacaktır.

Hastalığın mahiyetine göre, işçilere aşı uygulanması veya bunların tecridi ve eşyaların etlolden geçirilmesi, yahut işyeri ve işletmelerinin genel dezenfeksiyonu gibi sağlık tedbirlerinin uygulanmasında, işveren veya işveren vekilleri ile işçiler, resmi tabiblerin öğütlerine göre hareket etmek zorundadırlar.

İşyerlerinin özel tabipleri bulunması halinde de bulaşıcı hastalık çıktığında, yukarıdaki hükümler uygulanır. Bu gibi hallerde bu tabibler, resmi sağlık teşkilatına yardımcı olarak çalışırlar.

İkinci Bölüm

Meslek Hastalıklarına Karşı Alınacak Genel Tedbirler

Madde 59 — Meslek hastalıklarının meydana gelmesine sebep olan işlerde çalışanların maruz bulundukları tehlike ve zararlara karşı, bu Tüzüğün diğer maddelerinde belirtilen hususlarla birlikte alınacak genel koruyucu tedbirler, aşağıda gösterilmiştir.

1) Meslek hastalığı meydana getirebilen veya meslek hastalıkları listesinde kayıtlı maddelerle çalışılan işyerlerinde bu maddelerin özellikleri, zararları ve korunma çareleri hakkında, çalışanlar eğitilecektir.

2) İşyerlerinde, bu maddelerle hastalanma ve zehirlenmelere ait ilk belirtiler ile alınacak tedbirleri gösteren özel afişler uygun yerlere asılacaktır.

3) İşyerlerinde kullanılan zehirli ve zararlı maddeler, teknik imkân varsa aynı işi gören daha az zehirli ve zararlı maddelerle değiştirilecektir.

4) Zehirli toz, duman, gaz, buhar, sis veya sıvılarla çalışmalar, teknik imkânlarla göre kapalı sistemle yapılacak bu gibi

işyerlerinde, etkili ve yeterli havalandırma sağlanacak atıklar, zararsız hale getirilmeden atmosfere ve dış çevreye verilmeyecektir.

5) Çok zehirli maddelerin kullanıldığı işyerlerinde bu maddeler ve bu maddelerin bulunduğu bölümler, diğer yerlerden tecrit edilmek suretiyle bunların etkileri azaltılacaktır.

6) Zehirli toz, duman ve buharlı işyerlerinde, işyeri havası nemli, taban, duvar ve tezgâhlar yaş bulundurulmak suretiyle zararlı maddelerin yapılması önlenerek, gerektiğinde bu çalışmalar, genel ve lokal havalandırma ile birlikte yapılacaktır.

7) Meslek hastalığı yapan zehirli ve zararlı maddelere çalışılan işyerlerinde, işçilere uygun kişisel korunma araçları verilecek ve bunların kullanılmaları öğretilecek ve gerektiğinde sağlanacaktır.

8) Meslek hastalıklarından korunmak için, işe giriş ve işe yerleştirme muayeneleri düzenli yapılacak kullanılan maddelere karşı hassas olanlar bu işlerde çalıştırılmayacak, işe uygun kişilerin yerleştirilmesine özen verilecektir.

Ayrıca, işe yerleştirilen işçilerin, tehlike ve zararın özelliğine göre, belirli sürelerde sağlık muayeneleri ve gerektiğinde laboratuvar araştırmaları yapılacaktır.

Üçüncü Bölüm

Kimyasal Etkilerle Ortaya Çıkabilecek Meslek Hastalıklarına Karşı Alınacak Özel Tedbirler

Madde 60 — Kimyasal etkilerle ortaya çıkabilecek meslek hastalıklarına sebep olan işlerde çalışanların maruz bulundukları tehlike ve zararlara karşı, bu Tüzüğün diğer maddelerinde belirtilen hususlarla birlikte alınacak özel koruyucu tedbirler, bu bölümde gösterilmiştir.

Madde 61 — Kurşun veya bunun suda eriyen bileşikleri nin eritilmesi, dökümü hamur haline getirilmesi, temizlenmesi, eğelenmesi, kurşunlu yağlı boya ve ensektisitlerin hazırlanması, hurda kurşun ile temas ve benzeri kurşun ve bileşikleri ile yapılan çalışmalarda, zehirlenmeden korunma tedbirlerinin esasını teşkil eden kurşundan toz, duman ve buharından arınmış bir çevrenin sağlanması için, plânlama sırasında veya sonradan yapılacak değişikliklerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Kurşunlu çalışmalar, sonucu meydana gelecek toz, du-

man ve buharın kaynaklarında zararsız hale getirilmeleri için, etkili aspirasyon sistemleri kurulacak ve sürekli olarak bakımı yapılacaktır.

2) Kurşunla çalışmalar yapıldığı oda veya bölümlerin tabanları, su geçirmez kaygan olmayan ve kolay yıkanabilir malzemeden yapılacak, duvar ve tezgâhların üzerleri kolayca yıkanıp temizlenebilir durumda olacak, iyi çalışan drenaj sistemi kurulacaktır.

3) Kurşunla çalışmalar yapılan işyerlerinde, adam başına 15 metreküp hacim düşecek ve 4 metreden fazla tavan yükseklikleri, bu hesaba katılmayacaktır.

4) Kurşunla çalışmalar yapılan işyerlerinde, işçilerin el, yüz, ağız temizliği gibi kişisel temizliklerine dikkat edilecek, her yemekten önce vardiya dan sonra, ellerini yıkamaları sağlanacaktır.

5) İşçiler, kurşunla çalışılan yerlerde, yiyip içmeyecek, sigara kullanmayacaklardır. Yemek ve dinlenmek için özel yerler bulundurulacaktır.

6) Kurşunla çalışmalar yapılan işyerlerinde, kişisel koruma araçları olarak, iş çabasesi, önlük, uygun ayakkabı, lastik eldiven sağlanacak ve gerektiğinde kullanılmak üzere toz ve gaz maskeleri ile solunum cihazları bulundurulacaktır.

7) İşyeri havasından, periyodik olarak numuneler alınarak kurşun miktarı tayin edilecek ve bu miktarın 0,15 miligramı/metreküpü geçmemesi sağlanacaktır.

8) Kurşunla çalışacak işçiler, işe alınırken klinik ve laboratuvar usulleri ile genel muayeneleri yapılacak, kan yapıcı sistemi, karaciğer ve böbreğin durumu incelenerek, kurşuna hassas olanlar ve alkolikler, bu işlere alınmayacaktır.

9) Kurşunla çalışan işçiler, her üç ayda bir, sağlık muayenesine tâbi tutulacaktır. Bu muayeneler ile kurşun absorpsiyonunun ilk belirtileri, klinik ve laboratuvar usulleri ile tespit edilecektir. İşçinin hazım şikâyetleri olup olmadığı, dış etlerinde burlon çizgisi bulunup bulunmadığı, kolların ekstansiyon durumları incelenecektir. İdrarda kopraperfirin aranacak ve kanda hemogloblin yüzde-i ölçülecek, bazofil granülosiyonlu eritrosit sayımı yapılacaktır. Gerektiğinde kanda ve idrarda kurşun aramak üzere numuneler, ilgili laboratuvarlarına gönderilecektir.

10) Kurşun absorbsiyonu veya zehirlenmesi tespit edilen işçiler, yaptıkları işten bir süre için ayrılacak ve kontrol altında tedavi edileceklerdir.

11) Kurşunla çalışan işçiler arasında, kurşun absorbsiyonu veya zehirlenmesi görüldüğü takdirde, işyerinde araştırma yapılacaktır. zehirlenme kaynağı bulunacak ve gereken teknik tedbirler alınacaktır.

12) Her işçi için, işyerinde, bir sağlık sicili kartı tutulacak ve bu karta, işe giriş ve periyodik muayene bulguları kaydedilecektir.

Madde 62 — Civa cevherlerinin elde edilmesi, izabesi, distilasyonu, metal civanın çeşitli aletlerin yapılması için kullanılması, çeşitli metallerle amagan kızartılması, civa tuzunun yağlı boya kimya ve ilaç sanayiinde kullanılması, civa tülminat imali, organik civa bileşiklerinin elde edilmeleri ve kullanılmaları gibi civa ve civa bileşikleri ile yapılan çalışmalarda aşağıda tedbirler alınacaktır.

1) İşyeri tabanı, civadan etkilenmeyen ve su geçirmeyen, düz ve pürüzsüz malzemeden, mümkün ise yekpare olarak yapılacak, üzerinde hiç bir çatlak bulunmayacaktır. Çalışma masaları, aynı özelliklerle yapılacak ve duvar ile birleşme yerleri, köşeli olmayacak, civa döküntülerinin tabana düşmemesi için, masalar geriye eğik olarak yerleştirilecektir.

2) Genel havalandırma ile yetinilmeyerek civa ile çalışmaların yapıldığı seviyeden veya yeteri kadar aşağıdan etkili aspirasyon sistemi kurulacak, çalışma masalarının üzerine, aspirasyon davlumbazları yerleştirilecektir. Civanın, izabe fırınlarından distilasyon borusuna sevk edildiği yerlerde meydana gelen civa buharını kapacak sulu bir sistem kurulacaktır.

3) İşyeri havasından periyodik olarak numuneler alınarak, civa seviyesi tayin edilecek ve bu seviyenin 0,075 miligram/metreküpten yukarıya çıkmaması sağlanacaktır.

4) Kişisel korunma araçları olarak, işçilere lastik eldiven uygun iş elbisesi ve civa buharının yüksek olduğu işyerlerindeki işçilere de ayrıca uygun maskeler verilecektir.

5) İşyerinde çevrenin temizliğine özellikle dikkat edilecek, tabanda, masalar üzerinde civa döküntüleri bırakılmayacak ve buralar, özel fırça ve yağ bezlerle temizlenecektir. Ay-

rica gece yerlere amonyak ve kalsiyum hipoklorit ile ıslatılmış talaş dökünecek veya uygun miktarda sıvı amonyak dökülecektir.

6) İşçilerin el, yüz, ağız temizliği gibi kişisel temizliklerine dikkat edilecek, her yemekten önce ve vardiyadan sonra ellerini sıcak su ile veya % 10 sodyum tiosülfat ile yıkamaları sağlanacaktır.

7) İşçiler civa ile çalışan yerlerde, yiyip içmeyecek, yiyecek ve içeceklerini bulundurmayacak ve sigara içmeyeceklerdir.

8) Civa ile çalışacak işçiler, işe alınırken, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel muayeneleri yapılacak, karaciğer veya böbrek yetersizliği olanlar ile ciltleri hassas bulunanlar veya cilt hastalığı olanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

9) Civa ile çalışan işçilerin, her üç ayda bir, klinik laboratuvar usulleri ile sağlık muayeneleri yapılacaktır. Tükrük artması, diş etlerinde ülserasyon, el, göz kapaklarında titremeler şeklindeki belirtiler bulunanlar, yaptıkları işten ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

10) Her işçi için, işyerinde, sağlık sicli kartı tutulacak ve bu karta, işe giriş ve periyodik muayene bulguları kaydedilecektir.

Madde 63 — Arsenik cevherlerin elde edilmesi, cevherin izabesi, arsenik ve içinde arsenik bulunan çeşitli bileşik ve alaşımların elde edilmesi, arseniğin ilaç ve kimya sanayinde kullanılması, organik arsenik bileşiklerinin imali ve kullanılmaları gibi arsenik ve arsenik bileşikleriyle yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) İşyeri tabanı, su geçirmez, çatlaksız ve temizlenmesi kolay malzemeden yapılacaktır.

2) Arsenik ile yapılan çalışmalar, kapalı sistem içinde yapılacak, böyle bir sistemin kurulamadığı yerlerde, aşağıdan çekmeli aspirasyon sistemi kurularak ince tozun, çevre havasına yayılmasına engel olunacaktır. Arsenik ile ilgili sıcak işler, kapalı cam davlumbaz altında yapılacaktır.

3) Arsenik ile çalışılan yerlerdeki çevre havasından periyodik olarak numune alınarak arsenik miktarı tayin edilecek ve bu miktarın 0.5 miligram/metreküpten yukarıya çıkmaması sağlanacaktır.

4) Kişisel korunma aracı olarak işçilere, cildi ve solunum sistemini koruyacak başlık ve özel iş elbisesi verilecektir. Arseniğin uçucu bileşikleriyle çalışan işçiler için, özel solunum cihazları sağlanacaktır.

5) Arsenikli atıklar, zararları giderilmeden atmosfere veya civardaki sulara verilmeyecektir.

6) İşçilerin, el, yüz, ağız temizliği gibi kişisel temizliklerine dikkat edilecek. İşyerlerinde yiyecek, içecek, bulundurulmayacak ve yenip içilmeyecek, sigara kullanılmayacaktır.

7) Arsenikle çalışan işçilerin, işe alınırken klinik ve laboratuvar usulleri ile genel muayeneleri yapılacak, cildi nemli hassas olanlar ile cilt, karaciğer ve sinir hastalığı olanlar bu işlere alınmayacaklardır.

8) Arsenikle çalışan işçilerin, altı ayda bir, klinik ve laboratuvar usulleri ile sağlık muayeneleri yapılacaktır. İdrar, dışkı, kıl ve tırnaklardaki arsenik miktarı tâyin edilecek, arsenikle ilgili zehirlenmelerin görülmesinde işçiler, yaptıkları işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 64 -- Fosforun ve beyaz fosforun çeşitli sanayide kullanılması ve çeşitli bileşiklerinin elde edilmesi ve kullanılması gibi, fosfor ve fosfor bileşikleriyle yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) İşyerinin genel temizliğine dikkat edilecek, beyaz fosfor kapları su altında muhafaza edilecektir.

2) İşyerinde, yeterli ve aşağıdan aspirasyon sistemi uygulanacaktır.

3) İşçilerin, el, yüz, ağız, boğaz, diş ve diğer temizliklerine dikkat edilecek ve işyerinde, yiyecek içecek bulundurulmayacak, yenilip, içilmeyecek, sigara kullanılmayacaktır.

4) Fosfor ve bileşikleriyle çalışan yerlerdeki işçilere, cildi koruyacak iş elbisesi ve eldiven, uçucu fosfor bileşikleriyle çalışan yerlerdeki işçilere, ayrıca uygun maskeler veya solunum cihazları gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

5) Beyaz fosfor ve bileşikleriyle çalışan işçilerin giriş ve periyodik muayenelerinde, genel sağlık muayenesi ile beraber, çene ve dişlerin filmleri çektirilecek, fosfordan meydana gelen alt çene nekrozu (Fossey - Jaw) nun ilk belirtileri aranacaktır.

Madde 65 -- Kolinesteraz aktivitesini inhibe eden ve genellikle insektisit olarak kullanılan organik fosfor bileşikleriyle

nın üretildiği ve kullanıldığı işyerlerinde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Ensektisit üretiminde, paketlenmesinde ve uygulanması işlerinde çalışan işçilere, ürettikleri ve kullandıkları madde- nin zehirlilik derecesi ve kişisel korunma yolları öğretilecektir.

2) Ensektisit temasa gelmesi muhtemel işçilerde iyi bir tıbbi bakım temin edilecek, herhangi bir zehirlenme anında uygulan- mak üzere gerekli atropin v.b. ilaçlar hazır bulundurulacaktır.

3) Ensektisitle temasa gelecek işçiler, bu işi yaparken: başı da koruyan temiz, su geçirmez bir tulum giyeceklerdir.

4) Ensektisitlerin vücuda deriden de girebileceği düşünülerek, vücudun herhangi bir yerinde yara veya bir lezyon olan işçiler bu işlerde çalıştırılmayacaklardır.

5) İşçi için yıkanıp temizlenme imkânları hazırlanacak ve işini terkederken bol sıcak su ve sabunla yıkanma mecburi- yeti konacaktır. İşçilere çift elbise verilecek, bunlar sık sık yıkanıp çamaşır sodalarına batırılarak dekontamine edilecek ve zararsız hale getirilecektir.

6) Bütün ensektisit paketleri muntazam etiketlenecek, üzerine maddenin bileşimi ve etkileri kısaca yazılacak, bunlara ilişkin yeterli bilgi verilecektir.

7) İlaç kapları iyi boşaltılacak, temizlenecek ve bu kap- lara yiyecek, içecek konulmayacaktır.

8) İşçiler işe girerken daha önce fosfor bileşikleri ile te- masa gelip gelmedikleri incelenecek ve klinik belirti aranacaktır.

Herhangi bir şekilde organik fosforlu ve karbamatlı ensek- tisitlere maruz kalanlarda, rutin olarak biyokimyasal testle ko- linaesteraz aktivitesinin tayıni yapılacak, işçi işe girerken ve işin devamı süresince en az 6 ayda bir defa hassas tıbbi kont- rola tabi tutulacaktır. Kolinaesteraz seviyesi 1/25 oranında düş- sünce işçi, organik fosfor bileşikleri ile temas ettirilmeyecek, işi değiştirilecektir.

Madde 66 — Kalsiyum cevherlerinin izabesi, alaşımlarının hazırlanması, kadmiyum ile kaplama yapılması kadmiyum kap- lı malzemelerin işlenmesi ve bazı akümülatör imali işleri gibi, kadmiyum ve kadmiyum bileşikleri ile yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Kadmiyum oksit tozu ve dumanının, çevre havasına yayılması önlenecektir. Kaplama tanklarının kenarlarına, sıvı seviyesine yakın uygun aspirasyon sistemi kurulacak, çevre havasına kadmiyum miktarı, 0.1 miligram/metreküpü geçmeyecektir.

2) Kadmiyum tozu ve dumanına karşı, işçilere uygun maske verilecektir.

3) Kadmiyumla çalışan işçiler, işe alınırken periyodik olarak klinik ve laboratuvar usulleri ile sağlık muayeneleri yapılacak, solunum sistemi ve böbrek hastalığı tesbit edilenler, yaptıkları işlerden ayrılacaklar kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 67 — Manganez ve manganez bileşikleriyle yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Maden ocaklarında pnömomatik tabancalarla delmeler, yaş metodla yapılacak veya toz çıkmayacak şekilde gerekli tedbirler alınacaktır.

2) Manganez ve bileşikleriyle çalışan yerlerde, genel havalandırma ile birlikte uygun aspirasyon sistemi kurulacak ve çalışmalar kapalı sistemde olacaktır.

3) Manganez ve bileşikleriyle yapılan çalışmalarda işçilere özel iş elbisesi, lastik eldiven ve uygun maskeler gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

4) Manganez ve bileşikleriyle çalışan işçiler, işe alınırken, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak sinir sistemi, solunum sistemi frengi hastalığı ve ruh hastalığı tesbit edilenler; bu işlere alınmayacaklardır.

5) Manganez ve bileşikleriyle çalışan işçilerin, periyodik olarak klinik ve laboratuvar usulleri ile sağlık muayeneleri yapılacak manganezle ilgili zehirlenmelerin görülmesinde işçiler, yaptıkları işlerden ayrılacaklar kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 68 — Kromlu alaşımların hazırlanması, bu alaşımlar üzerine kaynak yapılması ve krom ve bileşiklerinin sanayide kullanılması gibi, krom ve krom bileşikleriyle yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Krom ve bileşiklerinin kullanıldığı yerlerde genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi kurulacak veya çalışmalar kapalı sistemde yapılacaktır.

2) Kromla çalışılan yerlerde, işçilere iş elbisesi, uygun lastik eldiven ve lastik çizme gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

3) İşçilerin el ve yüz temizliğine dikkat edilecek ve ellerin % 5 hiposülfid dö sud ile yıkanması sağlanacaktır.

4) Krom ve bileşikleri ile çalışacak işçilerin, işe alınırken, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, kroma karşı allerjisi olanlar ile cilt ve solunum sistemi hastalıkları bulunanlar bu işlere alınmayacaklardır.

5) Krom ve bileşikleri ile çalışanların, periyodik olarak, klinik ve laboratuvar usulleri ile sağlık muayeneleri yapılacaktır. Burun septumunda ülserasyon görülenler ile solunum sistemi ve cilt hastalığı bulunanlar çalıştıkları işten ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 69 — Berilyumlu alaşımların hazırlanması ve sanayide kullanılması gibi berilyum ve bileşikleri ile yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Berilyum ve bileşiklerinin kullanıldığı işyerlerinde, genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi kurulacak ve bu işyeri havasına, berilyum miktarı (2) miligram/metreküüpü geçmeyecektir.

2) Berilyumla ilgili çalışmalar; diğer işyerlerinde ayrılacak ve buralarda çalışılan işçilere, iş elbisesi gibi, kişisel korunma araçları verilecektir. Berilyum ile çalışan işçiler özel iş elbiselerini, çalıştığı iş yerinden dışarı çıkarmayacaklardır. Bu elbiselerin, işyerlerinde bol su ile yeteri şekilde yıkanması sağlanacaktır.

3) Berilyum ve bileşikleri ile çalışacak işçilerin, işe alınırken klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, bünyeye çok zayıf olanlar ile solunum sistemi hastalığı bulunanlar bu işlere alınmayacaklardır.

4) Berilyum ve bileşikleri ile çalışan işçilerin, periyodik olarak, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacaktır. Solunum sistemi hastalıkları bulunanlar ile zayıfladıkları görülenler çalıştıkları işten ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 70 — Azot oksitleri ile yapılan çalışmalarda azot oksitlerinin zararlı etkilerinden korunmak için, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Azot oksitlerinin, işyerine ve çevreye yayılması önleneccektir.

2) Azot oksitleri ile çalışan işçilere süzgeçli maske veya temiz hava maskesi gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 71 — (Benzen benzol) ve bileşikleri gibi aromatik hidrokarbonlarla yapılan çalışmalarda, bunların zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Solventler, tinerler ve benzerleri ile deri, plastik ve benzerlerinden mamul esya imalat sanayinde kullanılan her çeşit yapıştırıcı maddelerin içinde bulunan benzen miktarı (% 1) den fazla olmayacaktır...

2) Benzen ve bileşikleri ile çalışılan yerlerde, genel havalandırma ile birlikte uygun aspirasyon sistemi yapılacak ve çalışmalar, kapalı sistemde olacaktır.

3) Açık sistemlerle kuru temizleme işlerinde benzen kullanılması yasaktır.

Kapalı sistemle yapılan kuru temizleme işlerinde malzeme, kapalı sistemlerde kurutulacak, hiç bir şekilde acıkta kullanılmayacaktır.

Yağ ekstrasyonu işlerinde, ancak, kapalı sistemlerde benzen kullanılacaktır.

4) Benzen ile çalışılan işyerlerinde, yangına ve patlamaya karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

5) Benzen ile çalışılan işyerlerinde, benzenin havadaki konsantrasyonu, hacmen milyonda 20'den fazla olmayacaktır. Daha yüksek benzen konsantrasyonuyla çalışmak zorunluluğu bulunan işyerlerinde, işçilere uygun hava maskeleri sıvı benzen ile çalışılan hallerde, özel ayakkabı, eldiven ve özel iş elbisesi gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

6) Benzen ve bileşikleri ile çalışacak işçilerin, işe alınırken, klinik ve lobaratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, kan yapıcı sistem ve karaciğer hastalığı bulunanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

7) Benzen ve bileşikleri ile çalışan işçilerin, periyodik olarak, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, kan yapıcı sistem ve karaciğer hastalığı görülenler, bu işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 72 — Anilin ve nitro - amin türevleri ile yapılan çalışmalarda, anilin ve aromatik nitro amin türevlerinin zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

1) Anilin ve aromatik nitro - amin türevleri ile çalışan yerlerde genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi yapılacak ve çalışmalar, kapalı sistemde olacaktır.

2) Anilin ve nitro - amin türevleri ile çalışan yerlerdeki işçilere, özel iş elbisesi eldiven ve temiz hava maskesi gibi uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

3) Anilin ve nitro - amin türevleri ile çalışan yerlerde, genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi kurulacaktır.

4) Anilin ve nitro amin türevleri ile çalışacak işçilerin işe alınırken, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, cilt, böbrek ve karaciğer hastalığı olanlar ile aniline karşı allerjisi bulunanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

5) Anilin ve nitro-amin türevleri ile çalışan işçilerin, periyodik olarak klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, cilt, böbrek ve karaciğer hastalığı görülenler, bu işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 73 — Halojenli hidrokarbonlarla yapılan çalışmalarda, bunların zehirli ve zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Halojenli hidrokarbonlarla çalışan işyerleri, diğer kısımlardan ayrılacak ve bu yerlerde, genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi kurulacak ve çalışmalar, kapalı sistemde olacaktır.

2) Halojenli hidrokarbonlarla çalışacak işçiler, işe alınırken, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, cilt, böbrek ve karaciğer hastalığı olanlarla kloro karşı allerjisi bulunanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

3) Halojenli hidrokarbonlarla çalışan işçilerin, periyodik olarak, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri

yapılacak, cilt, böbrek ve karaciğer hastalığı bulunanlar ve klor karşı allerjisi görülenler, bu işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 74 --- Karbon sülfür ile yapılan çalışmalarda, karbon sülfürün zehirli ve zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Karbon sülfürle çalışılan işyerleri soba ile ısıtılmayacak ve buralardaki elektrik lambaları, tesisat ve cihazları karbon sülfüre karşı korunmuş (etan) olacak, lambalara koruyucu nitelikte kloplar takılacak, yangına ve patlamaya karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

2) Karbon sülfür ile çalışılan yerlerde, genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi kurulacak, çalışmalar kapalı sistemde olacak ve işyeri havasındaki karbon sülfür miktarı hiç bir şekilde 20 P.P.M. veya 60 miligram/metre-küpü geçmeyecektir.

3) Karbon sülfür ile çalışılan işyerlerinde, yenilip içilmeyecek, yiyecek ve içecek bulundurulmayacak ,sigara içilmeyecektir.

4) Karbon sülfür ile çalışacak işçilerin, işe alınırken klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak, böbrek karaciğer ve sinir sistemi hastalıkları olanlarla alkolik ve epileptikler, bu işlere alınmayacaklardır.

5) Karbon sülfür ile çalışan işçilerin periyodik olarak, klinik ve laboratuvar usulleri ile sağlık muayeneleri yapılacaktır, böbrek, karaciğer ve sinir sistemi hastalıkları bulunanlarla alkolik ve epileptik olduğu görülenler, bu işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 75 --- Kükürtlü hidrojenle yapılan çalışmalarda, kükürtlü hidrojenin zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Kükürtlü hidrojen ile çalışılan yerlerde, genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi yapılacaktır.

2) İşyeri havasındaki kükürtlü hidrojen miktarı, hacim olarak milyonda 20'yi geçmeyecektir.

Dördüncü Bölüm

Tozlarla Ortaya Çıkabilecek Meslek Hastalıklarına Karşı Alınacak Özel Tedbirler

Madde 76 — Her türlü maden ocaklarında, taş ve kiremit ocaklarında, dökümhanelerde, tekstil (amiant dahil), bütlin şeker ve çimento inşaat, seramik ve benzeri sanayi kollarındaki işyerlerinde yapılan çalışmalarda, tozların zararlı etkilerinden korunmak için bu Tüzüğün diğer maddelerinde belirtilen hususlarla birlikte aşağıdaki özel tedbirler alınacaktır :

1) Tozlu işyerlerinde genel havalandırma ile birlikte, uygun aspirasyon sistemi ile tozun, çevre havasına yayılmasını önlemek için, su perdeleri, vakum ve uzaktan kumanda sistemleri kurulacaktır. Toz çıkaran işler, teknik imkânlara göre kapalı sistemde yapılacak veya bu işler, diğerlerinden tecrit edilecektir. İşyeri havasındaki toz miktarı, belirtilen miktarı geçmeyecektir.

2) Toz çıkaran işlerde işyeri tabanı, işin özelliğine ve teknik imkânlara göre, ıslak bulundurulacak, delme işlerde, toz çıkarmasını önlemek için, yağ metodlar uygulanacaktır.

3) Toz çıkaran işlerde çalışan işçilere, işin özelliğine ve tozun niteliğine göre uygun kişisel koruma araçları ile maskeler verilecektir.

4) Tozlu işlerde çalışan işçilerin, vardiya sonunda yıkanmaları veya duş yapmaları, yıkanmadan yemek yememeleri ve yatağa girmemeleri sağlanacaktır.

5) Tozlu işlerde çalışacak işçiler, işe alınırken genel sağlık muayeneleri yapılacak, göğüs radyografileri alınacak ve solunum ve dolaşım sistemi hastalıkları ile cilt hastalığı olanlar, göğüs yapısında bozukluk bulunanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

6) Tozlu işlerde çalışan işçilerin, periyodik olarak, sağlık muayeneleri yapılacak ve her 6 ayda bir, göğüs radyografileri alınacaktır. Solunum ve dolaşım sistemi hastalıkları ile cilt hastalığı görülenler, bu işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Beşinci Bölüm

Fizik ve Mekanik Nedenlerle Ortaya Çıkabilecek Meslek Hastalıklarına Karşı Alınacak Özel Tedbirler

Madde 77 — Fizik ve mekanik nedenlerle ortaya çıkabile-

cek meslek hastalıklarına sebep olan işlerde çalışanların maruz bulundukları tehlike ve zararlara karşı, bu Tüzüğün diğer maddelerinde belirtilen hususlarla birlikte alınacak özel koruyucu tedbirler, bu bölümde gösterilmiştir.

Madde 78 — Gürültünün zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) İşyerinde gürültü çıkaran makinaların monte edilmeleri sırasında, işyeri tabanı, titreşimi ve sesi azaltacak malzeme sistemle yapılacaktır.

2) Gürültülü işyerlerinin duvarları, sesin yansımaları önleyecek malzeme ile kaplanacak ve bu binalar, çift kapılı, çift pencereci inşa edilecektir. Duvarlar, ses geçirmeyen malzeme ile yapılacaktır.

3) Gürültünün azaltılamadığı hallerde, bu Tüzüğün 22 nci maddesi hükümleri uygulanacaktır.

4) Gürültülü işlerde çalışacak işçilerin, işe alınırken, genel sağlık muayeneleri yapılacak, özellikle duyma durumu ve derecesi ölçülecek, kulak ve sinir sistemi hastalığı olanlar ile bu sistemde arızası bulunanlar ve hipertansiyonlular, bu işlere alınmayacaklardır. Ancak doğuştan sağır ve dilsiz olanlar, bu işlere alınabileceklerdir.

5) Gürültülü işlerde çalışan işçilerin, periyodik olarak genel sağlık muayeneleri yapılacaktır. Duyma durumunda azalma ve herhangi bir bozukluk görülenler ve kulak ve sinir hastalığı bulunanlar ve hipertansiyonlu olanlar, çalıştıkları işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 79 — Titreşim (vibrasyon) yapan aletlerle yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Titreşim yapan aletlerle çalışacak işçilerin, işe alınırken, genel sağlık muayeneleri yapılacak, özellikle kemik, eklem ve damar sistemleri incelenecek ve bu sistemlerle ilgili bir hastalığı veya arızası olanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

2) Titreşim yapan aletlerle çalışan işçilerin, periyodik olarak, sağlık muayeneleri yapılacaktır. Kemik, eklem ve damar sistemleri ile ilgili bir hastalığı veya arızası görülenler, çalıştıkları işlerden ayrılacaklar kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 80 -- Enfraruj ışınlar saçan işler ile yapılan çalışmalarda, bu ışınların zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Enfraruj ışınlar saçan kaynaklar, bu ışınları geçirmeyen ekranlarla teçrit veya otomatik kapaklarla teçhiz edilecektir.

2) Enfraruj ışınlar saçan işlerde çalışan işçilere, bu ışınları geçirmeyen gözlükler ile diğer uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

3) Enfraruj ışınlar saçan işlerde çalışacak işçilerin, işe alınırken genel sağlık muayeneleri yapılacak, özellikle görme durumu ve derecesi tayin olunacak ve gözle ilgili bir hastalığı olanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

4) Enfraruj ışınlar saçan işlerde çalışan işçilerin, periyodik olarak, genel sağlık muayeneleri ve özellikle göz muayeneleri yapılacak, gözle ilgili bir hastalığı ve arızası görülenler, çalıştıkları işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 81 -- Yeraltında, nemli hava cereyanlı ve yetersiz ışıklı işyerlerinde yapılan çalışmalarda nemin hava cereyanının ve yetersiz ışığın zararlı etkilerinden korunmak için aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Bu gibi işyerlerinde, yeterli suni aydınlatma sağlanacaktır.

2) İşçilere, işin özelliğine göre kişisel korunma araçları verilecektir.

3) Yeraltında, nemli hava cereyanlı ve yetersiz ışıklı işyerlerinde çalışacak işçilerin, işe alınırken genel sağlık muayeneleri yapılacak ve özellikle kaslar, eklemler ve göz üzerinde durulacak ve sedimantasyon yapılacak ve klinik usullerle romatizma hastalığı aranacaktır. Romatizma ve göz hastalığı olanlar, bu işlere alınmayacaklardır.

4) Yeraltında, nemli hava cereyanlı ve yetersiz ışıklı işyerlerinde çalışan işçilerin, periyodik olarak genel sağlık muayeneleri yapılacak ve özellikle romatizma ve göz hastalığı görülenler, çalıştıkları işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 82 — Atmosfer basıncından daha yüksek basınçlı yerlerde ve dalgıç odalarında yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Dalgıç odalarında, şahıs başına, saatte en az (40) metreküp hava sağlanacak ve bu havadaki karbon dioksit miktarı (% 0.1'i) geçmeyecektir.

2) Dalgıç odalarında (24) saatte su altındaki çalışma süresi; derinliğe ve bu derinlikteki basınca uygun şekilde düzenlenecek, iniş kalkış, çıkış süreleri için «Sağlık kurulları bakımından günde ancak sekiz saat veya daha az çalışması gereken işler hakkında Tüzük'te belirlenen esas ve süreler dikkate alınacaktır.

3) Bir dalgıç, (22) metreden fazla derinliğe, bir günde (2) defadan fazla dalmayacak ve bu (2) dalma arasında en az (5) saat geçecektir. Dekompresyon zamanı, dalma derinliklerine ve basınca göre, iyice ayarlanacak ve durum iyi işleyen kontrollü ve hassas yazıcı bir manometre ile izlenecektir.

4) Bu gibi işlerde çalışacak işçiler, işe alınırken, klinik ve laboratuvar usulleri ile genel sağlık muayeneleri yapılacak ve özellikle EKG. ve akciğer fonksiyon testleri ile birlikte kalp dolaşım, solunum ve kemik sistemleri üzerinde gerekli incelemeler yapılacak ve sağlık yönünden sakıncalı görülenler, bu işlere alınmayacaklardır.

5) Bu gibi işlerde çalışanlar işe başladıkları günden itibaren (15) gün sonra adaptasyon muayenesine tâbi tutulacak ve işin devamı süresince de, bunların periyodik genel sağlık muayeneleri yapılacaktır.

Özellikle kalp, dolaşım, solunum ve kemik sistemi hastalığı ve arızası görülenler, bu işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Madde 83 — Tabii veya suni radyoaktif ve radyoinizan maddeler veya diğer korprüsküler emanasyon kaynakları ile yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Her çalışma için gerekli radyoaktif maddenin, zararlı en az miktarı kullanılacaktır.

2) Kaynak ile işçiler arasında, uygun bir aralık bulunacaktır.

3) İşçilerin, kaynak yakınında mümkün olduğu kadar kısa süre kalmaları sağlanacaktır.

4) Kaynak ile işçiler arasına, uygun koruyucu bir paravana (ekran) konulacaktır. Bu paravanalar, gama ve (x) ışınları için, kurşun, beton ve benzeri beta ışınları ve nötronlar için plastik ve benzeri malzemeden yapılmış olacaktır.

5) İşçilerin ne miktarda radyasyon aldıkları, özel cihazlarla ölçülecek ve bunlar en geç, ayda bir defa değerlendirilecektir. Alınan radyasyon, izin verilen dozun üstünde bulunduğu hallerde, işçi bir süre için, bu işten uzaklaştırılacak, yıllık total doz korunacaktır.

6) İşyerinde uygun aspirasyon sistemi kurulacak, boşaltılan havanın radyasyon yönünden süzülmesi sağlanacak, temizlik sırasında, özel maskeler kullanılacaktır. İşyeri için işçinin temizliğine dikkat edilecek, radyoaktif atıklar, usulüne uygun bir şekilde yok edilecektir.

7) Taşınabilen radyoaktif malzemeler uygun ve özel kutularda bulundurulacaktır.

8) Tabii veya suni radyoaktif ve radyoinizan maddeler veya diğer korpusküller emanasyon kaynakları ile çalışacak işçilerin, işe alınırken genel sağlık muayeneleri yapılacak ve özellikle sinir, kan ve kan yapıcı sistemi incelenecek, sinir ve kan hastalıkları ile ilgili bozuklukları görülenler, bu işlere alınmayacaklardır.

9) Tabii veya suni radyoaktif ve radyoinizan maddeler veya diğer korpusküller emanasyon kaynakları ile çalışan işçilerin, periyodik olarak genel sağlık muayeneleri yapılacak ve özellikle sinir ve kan hastalıkları ile ilgili bozuklukları görülenler, çalıştıkları işlerden ayrılacaklar, kontrol ve tedavi altına alınacaklardır.

Altıncı Bölüm

Kullanılan Ham Maddelerden veya İşyerinin Özelliğinden Ortaya Çıkabilecek Bulaşıcı Meslek Hastalıklarına Karşı Alınacak Özel Tedbirler

Madde 94 — Kullanılan hammaddelerden veya işyerinin özelliğinden ortaya çıkabilecek bulaşıcı meslek hastalıklarına sebep olan işlerde çalışanların maruz bulundukları tehlike ve zararlara karşı, bu Tüzüğün diğer maddelerinde belirtilen hususlarla birlikte alınacak özel koruyucu tedbirler, bu bölümde gösterilmiştir.

Madde 85 -- Şarbon hastalığına karşı aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Şarbon hastalığını bulaştırabilecek olan deri, yün, kıl ve benzeri hayvanlar maddeler ile paçavralar, uygun usûllerle temizlenip sterilize edilecek, yıkanıp kurutulacaktır. Bu maddeler, dağınık bir halde bulundurulmayarak depolarda saklanacaktır. Çamurların açılması ve ilk ayırma ve seçme işlemi buralarda yapılacaktır.

2) Bu gibi işyerlerinde, toz ve atıklar, aşağıdan çekmeli aspirasyon sistemi ile toplanarak yokedilecek veya anti-septik maddelerle ıslatıldıktan sonra yakılacaktır. Depolar sık sık yıkanacak, dezenfekte ve hadana edilecektir.

3) İşçilerin el, ağız ve beden temizliğine dikkat edilecek. Mendillerine, gereğine göre iş elbisesi, başlık, lâstik eldiven ve maskeler gibi, uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

4) Ekzemalı, furonküllü, bronşitli kimseler, bu gibi işlerde çalıştırılmayacaklardır.

Madde 86 -- Tetanos hastalığına karşı aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

Tetanos tehlikesi olan işlerde çalışan bütün işçilere, anti-tetanic aşı yapılacak. parçalanmış, ezik ve toprakla bulaşmış aralanmalarda, serum antitetanic tatbik olunacaktır, eğer işçi evvelce aşılansmış ise, rapel olarak, anatoksin yapılacaktır.

Madde 87 -- Leprospiroz hastalığına karşı aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Leptospiroz (İktero hemorajik) hastalığının yayılmasını önlemek için, farelerle savaşılabacaktır.

2) Bulaşma ihtimali olan yerlerde, çıplak ayakla dolaşmak yasaklanacak, mümkün olan hallerde, toprak asitleştirilecektir.

Madde 88 -- Brüsielloz hastalığına karşı brüseloz bulaşması ihtimali olan işlerde çalışan işçiler aşılacaktır.

Madde 89 -- Ankilostomyaz hastalığına karşı aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Ankilostomyaz hastalığına karşı madencilik, taşçılık, inşaat ve kiremitçilik ve tünel kazması gibi işlerde, taban kuru bulundurulacak, gerekirse yerlere tuz serpilecek, galerilerde yerli vantilasyon ile havanın serince olması sağlanacaktır.

2) Bu gibi işlerde çalışanların, vücut temizliğine ve ayaklarından önce ellerini iyice yıkayıp, tırnaklarının fırçalan-

larına önem verilecektir. İşyerlerinde, işçilerin çalışırken ve işin bitiminden ellerini yıkamaları için yeteri kadar % 5'lik tuzlu su kapları bulundurulacaktır.

. 3) Helâlar ve diğer enfeksiyon kaynağı yerler kireç kaymağı ile dezenfekte edilecek. İşçilerin dışkıları zaman zaman muayene edilerek parazit yumurtaları aranacak ve hastalığın çıkması halinde, diğer işçiler de taranacaktır.

Madde 90 — Akciğer tüberkülozunun bulaşması ihtimali olan iş yerlerinde, hastalığın yayılmasını önleyecek hijyenik, tıbbi ve teknik koruyucu tedbirler alınacaktır.

Dördüncü Kısım

İşyerlerinde İşkazalarına Karşı Alınacak Tıbbi Tedbirler ve İşyerlerinde Bulundurulması Zorunlu Olan İlk Yardım ve Tedavi Levazımı ile Sthhi Tesisat

Madde 91 — Sürekli olarak en az 50 işçi çalıştırılan işyerlerinde Sosyal Sigortalar Kurumunca sağlanan tedavi hizmetleri dışında kalan işçilerin sağlık durumlarının denetlenmesi, ilk yardım, âcil tedavi ve diğer koruyucu sağlık hizmetlerini düzenlemek üzere, işveren, Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 189 nci ve Sosyal Sigortalar Kanununun 114 üncü maddeleri gereğince işyerindeki işçi sayısına ve işteki tehlikenin büyüklüğüne göre, bir ya da daha fazla hekim sağlayacaktır. Bu hekimlerin çalışma koşulları ile görevlerini nasıl yürüteceklerini ayrıntılı şekilde gösteren bir yönetmelik tüzüğü'nün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde çıkarılır.

Madde 92 — İşverenler, işin niteliğine, özeliğine, çeşidine ve çalıştırdıkları işçi, sayısına ve hekim ve sağlık tesisleri ile olan ilişkilerine göre, zamanında gerekli tedbirleri almak amacıyla aşağıda belirtilen sağlık tesisleri ile ilk yardım ve tedavi levazımını, işyerlerinde bulundurmakla yükümlüdür.

Bu tesisler ve levazım; kişisel ilk yardım paketlerini, ilk yardım kutularını veya çantalarını veya dolaplarını, ilk yardım ve ilk müdahale odalarını veya ilk yardım istasyonlarını kapsar.

Madde 93 — Kişisel ilk yardım paketleri, kazaya uğrayanın ilk yardım gelinceye veya bir sağlık tesisine gönderilinceye kadar, kendi kendine gerekli pansuman yapacak veya ağrısını giderecek nitelikte malzeme ve ilâçlarla donatılacaktır.

Kişisel ilk yardım paketleri, maden, tünel, yeraltı karayolları ve demiryolları işçileri gibi kaza ihtimali çok olan dağınık

ve münferit çalışmayı gerektiren işyerlerindeki işçilere verilecektir.

Bu paketler, küçük ve kullanışlı malzeme ve ilaçları dış etkilere karşı koruyacak plâstik veya madeni ambalajlı olacaktır.

Kişisel ilk yardım paketi, çalışmayı önlemeyecek ve düşmeyecek şekilde, iş elbisesi cebine konacak veya uygun bir yerine bağlanacaktır.

Kişisel ilk yardım paketinin, gerektiğinde nasıl ve ne şekilde kullanılacağı, ilgililere öğretilecek, buna ait yazılı bir yönerge paket içine konacaktır.

Kişisel ilk yardım paketinin içinde, aşağıda yazılı ilaç ve malzeme bulunacaktır.

- Kullanma yönergesi,
- Pamuk (Küçük paket),
- Gazlı bez (Steril),
- Sargı bezi,
- Yapıştırıcı band (Steril),
- Analjezik hap,
- Tendirüdyot (1 veya 2 ampul),
- Sülfamaitiltoz,

Madde 94 — Mekanik cihazları bulunmayan ve 10 dan az işçi çalıştıran işyerlerinde, içinde aşağıdaki yazılı ilk yardım levazımı bulunan 1 numaralı ilaç kutusu veya çantası bulundurulacaktır :

- 1 adet ilk yardım broşürü,
- 25 gram yarı yarıya alkol ile karıştırılmış tendürdyot (Cam kapaklı renkli şişede),
- 15 gram amonyak (Cam kapaklı şişede),
- 100 gram alkol (% 98 lik tuvalet ispiertosu),
- 2 paket 25 er gramlık idrofil pamuk (Steril),
- 2 paket gaz idrofil (Steril),
- 3 adet muhtelif büyüklükte sargı bezi,
- 3 adet üçgen sargı,
- 1 adet makas,
- 1 adet pens,
- 6 adet çengelli iğne,
- 1 kutu yapıştırıcı flânster,
- 1 adet küçük küvet,
- 1 tüp aspirin,

Madde 95 — Mekanik cihazları bulunmayan ve 10 dan fazla ve 50 den az işçi çalıştıran işyerleri ile mekanik cihazlarla 10 dan az işçi çalıştırılan işyerlerinde, içinde aşağıda yazılı ilk yardım levazımı bulunan 2 numaralı ilk yardım çantası veya dolabı bulundurulacaktır :

- 1 adet ilk yardım broşürü,
- Parmak yaralanmaları için, sterilize edilmiş küçük sargı bezi 6 adet,
- 3 adetten az olmamak şartıyla yeteri kadar, orta boy sargı bezi (El ve ayaklar için),
- 5 adet üçgen sargı,
- Yeteri kadar vazelin borike,
- Tentürdiyot veya % 1 lik violet de gentiens sulu solüsyonu,
- 1 şişe amonyak (cam kapaklı şişe ile),
- 1 tüp aspirin,
- 2 tüp yanık pomadı,
- 5 paket 25 gramlık idrofil pamuk,
- 5 paket gaz idrofil,
- 1 adet makas,
- 2 adet pens,
- 20 adet çengelli iğne,
- 1 kutu flâster,
- 1 adet enjektör (5 cc. madeni kutu içinde),
- 12 adet enjektör iğnesi,
- Teinture de belladon 25 gram (Cam şişede),
- 2 adet küvet,
- 6 adet ampul huile camphree,
- 1 adet lâstik bant,
- 2 ampul antispasmodik ve analjezik,
- Tetanoz serumu,

Madde 96 -- Mekanik cihazlarla 10 dan fazla ve 50 den az işçi çalıştıran işyerleri için yapılan işin niteliği bakımından, kaza ve zehirlenme tehlikesi bulunan işyerlerinde, içinde aşağıda yazılı ilk yardım levazımı bulunan 3 numaralı ilk yardım dolabı ile bir sedye ve bir battaniye bulundurulacaktır :

- 1 adet ilk yardım broşürü,
- 1 adet sunî teneffüs cihazı,
- 4 adet atel,

- 1 adet foşer tülpu,
- 5 adet muhtelif büyüklükte sargı bezl.
- 6 adet üçgen sargı,
- 2 adet makas,
- 2 adet pens,
- 2 adet pens (Ağız için),
- 2 adet emaye küvet,
- 2 ampul morfin veya dolantin,
- 5 adet ampul kafein,
- 5 adet ampul eter,
- 5 adet ampul huile comphree,
- 1 adet 5 cm' lük enjeksiyon şırıngası (20 tane paslanmaz iğne),
- 5 adet ergotin,
- 50 gram yarı yarıya alkol ile karıştırılmış tentürdiyot (Cam kapaklı bir şişe içinde),
- 15 gram amonyak (Cam kapaklı bir şişe içinde),
- 450 gram oksijenli su,
- 10 paket 25'er gramlık idrofil pamuk,
- 5 paket gaz idrofil,
- 2 düzine çengelli iğne,
- 1 kutu flâster (Yapıştırıcı yakı),
- 5 adet ampul adrenalin,
- 5 adet ampul apomophin,
- 1 adet lâstik bant,
- 2 şişe tetanos serumu (10'er cm' lük),
- 2 tüp yanık merhemi,
- 250 gram toz halinde tebeşir (Karbonat doşto) cam kavanozda (Asit yanıkları için),
- 1 tüp vazelin,
- 1 adet nikel mahfazalı küçük model ustunç takımı,
- 1 adet sterilizatör (Tercihan elektrikli),
- Agraf ve agraf pensi,
- Sülfamit tozu
- Antibiyotikli göz merhemi,

Madde 97 — 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde, içinde aşağıda yazılı ilk yardım levazımını bulunan 4 numaralı

ilk yardım dolacı ile yeteri kadar sedye ve baltaniye bulundurulacaktır .

- 1 tansiyon aleti,
- 1 adet ilk yardım broşürü,
- 1 adet suni teneffüs cihazı,
- 1 adet fışer tüplü,
- 2 adet nelaton sondası,
- 6 adet atel,
- 100 gram yarı yarıya alkol ile karıştırılmış tentürdiyot (Cam kapaklı renkli bir şişe içinde),
- 25 gram amonyak (Cam kapaklı bir şişe içinde),
- 1000 gram saf alkol,
- 900 gram oksijenli su,
- 15 paket idrofil pamuk (25, 50 ve 100 gramlık 5'er paket),
- 10 paket gaz idrofil,
- 10 adet muhtelif büyüklükte sargı bezi,
- 10 adet üçgen sargı,
- 2 düzine çengelli iğne,
- 2 kutu flâster (Yapıştırıcı yakı),
- 1 adet makas,
- 2 adet ağız açacak pens,
- 3 adet küvet veya çukur tabak,
- 1 adet 2 cm' lük enjeksiyon şırıngası (20 tane paslanmaz iğne ile),
- 1 adet 10 cm' lük enjeksiyon şırıngası (20 tane paslanmaz iğne ile),
- 1 adet elektrikli sterilizator,
- 10 adet ampul kafein,
- 5 adet ampul morfin,
- 10 adet ampul eter,
- 10 adet ampul adrenalin,
- 5 adet ampul opomorphine,
- 2 adet lastik bant,
- 4 şişe tetanos serumu (10 ar cm' lük şerit şeklinde),
- 2 şerit lüp antibiyotik para ve göz merhemi,
- 250 gram toz halinde tebeşir (Karbonat döşo) cam kavanozda (Asit yanıkları için),
- 250 gram asetik asit (Kalevi yanıkları için),

-- 500 gram toz halinde sönmüş kireç (Madeni bir kutu içinde),

-- 1 adet nikel mahfazalı küçük modern ustun takımı,

Madde 98 -- 93, 94, 95, 96, 97 nci maddelerde yazılı ilâç ve malzeme, kullanıldıkça tamamlanacak ve her zaman eksiksiz bir şekilde bulundurulması sağlanacaktır.

İlâç kutusuna veya çantasına veya dolaplarına, işin veya işyerinin özelliğine göre, işyeri hekimi tarafından lüzum gösterilen ilâç ve malzeme de eklenecektir.

Madde 99 -- İlâç kutuları veya çantaları veya dolapları, toz ve toprak girmeyecek şekilde yapılmış olacak ve herhangi bir karışıklığa meydan vermemek üzere, işleri bölünmüş ve her ilâcın ismi, kutu veya şişenin üzerine, okunaklı olarak yazılmış bulunacaktır. İlâç kutuları veya çantaları veya dolaplarının üzerlerine, içinde bulunan ilâçlar ve malzemelere göre, kaç numaralı sıhhi yardım kutusu, çantası veya dolabı olduğu yazılacak ve kapaklarının iç tarafına da, içinde bulunan ilâç ve malzemenin bir listesi yapıştırılacak ve beyaza boyanarak üzerine kırmızı ay işareti konacak ve işyerinin uygun bir yerinde bulundurulacaktır.

Bu kutu, çanta ve dolapların, kilitli durması sağlanacak ve anahtarları, sağlık işleri görevlisine bulunmadığı hallerde, işyerlerindeki ilk yardım kursu görmüş birisine verilecek ve bunlar, bu işden sorumlu bulunacaktır.

İşyerinde birden fazla postalarla çalışıldığı hallerde, her postada bu görevi yapacaklarını, anahtarları birbirlerine devretmeleri sağlanacak ve işveren veya işveren vekilinde de bir yedek anahtar bulunacaktır.

Madde 100 -- Hastanesi olmayan veya şehir ve kasabalar dışındaki yerlerde kurulmuş ve sürekli olarak en az 50 ve en çok 100 işçi çalıştırılan işyerlerinde, Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 180 inci maddesi gereğince hazırlanması gereken ilk yardım odasında, hasta odasında veya ulaşım güçlüğü bulunup da en az 10 işçi çalıştıran maden ocakları veya kaza ve tehlike ihtimali çok olan işyerlerinde, işin ve işyerinin niteliğine ve özelliğine göre 3 numaralı ilk yardım dolabındaki malzemelerle birlikte, aşağıdaki tıbbi alet ve malzemeler de bulundurulacaktır :

- 1 adet tansiyon ölçme aleti.
- 1 adet üstü iyice temizlenebilen masa.
- 1 adet muayene masası,
- 3 adet sedye.
- 1 adet dil çekme pensi.
- 1 adet transfüzyon cihazı,
- 1 adet cam irrigatör.
- 2 adet böbrek şeklinde küvet (Emaye)
- 1 adet büyük küvet (Emaye)
- 2 adet su ve alet kaynatmak için metal veya emaye kap.
- 10 adet üçgen sargı.
- 1 m² cerrahi muşamba.
- % 5 lik dekströz (yeteri kadar).
- Serum fizyolojik (yeteri kadar).
- Hipotönü serum (yeteri kadar).
- 5 çift cerrahi eldiven.
- Kırıklar için çeşitli büyüklükte ve yeteri kadar metal veya tahta aletler.
- 2 adet battaniye.
- 1 adet karyola ve yatak takımı.

Madde 101 — Hastanesi olmayan veya şehir ve kasabalar dışındaki yerlerde kurulmuş ve sürekli olarak 100 den fazla ve 500 den az işçi çalıştırılan işyerlerinde, Umumi Hıfzıssıhha Kanununun 130 inci maddesi gereğince hazırlanması gereken revirde (İlk müdahale odası) işin ve işyerinin niteliğine ve özelliğine göre ilk yardım odasındaki (hasta odası) malzemelerle birlikte, aşağıdaki tıbbi alet ve malzemeler de bulundurulacaktır:

- 50 gram toz halinde iyodoform.
- 10 gram toz halinde rivanol.
- 25 gram süblime pastile.
- Mevzii anestezi için gerekli levazım.
- 1 adet 20 cm' enjeksiyon şırıngası (20 adet iğne ile).
- 1 adet tansiyon aleti.
- 1 adet steteskop
- 6 adet çeşitli numarada madeni sonda.
- 6 adet çeşitli numarada lastik sonda.
- 3 tüp çeşitli numarada katkül.
- 3 tüp çeşitli numarada ipek iplik, yeteri kadar sütür iğnesi.

- 1 adet nisai trus takımı (İşyerinde kadın işçi varsa).
- 1 adet oksijen verme cihazı.
- Nikel muhafaza içinde küçük cerrahi alet takımı.
- 1 adet ameliyat masası (Basit ameliyatlara için)
- 1 adet camlı alet dolabı.
- Yeteri kadar sedye ile 100 kişiye 1 yatak hesabıyla 2 şer battaniyesi bulunan karyola ve yatak takımı.

Madde 102 — Hastanesi olmayan veya şehir ve kasabalar dışındaki yerlerde kurulmuş ve sürekli olarak 500 veya daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde, bir ilk yardım istasyonu yapılacaktır. Bu istasyonda, işin ve işyerinin niteliğine ve özelliğine göre 4 numaralı ilk yardım dolabında bulunan malzeme ile birlikte, aşağıda yazılı tıbbi alet ve malzemeler de bulundurulacaktır :

- 50 gram toz halinde iyodoform.
- 100 gram toz halinde rivanol,
- 25 gram süblime pastile.
- Mevzeli anestezi için gerekli levazım.
- Yeteri kadar sedye ile (100) kişiye (1) yatak hesabıyla.
- 2 şer battaniyesi bulunan karyola ve yatak takımı.
- Nikel muhafaza içinde küçük cerrahi alet takımı.
- 3 tüp çeşitli numarada katküt,
- 3 tüp çeşitli numarada ipek iplik. yeteri kadar sütür iğnesi,
- 6 adet çeşitli numarada lâstik sonda,
- 6 adet çeşitli numarada madeni sonda,
- 1 adet steteskop.
- 1 adet 20 cm' lük enjeksiyon şırıngası (20 adet iğne ile).
- 1 adet tansiyon ölçme aleti
- 1 adet nisai trus takımı (İşyerinde kadın işçi varsa).
- 1 adet göz ve kulak için küçük trus takımı.
- 1 adet oksijen verme cihazı.
- 1 adet ameliyat masası (basit ameliyatlara için).
- 1 adet camlı alet dolabı.
- 1 adet muayene masası.

Madde 103 — İşyerlerindeki ilk yardım odalarıyla ilk müdahale odaları ve ilk yardım istasyonları, bol ışıklı ve kolayca havalandırılıp ısıtılır, temizlenir ve yıkanır şekilde yapılmış ola-

cak, işlerinde, akar sıcak su helâ ve yıkama yerleri bulunacaktır. Akar, sıcak su sağlanamayan yerlerde, su ısıtmak için gerekli tedbirler alınmış olacaktır.

Yatakların bulunduğu oda ile muayene ve müdahale odaları, yeteri kadar geniş ve birbirinden uygun şekilde ayrılmış olacak ve buralarda, acil durumlar için, yedek aydınlatma tesisleri bulundurulacaktır.

Madde 104 — İşyerlerinde, ilk yardım odaları ile ilk müdahale odaları, ilk yardım istasyonları ve diğer ilgili kısımlar, kolaylıkla bulunmaları için uygun şekilde işaretlenecek ve görünen yerlere okunaklı yazılar yazılacaktır.

Madde 105 — Sürekli olarak 50 den fazla işçi çalıştıran işyerlerinde hastalanan veya işkazasına uğramış işçilerin, işyerine en yakın sağlık tesislerine taşınmaları için gerekli araç ve gereçler bulundurulacaktır.

Madde 106 — İlk yardım odaları, ilk müdahale odaları ve ilk yardım istasyonlarının bakım, temizlik ve alet muhafazaları için, bir hemşire veya sağlık memuru görevlendirilecek, bunların sağlanamadığı hallerde, bu görevleri yapacak ilk yardım kursu görmüş yeterli bir eleman bulundurulacaktır.

Madde 107 — Ağır ve tehlikeli işlerin yapıldığı işyerlerinde bir sağlık memuru veya hemşireden başka ilk yardım ve kurtarma kursu görmüş ve en az bir kişi de bulundurulacaktır.

Madde 108 — Gece ve gündüz sürekli çalışılan işyerlerinde, ilk yardım odaları, ilk müdahale odaları ve ilk yardım istasyonları, geceleri de görevli personel ve araç ve gereçleri ile her an kullanılır halde hazır bulundurulacaktır. İşveren bu yönden, gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.

Beşinci Kısım

İşyerlerinde İşkazalarını Önlemek Üzere Alınacak Güvenlik Tedbirleri ve Bulundurulması Gereken Araçlar

Birinci Bölüm

İşyerinde Yangına Karşı Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 109 — Ani yangın veya patlama tehlikesi arzeden ameliyeler; işçiyi tehlikede bırakmayacak şekilde düzenlenmiş tesislerin bulunduğu ayrı binalarda veya ateşe dayanıklı duvarlarla ayrılmış bölümlerde yapılacaktır.

Madde 110 — İşçilerin, işyerinin herhangi bir kısmında ateş ve dumana karşı korunmuş bir merdiven boşluğuna veya ateş kesici bir duvarın kapısına ulaşabilecekleri uzaklık;

1) Çok tehlikeli yerlerde 15.

2) Tehlikeli ve az tehlikeli yerlerde 30 metreyi geçmeyecektir.

Madde 111 — 100 den (100 dahil) az işçi çalıştırılan işyerlerinde, geçit yollarının genişliği, en az 120 santimetre olacak ve 100 den fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde her 100 kişi için bu genişlik, 60 santimetre artırılabacaktır.

500 den (500 dahil) fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde, en az 2 çıkış yeri bulundurulacaktır.

Madde 112 — Merdiven boşlukları ile imdat çıkış yollarının her iki tarafında, kolaylıkla açılan ve kendiliğinden kapanabilen ateş kesici yanmaz kapılar bulunacaktır.

Madde 113 — Çıkış kapıları, menteşeli olacak ve dışarıya açılacaktır. Bu kapıların kullanılmasında sakınca görüldüğü hallerde, yatak sürgülü kapılar kullanılacaktır. Çıkış kapılarının arasındaki uzaklık 5 metreden fazla ve kapı genişlikleri de 120 santimetreden az olmayacaktır. Çıkış kapıları kolayca görülecek şekilde işaretlenecek ve bu kapıların önünde ve civarında çıkış veya bunların görülmesini güçleştirecek hiç bir engel bulundurulmayacaktır.

Madde 114 — İşyerlerinde çalışma saatleri içinde hiç bir giriş ve çıkış kapısı kilitli veya bağlı bulundurulmayacaktır.

Madde 115 — İşyerlerindeki asansör boşlukları yanmaz malzeme ile korunacak ve bu şekilde korunmayan asansör boşluklarında insan ve yük taşıyacak asansörler tesis edilmeyecektir.

Madde 116 — Yangın tehlikesine karşı etkili ve yeterli söndürme malzemesi ile bu malzemenin kullanılmasını öğrenmiş personel veya ekipler, çalışma süresince işyerlerinde hazır bulundurulacaktır.

Madde 117 — İşyerlerinde yangının söndürülebilmesi için yeterli miktar ve basınçta su bulundurulacaktır.

Genel şebekeden basınçlı su sağlanmadığı hallerde, yeterli suyu verecek yüksek depolar veya havuzlar yapılacak ve bunlardan veya akarsulardan suyu çekecek motorlu pompa ve boru tesisatı yapılmış olacak veya seyyar motopomplar bulundurulacaktır.

Madde 118 — İşyerlerinde suyu çekecek motorlu pompa ve boru tesisatı ile motopomplar her an iyi işler halde bulundurulacaktır.

Motopomplar en az 6 ayda bir defa kontrol edilecek ve kontrol tarihleri motopompun üzerine yazılacaktır. Motopomplarla günde bir defa, beş dakika su ile işletme deneyi yapılacaktır.

Madde 119 — İşyerlerindeki yangın muslukları, kolay erişilir uygun yerlerde tesis edilecek ve soğuk havalarda suyun donmasını önlemek için, tesisat gerekli şekilde korunacaktır.

• Yangın muslukları, sık sık açılıp akıtılarak borularda ve tesislerde tortuların birikmesi önlenecektir.

Madde 120 — İşyerlerinin uygun yerlerinde yeterli miktarda yangın hortumu bulundurulacak, yangın hortumları ve diğer yangın söndürme tertibatının bağlantıları (rekör ve vanaları) mahalli itfaiye normlarına uygun olacaktır.

Lâstik olmayan hortumlar, her kullanımdan sonra boşaltılıp kurutularak kontrol edilecektir. Lâstikli hortumlar en geç 3 ayda bir kontrol edilecektir.

Yırtık, delik ve bağlantıları bozuk hortumlar kullanılmayacaktır.

Madde 121 — Alüminyum veya magnezyum tozlarının yanması halinde, karpitin depolandığı veya suyun teması ile yanıcı veya zehirli gazlar çıkması muhtemel yerler ile gerilim altındaki elektrik tesislerinin bulunduğu yerlerde çıkan yangınlarda hiç bir suretle su kullanmayacaktır.

Yağ, akaryakıt, boya veya organik tozlar gibi parlayıcı maddelerin yangınlarında ve alçak gerilim elektrik tesislerindeki yangınlarda su kullanılmayacak, ancak gayet ince su serpintisi veya su sisi ile yangın savunması yapılacaktır.

Yangında suyun kullanılmayacağı yerler ile bunların girişlerine ve işyeri girişi kapısı üzerine gerekli uyarı levhaları konulacaktır.

Madde 122 — Su sisi püskürtme tesisi vanaları, daima açık tutulacak ve bu vanalar gerektiğinde ancak sorumlusunun izni ile kapatılabilecektir.

Püskürtmenin etkili bir şekilde yayılmasını sağlamak için, her püskürtücü kafa altında en az 600 santimetrelik bir boşluk bırakılacaktır.

Madde 123 — İşyerlerinde yangın başlangıçlarında kullanılmak üzere otomatik püskürtücüler bulunan yerler de dahil, seyyar yangın söndürme cihazları bulundurulacaktır. Bu cihazlar, işyerinde çıkabilecek yangınların çeşidine ve yapılan işin özelliği ile işyerlerindeki maddelerin cinsine etkili nitelikte olacaktır.

Yangın söndürme cihazları, görünür ve erişilir yerlere konulacak ve önlerinde engel bulundurulmayacaktır.

Madde 124 — Parlayıcı sıvılar, yağlar veya boyalardan doğacak yangınlarda su kullanılmayacak, su yerine, içinde köpük, karbon tetraklorür, karbon dioksit ve bikarbonat tuzu veya diğer benzeri etkili maddeler bulunan yangın söndürme cihazları kullanılacaktır.

Madde 125 — Gerilim altındaki elektrik tesis ve cihazlarında çıkan yangınlarda, karbon dioksitli bikarbonat tozlu veya benzeri etkili diğer tiplerde yangın söndürme cihazları, gerilim değeri ve tesis ile söndürme cihazları arasındaki uzaklıklara ait aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurularak kullanılacaktır.

15 kv.'a kadar gerilimli tesislerde	: 1 metre.
15 - 35 kv.'a kadar gerilimli tesislerde	: 2 metre.
35 kv.'den yukarı gerilimli tesislerde	: 3 metre.

Madde 126 — Magnezyum veya alüminyum toz ve talaşlarının bulunduğu yerlerde çıkabilecek yangınlara karşı, sulu, karbon dioksitli ve köpüklü bütün söndürücülerin kullanılması yasaktır. Bu çeşit yangınların, çemberlenmek suretiyle etkili şekilde tecridini sağlamak için, işyerlerinde yeteri kadar kuru ve ince kum veya mıcır gibi yanmaz maddeler bulundurulacaktır.

Madde 127 — 124, 125, 126 ncı maddelerde sözü edilenlerin dışındaki maddelerin yangınlarına karşı; söndürme araçları olarak, su veya kum dolu kovalar ve sodyum bikarbonat tozlu, karbon dioksitli köpüklü, asitli veya benzeri tiplerde seyyar yangın söndürme cihazları bulundurulacaktır.

Madde 128 — Seyyar yangın söndürme cihazları, en az 6 ayda bir defa kontrol edilecek ve kontrol tarihleri, cihazlar üzerine yazılacaktır.

Köpüklü tip (Sodyum bikarbonat - asitli) yangın söndürme cihazları, en az senede bir defa tamamen boşaltılıp yeniden doldurulacaktır.

Karbon dioksitli, bikarbonat tozlu, karbon tetraklorürlü ve benzeri kimyasal maddeli yangın söndürme cihazları, kullanıktan sonra derhal yeniden doldurulacaktır.

Madde 129 — Yangına karşı savunma ile görevli personel, işyerinin yangın durumuna ve kullanacakları yangın söndürme cihazlarının özelliklerine ve bu cihazların içindeki kimyasal maddelerin doğuracakları tehlikelere karşı eğitileceklerdir.

Madde 130 — İşyerlerinde yeteri kadar otomatik çalışan veya el ile hareket ettirilen alarm tertibatı bulundurulacaktır.

Otomatik alarm tertibatının düğmeleri, iyi görülebilir ve erişilebilir bir yere ve özellikle imdat çıkış yolları üzerine konulacaktır.

Yangın alarm sesleri, işyerinde bulunabilecek diğer bütün sesli cihaz veya tertibattan ayrı bir perdede ve işyerinin her tarafından kolayca duyulabilecek güçte olacaktır.

Yangın ve alarm tesisleri işyerinin aydınlatma ve kuvvet şebekesinden ayrı bir kaynaktan beslenecektir.

Madde 131 — İşyerinde 6 ayda bir alarm ve tahliye denemeleri yapılacak, bu denemeler, yetkili ve tecrübeli bir şef, işyeri bekçileri ve yeteri kadar yardımcılardan kurulu bir ekibin gözetimi altında yapılacak ve işyeri yangın planına uygun olarak tertiplenecektir.

Madde 132 — Özel itfaiye teşkilâtı bulunan işyerlerinde, en az bir ayda bir defa yangın savunma ve söndürme denemeleri, özellikle beklenmedik anlarda ve gerçek yangın şartlarına en uygun bir şekilde yapılacak ve bu sırada gerekli savunma teçhizat ve tertibatı da kullanılacaktır.

Madde 133 — Özel itfaiye teşkilâtı bulunmayan işyerlerinde bekçiler ile çalışanlar arasından yeteri kadar yardımcılar seçilerek bir yangın söndürme ekibi kurulacak ve bu ekip personeline, yangın halinde yapacakları görevler gösterilecek ve yangına karşı savunma eğitimi yapılacak ayrıca hangi söndürme cihaz ve aletlerinin, hangi çeşit yangına karşı kullanılacağı da öğretilecektir.

Madde 134 — İşverenler, yeni aldıkları işçilere, bir yangın tehlikesi halinde kullanılacak cihaz ve aletlerin yerlerini ve imdat çıkış yollarını göstereceklerdir.

Madde 135 — İşyerlerindeki kömür stokları, eni 3, boyu 6 ve yüksekliği 3 metreyi aşmayan yığınlar halinde olacaktır. Uzun süre bekletilecek kömür yığınlarının üstü güneş ve yağmura kapalı olacak, en geniş kesitleri hâkim rüzgâra çevrilecektir. Hava ceryanını çoğaltmak için, yığınların içine delikli borular (filtreler) konulacak ve yığınlara hariçten herhangi bir ısı gelmemesi için, gerekli tedbir alınmış olacaktır.

Madde 136 — İşyerinde 65°C den daha sıcak bulunan toz halinde kömürler, soğutulmadan silo ve depolara konulmayacaktır.

Bu silo ve depolar, yapmaz maddeden yapılmış olacak ve ocak, fırın, buhar borusu ve benzeri ısı verici kaynaklardan uzak bulundurulacaktır.

Madde 137 — Talaş, saman veya benzeri parlayıcı malzemenin 1 tondan fazlası, ayrı kâğıt binalarda veya işyeri dahilinde tavan, taban, duvar ve kapıları yapmaz maddeden yapılmış yerlerde depolanacaktır.

Buraların pencere ve kapılarına, cam ve güneş ışığını doğrudan doğruya geçirebilen şeffaf malzeme konmayacaktır.

1 tondan daha az miktarda bulundurulması gerektiği halde, bu malzeme, madeni kapakları kendiliğinden kapanan, ayaklı sandıklar içinde bulundurulacaktır.

Madde 138 — Patlayıcı, parlayıcı veya kolay yanıcı maddelerin bulunduğu veya işlendiği yerlerde, sigara içilmesi, kibrit veya çakmak taşınması ve yakılması ve her türlü alev veya kıvılcım yaratabilecek maddelerin bulundurulması yasaktır. Bu husus, işyerlerinin gerekli yerlerinde uyarma levhaları ile belirtilecektir.

Madde 139 — İşyerlerindeki parlayıcı, patlayıcı, yanıcı ve benzeri atıklar, toplatılacak, işyerinde veya işyerinden uzaklaştırılarak zararsız hale getirilecek veya yok edilecektir.

Madde 140 — Parlayıcı, patlayıcı, yanıcı ve benzeri atıklar, açık havada yakılarak yok edilirken gerekli tedbirler alınacak ve yakma işi, bina veya malzemeden en az 15 metre uzakta yapılacak ve kolay parlayıcı atıklar, usulüne uygun ve ayrı olarak yok edilecektir.

Madde 141 -- İşyerlerindeki kül, cüruf ve kurum yığınları, çukurlara veya binalarda en az 15 metre uzaklıkta bir yere konulacaktır. Bu çukurlar ve yerler tamamen dolmadan, bunlar işyerinden uzaklaştırılacaktır.

İkinci Bölüm

İşyerlerindeki Makinalarda ve Tezgahlarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 142 — Tahrik makinalarının bütün hareketli kısımları ile transmisyon tertibatı ve bütün tezgâh ve makinaların tehlikeli olan kısımları, uygun şekilde korunmuş olacaktır.

Madde 143 — Transmisyon tertibatı ile tezgâh ve makinalara ait koruyucuların, emniyet teçhizat ve tertibatının çıkarılması veya işe yaramaz hale getirilmesi yasaktır. Bu koruyucular, ancak kontrol, ayar, bakım ve onarım sırasında kaldırılacak ve işin bitiminde derhal yerine takılacaktır.

Madde 144 — Bir tezgâh veya makina, arıza veya bunların kurtuyucusunda bir kusur ve yetersizlik görüldüğü hallerde, makina ve tezgâh derhal durdurulacak ve ilgililere haber verilecek ve arızası olduğu veya kusurlu koruyucusu bulunduğu tespit edilen tezgâh veya makinalarda, herhangi bir kimsenin çalışmasını önleyecek tedbirler alınacak ve durum, bunların üzerine bir levha asılarak belirtilecektir.

Madde 145 — Tahrik makinalarının volanları, gerektiğinde krankmil ve piston kolları uygun şekilde korunmuş olacak ve bu makinalara elle ilk hareket verilmesi gereken hallerde, güvenlik tedbirleri alınacaktır. Bir tehlike anında tahrik makinalarının uzaktan durdurulması sağlanacaktır.

Madde 146 — Aşırı hız artışları nedeniyle tehlikeli olabilen tahrik makinalarında, otomatik hız sınırlayıcıları (regülatör) ile bunların bozulması halinde, otomatik olarak makinaı durduracak tertibat bulunacaktır.

Toplu regülatörler, gerekli nitelik ve sağlamlıkta koruyucu içine alınacaktır.

Madde 147 — Makina ve tezgâh koruyucularının hazırlanması, imali ve kullanılmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Koruyucular çalışmalarda her türlü teması kesecek şekilde tehlikeli kısmı örtmüştür olacaktır.

2) Koruyucular, işçinin ve makinanın çalışmasına yağlama, kontrol ve onarım engel olmayacak, üretimi zorlaştırmayacak şekilde yapılacak ve mümkünse makinanın sabit bir parçasına bağlanacaktır.

Bunların hareketli olmaları, el ile kolayca veya otomatik olarak çalışır bir şekilde yapılacaktır.

3) Koruyucular, çalışan işçilerin çarpma ve düşmelerine, taşınan malzemelerin darbelerine dayanacak sağlamlıkta yapılmış olacaktır.

4) Koruyucular, fazla bakıma ihtiyaç göstermeyecek tarzda yangın ve pası dayanıklı maddeden yapılmış olacaktır.

5) Koruyucular, döküm, sac, boru veya profil demir, tel kafes, ahşap, plâstik veya yerine göre uygun sağlamlıkta başka malzemeden yapılacak ve kendileri bir tehlike yaratmayacaktır.

Madde 148 — Tahrik makinalarına bağlı mil, kasnak ve kayış gibi transmisyon kısımları, ayrı ve kapalı bir yerde bulunduğu takdirde, transmisyon tertibatı tabandan 170 santimetre yüksekte ve iyi aydınlatılmış olacak, taban kuru, sağlam ve düzgün bulunacak ve bakım ustasının geçliği yerlerde güvenlik sağlanacak ve buralara yetkisiz kimseler girmeyecektir.

Madde 149 — Çalışılan yerden 260 santimetre yükseklik içinde bulunan transmisyon milleri, mil uçları, kavramları, mile bağlı dönen kısımlar dişli çarklar, kayış ve kasnaklar, zincir ve dişlilik, uygun nitelik ve sağlamlıkta bir koruyucu içine alınacaktır.

Madde 150 — Çalışılan yerden 260 santimetreden daha yükseklikte olan ve altında geçit bulunan veya işçi çalışan yerlerdeki transmisyon tertibatında: kayış genişliği 150 zincir genişliği 20 milimetreden fazla, kasnak veya dişli araları 3 metreden açık olanların alt tarafı boydan boya ve uygun şekilde ve genişlikte kapatılacaktır.

Madde 151 — Çalışılan yerden 260 santimetreden daha yüksekte olan ve elle yağlanan yatakları mil üzerinde bulunan kasnakların, çapı 15 santimetreden fazla ve kasnağın yatağa olan mesafesi 90 santimetreden az ise, kasnağın yatak tarafı korunmuş olacaktır.

Madde 152 — Çatlamış veya kenarından parça kopmuş olan kasnaklar hiç bir şekilde kullanılmayacak ve mil üzerinde olanları da çıkartılacaktır.

Parçalı ahşap kasnaklar, devamlı nemli yerlerde kullanılmayacaktır.

Aşırı krozyon bulunan ortamda çalışan kasnaklar, krozyona dayanıklı malzemeden yapılacaktır.

Madde 153 — Transmisyon kayışlarının gergi tertibatı, sağlam yapılmış ve kayış kopmasında bir kazayı önleyecek şekilde tespit edilmiş olacaktır.

Madde 154 — Transmisyon kayışları eksiz olacak, ekli olduğu hallerde ek yerleri sağlam bir şekilde dikiş, perçin ve özel raptiyelerle tespit edilmiş bulunacaktır.

Bu kayışlar, hareket durmadan doğrudan doğruya el ile aktarılmayacak ve takılıp çıkarılmayacak ve bunların reçinelenmesi, kayışın kasnaktan ayrıldığı yerden olacak ve doğrudan doğruya el ile yapılmayacaktır.

Madde 155 — Transmisyon yatakları, paralel bir eksen üzerinde bulunacak, bakımlı olacak ve hareket esnasında yağlanmayacaktır.

Yatakların kolay erişilmeyen, tehlikeli yerlerine yağdanlık ve gresör konulmayacak veya bunların ağızları tehlikesiz ve kolay erişilen bir yere kadar uzatılacaktır.

Hareket halinde yağlama yapılması teknik zorunluluğu bulunan hallerde, uzun ağızlı özel el yağdanlıkları kullanılacaktır.

Madde 156 — Bir motor veya tahrik makinasından doğrudan doğruya hareket almayan tezgâh ve makinelerde, avara kasnağı ile veya başka bir usulle ayrı ayrı durdurup çalıştırma sağlanacak bir kumanda tertibatı bulunacaktır. Bu tertibat, işçinin kolayca erişebileceği bir yerde ve kendiliğinden harekete geçmeyecek şekilde yapılmış olacaktır.

Madde 157 — Makina ve tezgâhların elektrik şalterleri aşağıdaki özellik ve nitelikte olacaktır.

1) Şalter ve kumanda düğmeleri, kendiliğinden veya herhangi bir çarpma ile makinayı hareket ettirmeyecek şekil ve özellikle yapılmış olacak ve işçinin kolayca kullanabileceği yerde bulunacaktır.

2) Bir işçinin bir makina veya tezgâhın çeşitli kısımlarında çalışması gerektiği hallerde, bu tezgâhın birden fazla durdurma ve bir tane çalıştırma düğmesi bulunacaktır.

Bir tezgâhın çeşitli kısımlarında birden fazla işçi çalıştığı hallerde, her işçi için bir çalıştırma ve bir de durdurma düğ-

mesi bulunacak ancak bütün çalışma düğmelerine basılmadan makina çalışmayacak. buna karşılık, durdurma düğmelerinin birine basmak suretiyle makina duracaktır.

3) Bir makina ve tezgâh üzerinde birden fazla elektrik motoru bulunduğu hallerde, tezgâhın bütün faaliyetini durduracak bir ana şalteri veya bir veya daha fazla durdurma düğmesi bulunacaktır.

4) Çalıştırma düğmeleri yeşil, durdurma düğmeleri kırmızı renkle olacaktır.

5) Bir atelyede bulunan makina ve tezgâhların ayrı ayrı durdurma tertibatından başka atelyedeki veya kısındaki makina ve tezgâhları tamamen durduracak bir ana şalteri veya başka bir tertibatı bulunacaktır.

6) Bir atelye veya kısmında bulunan makina ve tezgâhlar, bir yerden çalıştırıldığı ve kumanda edildiği ve bunların hareketlerinin kumanda yerinden görülemeyeceği hallerde, uygun haber verme sistemi kurulacak. çalışmaya başlamadan önce sesle ve ışıkla haber verilecektir.

Madde 158 — Her makina ve tezgâhta, talaş kaldıran, sekillendiren, ezen, delen, kesen veya başka şekilde işlem yapan kısım ile iş alıp verirken tehlikeli olan yerler gibi operasyon noktası denilen bölgeler herhangi bir kazanın meydana gelmesini önleyecek şekilde korunacak ve bunun için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

Madde 159 — Ayak pedalı ile çalışan makina ve tezgâhların pedalları üzerinde bir koruyucu bulunacaktır.

Madde 160 — Makina ve tezgâhlarda bulunan kapak, sürge ve örtülerin beklenmeyen hareketleri sonucunda, ağırlıkları ile çarpma ve ezme gibi tehlikeler meydana getirememeleri için gerekli güvenlik tedbirleri alınmış olacaktır.

Madde 161 — Döküm, demir ve kaynak işlerinin yapıldığı yerlerde çalışma esnasında çıkan duman, gaz, koku, is, toz ve buharlar mevzii aspirasyon tertibatı ile dışarı atılacak ve erimiş maden veya tavllanmış malzeme ile çalışılan yerler, aşırı derecede nemli olmayacaktır.

Madde 162 — Kapasitesi 900 kilogram veya daha fazla olan potalarla yapılacak döküm işlerinde, dişli tertibatı kullanılacaktır. Elle taşınabilen potaların, döküm esnasında devriliş

düşmesine engel olmak için, taşıma halkası üzerinde bir kilitleme tertibatı bulunacaktır.

Madde 163 — İşyerlerindeki şahmerdanlarla çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Ayak pedalının üzerinde koruyucu olacağı gibi, pedal kolları da uygun şekilde kapatılmış olacaktır.

2) Çalışma sırasında parça fırlamalarına karşı şahmerdanın etrafına seyyar paravanalar konacak ve tabladan dışarı taşacak kalıplar kullanılmayacak ve kalıpların köşeleri sivri, kenarları keskin olmayacaktır.

3) Onarım ve kalıp bağlama sırasında piston ile pleyt arasına, ani harekete engel olacak sağlam takozlar konacak ve pleyt temiz tutulacaktır.

4) Buhar veya hava basıncı ile çalışan şahmerdanlarda, daimi çalışır durumda emniye süpüğü, stop valfleri, basınç düşürme vanaları veya otomatik regülâtörler bulunacaktır.

5) Buharlı şahmerdanlarda boşaltma (blöf) musluğu bulunacak ve buhar boruları, iyi izole edilmiş olacaktır.

6) Şahmerdanlarda çalışma sırasında, parçanın bir elle tutulduğu ve diğer elin boşta kaldığı hallerde, ayak pedalı yerine el kumandası uygulanacaktır.

Madde 164 — Otojen kaynak aparatları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Kaynak yapılan yerlerde, kullanılmakta olan gaz tüplerinden başka gaz tüpleri bulundurulmayacaktır.

2) Gaz tüpleri, çalışma anında dik duracak ve devrilmemeleri için gerekli tedbirler alınacak ve tehlike anında kolayca sökülecek şekilde bağlanmış olacaktır.

3) Gaz tüplerinin taşınması için tekerlekli özel araçlar kullanılacak ve bu tüpler kullanılmadıkları zaman, valfleri kapanacak ve bu valfleri koruyan başlıkları takılacaktır.

4) Oksijen tüpleri, yağlı elle tutulmayacak, tüplerin valfleri, manometre ve diğer teçhizatı yağlanmayacaktır.

5) Atelyede bulunan gaz ve oksijen boruları ile şalumo ya gelen hortumlar, ayrı ayrı ve diğer tesislerden de kolaylıkla ayrılacak renkte olacaktır.

6) Şalumolar, çalışır durumda gaz tüpü üzerine veya başka bir teçhizata asılmayacak ve gazlar tamamen kesilmedikçe şalumo bırakılmayacaktır.

Madde 165 — Demir testere tezgâhlarında soğutucu sıvı kullanıldığı hallerde, bu sıvıların sıçramasını ve dışarı taşmasını önleyecek siper yapılacak veya gerekli tedbirler alınacaktır.

Şerit ve daire demir testere tezgâhlarında testerelerin koruyucuları, ahşap testere tezgâhlarında belirtilen usûllere göre yapılacaktır.

Madde 166 — Sıcak parçaların kesildiği demir testere tezgâhlarında sıçrayan kıvılcım ve parçalara karşı en az (3) milimetre kalınlığında saç koruyucular yapılacak ve tezgâhın uzaktan kumanda tertibatı bulunacaktır.

Madde 167 — Kollu demir testere tezgâhlarında tehlikeli hareketli kısımlar, uygun bir şekilde korunmuş olacak ve kesilecek parça, sağlam olarak bağlanacaktır.

Madde 168 — İmalât ve takım tezgâhlarında talaş kaldıran takımlar, bağlamalar ve işlenen parçalar, tezgâh çalışırken sökülüp takılmayacak, ayar yapılmayacak ve gevşetilmeyecektir.

Madde 169 — Matkap ve freze tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Her çeşit matkap ve freze tezgâhlarında işlenen parça, takımla beraber dönmemesi için uygun şekilde bağlanacak veya mengene ile tespit edilmiş olacaktır.

2) Döner tablalara bağlanan parçanın çıkıntılı kısımları, uygun şekilde koruyucu içine alınacaktır.

3) Parça işlenirken kesici takım ağzında bulunan talaşlar temizlenmeyecek ve soğutucu sıvının sıçramasına karşı, siperler yapılacaktır.

4) Çıkan talaşlar elle süpürülmeyecek ve bu iş için uygun fırçalar kullanılacaktır.

Madde 170 — Torna ve benzeri tezgâhlar ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Otomatik torna tezgâhları ile otomatik tezgâhların operasyon noktaları, uygun şekil ve nitelikte koruyucu içine alınacaktır.

2) İşçilerin kayış veya aynayı tutarak elle fren yapmaları önlenecektir.

3) Geçit ve ara yollara bakan tezgâhlarda talaş fırlanmalarına karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

4) Revolver ve otomat tezgâhlarında çubuk halinde olan malzemeler, uygun koruyucu içine alınacaktır.

5) Ağaç tornalarında, özellikle uzun parçaların işlenmesinde, parçanın gevşeyerek fırlamasına karşı, gerekli koruyucu tedbir alınacak, kundura kalıbı, ökçe ve tahta topuk gibi parçaların işlenmesinde, döner kalemelerin temas eden kısımları hariç diğer kısımları uygun koruyucu içine alınacaktır.

Madde 171 — Planya ve vargel tezgâhlarının etrafındaki boşluklar, 60 santimetreden az olmayacak bu açıklığın sağlanmadığı veya hareketli tablanın üzerine konan işin tabladan taşıdığı hallerde, tezgâhın her iki başı uygun korkuluklarla korunacaktır.

Madde 172 — Taşlama ve polisaj tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Zımpara taşları, gerekli sağlamlıkta yapılmış olacak ve taşın fırlayabilecek parçalara karşı, uygun koruyucu içine alınacaktır.

2) Tezgâha bağlanacak zımpara taşları, işin ve tezgâhın özelliğine uygun olacak, taşın devir adedi, tezgâhındakinden fazla olmayacaktır.

3) Taşlama ve polisaj tezgâhlarındaki dönen kısımların yataklanması, yağlanması, ayarlanması ve bakımı, teknik gereklere uygun olacaktır.

4) Çalışan işçilerin baş ve gözlerini, sıçrayan parçalardan ve kıvılcımlardan korumak için gerekli tedbirler alınacaktır.

5) Çalışma sırasında meydana gelecek tozları, çıktığı yerde toplayacak bir aspirasyon tertibatı yapılacaktır.

Madde 173 — Zımpara taşları koruyucularında, aşağıdaki özellikler bulunacaktır :

1) Zımpara taşı koruyucusu, toz emecek özellikte ve gerekli sağlamlıkta yapılmış olacaktır.

2) Zımpara taşı koruyucusu, milin ucunu, sıkma somunuunu ve flanjlarını içine alacak teknik gereklere göre zımpara taşının çevresini ve yanlarını kapatacak nitelikte yapılmış ve tezgâhın gövdesine sağlam bir şekilde bağlanmış olacaktır.

3) Çapı 150 milimetreden büyük olan zımpara taşlarının koruyucuları, çelik sac veya dökümden yapılacaktır. Daha küçük çaptaki taşların koruyucuları, yeteri kadar sağlam olmak şartıyla diğer metal veya alışımlardan yapılabilir. Et kalınlığı

10 milimetreden az, çelik döküm veya sac kalınlığı 5 milimetreden az olan koruyucular, çapı 40 santimetre ve genişliği 10 santimetreden büyük ve kalınlığı 12 milimetreye kadar olan ve çevre hızı 70 metre/saniyenin üstünde bulunan kesici taşların koruyucusu 3 ilâ 6 milimetre kalınlığında çelik sacdan yapılmış olacaktır.

4) Yeni takılan bir zımpara taşı ile koruyucu arasında, çap yönündeki boşluk 40 milimetreden az olacak, yan boşlukların her biri 30 santimetre taş çapına kadar 20 milimetreden ve daha büyük çaplardaki taşlarda ise 25 milimetreden fazla olmayacaktır.

5) Çalışma sonucu aşınan taşların, koruyucuya nazaran küçülmesi ile taşlama ağzında artan boşluğu ayarlayabilmek için, koruyucunun önünde ayarlı bir kapak bulunacak ve bu kapak, taşla koruyucu önündeki açıklığı 6 milimetreye indirecek şekilde ayarlanacaktır.

6) Koruyucunun taşlama ağzı açıklığı, genel olarak 90 dereceden fazla yapılmayacak ve koruyucunun üst kenarının yatayla açısı 65 dereceden fazla olmayacaktır.

7) Yüzey taşlama tezgâhlarında, taşlama ağzı açıklığı 125 dereceye çıkarılabilecek durumda olacak ve takım bileme tezgâhlarında koruyucunun taşlama açıklığı 60 dereceden fazla olmayacaktır.

8) Seyyar zımpara taş aparatları, koruyucusuz kullanılmayacak ve koruyucunun taşlama ağzı 180 dereceden fazla olmayacaktır.

Madde 174 — Zımpara taşlarının tezgâha bağlanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Madeni bir kısma yapıştırılmamış veya herhangi bir şekilde micle bağlanmamış zımpara taşları, taşın çapına ve şekline uygun bir flanjlâ tezgâha takılacaktır.

2) Zımpara taşları, yerlerine takılmadan önce kontrol edilecek çatlak ve hasarlı olanları kullanılmayacaktır.

3) Zımpara taşları tezgâha takılırken flanjlâ taş arasına, çapı flanj çapından küçük olmayan kâğıt, kauçuk ve deri gibi yumuşak malzemeden yapılmış uygun pullar konulacaktır.

4) Zımpara taşının takıldığı miller, tekniğe uygun yapılmış ve yataklanmış olacak, salgisız dönecek ve sıkıştırma so-

munları, dönme yönünde gevşeyemeyecek tarzda vidalanmış olacaktır.

5) Zımpara taşları, imalatçının belirttiği karakteristiklere uymayan tezgâhlarda kullanılmayacaktır.

6) Zımpara taşları, imalatçının belirttiği hızın üzerinde kullanılmayacak ve taşın karakteristiğini gösteren ve taşın üzerine yapıştırılmış olan etiket hiçbir surette koparılmayacaktır.

Düz satırlı zımpara taşlarının yan yüzeyleri kullanılmayacaktır.

7) Suni zımpara taşlarının kullanıldığı yerlerde tabii zımpara taşları kullanılmayacaktır.

8) Tabii zımpara taşı kullanıldığı hallerde, taşın çevresel hızı 15 metre 1 saniyeyi geçmeyecek ve taş, uygun koruyucu içine alınacaktır.

Madde 175 — Elle yapılan taşlama işlerinde, taşlanacak parça bir mesnet veya tablo üzerinde tutulacaktır. Mesnet veya abla, sağlam ve taşın şekline uyacak tarzda yapılmış olacak, taşla aralarındaki açıklık 3 milimetreyi geçmeyecek şekilde ayarlanabilmeyecektir. Taş dönerken mesnet veya tabla, hiç bir nedenle ayar edilmeyecektir.

Madde 176 — Soğuk yerlerde bulunan taş tezgâhlarında, ilk çalışmada veya yeni taş takıldığında, taş zorlanmayacak ve taş yavaş yavaş yüklenilecektir.

Madde 177 — Konkasörler, değirmenler ve öğütücülerle yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Kuru ve yanıcı maddelerin öğütüldüğü makinelerde, öğütme ile ilgili kısımlar, bronz veya pirinç gibi çarpma ile kıvılcım çıkarmayacak malzemeden yapılacaktır .

Öğütülecek malzeme, önce mıknaş ile tel, çivi gibi demir parçalardan tamamen ayıklanmış olacaktır.

2) Konkasörler, taş fırlamasına karşı korunmuş olacak ve açık ağızlı döner konkasörler üzerinde çalışan işçiler, emniyet kemeri takacaklardır.

3) Döner konkasörlerde parça sıkışması halinde, makina durdurulacak uzun ve uygun çubuklarla sıkışma giderilecektir.

4) Mekanik besleme tertibatı bulunmayan öğütücülerde uygun koruyucu tedbirler alınacaktır.

5) Elle beslenen helezon dişli öğütücülere, dar boğazlı bir beslenme hunisi konacak ve bu huninin boğaz çapı 5 santimetreden fazla ve boğazın, dişliye olan aralığı da 15 santimetreden az olmayacak ve tehlikeli bölgeye elin girmesi önlenecektir.

6) Madn hurdası kırıcılarının (değirmen) bulunduğu yerlerin etrafı, sağlam ve yeteri yükseklikte bir duvar veya paravana ile çevrilecek ve buraya ilgililerden başka kimse sokulmayacaktır.

7) Silindirli kırıcılar, değirmenler ve merdaneli öğütücülerde, beslenme ağızlarına huni veya oluk gibi tertibat yapılacaktır ve tehlikeli bölgeye elin girmesi önlenecektir.

Madde 178 — Karıştırma makina, tezgâh ve aparatları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Döner dolaplı parlatma, çapak alma makineleri ile deri ve boya imalatında kullanılan döner karıştırıcılarda, dönme eksantrik veya sarkaç hareketlerine karşı gerekli koruyucular yapılacaktır.

Döner dolaplar, kapakları açık iken çalıştırılmayacak ve bunların doldurma ve boşaltma sırasında ters dönmelerini önlemek üzere kilitleme tertibatı bulunacaktır.

2) Açık ağızlı karıştırıcıların ağızları yerden 1 metreden az yüksekte olduğu hallerde, yeterli nitelikte bir korkuluk içine alınacaktır.

3) Karıştırma tezgâhlarında karıştırıcı kısımlar kolayca sökülmediği hallerde, doldurma ve boşaltma sırasında karıştırıcı pervanelerin, harekete geçmesini önleyecek otomatik tertibat bulunacaktır.

4) Kapaklı karıştırıcılarda kapak açıldığı zaman, makinaı durduracak bir tertibat bulunacaktır.

5) Gıda sanayiinde kullanılan yoğurucu, çarpıcı gibi her türlü karıştırıcılar, kapalı olacak ve bu karıştırıcının, hareketi durmadıkça kapağı açılmayacak veya kapak açıldığı zaman, hareketi durduracak bir tertibat bulunacaktır.

6) Kazanı eğilmek suretiyle boşaltılan karıştırıcılarda, hareket durmadan kazanı eğilmeyecek ve eğik vaziyette iken, çalışmasını önleyecek tertibatı bulunacaktır.

7) Yufka ve bisküvi imalatında kullanılan merdaneli hamur yoğurucuları ile şeker ezme makinalarında ve benzerlerinde, merdanelerin üzerini örten kapaklar bulunacaktır.

Madde 179 — Doldurma, ambalaj ve kutulama tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Doldurma tezgâhına gelen ve giden şişe, kavanoz gibi cam malzemenin taşındığı konveyörlere uygun yükseklikte kenar korkulukları yapılacaktır.

2) Basınçlı şişe doldurma tezgâhlarının doldurma, mantar veya kapak takma yeri, çalışma tabanından itibaren şişeyi 10 santimetre aşacak şekilde uygun koruyucularla korunacaktır.

3) Şişe doldurma tezgâhlarında, çalışma sırasında kırılan cam ve kavanozların alınması için, uygun maşa, fırça ve benzeri malzeme kullanılacak ve cam kırıntıları, uygun kaplara konacaktır.

4) Otomatik veya yarı otomatik teneke doldurma ve kapama tezgâhları, tamamen korunmuş olacak, yalnız kutuların gir-mesi ve çıkması için kutu büyüklüğüne uygun delikleri, lehim veya yapıştırımda çıkan duman ve kokuları dışarı atacak uygun bir aspirasyon tertibatı bulunacaktır.

5) Teneke kapama tezgâhlarında, benzol ve benzeri zehirli maddeler kullanılmayacaktır.

6) Çuval doldurma tezgâhlarında, doldurma borusunun önü, tercihan saydam ve menteşeli kapaklarla örtülü olacaktır.

7) Paketleme tezgâhlarında paket kâğıdını kesen bıçaklar, uygun şekilde korunacaktır.

8) Otomatik veya yarı otomatik doldurma, kutulama ve ambalaj tezgâhlarında aksaklık ve tıkanıklıklar, makina durdurulmadan giderilmeyecektir.

Madde 180 — Preslerle yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Motorlu çalışan preslerde kalıp bağlanmadan önce, motor durdurulacak, uzaktan hareketli sağlanan hidrolik ve pnömatik preslerde ise, kalıp bağlanmadan önce, basınç bağlantısı kesilecek ve prês başlığı ile tabla arasına yeterli sağlamlıkta takozlar konacaktır.

2) İşe uygun olarak alt ve üst kalıbın çalıştırma açıklığı ayarlanacak, açık kalıpla çalışılan preslerde, mekanik koruyucular yapılacaktır.

3) El ve parmak koruyucuları, kalıp hareketli tehlikeden önce çarpma veya itme suretiyle gerekli uyarıyı yapacak şekilde veya belirli bir seviyeye inmeden önce pres başlığının hareketine engel olacak şekilde yapılmış olacaktır.

4) Otomatik besleme tertibatı olmayan veya işin gereği olarak koruyucu yapılamayan preslerde, çift el kumanda tertibatı bulunacak ve bunlardan bir tanesi tek başına presi harekete geçirmeyecek şekilde yapılmış olacaktır.

5) El ve kolları korumak imkânı bulunamayan hallerde, uygun kişisel koruyucular yapılacak ve işçilere kaskaç veya masa gibi aletler verilecek mekanik veya pnömomatik iş çıkarma veya fırlatma tertibatı yapılacaktır.

6) Büyük parçaların işlendiği ağır presler ile enjeksiyon ve püskürtme preslerinde, fotosel tertibatı bulunacak veya tamamen kapanmadıkça harekete engel olan sürgülü, kontaklı veya mekanik engelli kapaklar yapılacaktır.

7) Çalışma anında parça fırlamasına karşı, preslerde uygun siperler yapılacaktır.

8) Pedalla çalışan preslerde, pedal üzerine, uygun bir koruyucu konacaktır.

9) Hidrolik veya hava basıncı ile çalışan preslerde, basınç borusunun görünür bir yerine bir monometre ve emniyet supabı konacaktır.

10) Hidrolik presler dışında diğer preslerin pres başlığının hareketini istenilen yerde tutacak fren tertibatı bulunacak ve her presin kolay erişilebilir bir yerinde ayrı kumanda tertibatı olacaktır.

11) Pres kalıplarının kenarları ve köşeleri keskin bırakılmayacaktır.

Madde 181 — Merdane, silindir ve hadde tezgâhları ile yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Saç kıvrırma ve şekillendirme, tekstilde emprime baskı ve sıkma madeni olmayan maddeler ezme, deri üzerine baskı, kaharırma ve matbaa baskı işleri ile bunlara benzer işlerde kullanılan makina ve tezgâhlarda: silindir ve merdanelerin işverme ağzına sabit veya ayarlanabilir uygun bir koruyucu konacak veya bunlarda çift el kumanda tertibatı bulunacak ve bunlardan bir tanesi tek başına makinayı harekete geçiremeyecek şekilde yapılmış olacaktır.

2) Metal çubuk, profil ve lama çeken hadde tezgâhları önüne, çıkarı malzemenin kıvrım ve hareketlerine karşı, oluklar, babalar veya kapalı kanallar yapılacaktır. Malzeme çekilen alanın etrafında, çalışanlardan başkasının girmesini önlemek için, parmaklık veya korkuluk yapılacaktır.

3) Merdaneli çamaşır sıkma makinalarında beslenme tablası veya bantı yapılacak. İlk besleyici merdanelerin önüne, boydan boya geçen bir çubuk veya koruyucu konacak ve bu çubuk veya koruyucuya el dokununca makina duracak veya merdanelerin arası açılacaktır.

4) Merdaneli çamaşır kolalama tezgâhlarında işverme ağızı, uygun bir kapakla örtülecek veya besleme tarafına boydan boya geçen bir çubuk konacak, buna el dokununca makina duracaktır.

5) Ütü makinalarının yanmaya ve sıkışmaya karşı, uygun koruyucuları ve baskı merdanelerini örten kapakların çalışma anında açılmasını önleyecek kilitleme tertibatı olacak ve ilk merdanelerin önüne, boydan boya bir çubuk konarak, dokunulduğunda tezgâhı durduracak bir tertibatı bulunacaktır.

6) Plâstik, kauçuk ve benzeri ile bunların karışımlarının hazırlanmasında kullanılan silindiri tezgâhlarda, ilk merdanelerin üst yüksekliği, çalışma tabanından en az 115 santimetre olacak veya silindirleri bu yükseklikte olmayan tezgâhlara uygun çubuk koruyucular konacaktır. Bu koruyucu çubuk veya halatlar, silindiri boydan boya katedecek ve dokunulduğunda tezgâh duracak veya ters yöne dönecek ve işçinin boyuna göre ayarlanabilecektir. Bu tertibat sık sık kontrol edilerek ayarlanacak ve her zaman iyi işler durumunda tutulacaktır.

7) Kâğıt imal tezgâhlarında, şuha kaplı merdane ile kurutucu merdane arasında beslemenin el ile yapıldığı hallerde, bu iki merdane arasındaki mesafe 11 santimetreden az olmayacak ve kâğıt kalenderlerinde, hamurun ilk silindire verilisi taşıma bantları ile olacaktır.

8) Her merdane çiftinin arasında kapılmayı önlemek üzere, saç, boru veya lama ve benzeri koruyucular yapılacaktır. Saçtan olan koruyucular, merdane çiftinin içe dönen yüzeyini boydan boya kavisli olarak örtecek ve bir yay ile veya kendi ağırlığı ile diğerinin kapma bölgesinin yakınına gelecek şekilde yapılacaktır. Boru ve çubuk koruyucular ise, merdane bo-

yunca ve döner şekilde yapılmış olacaktır. Kağıt kalenderleri ile silindirlere yapışan kıymık gibi yabancı maddeler, özel aletlerle temizlenecek ve ortaya çıkacak sıkışmalar, makinalar durdurulmadan giderilemeyecektir.

9) Deri açkı makinalarında ve silindirlerinde, tezgâhın önünde, dokunulduğunda makinayı durduracak bir tertibat bulunacak, deri yarına tezgâhlarında tel kafesli örtü bulunacak ve bu örtü, makina durmadan açılmayacaktır.

10) Silindirli baskı tezgâhlarında elle besleme yapıldığı hallerde, işçinin oturması sağlanacaktır.

11) Yıldız baskı tezgâhlarında havagazi ile yapılan ısıtmada, çıkarma kutularının yan taraflarında el boşlukları bulunacak, tezgâh durduğu zaman, pilot bekten başka, diğer bekler sönecek ve tezgâhın tekrar çalışması halinde pilot alev, diğer bekleri otomatik olarak yakacaktır.

12) Rotatif baskı makinalarında çinkograf silindirinin açık yüzü, mentşeli metal bir koruyucu ile örtülecek, kırılma halinde, çinko parçalarının etrafa saçılması önlenecektir.

13) Mürekkep mekanizmasında, hareketli kısımlara dokunmayı önleyecek ve mürekkep sisinin yayılmasına engel olacak, kolay ayar edilebilecek ve değiştirilebilecek şekilde yapılmış uygun koruyucular bulunacaktır.

14) Rotatif baskı makinaları ayrı bir motorla çalıştırılacak ve uygun yerlere konan düğmelerle kontrol edilecektir. Düğmelerin bir tabloda toplandığı hallerde tablo tamamen kapalı olacak ve makina harekete geçirilirken ışıklı veya sesli uyarıyı yapacak bir tesisat bulunacaktır.

15) Makina ve tezgâh altındaki yağlama, onarım ve ayar çukurlarının derinliği en az 120 santimetre olacak, rotatif baskı makinalarında, merkezi yağlama sistemi bulunacak, bu sistemin bulunmadığı makinalardaki yağlama ağızları, kolay erişilebilir yerlere konmuş olacaktır.

16) Rotatif baskı makinalarının makas disklerine koruyucu yapılacak ve bunlarda toz emme tertibatı bulunacaktır.

Madde 182 — Ağaç işleme tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Ağaç işleme tezgâhlarının motoru durduğunda, hareketi de durduracak bir fren tertibatı bulunacaktır. Frensiz tez-

gahlarda kesici takımın değiştirilmesi sırasında, hareketli engelleyecek bir kilit tertibatı bulunacaktır.

2) Sürekli çalışan, toz ve talaş çıkaran tezgâhlara, uygun aspirasyon tesisi konacaktır.

3) Yatay bıçak merdaneli planya (kalınlık) tezgâhlarında bıçağın takıldığı kanal 13 milimetreden, tabla ile bıçak merdanesi (frezesi) arasındaki boşluk 3 milimetreden fazla olmayacaktır.

4) Bıçak merdanesinin üzerine, enine ve yüksekliğine ayarlanabilen özel koruyucular konacak ve bıçaklar, tabla altında tehlikeli olduğu hallerde de, bıçak merdanesi uygun şekilde korunacaktır.

5) Planya tezgâhlarında parçaların son kısımları işlenirken uzun saplı iliciler kullanılacaktır.

Otomatik ilicileri bulunan planya tezgâhlarında, geri tepme emniyet mandalları bulunacak ve bunlar da uygun koruyucu içine alınacaktır.

6) Kanal oyma ve lamba açma tezgâhlarının kalem veya freze bıçakları bağlanan başlıkları, tezgâha sağlam bir şekilde tespit edilmiş uygun koruyucularla örtülecektir. Madeni koruyucuların bıçaklara yakın yüzleri ahşap kaplı olacaktır.

7) Besleme merdaneleri, metal lamalar veya çubuklarla korunacak ve çift taraflı lamba açma ve oyma tezgâhlarının besleme zincirleri ile kasnakları tamamen örtülmüş olacak, sadece işlenecek tahtayı kavrayan yüzleri açık kalacaktır.

8) Tomruk testereleri (katraklar), biçilen tomrukların sıkışmaması için, yeteri güçte makina veya motorla tahrik edilecek, kesme hızı ve testere ağızı, yapılan işe uygun olacaktır.

9) Biçime esnasında çıkan talaş ve tozun yerde birikmesi ve işyerinde dağılması önlenecek ve uygun aspirasyon tesisi kurulacaktır.

10) Biçilen tahtalar, kalaslar biçme yerinden uzaklaştırılacak ve düzgün bir şekilde istif edilecek ve bunların artıkları, uygun şekilde toplanacak ve işyerinden uzaklaştırılacaktır.

11) Katrakların kumanda ve fren tertibatı, operatörün bulunduğu platform içinde toplanacak ve bu platformun korkuluğu 120 santimetre yükseklikte ve sağlam bir şekilde yapılmış olacaktır.

12) Tomruk arabaları, taşıdığı yükü dayanacak sağlamlıkta demir, çelik veya sert ağaçtan yapılacaktır. Sert ağaçtan yapılan araba, zıvanalı geçme olarak ve tomruk kaymasını ve işçilerin sıkışmasını önleyecek şekilde yapılmış olacaktır.

13) Tomruk arabasının, duvar veya tomruk yığınlarından açıklığı en az 80 santimetre olacak ve araba raylarının her iki ucuna, yaylı veya pnömomatik tamponlar konacaktır.

14) Tomruk arabasının hareket alanı, uygun boru veya korkuluk içine alınacak ve tomruk taşıma merdaneleri, 6 milimetreden ince olmayan sacdan ve 5 santimetreden ince olmayan sert ağaçtan uygun nitelikte yapılmış kapaklarla örtülecek ve yüzeyleri pürüzlü ve kıymıklı olmayacaktır.

Madde 183 — Şerit testere tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Şerit testerenin alt ve üst kasnak arasında kalan kısımları uygun nitelik ve sağlamlıkta menteşeli kapaklarla örtülecek, alt ve üst kasnaklar da, yandan ve üstten tamamen örtülecek şekilde koruyucu içine alınacak ve kesme yerinde kapığın alt kısmı, kesilecek parçanın kalınlığına göre ayarlanabilir şekilde olacaktır.

2) Şerit testereler daima gergin tutulacak şekilde, kasnakla veya bir germe tertibatı ile ayarlanabilecektir.

3) Herhangi bir sıkışma halinde, şerit testere durmuş olsa dahi, tezgâhın motoru durdurulmadan el sürülmeyecek, keza testerede jatlak görüldüğü anda tezgâh durdurulacak ve canlı testereler bir daha kullanılmayacaktır.

4) Şerit testere ve bıçkı makinaları testerelerin bağlantıları en az ayda bir muayene ve kontrol edilecektir.

5) Mekanik güçle çalışan hızarlarda, gidip gelme hareketlerinin uç noktaları ile sabit yerler arasında en az 120 santimetre açıklık bulunacak ve uç noktaları, uygun korkuluklarla korunacaktır.

Madde 184 — Daire (tepsi) testere tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Daire testere tezgâhlarında, çalışma tablasının yerden yüksekliği 85 - 90 santimetre olacaktır.

2) Daire testerenin üstü ve etrafı, mafsallı ve kesilecek parçanın dokunması ile açılabilen bir koruyucu ile örtülecek ve testerenin tabla altındaki kısmı da korunacaktır.

3) Uzun parçaların kesildiği tezgâhlarda, sıkışmayı önlemek için, ayırıcı bir bıçak veya kama bulunacak ve el ile iş verilen tezgâhlarda, kısa parçaları veya kesilmesi biten uzun parçaları itmek için, kayar takozlar bulundurulacak ve bunların kullanılması sağlanacaktır.

4) Daire testere tezgâhlarında kullanılan ayırıcı bıçaklar, testere dış genişliğinden dar ve testere gövdesinden kalın olacak tablo üzerinden yüksekliği 5 santimetreden az olmayacak testere yüksekliğinden 2 milimetre aşağıda bulunacak ve testereye (3) milimetre açıklıkta kavisli bir şekilde yapılmış olacaktır.

5) Daire testerciler, bakımlı, ayarlı ve keskin olacak, arıza görülenlerle çatlak olanları derhal çıkarılacak ve çatlak uçları, dellenecek dahi olsa, tekrar kullanılmayacaktır.

6) Kalas biçen büyük testere tezgâhlarda, operatörün önüne korkuluk ve daire testerenin üstüne, ayarlı bir sıper konacaktır. Çift testere tezgâhlarda, parça sıkışmasına engel olacak şekilde uygun ayırıcılar bulunacaktır.

7) Sürekli odun kesen daire testere tezgâhlarında, testere üzerine tabladan 15 santimetre yükseklikte 3 milimetre kalınlıkta saç veya 4 santimetre kalınlıkta tahtadan yapılmış bir koruyucu bulunacaktır.

8) Sarkaç (Üstten mafsallı) testere tezgâhlarında koruyucu eteği, testerenin ekseninden aşağıya kadar uzatılacak, yanları menteşe kapaklı olacak, testere, geri çekilme durumunda ve kesmez vaziyette iken de alt kısmı korunmuş olacak ve testerenin önden tablayı aşması önlenecektir.

Madde 185 — Makas tezgâhları ve kesici, delici ve yarıcı bıçaklı tezgâhlar ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Makas tezgâhlarında kesilen parçanın düştüğü, taraf, iş sahasına bakılmayacak ve fırlayacak parçalara karşı, uygun koruyucu tedbirler alınacaktır.

2) Madeni levha ve saç kesme makaslarının ağızına, bıçak boyunca devam eden koruyucu bir lamina konacak, kesme işinin görülmesi gereken hallerde, lamada delikler açılacak ve kesilen malzemenin kalınlığına göre ayarlanabilecek durumda olacaktır.

3 — Çift taraflı çalışan tezgâhlarda bıçak koruyucusu her iki tarafta yapılacaktır.

4) Mukavva ve madeni levha gibi malzeme kesen köşe kesme tezgâhlarında, koruyucular köşeli yapılacaktır.

5) Kâğıt ve benzeri malzemeyi kesmekte kullanılan ve otomatik olarak malzeme verilen giyotin makaslarında, çift el kumanda tertibatı bulunacak, tezgâha tek el ile malzeme verilmesi gereken hallerde, öteki el, devamlı kumanda tertibatı ile meşgul olacaktır.

Ayak pedallı giyotin makaslarında, çift el, malzeme verecek şekilde bıçağın ağzından uzakta tutulacak veya bıçak harekete geçtiği sırada, işçinin elini dışarı itecek bir tertibat veya el tehlikeli bölgede iken, bıçak hareketini durduracak fotosel tertibatı bulunacaktır.

6) Otomatik giyotinli makaslar dışında mekanik güçle çalışan diğer makaslarda, durmayı sağlayacak frenlerden başka, bıçağın hareketsiz anında ani düşmeyi önleyecek ayrı bir emniyet freni veya tertibatı uygulanacaktır.

7) Lastik doğrama tezgâhlarında bıçaklar, tel kafes veya delikleri 6 milimetreden geniş olmayan sac koruyucularla örtülecektir.

8) Gıda maddeleri, deri, kauçuk, kumaş ve benzeri madeni olmayan malzeme kesen daire bıçaklı kesme tezgâh ve makinalarında bıçaklar, uygun bir koruyucu içine alınacak ve kesilecek malzeme sürülürken koruyucunun kesme ağzına gelen kısmı, dokunma ile kendiliğinden açılabilir veya elle ayarlanabilir şekilde olacaktır. Elle ayarlanabilecek koruyucu ile arasındaki açıklık 6 milimetreden fazla olmayacaktır.

Madde 186 — Tel çekme, bükme, örme, dikiş ve zimba tezgâh ve makinaları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Tel çekme tezgâhlarında, otomatik olarak durdurmaya sağlayacak bir tertibat bulunacak veya tezgâh önüne, dokunma ile tezgâhı derhal durduracak yatay bir çubuk konacaktır.

2) Su ile çalışan tel çekme tezgâhlarında, sıvının sıçramasına engel olacak siperler bulunacak ve besleme bobininden gelen tele takılmalara karşı gerekli koruyucular yapılacaktır.

3) Tel halat bükme ve örme tezgâhları ve çalışma alanları, korkuluk içine alınacak ve kumanda tertibatı, bu korkuluğun dışında bulunacaktır.

4) Mekanik güçle çalışan ve otomatik olmayan tek veya çok başlı tel dikiş ve zımba makinelerinde, işçinin eli tehlikeli bölgede iken, makineyi durduracak bir emniyet tertibatı bulunacak veya işçinin elini koruyan bir siperlik yapılacaktır.

Madde 187 — Balya kırma (açma), hallaç, tarak, kart ve kasarlama tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Balya kırma, hallaç ve tarak tezgâhlarının silindirlinde, vurucularında ve diğer çalışan kısımlarında tozun dışarı çıkmasını önleyecek kapaklar bulunacak ve gerektiğinde tozun çıktığı yerde alınması için, bir emme tertibatı yapılacaktır.

2) Balya kırma tezgâhında besleme hunisi bulunacak, pamuğun, açıcılara ve hallaç tezgâhlarına veya karıştırma kazanlarına nakli, büyük tesislerde emme usulüyle yapılacaktır.

Silindir ve vurucular çalışırken, örtü ve kapakların açılmasını ve örtü ve kapaklar açık iken bunların çalışmasını önleyecek tertibat yapılmış olacaktır. Emme tertibatı (vakum) bulunmayan tezgâhlar durdurulmadan temizlenmeyecektir.

3) Hallaç tezgâhlarında, ara ve son katlama merdanelerinin ağırlıkları aşağı ve yukarı hareket edecek ve ağırlıklar, tezgâh üzerinde olduğu sürece, tezgâha yeni bir iş vermeyi önleyici tertibatı bulunacaktır.

4) Tarak tezgâhlarının baş kısmı, koruyucu kapağı bulunan saç ile örtülecek ve bu koruyucu kapak açılınca tezgâhta çalışmayı durduran bir tertibat bulunacaktır. Tarak tezgâhlarının, dişli ve diğer hareketli ve tehlikeli kısımları, saç kapaklarla örtülmüş olacaktır.

5) Kart tezgâhlarının sargı ve irtibat merdaneleri ile katlama tertibatı ve tarak üzerine konacak koruyucular baskı merdaneleri inerken ulaşılmayacak ve tezgâh durmadan açılmayacak şekilde yapılacaktır.

6) Kasarlama tezgâhlarına asıtıleten borular, duvarda ankastre olmayacak veya tabanda gömülü olarak yapılmayacak, ancak, üstü kapalı kanal içine veya duvar üstüne döşenmiş olacaktır.

Madde 188 — İplik, dokuma ve örme tezgâhları ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Pamukla çalışan tezgâhların koruyucuları tel kafesli olmayacaktır.

Pamuktan gayri diğer malzemelerin işlendiği tezgâhlarda uygun koruyucular bulunacaktır.

2) İplik bükme ve çekme tezgâhlarında hareketi sağlayan dişlilerin üstü, uygun şekilde korunacak ve bu koruyucunun kapağı açıldığında, tezgâhı durduracak tertibatı bulunacak ve bu tertibat, temizleme, bakım ve onarım sırasında da tezgâhın çalışmasına engel olacaktır.

3) Gidip gelmeli çalışan tezgâhlarda, hareket alanında iki bitimi ile diğer sabit makineler veya duvarlar arasındaki açıklık en az 1 metre olacak ve bu tezgâhların uç noktaları çarpmalara karşı korunacaktır.

4) Başlık tezgâhları ile fitil ve iplik tezgâhlarında merdanelerin kapama noktaları korunacak, dişli kutusu açılınca tezgâhı durduracak bir tertibat bulunacaktır.

5) Kendir, halat ve elyaf bükme makinelerinde kullanılan bobin millerinin üzerine, fırlamaları önleyecek koruyucular konacak, bunlar tezgâh çalışırken kurtulmayacak şekilde yapılacaktır ve koruyucu takılmadan tezgâh çalışmayacaktır.

Keten, kenevir ve jüt gibi yaş elyafı bükten tezgâhlarda sıçrayacak suya karşı uygun siperler yapılacaktır.

6) Yüksek devirli çözümlü tezgâhları üzerindeki birikintiler, elle sıyrılmayacaktır.

7) Haşıl tezgâhlarında, merdanelerin kapama noktası korunacak ve uygun yükseklikte yatay çubuklu durdurma tertibatı bulunacak ve mahlul deposundaki sıkma merdaneleri, manivellalarla kaldırılacak şekilde yapılmış olacaktır.

Haşıl tezgâhlarının buhar borusuna, basınç düşürme vanası ile tezgâh arasına bir manometre ve emniyet supabı konacaktır.

Haşıl kazanlarının kapaklarında, genişleme çemberi olacaktır.

Haşıl kazanlarının kapaklarında, genişleme çemberi olacaktır.

8) İplik dokuma ve örme tezgâhlarının hareketsiz kısımları ile bu tezgâhların tabanı, tezgâh durdurulmadan temizlenecektir. Tezgâhların, çalışırken temizleme zorunluğu bulunan hallerde bir emme tertibatı yapılacak veya özel fırçalar kullanılacaktır.

9) Dokuma tezgâhlarında, tefenin ön kısmına uygun nitelikte mekik koruyucusu konacak ve mekiğin fırlaması önlenecaktır. Mekik koruyucularının ayarlarının düzgünlüğü ve tokmak yuvası ile mekik başı çubuğu arasındaki açıklık sık sık kontrol edilecektir.

Dokuma tezgâhlarında ayar, bakım ve onarım sırasında, tezgâhın aniden çalışmasını önleyecek bir tertibat bulunacaktır.

10) Dokuma atelyesinde levantler, transportörlerle yüksekte taşındığı hallerde, tezgâhlar arasındaki açıklıktan bir kazayı önleyecek şekilde ayarlanmış olacaktır.

11) Apre tezgâhlarının ana mili ve merdaneleri, koruyucu içine alınacak ve merdane koruyucusunun kapağı açılınca, tezgâhı durduracak bir tertibat bulunacak ve bu kapak açık iken tezgâh çalışmayacaktır.

12) Trikotaj ve örme tezgâhlarında, tığ fırlamalarına karşı koruyucular yapılacak ve örme tezgâhlarındaki dolayışklar, makina durdurulmadan giderilmeyecektir.

Madde 189 — Açık kaplar ile yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) İçinde sıcak, kemirici ve aşındırıcı veya zehirli sıvılar bulunan açık ağızlı kaplar veya banyolarda, boşaltma muslukları ve bina dışında uygun bir yere akıtılacak akıntı boruları ile taşıma tavalar bulunacak veya bunların etrafına, kabın hacmine eşit bir boşluk bırakılacak şekilde duvar veya sütre yapılacaktır.

2) Bu çeşit kapların üzerinde köprü ve geçit yapılmayacak, taşıma aracı geçirilmeyecektir. Ancak o kap için gerekli kaldırma araçları ile bunların bakımı için gerekli köprü ve merdivenler bulunabilecek ve bunların genişliği 45 santimetreden dar olmayacaktır.

3) Dericilikte kullanılan tabaklama kuyularının etrafı, uygun korkuluklarla korunacaktır.

Madde 190 — Separatör, santrifüj ve elek makinalarıyla yapılan çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Merkez kaç (santrifüj) kuvvetle çalışan ayırıcı, sıkıcı, ve kurutucu makinalarda 1 millimetreden ince koruyucu sac kapaklar kullanılmayacak ve kapaklar açılırken makinayı durduracak ve açık iken çalışmasına engel olacak tertibat bulunacak, makina dururken döner kabın elle hareketi sağlanacaktır.

2) Büyük tesislerde, hız ayarlayıcı ve sınırlayıcılar (regülâtör) bulunacaktır.

3) Her makinanın freni olacaktır.

4) Santrifüj makinalarının tekneleri sıvı sızdırmayacak şekilde yapılmış olacaktır.

5) Temizleme, apre, boya ve buna benzer işlerde yanıcı veya parlayıcı sıvıları kumaştan ayırmakta kullanılan santrifüjlerde; kapaklar ve tekneler, demir veya çelikten yapılmayacak, bu maddelere dayanıklı diğer malzemeden yapılmış olacaktır. Boşaltma borusu üzerinde bir sifon bulunacak, boşaltma borusu kanalizasyona bağlı olmayacak, atıklar ve kirli sıvı, özel bir çukura boşaltılacak veya damıtılması için ayrı bir kaba alınacak ve her gün tesisat boşaltılarak dolu bırakılmayacaktır. Makinanın yatakları fazla ısınmayacak ve elektrik motorları, kıvılcım çıkarmayan kapalı tipten olacaktır.

6) Kakao, un, baharat, nişasta, pudra, şeker kömür ve diğer benzeri maddeleri eleyen kalbur ve elekler tozu dışarı vermeyecek şekilde yapılmış olacak ve makina durmadan kapağın açılmasını engelleyecek tertibatı bulunacaktır.

Madde 191 — İşyerindeki cihaz, alet tezgâh, makina ve tesislerden çıkan toz, duman, buğu, ısı, gaz ve koku çalışılan ortama yayılmadan, uygun aspirasyon tesisatı ile çıktığı yerden emilerek dışarı atılacaktır.

Madde 192 — Birbirlerine karıştıklarında, parlama veya patlama tehlikesi bulunan çeşitli toz, duman buhar ve gazlar, aynı emme tesisatı ile dışarı atılmayacak, her biri için ayrı ayrı mevzî tesisatları yapılacak ve birbirlerinden uzak yerlerden dışarıya atılacaktır. .

Madde 193 — Havadan ağır olan gaz, duman, buhar toz veya benzeri, tabana yakın yerlerden emilerek dışarı atılacaktır.

Madde 194 — Mevzî çekime tesisatında kullanılacak davlumbazlar, zararlı kaynağa yakın olacak ve davlumbazın çekme niteliğini bozacak hava akımlarına engel olunacaktır.

Madde 195 — Paslandırıcı, aşındırıcı, kemirici, zararlı zehirli gazlar, dumanlar veya sisler çıkaran daldırma elektroliz, eloksall veya diğer kaplama işlerinin yapıldığı tekneler, kaplar, havuzlar veya tanklar üzerinde yapılacak çekme ağızları; kabın veya teknenin iç ve üst tarafına yakın ve yatay, boydan boya yarık olacak, bir uzun kenar boyunca, eni 50 santimetreden 120 santimetreye kadar olan teknelerde, her iki kenar boyunca ve daha büyük teknelerde ise, dört kenar boyunca devam edecek şekilde yapılacaktır.

Davlumbaz ağızları ise, işe engel olmayacak şekilde tekneye veya kaba yakın ve bunları kaplayacak büyüklükte olacaktır.

Madde 196 — Aspirasyon tesisatında kullanılan kanal veya borular, yanmaz malzemeden uygun kesitte yapılacak ve seyyar emme ağızlarında, spirall veya eğilebilen hortumlar kullanılacaktır.

Boru ve kanallar, tekneye uygun olarak yapılmış, eklenmiş ve menfezlere sağlam bir şekilde bağlanmış olacaktır.

Yanıcı ve parlayıcı gazlar, sisler, buharlar, dumanlar ve patlayıcı artıkların emildiği kanallar, yuvarlak borudan ve uygun malzemeden yapılmış olacaktır.

Madde 197 — Emilen hava içinde yanıcı veya patlayıcı maddelerin bulunduğu hallerde, aspiratör pervanesinin kanalı, göbeği ve gövdesi, demir ve çelik malzemeden yapılmayacak, pervane yatakları, kanal menfezlerine sağlam madenî tel kafesler konacaktır.

Aspiratörlerin elektrik motorları, çalışacağı ortalama uygun olacak, emilen hava içinde, yanıcı ve parlayıcı maddeler bulunduğu hallerde motor, yanıcı ve parlayıcı maddelere karşı, uygun şekilde monte edilmiş veya bu maddelere dayanıklı tipte yapılmış olacaktır.

Madde 198 — Hava filitreleri, kapasite ve nitelik bakımından kullanılacağı işin özelliğine uygun ve en az bir günlük çalışmaya yeterli olacak ve bunlar, kolay temizlenebilecek ve temizlik sırasında, tehlikeli ve zararlı bir ortam yaratmayacak şekilde yapılmış olacaktır.

Filtrelerin çıkış borularının ağız, işyeri çatısından en az 180 santimetre yüksekte veya en yakın kapı ve pencereden 8 metre uzakta olacaktır.

Madde 199 — İşyerlerinde emilen hava, tekrar işyerine verilmeyecektir. Ancak, içinde kurşun tozu veya kurşun buharı veya silis tozu ve benzerleri bulunmayan pis hava, uygun süzgeçlerden geçirilip tamamen temizlendikten sonra işyerine verilebilecektir.

Madde 200 — Aspirasyon tesisatının günlük bakım ve temizliği ile üç ayda bir de genel kontrol ile temizliği yapılacak ve onarımlardan sonra, tesisatın kuruluş karakteristiği bozulmayacaktır.

Madde 201 — Emilen tozlar bir siklonda toplandığı hallerde siklon açıkta, sağlam, rüzgara dayanıklı ve uygun malzemeden yapılacaktır.

Siklonlarda parlayıcı ve patlayıcı atıkların ve tozların toplandığı hallerde, siklonlar, işyerinin uzağına konacak ve bunlarda patlamaya dayanacak sağlamlıkta menfezler bulunacaktır.

Üçüncü Bölüm

Kazanlarda, Basıncı Kaplarda ve Kompresörlerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 202 — Her çeşit buhar ve sıcak su kazanları ile bunların malzeme ve teçhizatı, fennin ve tekniğin ve kullanılacağı işin gereklerine uygun bir şekilde yapılmış ve kazanlar, sağlam bir taban üzerine uygun bir şekilde monte edilmiş olacaktır.

Madde 203 — Her kazanın görünür bir yerine, imalatçı firma tarafından aşağıdaki bilgiler yazılı bir plaka konulacaktır :

- 1) İmalâtçı firmanın adı,
- 2) Kazanın numarası,
- 3) İmal edildiği sene,
- 4) En yüksek çalışma basıncı,

Madde 204 — Kazanlarda basıncı, sıcaklığı ve su seviyesini gösteren aşağıdaki ölçü cihazları bulunacaktır.

1) Kazanın en yüksek çalışma basıncının iki katını gösterecek şekilde takılmalı manometresi olacak ve bunun en yüksek çalışma basıncını gösteren rakamı, kırmızı çizgi ile işaretlenmiş bulunacaktır.

Manometrenin işaretleri, kazan boyunun birbuçuk katı uzaklıktan rahatça okunabilecek büyüklükte olacaktır.

2) Sıcak su kazanlarında bir termometre bulunacaktır.

3) Kazanlarda birbirinden ayrı en az iki adet su seviye göstergesi bulunacaktır. Bunlardan en az bir tanesi camdan

olacak ve kırılmaması için mahfaza içine alınacaktır. Göster-
genin bağlantı borusunun çapı, ısıtma yüzeyi 25 metreka-
reye kadar olanlarda 25 milimetreden, 25 metreka-
reden büyük ısıt-
ma yüzeyi olan kazanlarda 45 milimetreden az olmayacaktır.
Su göstergeleri, doğrudan doğruya kazana bağlı olacak en çok
ve en az su seviyelerini gösterecek şekilde işaretlenmiş bulu-
nacaktır. Su göstergesinin kazanla olan bağlantısı, en az su
seviyesinin 15 santimetre altında ve çamur seviyesinden 45 san-
timetre yukarıda olan bir yerde bulunacaktır.

Bütün göstergelerin giriş ve çıkışlarına, kazanın basıncına
uygun birer adet vana veya musluk konacaktır Bağlantı bo-
rusu üzerinde, başka bir delik açılmış olmayacak bunlar doğ-
rudan doğruya kazana bağlanacaktır.

Bütün göstergeler, kazanın önünden veya yanından normal
çalışma durumunda görülebilecek şekilde yerleştirilmiş olacaktır.

Madde 205 — Buhar kazanlarında en az iki adet emniyet
supapı bulunacak ve bunlar, doğrudan doğruya kazanla bağ-
lantılı olacak kazanla emniyet supapları arasında bağlantı bo-
rusu üzerinde, hiç bir şekilde buharın geçmesini engelleyecek
bir valf veya başka bir engel bulunmayacaktır.

Emniyet supapları, kazanın çalışma basıncına göre ayarla-
nacak ve hiç bir zaman tutukluk yapmayacak şekilde paslanmaz
malzemeden yapılmış olacaktır. Emniyet supapları, titreşim
yapmadan ayaklanabilecek ve ehliyetsiz kimselerin, ayarı boz-
masını önleyecek şekilde kapatılmış veya mühürlenmiş olacaktır.

Emniyet subapları fazla basınçtan dolayı çıkan buharı atar-
ken, çalışanlara zarar vermeyecek şekilde tehiz edilmiş olacaktır.

Ağırlıklı emniyet subaplarına gelen buhar basıncı, 600 ki-
logram/santimetrekareyi geçmeyecek ve ağırlık yek pare olarak
yapılacaktır.

Madde 206 — Hem ilalatçı firma, kazanın bütün teknik ka-
rakteristliğini gösteren ve muayenesinin Hükümet veya mahal-
li idarenin kabul ettiği teknik elemanlar tarafından yapıldığı
belirtilen bir belgeyi, alıcıya verecek, işveren de bu belgeyi iste-
nildiğinde ilgililere gösterecektir.

Madde 207 — Buhar ve sıcak su kazanlarının; imalının bi-
timinde monte edilip kullanılmaya başlamadan önce kazanlar-

da yapılan değişiklik veya onarım veya revizyonlardan sonra, yılda bir periyodik olarak ve en az üç ay kullanılmayıp yeniden servise girmeden önce, kontrol ve deneyleri, ehliyeti Hükümet veya mahalli idarecilerce kabul edilen teknik elemanlar tarafından yapılacak ve sonuçları sicil kartına veya defterine işlenecektir.

Madde 208 — Her işveren, işyerlerindeki kazanlar için bir sicil kartı veya defteri tutacak, bunlara, yapılan onarım, bakım ve deneyleri, günü gününe işleyecektir.

Madde 209 — Kazanların hidrolik basınç deneyleri en yüksek çalışma basıncının en çok 1,5 katı ile yapılacak kontrol ve deneylerin sonucu uygun bulunmayan kazanlar, uygunluk sağlanıncaya kadar kullanılmayacaktır.

Madde 210 — Kazanlar ehliyeti Hükümet veya mahalli idareler tarafından kabul edilen kişiler tarafından işletilecektir.

Madde 211 — Kazanların giriş ve çıkış boruları üzerine, birer adet ana stop valfi konulacak, bunlar çabuk ve kolay kapanacak şekilde olacak ve buhar yoğunlaşması halinde kullanılmak üzere, kazanlarda blöf tertibatı yapılacaktır. Birlikte çalışan kazanların her birine ayrı ayrı stop valfi bulunacaktır.

Madde 212 — Yakıtları otomatik olarak verilen kazanlardaki yakıt besleyicilerinin çalışma basıncına veya sıcaklığına uygun olarak ayarlanabilen bir tertibatı bulunacaktır.

Madde 213 — İşyerinde kullanılan bütün kazanlar, yangına ve patlamaya karşı dayanıklı ayrı bir bölümde veya binada olacak ve kazan dairesinin üstündeki katta, işçi çalıştırılmayacaktır.

Patlayıcı, parlayıcı veya kolay yanıcı maddelerle çalışan işyerlerindeki kazan dairelerinin diğer atelyelere açılan pencere ve kapıları bulunmayacaktır.

Kazan dairelerinin tavanı, gerektiğinde kazan üzerine çalışmayı kolaylaştıracak yükseklikte olacaktır.

Kazan daireleri sürekli olarak havalandırılacaktır. Tabii havalandırmanın yeterli olmadığı hallerde, uygun aspirasyon tesisatı yapılacaktır.

Madde 214 — Buhar ve sıcak su kazanlarında onarım, bakım ve temizlikte, kazan içine veya baca kanalına girmek için

yeteri kadar uygun şekil ve büyüklükte kapı veya kapak bulunacaktır.

Madde 215 — Kazanlarda suyun veya çamurun boşaltılması için, kazanın alt kısmında yeteri kadar boşaltma valfı veya inusuğu bulunacak, su veya çamur bir koruyla kanala veya dışarıya akıtılacaktır.

Madde 216 — Kazanlarda yakıt olarak havagazı ve benzerleri kullanıldığı hallerde, gaz besleme boruları üzerinde ayarlanabilir bir musluk ve sulu emniyet kapları bulunacaktır.

1) Yüksek ve orta basınçlı kazanlar; akaryakıt, kömür tozu veya gaz yakıldığı hallerde, Cehennemliklerin en yüksek noktasında bir veya daha fazla sayıda patlama kapakları bulunacaktır. Yerden 2 metre yüksekliğe kadar olan patlama kapaklarının önüne, yeteri sağlamlıkta koruyucu bir siper konacaktır.

2) Kazanda ayrı bulunan buhar kızdırıcılarının buhar çıkış yerleri ile ön ısıtıcıların üzerine en az birer adet emniyet supabı konacaktır.

3) Her kazanda, deney basıncını gösteren manometrenin bağlanması için, valfli bir ağız bulunacaktır.

4) Arı su kullanılmayan kazanlarda, kazan taşı oluşumunu önlemek için tasfiye edilerek yumuşatılmış su kullanılacaktır.

5) Her kazanın besleme suyu borusu üzerinde, stop vanası ile geri tepme klepsi (ek valf) bulunacak ve bu boru ateşin en sıcak bölgesinden geçmeyecektir.

6) Beslenme suyunun kazana ön ısıtıcılardan geçirilerek verildiği hallerde, bunlarda da stop valfı ve geri tepme klepsi bulunacaktır.

7) 25 metrekare veya daha fazla ısıtma yüzeyi olan buhar kazanları, ayrı sisteminde çalışan en az iki tertibatla beslenecek ve bunlardan biri, enjektör tipi veya buhar türbinli pompa olacaktır.

Isıtma yüzeyi 25 metrekareden az olan kazanlar, teknığe uygun şekilde beslenecektir.

8) Buhar kazanlarının ön ısıtıcılarında; bir emniyet supabı, su giriş ve çıkış sıcaklığını gösteren termometreler, ön ısıtıcılarla kazan arasında, iyi kapanan damperler ve iç kısmında biriken tortu ve çamuru temizlemek için, tapa veya kapaklar bulunacaktır.

Madde 218 — Alçak basınçlı buhar kazanları veya sıcak su kazanları ile yapılan çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Alçak basınçlı buhar ve sıcak su kazanlarında, basınç 0.5 atü ve sıcaklık ise 110°C geçmeyecektir.

2) Her sıcak su kazanına bir adet genişleme kabı ve borusu, nefeslik) konacak, bunun bulunmadığı kapalı sistemlerde, genişleme valfi bulunacaktır. Genişleme valfi, çalışma basıncına göre ayarlanabilecek ve fazla basıncı önleyecek şekilde yapılmış olacaktır.

3) Genişleme borusu ile genişleme valfinden çıkacak sıcak sular, çalışanlara zarar vermeyecek şekilde dışarı atılacaktır.

4) Her alçak basınçlı buhar kazanı ile sıcak su kazanının besleme suyu boruları üzerine, en az birer adet stop valfi ve geri tepme klepesi konacaktır.

5) Paralel çalışan alçak basınçlı buhar kazanıyla sıcak su kazanlarının çıkışlarına, stop valfi ve geri tepme klepesi konacaktır.

6) Alçak basınçlı buhar kazanı ile sıcak su kazanlarına otomatik yakıt verildiği hallerde, kazan basıncının 1 kilogram/santimetrekarenin (bir atmosferin) üzerine çıkmasını önleyecek ve yakıt kesecek bir tertibat bulunacaktır.

7) Gaz, kömür tozu ve akaryakıtlı otomatik çalışan sıcak su kazanlarında sıcaklığın 120°C nin üstüne çıkmasını önleyecek bir termostat bulunacaktır.

8) Alçak basınçlı buhar kazanlarında besleme suyu ocaktaki ateşin karşısına gelen kazan kesimine verilecektir.

9) Sıcak su kazanlarına verilen besleme suyunun basıncı, bir atmosferin üzerinde ise, kazana doğrudan doğruya verilmeyip, boru tesisatına bağlanacaktır.

Madde 219 — Kazanların işletilmesi ile ilgili çalışmalarda, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Kazan dairelerine sorumlu, ilgili ve yetkililerden başka kimse girmeyecektir.

2) Kazanlar yakılmadan önce, kazancı tarafından tüm vanaların, klepelerin, kapakların emniyet subaplarının durumu,

yakıt ve su miktarları ve işletme ile ilgili bütün hususlar gözden geçirilecek ve kontrol edilecektir.

3) Kazanlar, ilk ateşlemede sıcaklığın birden yükselmesine engel olacak şekilde ve yavaş yavaş yakılacaktır.

4) Yakıt olarak sıvı veya gaz maddeler kullanılan kazanların yakılmasından önce, ocağın içinde, beklerin ağzında veya yakınında ve kazanın etrafında dökülmüş yakıt bulunmayacak ve ocağın içi, hava gaz veya akaryakıtın patlayıcı karışımları bulunmayacak şekilde iyice havalandırılmış olacaktır.

5) Kazanların devreye girmesinde; ana çıkış vanası açılmadan önce, emniyet vantili kontrol edilecek, boru tesisatı üzerindeki hava çıkış vanaları, hava boşaltılınca kadar açık tutulacak ve kazan, gerekli basınç ve sıcaklığa ulaşıldıktan sonra, ana çıkış stop valfi, yavaş yavaş açılacaktır.

6) Kömürle ısıtılan kazanlarda, süngülemek, cüruf ve kül almak için gerekli araçlar bulunacak ve süngüleme sırasında hava verme durdurulacak ve baca kapağı açılmış olacaktır.

7) Kazanın emniyet supapları, vardiya değişiminde kontrol edilecektir.

8) Yakıt olarak kömür kullanılan kazanların söndürülmesinde, ateş dışarı çekilmeyecek, bütün delik ve kapaklar kapandıktan sonra kendi kendine sönmeye terk edilecektir. Ocakları ateş, ancak tehlike anında çekilecek ve ateşin alınmasından önce, emniyet supabı açılarak stop valfleri kapatılacak ve gerektiğinde ateş sönünceye kadar, kazana besleme suyu verilecektir.

9) Söndürülen kazan, sıcaklık ve basınç normale döndünceye kadar boşaltılmayacak ve kazancı kontrole devam edecektir.

Madde 220 — Kazanlarda bir arıza nedeniyle tehlike belirlenmesi halinde, aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Basınç derhal düşürülecek, yakıt sevki derhal kesilecek, hava verilmesi durdurulacak, kazan içerisinde hava akımını önlemek için baca damperleri ile kazan ön kapakları kapatılacaktır. Kömür yakılan kazanlarda ateş çekilecek paralel çalışan kazanlarda bağlantı derhal kesilecek, bu işlemlerden sonra kazan devreden çıkartılacaktır.

2) Sıcak su kazanlarında kaynama ve köpürme olduğu hallerde, kazan stop valfi kapatılacak, ocaktaki ateş bastırılacaktır.

cak ve mümkün olduğunda su yüzeyinden blöf yapılacak, su miktarı normal ise kısmı blöf yapılarak tekrar beslenecektir. Bu tedbirlere rağmen, kazanda kaynama ve köpürme devam ederse kazan devreden çıkarılacaktır.

3) Kazan suyunda yağ belirtisi görüldüğü hallerde yüzey blöfü yapılacak, bu işlem fayda vermediğinde kazan devreden çıkartılacak ve yağı giderici maddelerle yıkanarak temizlenecektir.

4) Kısmi blöf yapılırken su miktarı hiç bir zaman, en az su seviyesinin altına düşürülmeyecektir.

5) Küllerin otomatik tesisatla veya suyla taşınan kazanların ızgaralarında tıkanma olduğu hallerde, tıkanan ızgarayı açmak üzere en az iki işçi görevlendirilecek bir tanesi içerde çalışan işçiyi dışardan gözetleyecek ve tehlike anında derhal yardımına koşacaktır.

İzgaralardaki tıkanıklığı gidermeye çalışan işçinin üzerine, sıcak küllerin dökülmemesini önleyecek bir siper konacaktır.

Madde 221 — Kazanların bakım ve onarımıyla ilgili çalışmalarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

1) Buhar basıncı altında bulunan kazanların basınçla ilgili kısımlarında onarım yapılmayacaktır.

2) Söndürülen bir kazanın içine basınç ve ısı normale dönmedikçe bakım ve onarım için kimse sokulmayacaktır.

3) Paralel çalışan kazanların birbirleri ile olan bağlantıları kesilmedikten sonra, kör tapa ile kapatılacak ve vanaların üzerine uyarma levhaları konacaktır.

4) Kazanın içinde yapılacak temizlik, bakım ve onarım için, işçinin kazan içine girmesinden önce blöf, besleme suyu, buhar ve sıcak su çıkış stop valfları ile diğer bütün vanalar kapatılacak ve üzerlerine uyarma levhaları konacaktır.

5) Bakım ve onarım için kazana girmiş olan bir işçiyi gözetleyecek ve gerektiğinde ona yardım edecek diğer bir işçi kazan kapakları başında bekletilecektir.

6) Ocak, içerisinde işçi girmeden önce, tehlikeli gazlara karşı havalandırılmış olacak ve onarım sırasında ve özellikle rutubetli günlerde, vantilatör ve aspiratör çalıştırılarak baca gazlarının ve dumanının kazana dolması önlenecektir.

7) Kazan içerisinde gerekli tedbirler alınmadıkça, oksijen asetlen kaynağı yapılmayacaktır.

8) Kazanın temizlendiğinde ve onarımında, mekanik aletlerle çalışılması gerektiği hallerde, bu aletleri çalıştırılan basınçlı hava kompresörleri veya diğer tahrik makinaları, kazanın dışında bulunacak, bunların kazan içindeki cihazlara bağlantıları sağlam olacak ve elektrik kabloları, çalışmaya başlamadan önce kontrol edilecektir.

Madde 222 — Ocaksız buhar ve sıcak su kapları ile basınçlı hava depoları, gaz tüpleri ve depoları gibi basınçlı kaplar ve bunların bağlantıları, teçhizatı ve malzemesi tekniğe uygun olacaktır.

Basınçlı kapların görünür yerlerine imalatçı firma tarafından aşağıdaki bilgilerin yazılı olduğu bir plaka konacaktır.

- 1) Kap hacmi (litre)
- 2) İşletme basıncı (kilogram/santimetrekare),
- 3) Deneme basıncı (kilogram/santimetrekare),
- 4) Kontrol tarihi,

Madde 223 — Basınçlı kapların kontrol ve deneyleri, ehliyetli Hükümet veya mahalli idarelerce kabul edilen teknik elemanlar tarafından, imalının bitiminden sonra ve monte ediliş kullanılmaya başlamadan önce veya yapılan değişiklik ve büyük onarımlardan sonra, en az üç ay kullanılmayıp yeniden servise girmeleri halinde ise tekrar kullanılmaya başlamadan önce ve herhalde periyodik olarak yılda bir yapılır. Kontrol ve deney sonuçları, düzenlenecek bir raporda belirtilir ve bu raporlar işyerlerinde saklanır.

Madde 224 — Basınçlı kapların üzerinde, gerektiğinde içine girmeyi sağlayacak kapılar veya kapaklar bulunacak, gerilemeyecek kadar küçük olan basınçlı kapılarda el delikleri yapılacaktır. Kapı ve kapaklar deney basıncına dayanacak sağlamlıkta olacak, giriş deliklerinin boyutları tekniğe uygun olarak bir insanın rahatça girmesini sağlayacak büyüklükte yapılacaktır. El deliklerinin boyutları 70×90 milimetreden küçük yapılmayacak ve basınçlı kaplar üzerinde bulunan yıkama ve kontrol körtapaları en az 25 milimetre çapında olacaktır.

Madde 225 — Basınçlı kaplar üzerinde emniyet supabı, boşaltma vanası, manometre ve termometre gibi kontrol cihazları bulunacaktır.

Paralel çalışan basınçlı, kapların, giriş, çıkış boşaltma ve blöf vanaları ayrı ayrı işaretlenmiş olacaktır.

Emniyet supapları basınçlı kapların en çok kullanma basıncına göre ayarlanacak ve bu basıncın onda biri oranında bir basınç artışında açılacak özellikte olacaktır.

Madde 226 — Basınçlı kaplarda bulunan emniyet supabı, basınçlı kaba doğrudan doğruya bağlı olacaktır. Ancak, kabın içinde bulunan madde, emniyet supabının takılmasını engellediği veya bozulmasına yol açtığı hallerde, emniyet supabı, basınçlı kaba en yakın bir tesisat üzerine takılacaktır.

Emniyet supabı, bağlı olduğu basınçlı kabın kapasitesine ve besleme borusunun çapına uygun büyüklükte ve basıncı düşürecek şekilde yapılmış olacaktır.

Basınçlı kaplarda iki veya daha çok emniyet supabı varsa, bunlardan en az bir tanesi, en çok basınca göre ayarlanmış olacaktır.

Emniyet supapları, her vardiyada veya günde en az bir defa denenecek ve kaplar içinde yanıcı gazlar bulunduğunda, gerekli tedbir alınacaktır.

Emniyet supaplarının, yoğunlaşmaya karşı, blöf muslukları bulunacaktır.

Madde 227 — Basınçlı kapların hidrolik basınç deneyleri, en yüksek çalışma basıncının 1,5 katı ile yapılacaktır.

Kontrol ve deney sonucu kullanılması sakıncalı görülen, güvenlikle çalışmayı sağlayacak teçhizatı eksik olan ve bağlantı parçaları uygun bir şekilde bağlanmamış bulunan basınçlı kaplar, eksikleri tamamlayıncaya ve arızalar giderilinceye kadar kullanılmayacaktır.

Madde 228 — Buharla veya sıcak su ile ısıtılan basınçlı kaplardaki basıncın ana buhar hattındaki basınç düşük olması hallerinde, giriş borusu üzerine sıra ile basınç düşürücü valf ve emniyet supabı konacak ve bunlar gerekli şekilde korunacaktır.

Buharla ısıtılan basınçlı kaplara giren ve çıkan buhar veya sıcak su boruları, kanal içine alınacak veya izole edilecektir.

Buharla ısıtılan basınçlı kaplarda, kapak açık iken basınç artmasına ve kabın basıncı atmosfer basıncının inmeden kapağın açılmasına engel olacak bir tertibat bulunacaktır.

Madde 229 — Buharla ısıtılan döner basınçlı kapların doldurulmasından veya boşaltılmasından önce, hareket mekanizması kapalı duruma getirilecek ve stop vanaları kapatılarak kilitlenecektir.

Madde 230 — Otoklavların dış gömlek elekleri, tabanca kadar uzatılacak ve altından geçilmeyecek şekilde kapatılacaktır.

Otoklavların kapıları ile varsa karşı ağırlıkları, bir kızak veya korkuluk içine alınacaktır.

Yağ gömlekli otoklavlarda yağın ısıtılması, tehlikeli olmayacak şekilde otoklavdan uzak bir yerde yapılacaktır.

Madde 231 — Eritme kazanlarının blöf vanaları, kazandan uzak ve korunmuş bir yerde idare edilecek ve bu kazanlarda basınç artışı bildiren bir uyarma tertibatı bulunacaktır.

Eritme kazanlarında blöf yapılmadan önce, bütün işçiler blöf çukurundan çıkarılacak, blöf çukurlarının, kapakları kapatılacak, kazanın bulunduğu yer ile blöf çukuru civarında bulunan işçilere, uyarma çanları veya zilleri ile blöf vanasının açılacağı duyurulacaktır.

Eritme kazanlarının içerisine, ısı ve basınç normale dönmeyen ve bunlar iyice havalandırılmadan, kontrol ve onarım için kimse sokulmayacaktır.

Madde 232 — Kâğıt hamuru hazırlamak üzere kullanılan kaynatma kazanlarıyla benzeri kazanlar içindeki malzeme atıklarının veya tortuların, ölçü ve emniyet cihazlarını tıkanmaması için gerekli tertibat alınacaktır.

Bu kazanlar için de kimyasal reaksiyonlar nedeniyle kazan basıncının çalışma basıncı üstüne çıktığı veya emniyet supablarının arıza ve tutukluluk yaptığı hallerde; kazanı korumak üzere, kırılabilir ensten bir emniyet cihazı veya benzeri bir tertibat yapılacaktır.

Madde 233 -- Çökerilme ve ayırma veya benzerleri gibi dikey, kapalı ve basınçlı kaplara veya tanklara malzemenin buharla verildiği hallerde, depo ile tank arasında uygun bir uyarma tertibatı bulunacak ve depo ile tank başında bulunan işçiler birbirlerinden işaret almadan besleme vanasını açmayacaklardır.

Madde 234 — Donyağı eritme kazanları ve suni gübre kurutucuları gibi basit basınçlı kapların doldurma ve boşaltma kapakları, kazan içinde oluşacak basıncı düşürmek için, yaylı olarak yapılacaktır.

Çalışma sırasında kapaklar kapatılacaktır.

Madde 235 — Vülkanizatör ve devülkanizatörlerin kapak bağlantıları, sağlam ve uygun aralıklı yapılmış olacaktır.

Vülkanizatörlerle açık buharlı devülkanizatörlerde blöf tertibatı, ayrı ayrı olacaktır. Boyları 7.5 metreyi geçenlerin ortasında ayrı bir blöf vanası bulunacaktır.

Vülkanizatörlerin otomatik veya mekanik güçle açılan kapaklarında gerekli emniyet tertibatı bulunacaktır.

Alkali devülkanizatörlerdeki emniyet cihazları, kırılır cinsten yapılacaktır.

Vülkanizatör ve devülkanizatörler, üç ayı geçmemek üzere periyodik olarak ehliyetli, Hükümet veya mahalli idarecilerce kabul edilen teknik bir eleman tarafından kontrol edilecek ve kontrol sonuçları, bir sicil defterine işlenecektir.

Madde 236 — Buhar gömlekli kazanlarda buhar gömleği, vanalar açılmadan önce blöf edilecek ve buhar vanaları yavaş yavaş açılacak ve durum, işçilere uygun şekilde duyurulacaktır.

Buhar gömlekli kola kazanları, benmariler, yapılacak iş engel olmayacak şekilde kapaklarla örtülecek ve bunların etrafında taşıma kanalları bulunacak ve bu kanalların drenaja bağlantısı olacaktır.

Madde 237 — Basınçlı su ve hava tankları ve depoları, bağlı bulunduğu kazanların veya tesisatın en yüksek çalışma basıncına dayanacak sağlamlıkta olacak veya stop vanası ile tank arasına basınç düşürme vanası ve sıcak su tesislerinde genişleme kabı veya vanası konacak, hava basınçlı tanklarda ve depolarda emniyet supabı bulunacaktır.

Basınçlı hava ve su tankları ve depolarında kontrol manometreleri, basınç düşürme vanası ile emniyet supabı arasına konacaktır.

Basınçlı sıcak su tanklarına konan kontrol ve emniyet cihazlarında, buhar meydana gelmemesi için gerekli tedbirler alınacak, tankların ve boruların dokunulabilecek yerleri izole edilecektir.

Basınçlı su ve hava tanklarının, belli aralıklarla periyodik muayeneleri yapılacak ve sonuçlar sicil defterine işlenecektir.

Basınçlı soğuk su tankı, dona karşı uygun bir şekilde izole edilecektir.

Aynı komperesürle beslenen basınçlı hava tanklarının her birinde ayrı ayrı valfi ve bunların önünde ve tank tarafında olmak üzere birer emniyet supabı bulunacaktır.

Basınçlı hava tankının en alçak yerine konan boşaltma musluğu her gün açılacak, içeride biriken su, yağ ve pislik dışarı atılacaktır. Normal olarak dışarı atılmayan yağ, karbon ve benzeri maddeler, uygun şekilde temizlenecektir.

Madde 238 — Basınçlı asit kaplarında, asit borusuna, bir adet aside dayanıklı malzemeden yapılmış geri tepme klepsi konacaktır.

Basınçlı asit kaplarının gövdesi ile ana hava borusu arasında, basınç düşürücü vana konacak. kapla basınç düşürücü vana arasında manometre ve emniyet supabı veya kırılabilir bir emniyet tertibatı bulunacaktır.

Su ile karışma sonucu, ısı veren asitlerce çalışan basınçlı kaplarla ilgili rögar ve kanallara su karışmaması için gerekli tedbir alınacaktır. Asit, hava ile basılmadan önce, hava borularında birikmiş olan su, uygun şekilde boşaltılacaktır.

Basınçlı asit kapları, içindeki asit tamamen boşaltılıp iyice yıkandıktan ve havalandırıldıktan sonra kontrol edilecektir. Bu kontrol sırasında asit vanaları kapatılacak, kilitlenecek ve kap içinde çalışdığını belirten levhalar, uygun yerlere konacaktır.

Madde 239 — Soğutma tesislerinde, soğutma tanklarının kapakları ve delikleri, soğutucu gazların kaçmasını engelleyecek şekilde sağlam yapılacak ve bu tanklarda sıvı yüksekliği göstergesi bulunacaktır.

Soğutma tanklarının kapasitesi 140 litreyi ve boru çapı 15 santimetreyi geçtiği hallerde, soğutma tanklarında en az iki adet basınç ayar vanası bulunacak bunlardan bir tanesi kırılabilir cinsten olacaktır.

Soğutma tanklarının kapasitesi 140 litreden az olduğu hallerde, soğutma tanklarında bir basınç ayar vanası veya kırılabilen cinsten güvenlik tertibatı bulunacaktır.

Soğutma tanklarındaki basınç ayar araçları, tankın üzerine ve soğutucu sıvının en yüksek seviyesinin üstünde uygun bir yere yerleştirilecektir.

Soğutma tanklarına konan ayar araçları ile kırılabilir çeşitten güvenlik tertibatının uçlarına birer boru takılarak açık havaya kadar uzatılacak veya amonyak veya kükürt dioksit gibi caddelerin soğutucu olarak kullanıldığı tanklarda, borular kapalı kaplara bağlanmış olacaktır.

Madde 240 — Kompresörlerde basınç, ayarlanmış basınca ulaştığında kompresör motorunun otomatik olarak durması sağlanacak ve motorun durması geciktğinde, basınçlı havayı boşaltacak bir güvenlik tertibatı bulunacaktır.

Madde 241 — Hava kompresörlerinin hız regülatörü periyodik olarak kontrol edilecek ve her zaman iyi çalışır durumda tutulacak ve bunlarda soğutma sıvısının akışının gözle izlenebileceği bir tertibat yapılacaktır.

Sabit kompresörlerin temiz hava emimleri sağlanacak ve patlayıcı, zararlı ve zehirli gaz, duman ve toz emilmesi önleneyecektir.

Hava kompresörü ile hava tankları arasında, yağ ve nem ayırıcıları (separatör) bulunacak ve bunlar hiç bir şekilde çıkarılmayacaktır.

Hava kompresörlerinin çıkış borusu üzerinde stop valfi bulunduğu bu valf ile kompresör arasında bir adet güvenlik supabı konacaktır.

Madde 242 — Buhar ve gaz ile çalışan kompresörlerin çıkış borularına, elle kumanda edilen ve yavaş kapanan bir valf konacaktır.

Madde 243 — Patlayıcı, parlayıcı ve zararlı gaz kompresörlerinin yapıldığı malzeme, sıkıştırdığı gazın ve içindeki maddelerin kimyasal etkisine dayanacak nitelikte olacaktır.

Madde 224 — Kompresörlerin güvenlikle çalışmalarını sağlamak üzere; kompresörlerin montajından sonra ve çalıştırılmasından önce, kompresörler üzerinde yapılacak değişiklik ve büyük onarımlardan sonra, periyodik olarak yılda bir kontrol ve deneyleri, ehliyeti Hükümet veya mahalli idarelerce kabul edilen teknik elemanlar tarafından yapılacak ve sonuçları, sicil kartına veya defterine işlenecektir.

Kompresörlerin her kademesinde basınç deneyi, o kademe müsaade edilen en büyük basıncının 1.5 katı ile yapılacaktır.

Madde 245 — Kompresörler üzerine aşağıdaki bilgiler yazılı bir plaka imalatçı firma tarafından konacaktır.

- 1) İmalatçı firmanın adı,
- 2) Yapıldığı yıl.
- 3) En yüksek çalışma basıncı.
- 4) Kompresörün sıkıştırdığı gazın cinsi ve miktarı.

Madde 246 — Kompresörlerin tehlike anında, uzak bir yerden durdurulması sağlanacaktır.

Madde 247 — Kompresörlerin hava depolarında güvenlik supabı bulunacak ve bu supaplarda, çıkan gazlara karşı gerekli tedbirler alınacak ve emniyet supablarının açıldığını bildiren uygun uyarı tertibatı yapılacaktır.

Madde 248 — Kompresörlerde, her kompresöre özgü özel kompresör yağı kullanılacaktır.

Madde 249 — Sabit kompresörlerin depoları, patlamalara karşı dayanıklı bir bölümde olacak, seyyar kompresörler, çalışan işçilerden en az 10 metre uzaklıkta veya dayanıklı bir bölme içinde bulunacaktır.

Dördüncü Bölüm

Fınlarda ve Ocaklarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 250 — Maden ve filizlerinin eritildiği veya malzemelerin ısıtıldığı, eritildiği, pişirildiği, kurutulduğu veya soğutulduğu kapalı veya kısmen açık fırın ve ocaklar yapısı, malzemesi ve teçhizat bakımından fenne, tekniğe ve kullanılacağı işin özelliğine uygun olarak yapılmış olacaktır.

Madde 251 — Fırın ve ocaklarda çalışan işçilere işin özelliğine uygun kişisel korunma araçları verilecek ve bakım ve

onarım gibi nedenlerle fırın ve ocakların içine girilmeden önce, sıcaklık 50°C aşağıya düşürülecektir.

Madde 252 — Fırın ve ocaklarda, yakıt ileten boruların bağlantıları sağlam olacak ve bunların üzerinde sıvı ve gaz yakıt kesecek valfler ve patlama menfezleri (kapakları) bulunacaktır.

Akaryakılla çalışan bütün fırın ve ocakların yakıt beklerinde hava basıncının düştüğüne yakıtı ayarlayan veya kesen otomatik bir tertibat ve pilot alev memesi bulunacak ve bunun sönmemesi sağlanacaktır.

Madde 253 — Fırın ve ocaklar, yeterli uzaklıkta bulunan açık veya kapalı bir yerden idare edilecek ve ateşlemeden önce, bunların bağlantıları ve cihazları kontrol edilecektir.

Madde 254 — Elle ateşlenen fırın ve ocaklarda ateşleme meşalesi, eli yakmayacak kadar uzun ve emniyetli olacak ve ocak uygun şekilde ateşlenecek, ateşleme sırasında hiç kimse ocak kapağı önünde bulunmayacaktır.

Madde 255 — Fırın ve ocaklar, herhangi bir nedenle söndüğü hallerde ocakların içi iyice havalandırılacak ve bundan sonra bekler ateşlenecektir.

Madde 256 — Yüksek fırınların gaz tesisatındaki toz süzgeçlerinin bağlantıları, çabuk temizlenecek ve gaz kaçırmayacak şekilde yapılmış olacak ve filitrelerinin temizlenmesinde, yangına karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

Yüksek fırınların ana gaz boruları üzerinde gazı kesecek vanalar ve gaz yıkayıcılarının giriş ve çıkışlarında birer valf ve kontrol cihazı bulunacak ve bunlar darbe ve sarsıntılardan korunmuş olacaktır.

Madde 257 — Yüksek fırınlarda yükleme, sıcak hava tesislerinde gaz ocaklarında ve döküm alınan yerlerde, çalışan işçilerle postabaşı, ustabaşı, kontrol bakım ve onarım elemanları arasında, telefon veya konuşma boruları ile veya buna benzer bir tertibatla haberleşme sağlanacaktır.

Birkaç ocağın birden idare edildiği vantilatör veya körük dairesinde, her ocak için ayrı bir işaret lambası bulunacaktır.

Madde 258 — Yüksek fırın servisi konur veya servisten çıkarılırken, gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 259 — Kupol ocaklarında döküm alınırken, önce ışıklı ve sesli uyarma yapılacaktır.

Sürekli dökümlerde kullanılan arabaların (vagonetler) ağırlık merkezleri yere yakın olacak ve yanları, uygun kapaklarla korunacaktır.

Döküm dereceleri (kalıpları), içindeki maden katılaşp soğumadan açılmayacaktır.

Döküm potaları sağlam, yeteri kadar kalın ve kuru olacak ve içinde yabancı madde bulunmayacaktır.

Madde 260 — Siemens - Martin ocaklarında, erimiş maden üzerinde tuğla parçaları görüldüğü veya ocak tabanının, delindiği hallerde, ocağıdaki erimiş maden derhal potaya alınacak veya cüruf çukuruna akıtılacaktır.

Ocak yükleme platformlarının altındaki yerlerde, dinlenme ve soyunma odası veya benzerleri yapılmayacaktır.

Ocağa atılan malzemede, patlamalara sebep olacak tehlikeli maddeler bulunmayacak ve cüruf içinde su bulunmayan çukurlara dökülecek ve soğumadan parçalanacaktır.

Madde 261 — Besmer ocağının eğme tertibatı kontrol, onarım ve deneme anında ocağın beklenmedik hareketine karşı kilitlenecektir.

Besmer ocakları yatırılıp kaldırılırken, çalışanlar uygun şekilde uyarılacaktır.

Besmer ocaklarının yedek tabanları ve yeni gömlekleri iyice kurutulmadan kullanılmayacaktır.

Hava vantilatörleri, yanıcı gazların karışımına karşı, uygun yerlerde kurulacaktır.

Madde 262 — Pota ocaklarında, üst kısmı tabandan 30 santimetreden yüksekte olanlarının etrafında bir platform bulunacaktır.

Birden fazla vantilatör veya birden fazla akaryakıt beki bulunan pota ocaklarında; vantilatörlerin veya beklerin aynı kaynaktan beslenmediği veya hava basıncı aksadığı veya kesildiği hallerde, ocağa gelen akaryakıtı, kesecek otomatik veya elle çalışır bir valf bulunacaktır.

Potalar kuru ve sıcak bir yerde bulundurulacak ve nemli, çatlak veya hasarlı olmayacaktır.

Potalar tehlikeli şekilde ve fazla doldurulmayacak, uygun boyutlarda kollu halkalarla taşınacaktır.

Potalar yeteri kadar işçi ile taşınacak ve işçiler zorlanmayacaktır.

Madde 263 -- Elektrik ark ocaklarında, elektrotları otomatik olarak indirip kaldıran tertibat ve cihazlardan başka elle kumanda tertibatı bulunmayacaktır.

Bu ocakların, kapak ve delikleri önüne, ark ışınlarına karşı uygun paravana kepenk, perde veya siper konacaktır.

Elektrik ark ocaklarında döküm alınmadan önce, oradaki işçiler operatörler ve diğer kişiler tehlike alanı dışına çıkarılacaktır.

Madde 264 -- Tav ocakları ve tav fırınları, fazla ısıya karşı dıştan izole edilecek, tav ocak ve fırınlarının ağızlarına uygun paravanalar konacak veya aşağıdan yukarı bütün ağız genişliğinde hava püskürtülerek ısıнын azaltılması sağlanacaktır.

Su verme işlemi için kullanılan kapların üstleri uygun kapakla örtülü olacak çıkacak buhar ve gazlara karşı davlumbaz yapılacak ve kapaklar mekanik olarak açılıp kapanacaktır.

Tav ocakları ve fırınlarında, termometreler bulunacak yakıtı olarak gaz, toz veya akaryakıt otomatik verildiği tesislerde, sıcaklık derecesine göre, yakıt miktarını ayarlayabilecek tertibat (termostat) yapılacak ve akaryakıt veya gaz boruları kontrol edilecektir.

Madde 265 -- Tuğla ve çömlek fırınları, işe uygun şekilde yapılmış olacak ve ocak soğumadıkça fırınların içine girilmeyecektir.

Madde 266 -- Çimento, kireç, alçı, dolomit, aglomerit gibi malzemelerin üretiminde kullanılan döner fırınların altındaki soğutma yerlerinde, boşaltma veya temizleme sırasında fıskıran sıcak tozlara veya geri tepen alevlere karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

Döner fırınların arkasından tozların çekildiği veya temizlendiği sırada ani akışları önlemek için, uygun koruyucular kullanılacaktır.

Döner fırınların içinde meydana gelen büyük klinker kemer külçelerini parçalamadan önce, fırının yakıtı kesilecektir.

Klinker külçelerini parçalayacak özel araçlar, fırının ağızına sağlamlı bir şekilde konacak ve bunların hareketleri sınırlandırılacak ve ağır makineli tüfek kullanıldığında atılan mermilerin fırın içinde sekerek dışarı fırlamasını önleyecek tedbirler alınacaktır.

Döner fırınların iç gömlekleri, durdurmalar sırasında kontrol edilecektir.

Madde 267 — Kurutma fırınlarının doldurulmasında ve boşaltılmasında fırın kapaklarının açık kalmasını sağlayacak tertibat bulunacaktır.

Zincirlerle idare edilen üstü sürgülü (giyotin) kapakları bulunmayan kurutma fırınlarının her iki başında, yüksekliği 170 santimetreden az olmayan ve içerden kolayca açılabilen birer kapı bulunacaktır.

Buharla ısıtılan kurutma fırınlarındaki buhar boruları, uygun paravana ile örtülecek ve bunların bacalarında, bir kolla çekilip açılan ve bırakılınca kendi kendine kapanan klepler bulunacak ve ocak içinde veya açıkta bulunan vantilatörler, yangına dayanıklı yerlere konacak ve dokunmalara karşı korunacaktır.

Madde 268 — Yakıt olarak gaz veya akaryakıt kullanılan ekmek fırınlarının üst tarafında zincirle açılan bir güvenlik kapağı bulunacak gaz veya akaryakıt vanaları, sızma ve kaçaqlara karşı kontrol edilecektir.

Ekmek fırınlarının üstündeki ve yanındaki yerlere, malzeme stok edilmeyecektir.

Ekmek fırınlarının içi, bacaları ve diğer kısımları sık sık temizlenecektir.

Madde 269 — Katı yakıtla çalışan emaye, lak, boya, vernik ve benzeri pişirme fırınlarının ocak kapağı, fırın kapısının ters yönünde bulunacak ve bunlarda uygun aspirasyon tesisatı yapılacaktır.

Pişirme fırınında çıkan gaz, duman ve buharlar uygun yükseklikteki bacalarla dışarı atılacaktır.

Gaz veya akaryakıtla çalışan bu pişirme fırınlarında ana yakıt vanası ile beklere gelen borular üzerine ayrı ayrı vanalar konacak ve beklere gelen hava borularında basınç düştüğü veya hava akımı kesildiği hallerde, yakıt verilmesini durduracak, basınç ve hava akımının normale dönüşünde yakıtı tekrar verecek bir cihaz bulunacaktır.

Pişirme fırınlarında, sıcaklığı kontrol ve ayar eden bir cihaz bulunacaktır.

Beşinci Bölüm

Elektrik Tesisatında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 270 — Toprakla potansiyel farkı 230 volt veya daha yukarı olan alternatif gerilim ile çalışan elektrik motorları, özel motor dairelerinde veya tabandan en az 3 metre yüksek bir yerde bulunacak veya muhafaza sistemi içinde olacaktır. Bu durum ve özellikle olmayan motorlar, uygun şekilde korunacaktır.

Madde 271 — Fazla nem, buhar veya benzerlerinin bulunduğu yerler ile yağlı yerlerdeki elektrik motorlarının gerilim altındaki kısımlarıyla bağlantıları uygun şekilde korunmuş olacaktır.

Madde 272 — Parlayıcı gazların veya maddelerin üretildiği kullanıldığı veya elden geçirildiği yerlerle çalışmalar sırasında parlayabilen gaz, buhar, toz veya benzerlerinin çıktığı yerlerde bulunan elektrik motorlarının besleme kablolarının başlıca kumanda tertibatı ile termik starterleri, akım kesicileri, komitörleri, röleleri, dirençleri ve benzeri tertibat, ateşe dayanıklı ve izole edilmiş oda veya hücreler içine yerleştirilecek ve atelye içinde kolayca erişilir yerlere uygun tipte Starter düğmeleri ve yardımcı akım kesicileri yapılacaktır.

Madde 273 — Şerare veya kıvılcım çıkaran elektrik motorları: patlayıcı parlayıcı veya yanıcı gazların bulunduğu yerlerde kullanılmayacaktır.

Madde 274 — Toprak ile potansiyel farkı 42 volttan fazla olan alternatif gerilimli elektrik ahtıbları, özel yerlerde bulundurulacak ve bu yerlerin tabanı, akım geçirimeyen malzemeden yapılmış veya bu cins malzeme ile kapatılmış olacaktır.

Madd 275 — Gerilimi 250 volttan yukarı olan alternatif veya doğru akım devrelerinde kullanılan sigortalardan değeri 20 amperin üstünde olanları, kapalı bir tablo içine monte edilecek ve az bir şalter veya anahtarla kontrol altına alınacak, bu şalter veya anahtarla akım kesilmeden, tablo kutusu kapağı açılmayacak ve tablo kutusunun kapağı kapanmadan akım verilmeyecektir.

Madde — 276 — Tevzi tablosu veya benzeri tertibat üzerinde bulunan sigortalar, şalterler ve anahtarlar, uygun şekilde yapılmış ve korunmuş olacaktır.

Madde 277 — Atelye içinde veya işçilerin erişebileceği yerlerde bulunan tevzi tabloları, panoları ile kontrol tertibatı ve benzeri tesisat, kilitli dolap veya hücre içine konulacak veya bunların tabanı, elektrik akımı geçirmeyen malzeme ile kaplanmış olacaktır.

Bakım ve onarım nedeniyle gerilim altındaki tesisatın tecritlerinin çıkarılması gerektiğinde, bu kısımlar paravana veya koruyucularla korunacaktır.

Madde 278 — Gerilimi 650 voltu geçmeyen ana dağıtım tabloları, bakımı veya ayarı gerektiren her kısmı kolayca erişilecek, iletkenler kolayca izlenebilecek, şalter veya kumanda cihazları tablonun önünden idare edilebilecek ve bütün ölçü ve kontrol aletleri ile sinyalizasyon cihazları, tablonun ön cephesinden kolayca görülebilecek şekilde düzenlenecektir.

Madde 279 — Gerilimi 650 volt veya daha fazla olan ana dağıtım tabloları ve yüksek gerilimle çalışan bütün aletlerin metal koruyucuları topraklanmış olacak veya bunlar, uygun şekilde izole edilecek ve bütün metal kolları ile diğer bütün metal bağlantılar topraklanacaktır. Bunların kontrolünde, bakım ve onarımında akım kesilecek ve kontrol bakım veya onarım yapılan tablo veya pano, diğerlerinden bir paravana veya bir bölme ile ayrılacaktır.

Madde 280 — Beher bölmesinde, hücresinde veya tankında 5000 litreden fazla yağ bulunan transformatörler ile kondansatörler veya benzerleri, işyeri binalarının dışına konacak veya herhangi bir hücre, bölme veya tankın içindeki yağları alabilecek genişlikteki bir sarnıçın, kuyunun veya çukurun üstüne yerleştirilecektir.

Madde 281 — Transformatörler, kondansatör ve benzerlerinin konulduğu işyerlerinin yeteri kadar havalandırılması sağlanacak ve duvarları ile kapıları yangına dayanıklı olacaktır.

Madde 282 — Transformatörler, kondansatör ve benzerleri şarj kalıntılarını önleyecek şekilde bağlanmış ve kontrol edilmiş olacak ve teçhizatın bulunduğunu bildiren ve bunlara dokunulmadan önce alınması gereken tedbirleri açıklayan levhalar, uygun yerlere konacaktır.

Madde 283 — İşyerine konacak hava soğutmalı elektrik transformatörleri, yanabilir malzemeden yeteri kadar uzakta bulunacak veya yanabilir maddelerden, ısı geçirmeyen ve yanmayan bir bölme ile ayrılmış veya uygun şekilde kapatılmış olacaktır.

Madde 284 — Transformatör ve kondansatör merkezlerindeki diğer yüksek gerilim cihazları, parmaklıklı veya kafes telli kapılar ile kapalı özel hücrelere yerleştirilmiş olacaktır. Yüksek gerilim hücrelerinde yalıtılmış tabure kauçuk eldivenler, istakalar, yangın söndürme cihazları kısa devre ve topraklama teçhizatı ve talimatı haiz tabelâ vb. bulundurulacaktır.

Madde 285 — Sabit akümülatör tesisleri, tabanı aside dayanıklı malzemeden yapılmış, iyi havalandırılmış ve özel olarak yapılmış odalarda veya hücrelerde bulundurulacaktır.

Madde 286 — Akümülatör bataryalarının kutuları; cam, sert kauçuk veya benzeri akım geçirmeyen maddelerden yapılmış olacak ve bunlar, akım geçirmeyen sağlam ayaklar üzerine oturtulacaktır.

Madde 287 — Akümülatör bataryaları, kullanıldıkları işe uygun şekilde kapatılacak veya korunacak ve gaz çıkarmalarına karşı gereken otomatik tertibat alınmış olacaktır.

Madde 288 — Akümülatör odalarına sağlanacak suni ışık yalnız akkor flâmanlı elektrik ampulleri vasıtasıyla yapılacaktır. Bu gibi yerlere açık alevli vasıtalarla girilmesi ve burarlarda sigara içilmesi yasaktır.

Madde 289 — Akümülatör bataryaları tesisi gerektiğinde bütün kutuplarda kesilecek şekilde yapılacaktır.

Madde 290 — Akümülatör bataryalarının asitleri değiştirilirken işçiler gözlük, önlük, lastik eldiven ve benzeri kişisel koruyucular kullanacaklardır.

Madde 291 — Toprak ile potansiyel farkı 250 volttan yukarı olan alternatif akım tesisatında, sürekli olarak taşınabilir veya çekme iletkenler kullanılmayacaktır. Ancak işin gereği olarak yetkili bir eleman tarafından, geçici olarak kullanılabilir.

Madde 292 — Taşınabilir iletkenlerin kullanılması gereken yerlere, yeteri sayıda ve uygun şekilde topraklanmış elektrik prizleri konacaktır.

Taşınabilir elektrik kabloları dayanıklı kauçukla kaplanmış olacak ve gerektiğinde eğilip bükülebilecek bir metalle dayanıklılığı arttırılacak ve bunların kaplamaları bozulmayacak, bağlantıları iyi durumda tutulacaktır.

Madde 293 — İletkenler, mekanik ve kimyasal etkilerden korunmuş olarak yerleştirilecektir.

Madde 294 — Yeraltı kablolarında yapılacak bir işlemde, ceryan kesilmesinden hemen sonra kapasitif boşalmayı temin için, üzerinde çalışılması gereken tabloların bütün iletkenleri kısa devre edilecek ve topraklanacaktır.

Kısa devre topraklama işlemi, çalışma yerinin en yakın kısımları üzerinde ve bu yerin her iki ucunda yapılacaktır.

Yeniden gerilim altına girme tehlikesini önlemek için gerilim vermeye elverişli bulunan bütün ayırıcılar açık durumda kilitlenmiş olacaktır.

Madde 295 — Topraklama devresi, düşük dirençli iletken-den yapılmış olacak ve bağlandığı cihazın izolesinde meydana gelecek en büyük kaçağı (kısa devreyi) iletecek kapasitede olacak veya devrede, gerektiğinde o cihazı devreden çıkaracak uygun bir devre kesme tertibatı bulunacak ve topraklama tesisatı, uygun bir şekilde korunacaktır.

Madde 296 — Elektrik iletkenlerinin mahfazaları, metal mahfaza boruları, elektrik teçhizatının metal koruyucuları ve diğer gerilim altında bulunmayan yalıtılmış kısımları, uygun bir şekilde topraklanacaktır.

Madde 297 — Alternatif veya doğru akım ile çalışan çıplak metal kısımlı elektrik cihazları, uygun bir şekilde topraklanacaktır.

Madde 298 — Elektrik tesisatı ve teçhizatının bakım ve onarımında bunları, devreden çıkaracak bir devre kesme ter-

tıbatı bulunacak, devreden çıkarıldıktan sonra bunların, topraklı olması halı devam edecektir.

Madde 299 — Kofra ve diğer koruma tertibatı ile «gerilim» altındaki makina, cihaz ve iletkenlerin mahfazaları, elektrik çarpmalarına karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 300 — Topraklamada, bağlantı hatları açık çekildiği taktirde, mekanik ve kimyasal etkilerden korunmuş olacaktır.

Madde 301 — Toprak hatları, kolay muayene edilecek şekilde çekilmiş olacaktır.

Madde 302 — Kontrol, bakım ve onarımı yapılacak makina ve elektrik devrelerinin akımı kesilecek ve akımı kesen şalter veya anahtarlarda kilitleme tertibatı bulunacak veya bunların açık oldukları, uygun şekilde belirtilecektir.

Madde 303 — Elektrik tesisatının, cihazlarının veya çıplak iletkenlerin, daima gerilim altında bulunduğu kabul edilecek ve teknik bir zorunluluk bulunmadıkça gerilim altında elektrik onarımı yapılmayacaktır.

Toprakla potansiyel farkı 250 volt ve daha yukarı olan alternatif veya doğru akımlı tesisatta, gerilim kaldırılmadan akım kesilmeden hiç bir çalışma yapılmayacaktır.

Toprakla potansiyel farkı 250 voltan aşağı alternatif veya doğru akımlı tesisatta yapılacak işlere girişilmeden yine gerilim kesilecek, ancak zorunluluk halinde gerekli tedbirler alınacak ve akım geçirmeyen aletler, uygun iş elbisesi ve eldiven gibi kişisel koruyucular, kauçuk paspaslar ile akım geçirmeyen paravanalar, tabureler ve platformlar gibi araçlar kullanılacak ve işçiler yetkili bir elemanın gözetiminde çalıştırılacaklardır.

Üzerinde çalışılan gerilim altındaki çıplak iletkenler uygun kafes, paravana veya yalıtkan mahfazalarla korunacaktır.

Madde 304 — Gerilim altındaki kısımların dokunmaya karşı gerilimi 42 volttan yukarı olan alternatif veya doğru akımlı devre ve tesisat parçaları ile pencere veya duvar boşlukların-

dan erişilebilecek tesisat kısımları, kofra veya uygun mahfazalar ile korunacaktır.

Madde 305 — Toprakla potansiyel farkı 42 volt veya daha yukarı olan alternatif akım devrelerinin gerilim altında bulunan kısımları, ana dağıtım tablolarının arkasında olduğu gibi, sürekli açıkta tutulmaları gereken yerlerde düşemelere akım geçirilmeyen ızgaralar konacaktır.

Madde 306 — Toprakla potansiyel farkı 42 volt veya daha yukarı alternatif akımlı iletkenler, gerilimi değerine uygun olarak yalıtılacak ve bu iletkenlerle bunların bağlantı ve kontrol tertibatı, dış etkilere karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 307 — Vinçlere akım sağlayan hava iletkenleri uygun şekilde yerleştirilmiş ve korunmuş olacak ve bunların altına veya yakınına malzeme istif ve yığını yapılmayacaktır.

Madde 308 — Yukarı doğru açılan bıçaklı elektrik anahtarları ve devre kesicilerinin kendi ağırlıkları ile kapanmalarını önlemek için, mandal veya sürgü tertibatı yapılacak, yatay açılan bıçaklı elektrik anahtarlarıyla devre kesicilerinin kendi kendine kapanmaları önlenecektir.

Madde 309 — Sigortalar, değiştirilmeden önce gerilim dışı bırakılacak ve gerilim yokluğu kontrol edilecektir.

Sigorta gerilim dışı bırakılmıyorsa kesicilerle devrenin kesilmesi sağlanacak ve bu gibi hallerde elleri ve gözleri koruyacak kişisel koruyucular kullanılacaktır.

Madde 310 — Priz ve fiş sisteminde topraklama kontak elemanları, akım kontakt elemanlarından önce bağlantıyı sağlayacaktır.

Madde 311 — Kazan içinde veya buna benzer dar ve iletken kısımları bulunan yerlere ıslak yerlerde, alternatif akımla çalışan lambalar kullanıldığı takdirde, çalışma yerinin dışında bulunan ve sargıları birbirinden ayrı olan transformatör yardımı ile elde edilen küçük gerilim (en çok 42 volt) kullanılacaktır.

Madde 312 — Elektrik işlerinde kullanılan penseler, kargaburunlar, tornavidalar ve benzeri el aletleri, uygun şekilde yapılmış ve yağdanlıkların, süpürgelerin, fırçaların ve diğer temizlik araçlarının sapları, akım geçirmeyen malzemeden yapılmış olacaktır.

Elektrik el aletleri iyi bir şekilde muhafaza edilecek ve her an işe hazır şekilde bakımlı bulundurulacaktır.

Elektrikli ev aletleri kendi özel gayeleri için, doğru olarak ve kendi kapasiteleri içinde, aşırı zorlamalara başvurulmadan kullanılacaktır.

Madde 313 — Taşınabilir elektrikli el aletlerinin sapları, yeterli cins ve kalınlıkta akım geçirmeyen bir maddeyle kaplanacak veya bu gibi malzemeden yapılmış olacak ve bu aletlerin üzerlerinde, devreyi kapalı tutmak için, sürekli olarak basılması gereken yaylı devre kesicileri (enterüptör) bulunacaktır.

Madde 314 — İnşaat şantiyeleri ile diğer açık çalışma yerlerinde kullanılan elektrikli el aletleri, küçük gerilim veya 1/1 oranlı ve sargılar birbirinden ayrı güvenlik transformatörün-
oranlı ve sargılar birbirinden ayrı güvenlik transformatörün-
cak veya özel olarak imal edilmiş iki yalıtkanlı olacaktır.

Güvenlik transformatörü kullanılması halinde, çıkış devresine yalnız bir elektrikli el aleti bağlanacaktır.

Madde 315 — Elektrikli el aletleri üzerinde meydana gelebilecek kaçakların zararlı bir seviyeye gelmesinden önce, alete gelen elektrik devresini kesen güvenlik otomatikleri de uygun bir iş güvenliği tedbiri olarak kabul edilecektir.

Topraklamalı aletlerde, topraklama devresindeki kesinti halinde, aletin elektrik devresini kesen bir kontaktörün bulunması şekli de geçerli sayılacaktır.

Madde 316 — Taşınabilir elektrikli el aletlerinin topraklaması, topraklama elemanı bulunan özel fiş ve prizlerle yapılacaktır, yüksek amperajlı prizler üzerinde ayrıca bir şalter bulundurulacaktır, bunlara akım sağlayan kablolar dağınık bulundurulmayacak ve geçitlerde yüksekten geçirilecektir.

Aletler, besleme kablosu içinde bulunan özel topraklama iletkeni ile topraklanacaktır.

Madde 317 — Parlayıcı, patlayıcı maddelerin imal edildiği taşındığı ve depolandığı yerlerde, elektrikli el aletleri kullanılmayacaktır.

Madde 318 — Kazanlar, tanklar ve benzeri dar yerlerle nemli ve ıslak yerlerde, elektrikli el lambalarında olduğu gibi alçak gerilim kullanılmayacaktır. Doğru akım kullanılıyorsa, kullanma gerilimi 100 voltu geçmeyecek ve artı kutup topraklanmış olacaktır. Alternatif akımda ise ancak küçük gerilimi (en çok 42 V) kullanılacaktır. Buralarda, iyi yalıtılmış esnek kablolar kullanılacak ve kablolar düzenli ezilmeyecek şekilde bulundurulacaktır.

Madde 319 — Aslı olarak kullanılması gereken taşınabilir elektrikli aletler yay ve bir kablo bir zincir ucuna asılarak uygun ağırlıklarla dengede tutulacaktır.

Madde 320 — Taşınabilir ağır elektrikli aletlerin bir yerden diğer bir yere taşınması özel sapan veya askılarla yapılacak ve bu sapan askılar, çalışma sırasında kullanılmayacaktır.

Madde 321 — Taşınabilir elektrikli aletler ile çalışan işçiler, bol ve ceketleri geniş elbiseler giymeyecekler, kauçuktan gayri eldiven takmayacaklardır.

Madde 322 — Elektrikli el aletleri kullanılmadan önce, yetkili kimseler tarafından kontrol edilecek, topraklaması arızalı, motoru fazla kırılgan, priz, fiş, anahtar ve bağlantı kablosu bozuk olanlar kullanılmayacaktır.

Taşınır elektrik lambaları, ancak sürekli aydınlatmanın yeterli yapılmadığı yerlerde kullanılacak, duyları ve gerilim altındaki kısımları, akım geçirmeyen, sağlam, kanalı, koruyucu kafesler içinde olacak ve organik tozlar veya parlayıcı maddeler bulunan yerlerde nemli yerlerde, lambalar cam koruyucu içinde bulundurulacaktır.

Madde 323 — Elektrik kaynağı yapılan yerler, başka işçilerin çalıştığı yerlerden en az 2 metre yükseklikte ve ışık ge-

çirmeyen taşınmaz veya taşınabilir paravanalarla ayrılmış olacaktır.

Madde 324 — Elektrik kaynağı işlerinde çalışan işçilere, işin özelliğine uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 325 — Elektrik kaynak makinası bağlantıları ve prizler, yalnız yetkili elektrikçiler tarafından yapılacak veya değiştirilecek, kaynak işlerinde ise ehli kaynakçılar çalıştırılacaktır.

Madde 326 — Elektrik kaynak makinalarının kullanılmasında, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

1) Elektrik kaynak makinaları ve teçhizatı yalıtılmış ve topraklanmış kaynak penseleri kabzalı ve dış yüzleri yalıtılmış olacaktır.

2) Elektrik kaynak makinalarının şalteri, makina üzerinde veya çok yakınında bulunacak, kablolar sağlam şekilde tespit edilmiş olacaktır.

3) Otomatik veya yarı otomatik dikiş ve punta kaynağı makinalarında, operasyon noktasına kapalı koruyucu yapılacak veya çift el kumanda usulü uygulanacaktır.

4) Besleme ve kaynak kabloları üzerinden taşıt geçmesi halinde, zedelenmeyecek ve bozulmayacak şekilde korunacaktır.

5) Yanıcı maddeler yakınında elektrik kaynağı yapılmayacaktır.

Madde 327 — Elektrik kaynak makinasının şebeke bağlantısındaki şalter, bütün kutupları kesecektir.

Madde 328 — Elektrik kaynak makinalarının temizlenmesi, tamir ve bakımı veya çalışma yerinin değiştirilmesi sırasında makinalar şebekeden ayrılıp elektriği kesilecektir.

Madde 329 — Kazanlar gibi dar ve kapalı hacimlerle aynı zamanda nemli yerlerdeki kaynak çalışmalarında yalnız doğru akım kullanılacaktır.

Madde 330 — Elektrik kaynak veya kesme makinalarında kullanılan elektrot grupları, elektrik redresörleri veya trans-

formalörleri ile bunların gerilim altındaki yalıtılmamış kısımları, dokunmalara karşı korunmuş ve elektrik kaynak makinalarının metal çerçeveleri uygun şekilde topraklanmış olacaktır.

Madde 331 — Elektrik kaynak ve kesme makinalarının çıkış uçlarının veya kaynak devrelerinin birer kutbu, kaçak akımlara karşı, iş parçasında topraklanmış olacaktır.

Madde 332 — Akımı sağlaya nkablo uçlarını bağlanti noktası ve elektrot pensleri yalıtılmış ve kaynak ısısına karşı elektrot pensleri, uygun şekilde korunmuş olacaktır.

Madde 333 — Dirençli kaynak makinalarının punto noktası ile gerilim altındaki kısımları yalıtılmış olacak, bunların kablolarının makina üzerinde veya yakınında bir yerde bir anahtarı bulunacak; akım giriş uçları, vılda veya saplama ile iyice tespit edilecek ve buralardan fişler kullanılmayacaktır. Ancak, kumanda devresinde fişler kullanılacaktır.

Madde 334 — Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin bulunduğu yerlerle bu maddelerin yakınındaki yerlerde statik elektrik yüklerinin meydana gelmesine karşı nemlendirme topraklama, iyonizasyon, silindirlilerin ayrı v.b. gibi uygun tedbirler alınacaktır.

Statik elektrigi iletmeyen malzemelerin kullanılmasından mümkün olduğu kadar kaçınılacaktır.

Madde 335 — Sıvı parlayıcı ve patlayıcı maddelerin çok büyük akma hızları ile doldurulup boşaltılmasından, sıçramalı ve yüksek basınçla doldurulmalarından kaçınılacaktır.

Madde 336 — Transmisyon tertibatındaki miller ve yataklar, statik elektrige karşı topraklanacak, kayışla kasnak arasına ve kayışın kasnağı terkettilgi kısmın her iki tarafına, topraklanmış metal taraklar uygun şekilde konulacaktır.

Madde 337 — Parlayıcı sıvılar, depolama tanklarının kara ve deniz tankerlerine aktarıldıklarında, statik elektrige karşı depolama tankının topraklı metal kısmı ile aracın metal kısımları arasında bir elektriksels bağlanti yapılacak, havalı veya dolu lastik tekerlekli ve benzeri araçlar ayrıca topraklanacaktır.

en az 80 santimetre genişlikte olacaktır. Hiç bir yerde bu koridorların tavan yüksekliği 3 metreden az olmayacaktır.

Madde 352 — Binaların dış yüzlerine konulacak transformatör kondansatör veya buna benzer diğer elektrik teçhizatı ile bu cihazlara ulaşan iletkenler; pencere, balkon ve benzeri yerlerden yeteki kadar uzak ve zararsız bir yerde bulunacaktır.

Madde 353 — Elektrik tesisatı, cins ve hacmine göre ehliyetli elektrikçiler tarafından yapılacak, bakım ve işletmesi sağlanacaktır.

Madde 354 — Nemli ve tozlu yerlerle geçici olarak nemli olan ıslak, korozyif yangın tehlikesi arzeden ve yüksek sıcaklığı olan yerlerde yapılmış ve yapılacak elektrik tesisatı ile bina dışına yapılmış elektrik tesisatı, Elektrik İç Tesisat Yönetmeliği ve Fenni Şartnamesine uygun olacaktır.

Altıncı Bölüm

El Aletlerinin Kullanılmasında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 355 — İşyerlerinde kullanılacak el aletleri, yapılacak işe uygun malzemelerden yapılmış olacak ve yalnız yapımına özgü işlerde kullanılacaktır. Bunların ahşap sapları bu daksız, iyi cins ve elyaflı ağaçtan, uygun biçim ve boyutta, kenarları yuvarlatılmış kıymıksız ve düzgün yapılmış olacaktır.

Madde 356 — Kıvılcımın tehlikesi olacağı yerlerde kullanılacak el aletleri, kıvılcım çıkartmayacak malzemeden yapılacak ve bu nitelikte olmayan aletler, bu yerlerde kullanılmayacaktır.

Madde 357 — Çekiç, balyoz, kalem, keski, zımba ve benzeri aletler, standartlarına uygun şekilde ve kaliteli çelikten yapılacaktır ve bunların bozulan veya çapaklanan başları, taşlama veya eğeleme suretiyle düzeltilcektir.

Madde 358 — El aletlerinin su verme veya bilenmesi ile bakım ve onarım işleri, kalifiye işçiler tarafından yapılacak ve bunların sivri veya keskin uçları, kullanılmadıkları zaman uygun şekilde korunacaktır.

Madde 359 — El aletleri, yerlerde, merdivenlerde, geçitlerde veya işçilerin geçit olarak faydalanabilceği herhangi bir yer üzerinde ortada bulundurulmayacak ve bunlar için uygun dolap, askı tablosu veya en az 2 santimetre yükseklikte etekliği bulunan raflar yapılacaktır.

Baş iltisâ yüksekliğinden düşmelere karşı gerekli tedbirler alınmadan bunlar elden bırakılmayacaktır.

Madde 360 — Baltalar, keserler, satırlar gibi el aletleri daima keskin olarak bulundurulacak, bunların sapları alete sıkı ve sağlam duracak şekilde geçirilecek ve taşınmalarında uygun kılıf, askı veya mahfaza içinde bulundurulacaktır.

Madde 361 — Kalemler, keskiler, saplı keskiler zimbalar ve benzeri aletlerde, kalem uçları, keski ağızları ve zimba burunları, yapılacak işe uygun biçimde ve daima keskin olacak ve bunlar kullanılırken, uygun siper veya paravanalar veya benzeri koruyucular bulundurulacaktır.

Madde 362 — Kaldıraçlar ve benzeri aletler kullanılmadıkları sırada, yere veya tezgâh üzerine dayalı ve dik olarak bırakılmayacak, yatık olarak bırakılacaktır.

Madde 263 — Ege ve torpüllerin metal bileziği bulunan sağlam sapları veya başka çeşit bir tutacakları olacak ve bunlar sapsız olarak kullanılmayacaktır.

Ege ve Türpüller, sandık açma, çivi sökme veya sert bir eise vurma işlerinde kullanılmayacak, bunlara çekile ve benzeri aletle vurulmayacak ve eski egelerden keski, kalem veya zamba gibi aletler yapılmayacaktır.

Madde 364 — Bıçakların sapları üzerine, gerektiğinde elyaf, deri veya paslanmaz çelikten yapılmış kabza mahfazaları yapılacak veya parmak kavrakları veya kalkan konulacaktır.

Kauçuğun kesilmesinde kullanılan bıçakların uçları, uygun şekilde yuvarlatılacaktır.

Konserve, deri yilme, deri işleme ve lastik fabrikalarında kullanılacak bıçakların taşınmaları için, uygun kılıfları veya kınları bulunacaktır.

Madde 365 — Krikolar, yük kaldırılırken yere sağlam bir şekilde ve dik konulacak ve yükler istenilen yüküklüğe kaldırıldıktan sonra, krikolar dayanıklı ve uygun takozlarla beslen-

medikçe bu yüklerin altında veya üstünde çalışılmayacak ve yüklerin kriko ile indirilmesinde gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 366 — Tomruk veya kütük aktarına veya ambarlama işlerinde kullanılan kancaların veya süngülerin uçları, dafına sivri olacak ve el kancalarının kolları, saplarına sağlam ve sıkı bir şekilde geçirilecektir.

Madde 367 — Penseler, tel makasları ve kısıkaçları ile gergin tel, yay veya benzeri teller kesilirken, telin kesilen uçlarından biri uygun şekilde tespit edilecektir.

Madde 368 — Somun sıkma veya gevşetme için, uygun anahtarlar kullanılacak, pense ve benzeri aletler kullanılmayacaktır. Normal kollu anahtarın ucuna boru geçirerek veya benzerleri takılarak uzatılmayacak ve anahtarlar çekiç olarak kullanılmayacaktır.

Mandren anahtarları, yuvasına gevşek oturacak ve bırakıldığında, kendiliğinden düşebilecek şekilde olacak ve zincir, ip veya benzerleriyle bir yere bağlanmış olmayacaktır.

Madde 369 — Pnömatik seyyar cihazların kumanda tetikleri uygun şekilde konulmuş olacak ve operatör elini çektiğinde, hava giriş subapı otomatik olarak kapanacaktır. Bunların basınçlı hava hortumları ve hortum bağlantıları, yapacakları işe uygun ve dayanıklı olacak ve bunlarla normal onarım dışında bir parça değiştirilirken veya benzeri bir iş yapılırken, hava hortumlarının ana valfleri kapatılacaktır.

Madde 370 — Pnömatik çekiçlerin pistonları, çalışırken yerlerinden çıkmayacak şekilde yapılmış ve parça fırlamalarına karşı yaylar, güvenlik kancaları veya benzerleriyle korunmuş olacaktır.

Pnömatik çekiçlerden parçalar basınçlı hava ile fırlatılarak çıkarılmayacaktır.

Madde 371 — Pnömatik keskilerle perçin başı kesilirken, kesilen perçin başlarının bir tel sepet içine düşmesi sağlanacak ve bu işlerde çalışanlara baş ve gözlerin korunması için uygun koruyucu araçlar verilecektir.

Madde 372 — Basınçlı çivi çakma tabancalarının tetiklerinde güvenlik tertibatı ve namulularında, parça fırlamalarına karşı, koruyucu bir huni bulunacaktır.

Yedinci Bölüm

Kaldırma Makinalarında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 373 — Normal vinçler ile oklu, raylı, köprülü, ayaklı köprülü, tek raylı, motorlu seyyar, seyyar atelye vinçleri ve platformlu kaldırıcı arabalar, makinalar, elektrikli Pnömatik hidrolik zincirli ve halatlı palangalar gibi kaldırma makinaları ve araçların tamburları, kaldıracağı yüke ve kullanılacak halat çap, nitelik ve sargı sayısına uygun olarak yapılacak ve iki yanı gerekli yüksekliğe faturalı olacaktır.

Madde 374 — Kaldırma makinalarının çelik halat uçları, tambur içine sağlam bir şekilde bağlanacak ve halat üzerindeki kaldırma kancaları en aşağı seviyede olduklarında, tambur üzerine en az iki tam devir yapacak boyda halat sarılı kalmış bulunacaktır.

Madde 375 — Elektrikle çalışan kaldırma makinalarında, belirtilen üst ve alt noktalar geçildiğinde, elektrik akımını otomatik olarak kesecek ve tamburun hareketini otomatik şekilde frenleyecek bir tertibat bulunacaktır.

Madde 376 — Kaldırma makinaları, kabul edilen en ağır yükün en az 1,5 katını, etkili ve güvenli bir şekilde kaldıracak ve askıda tutabilecek güçte olacak ve bunların bu yüke dayanıklı ve yeterli yük frenleri bulunacaktır.

Madde 377 — Elektrik veya basınçlı hava ile çalışan ve yerden kumanda edilen kaldırma makinalarının manevra hatlarında, dolaşmaları önleyecek gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 378 — Kaldırma makinaları ve araçları her çalışmaya başlamadan önce, operatörleri tarafından kontrol edilecek ve çelik halatlar, zincirler, kancalar, sapanlar, kasnaklar, frenler ve otomatik durdurucular yetkili teknik bir eleman tarafından üç ayda bir bütünüyle kontrol edilecek ve bir kontrol belgesi düzenlenerek işyerindeki özel dosyasında sağlanacaktır.

Madde 379 — Kaldırma makinalarında yüklerin kaldırılmaları, indirilmeleri veya taşınmaları yetiştirilmiş manevracılar tarafından verilecek el ve kol işaretlerine göre yapılacaktır.

Madde 380 — Bir kaldırma makinasında birden çok işçi görevli bulunduğu hallerde, kaldırma makinası operatörü, bağlayıcı, sapancı veya diğer görevlilerden yalnız birinden işaret alacak ve işaretçi, operatör tarafından kolayca görülebilecek yerlerde duracaktır.

Operatör, her kim tarafından verilirse verilsin, her dur işaretini daima yerine getirecektir.

Madde 381 — Yükler dik olarak kaldırılacaktır. Bunların eğik olarak kaldırılması zorunlu olduğu hallerde manevralar, sorunlu bir eleman gözetiminde yapılacak ve yük sallanmalarına ve yükün kötü durumuna, karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 382 — Kaldırma makinalarının operatörleri, özellikle critilmiş maden potaları veya elektrikli mıknatıslarla taşınan parçaları ve benzeri tehlikeli yükleri, çalışanlar üzerinden geçirmeyeceklerdir. Bu gibi yükler taşınmadan önce, operatör tarafından sesli bir sinyal verilecek ve işçiler tehlikeli bölgeden ayrılincaya kadar, kaldırma ve taşıma işleri durdurulacaktır.

Madde 383 — İndirilen bir yükün altından sapan halatının çekilmesi için kumanda vermeden önce işaretçi işçilerin güvenliğini sağlayacaktır.

Madde 384 — Kaldırma makinalarının yüksüz hareket ettirilmeleri gerektiğinde istilci veya sapançılar, işaretçiye hareket işaretini vermeden önce, denk veya sapan halatlarını kancalara uygun bir şekilde takacaklar ve operatörler de kancaları, yeter bir yükseklikte tutacaklardır.

Madde 385 — Operatörler, kaldırma makinalarında bir yük asılı bulunduğu sürece makinalarının başından ayrılmayacaklardır.

Madde 386 — Elektrikli mıknatıslı vinç, dinlenme halinde iken, mıknatıslar vinç üzerinde asılı olarak yüksekte bırakılmayacak, bunlar ya doğrudan doğruya yere değdirilecek veya bu iş için yapılmış platformlar üzerine indirilecektir.

Mıknatıslar kullanılmadıklarında, vinç üzerinden çıkarılacaktır.

Madde 387 — Açık havada çalışan vinçlerin kabinleri kapalı olacak ve bunların operatöre en geniş görüş alanını sağlayacak şekilde yukarı kaldırabilen sürgülü pencereleri buluncak ve soğuk havalarda, uygun şekilde ısıtılacaktır.

Madde 388 — Hareket halindeki vinç kabinleri içinde veya vinç arabaları üzerinde, yalnız görevli kimseler bulunacak ve vinç operatörleri, hiç bir kimsenin yük üzerine binmesine veya boş halat veya kancalara asılmasına izin vermeyecektir.

Madde 389 — Kaldırma araçlarının kancalarının güvenlik kat sayısı (taşıma gücü), taşıyacakları yükün en az el ile çalıştırılanlarda 3 katına, mekanik olarak çalışanlarda 4 katına ve erimiş maden veya yakıcı veya aşındırıcı (korrozif) maddeler gibi tehlikeli yükleri taşıyanlarda ise, 5 katına eşit olacaktır.

Madde 390 — Açık havada ray üstünde çalışan vinçlerde, rüzgârın etkisi hesaplanacak ve bunlarda takozlama bağlama yapabilecek ve sürgü güvenli fren tertibatı bulunacaktır.

Madde 391 — Tek raylı askılı vinçlerde askı milinin kopması halinde, yükü askıya alabilecek bir veya birkaç güvenlik bağlantısı bulunacaktır.

Madde 392 — Ray üstünde çalışan vinçlerle, vinçin ve vinç arabasının üzerinde gidip geldikleri rayların her iki başında ve en az tekerleklerin yarı çapı yüksekliğinde takozlar bulunacak. köprülül ve asına vinçlerin, köprü ve vinç arabası tekerleklerinde uygun el, kol ve ayak koruyucular bulunacaktır.

Madde 393 — Tek raylı vinçlerin geçtikleri yollar, serbest tutulacak ve bu yollar, çizgilerle açıkca belirlenecektir.

Madde 394 — Ray üstünde çalışan vinçlerde, vinç kabline ve vinç köprü geçitlerine çıkmayı sağlayan sabit merdivenlerle vinç köprülerinin her iki tarafında ve köprü boyunca en az 45 santimetre genişliğinde geçit veya sahanlıklar bulunacaktır.

Vinç kabin geçitlerinin köprü üzerinde güvenli geçmeleri sağlanamadığı hallerde, vinç köprüsünün her iki başına ve köprü geçitlerine dikey vaziyette en az 40 santimetre genişliğinde sağlam yapılı, uygun şekilde korunmuş geçit veya sahanlıklar yapılacaktır.

Madde 395 — Vinç arabalarının geçit ve sahanlıkları ile bunların altına ve üstüne rastlayacak sabit tesisler arasında 180 santimetreden az açıklık bırakılmayacaktır.

Madde 396 — Köprü ayaklı gezer vinçlerin geçtiği yol boyu ve rayların her iki tarafı sürekli olarak serbest tutulacak ve buralar en az 75 santimetre eninde olacaktır.

Madde 397 — Raylı vinçlerde kumanda tertibatının ve operatörlerin bulunduğu kabinler, yanmaz malzemeden ve açık havada çalışanlarıki de ayrıca dış etkilere dayanıklı malzemeden yapılmış olacak kolaylıkla görmesini sağlayacak ve manevra için tehlikesiz dışarıya sarkabileceği şekilde yapılmış olacaktır.

Kabinlerde, operatörleri yakıcı ve koroziif maddelerin sıçramasına karşı koruyacak tedbirler alınacak ve bunlar zararlı uçucu maddelerle, zehirli duman, gaz ve buharlardan en uygun ve etkili şekilde korunacaktır.

Kabinler, titreşimleri önlemek için, iyi ve sağlam bir şekilde tespit edilmiş olacaktır.

Arıza halinde vinç operatörünün, kabini güvenlikle terk edebilmesi için; kabinde lüzumlu halat, ip merdiven veya diğer uygun bir inee aracı bulundurulacaktır.

Madde 398 — Raylı vinçlerin kabin kapılarının sahanlık veya geçit seviyesinden 30 santimetreden daha yüksekte bulunduğu hallerde, bu kapıların önüne uygun basamaklar yapılacak ve kablularda, kum dolu bir kova veya elektrik akımı iletmeyen madde ile doldurulmuş bir yangın söndürme aleti bulundurulacaktır.

Madde 399 — Raylı vinç kabinleri içinde bulunan ana şalterden başka, kabin damı üzerine ve geçitten kolay erişilir bir yere veya işyeri tabanının uygun bir yerine, yalnız vinçi durduran ikinci bir ana şalter konulacaktır.

Madde 400 — Raylı vinçlerin yükselmeyi sınırlayıcı tertibatı, doğrudan doğruya vinçin kasağı veya kancası tarafından harekete geçirilecek uygun akım kesme tertibatı ve yükün beklenmedik bir anda inmesini önleyebilecek şekilde yapılmış

olacaktır. Bu tertibat, vincin fren tesisatına bağı olarak çalışacak ve raylı vinç operatörlerinin çalışmaya başlamadan önce ve çalışmanın bitiminden, bu tertibatı çalıştırarak kontrol edeceklerdir.

Madde 401 — 5 ton veya daha fazla yük kaldıran raylı vinçlerde, 2 elektrikli fren veya bir elektrikli ve bir mekanik fren bulundurulacaktır.

Madde 402 — Açık havada çalışan raylı vinçlerde, yük kanmasını sürekli olarak aydınlatabilecek ve vinç üzerine bağlanmış lambalar bulunacaktır.

Madde 403 — Vinç köprülerinin hareketini kontrol için, bu köprülerde kollu el frenleri veya pedallı ayak frenleri bulunacaktır.

Madde 404 — Asma vinç kaidelerinin tekerleklerinden, tekerlek koruyucuları ve bunların yanında vinç tespiti için uygun tertibat bulunacaktır.

Madde 405 — Vincin veya kaldırılan yükün hareketi esnasında çalışanları uyarmak için operatör, sesi açıkça işitebilen zil, çan ve benzerleriyle işaret verecek ve bunlar hareket halinde devamlı olarak çalışacaktır.

Madde 406 — Raylı vinçlerde ana şalterleri açmadan önce operatörler, bütün kumanda kol ve düğmelerinin stop durumunda olduğunu kontrol edecekler ve elektrik akımının kesildiği hallerde, bütün kumanda sistemini stop durumuna, akım tekrar verilinceye kadar değiştirilmeyeceklerdir.

Kabinleri terk etmeden önce, raylı vinç operatörleri, bütün kumanda tertibatını stop durumuna ve ana şalteri de açık durumuna getireceklerdir.

Madde 407 — Aynı yükü kaldırmak için, iki raylı vincin birlikte çalıştırılması halinde, her iki vinç operatörüne, yalnız bir işaretçi tarafından kumanda verilecek ve vinçlerin hareketlerinde ahengi sağlayacak özel tedbirler alınacaktır.

Madde 408 — Yüklerin, vinçlerle asılı olarak taşınmasında görevlendirilen işaretçi veya işçiler, yüklerin önünde gidecek, ray makaslarını kontrol edecek ve yüklerin bir kişiye veya

herhangi bir engelle çarpımayacak bir yükseklikte taşınmasını sağlayacaklardır.

Madde 409 — Raylı vinçlerin onarımında, bu vinçlerin altına döşemeli bir iskele kurulacak veya bir ağ çekilecek ve tekerlekleri içten ve dıştan uygun şekilde takozlanacaktır.

Madde 410 — Vince alt ağır parçaların indirilip kaldırılması için vinç üzerinde caraskal veya makaraların takılabileceği çelik kollar, halkalar veya benzerleri bulunacaktır.

Madde 411 — Raylı vinçler üzerinde herhangi bir onarıma başlamadan önce, bütün kumanda tertibatı, stop durumuna getirilecek, iki ana şalter açılacak ve bunlardan biri, sıkıca bağlanacaktır.

Vinç üzerine ve uygun yerlere, onarım yapıldığına dair uyarı levhaları konulacaktır.

Aynı ray şebekesi üzerinde başka vinçler çalıştığında, bunları uygun uzaklıkta durduracak takozlar konulacak veya aynı işi görecek başka tedbirler alınacaktır.

Madde 412 — Halat tamburlarının ve millerinin veya motor bobinlerinin sökülmesinden evvel kaldırma halatları, tamburlar üzerinden çıkarılacaktır. Ancak, bunun sağlanamadığı hallerde, tamburun ani olarak dönmesi önlenecektir.

Madde 413 — Raylı vinçlerde yapılan onarım bitiminde, bütün koruyucuları yerine takılacak ve vinç harekete geçirilmeden önce, onarımda kullanılan bütün araç, gereç ve malzeme kaldırılmış olacaktır.

Madde 414 — Motorlu seyyar vinçlerin kaldıracakları en ağır yükler, kabinlerin içinde veya dışında yazılı olarak belirtilecek ve kollu vinçlerde ayrıca yataklık ve ok mesafelerine göre kaldırılmasına izin verilen en ağır yükler aynı şekilde gösterilecek ve bunlardan en ağır yükten fazlası kaldırıldığında, durumu bildiren sesli ve ışıklı otomatik bir uyarı tertibatı bulundurulacaktır.

Madde 415 — Vinç operatörlerinin kaymasını önlemek için, motorlu seyyar vinçlerin platformları, tahtadan veya damarlı

metal palakadan yapılmış olacak ve buharla çalışan motorlu seyyar vinç kabinlerinin içinde bir yandan diğerine rahatça lerinde, gltmeyi sağlayacak bir çeşit bulunacaktır.

Madde 416 — Motorlu vinçlerde yük kaldırılırken veya vinç yer değiştirirken sesli ve ışıklı uyarıma yapılacak ve bunların gece çalışmalarında farları ve arkalarında stop lambaları yakılacak ve kabinler uygun şekilde aydınlatılacaktır.

Madde 417 — Motorlu vinçler ray üzerinde hareket ettiklerinde, makaslar görevliler tarafından idare edilecek ve operatörleri, vinç şasesini veya vinç okunu herhangi bir yere değımeyecek şekilde ayarlanacak, çalışmaların bitiminde veya geçici duraklamalarda vinei frenleyecek, oklar uygun mesnetler üzerine yatırılacak ve makinaları durduracaklardır.

Madde 418 — Oklu vinçlerde okların yatıklarına ve vinç arabasının durumuna göre, taşınabilecek en ağır yükler, vinç arabasının veya okun uygun bir yerinde gösterilecek ve bunlardan en ağır yükten fazlası kaldırıldığında, durumu bildiren sesli ve otomatik bir uyarıma tertibatı bulundurulacaktır.

Madde 419 — Seyyar vinçlerin, platformlu kaldırıcı arabaların ve benzerlerinin tekerlekleri korunacak, bunlarda el ile çalışan sesli uyarıma tertibatı bulunacak ve bunların elektrikle çalışmaları, uygun ve yeterli şekilde topraklanacaktır.

Madde 420 — Geçme (teleskopik) platform tipi kaldırıcı arabalarda, yükselen üst kısmın birdenbire inmesini engelleyecek otomatik sürgülü veya benzeri uygun tertibat bulunacak ve bunlar elektrikle çalıştıklarında, platformun yükselmesini ve inmesini sınırliayacak bir tertibat yüklerin indirilmesini ayarlayan elektrikli veya mekanik bir fren bulunacaktır.

Bunlar yüklü olarak yer değıştirdiklerinde, devrilmelerini önlemek için, platformlar yere yakın tutulacaktır.

Madde 421 — Kaldırma araç ve makinalarında meydana gelen herhangi bir aksaklık halinde, yükleri bulundukları durumda tutabilecek güçte frenler bulunacaktır.

Madde 422 — Maçuna tamburlarının boy ve çapları, yük halatını tek kat halinde sarabilecek durumda olacak ve maçunların kumanda kolları, uygun kavrama tertibatlı buluncaktır.

Madde 423 — Buharla çalışan maçunlarda işçiler sıcak su veya buharla yanmaya karşı korunacak ve eksoz borularından çıkan buharlar, operatörlerin görüşünü azaltılmayacaktır.

Madde 424 — Elektrikli maçunların durması halinde, yükü askıda tutabilecek frenleri olacak ve bunların kumanda kol başlıkları, elektrik akımı geçirmeyen maddelerden yapılmış bulunacaktır.

Madde 425 — (Pnömatik) basınçlı hava ile çalışan maçunların kumanda kutusu kolları, bırakıldığında otomatik olarak kendiliğinden ölü noktaya gelecek tertibatlı olacaktır.

Madde 426 — El maçunları, kaldırılacak en ağır yüke göre, kaldıraç kolu veya kolları üzerinde yapılacak baskı, adam başına 10 kilogramı geçmeyecek şekilde yapılmış olacak, bunlarda kaldıraç kolu bırakıldığında, yükü askıda tutabilmek için, tambur mili üzerine güvenlik mandalının oturacağı dişli bir kasknak veya aynı işi görebilecek otomatik sonsuz bir vida konulacak ve yüklerinin indirilmesini ayar ve kontrol etmek için, bir fren tertibatı bulundurulacaktır.

Madde 427 — En ağır yük için, kaldırma ve bağlama (sapan) zincirinin ve kancalarının güvenlik kat sayısı en az 5 olacaktır.

Zincirler bu özelliklerini yitirdiklerinde ve boyları % 5 den fazla uzadıklarında ve bakla veya halka kalınlıklarının dörtte birini geçen bir aşınma meydana geldiğinde, bunlar kullanılmayacaklardır.

Madde 428 — Tamburlara sarılan veya kasknaklar üzerinden geçen zincirler, belirli devrelerde yağlanacaktır. Ancak, dökümhanelerde veya yağ ve greslerin kuru veya benzeri maddeleri zincirler üzerinde toplanabileceği yerlerde, kullanılan zincirler ve sapan zincirleri yağlanmayacaktır.

Madde 429 — Yüklerin kaldırılmasında kullanılan zincirlerde, düğüm ve büküm olmayacak, sert ve kesici köşeli yükler kaldırılırken, köşelerle zincirler arası, uygun yastıklarla beslenecek ve kırılan bir kaldırma veya bağlama zinciri, telle bağlanmayacak veya civatalarla tutturulmayacaktır.

Madde 430 — Kaldırma ve bağlama zincirleri, kullanılmadıkları zaman uygun kancalara asılacak ve bunların paslanması önlenecek, ezilmelere ve koroziif maddelerin etkilerine karşı korunacaktır.

Madde 431 — Çelik halatların güvenlik kat sayısı 6 dan aşağı olmayacak ve halatların ek yerleri, hakları, başlık ve bağlantıları halatların kaldıracağı en ağır yüke dayanıklı olacaktır.

Madde 432 — 6 bükümlü çelik halatların 50 santimetre veya özel çelik halatların 1 metre boyunca dayanımının aşağıda gösterilen miktarlarda kaybetmiş olanları kullanılmayacaktır.

7 telli çelik halatlarda % 12.

19 telli çelik halatlarda % 20.

37 telli çelik halatlarda % 25.

61 telli çelik halatlarda % 25.

Seal özel çelik halatlarda % 12.

Üçgen bükümlü özel çelik halatlarda % 15.

Nüflese özel çelik halatlarda % 20.

Madde 433 — Çelik halatların bağlantı kısımlarında tellerin aşınması, kopması ve bağlantının gevşemesi gibi hallerde, halatın 1 - 3 metresi, uygun şekilde kesilecek ve halatın başları, yeniden uygun şekilde bağlanacaktır.

Madde 434 — Kaldırma veya çekme işlerinde kullanılan ip halatlar, iyi cins kenevirden veya benzeri elyaftan yapılacak ve bunların kopmaya karşı, güvenlik kat sayıları en az 3 olacaktır.

İp halatlar, asitlerin veya bunların buharlarının yahut ypratıcı diğer kimyasal maddelerin bulunduğu yerlerde kullanılmayacak ve saklanmayacaktır.

İp halatlar, ıslak olduklarında kurutulacak, kirlili olduklarında yıkanacak ve kuru olarak saklanacaktır.

Madde 435 — Kaldırma araç ve makinelerinin alt kısmında bulunan makaraların uygun koruyucuları olacak ve bu makaraların kaymaları önlenecektir.

Madde 436 -- Kaldırma araç ve makinalarının yük kanca-ları; demir, dövme, çelik veya benzeri uygun malzemeden ya-pılmış olacak. yüklerin kurtulup düşmelerini önlemek için, bunlardan güvenlik mandalı veya uygun güvenlik tertibatı bu-lunacaktır.

Madde 437 — Eşit kollu sapanlarla uygun şekilde taşına-mayacak yükler için kolları eşit boyda olmayan sapanlar kul-lanılacaktır.

Birden fazla kollu sapanlar kullanıldığında, sapan kolları-nın başları aynı halkaya bağlanacak ve sapan kolları uygun açıklıkta olacaktır.

Sekizinci Bölüm

Taşıyıcılarda (Transportör) Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 438 — Merdaneli ağırlıklı zincirli ve havi zincirli transportörlerle tomruk transportörü, sonsuz vidalı, pnömatrik ve bantlı transportörler ve benzeri taşıyıcıların üzerinden geç-mek zorunluğu bulunan hallerde, güvenliği sağlayan geçitler yapılacak ve hareket halindeki transportörlerin üstüne çıkmalar önlenecektir.

Madde 439 — Transportörlerin çukurda veya yer seviye-sinde bulunduğu hallerde, bunlar ve boşluklar, uygun korkuluk ve eteklerle korunacaktır.

Madde 440 — Çalışanların üstünden geçen transportörle-rin altlarına sac levha veya tel kafes koruyucular konula-caktır.

Madde 441 — Transportörlerin yükleme ve boşaltma yerle-riyle hareket ve germe tertibatının bulunduğu uygun yerlere durdurucu tertibat konulacaktır.

Madde 442 — Yükleri eğik olarak yükselten transportörle-rde hareketin durması halinde, yüklerin kaymasını ve transpor-törün geriye doğru boşa çalışmasını önleyecek mekanik bir ter-tibat bulundurulacaktır.

Madde 443 — Transportörlerin eriştikleri yerler, operatörün kumanda görüş sahası dışında bulunduğu hallerde transportör boyunca tehlikeli noktalarda bulunabilecek işçilere, operatörün, transportörün harekete geçmesini bildirmesini sağlayacak sesli veya ışıklı bir tertibat kurulacaktır.

Madde 444 — Merdaneli, ağırlık transportörlerin dirsekl kısımları ile yerden 150 santimetreden fazla yüksekte bulunan taşıma yollarının yanları, parça döşemelerine karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 445 — Bantlı transportörlerden bantların kopmalarına karşı uygun koruyucular yapılacaktır ve bunlar, silindirin iki başından en az 1 metre uzatılacaktır.

Madde 446 — Bantlı transportörler ile taşınan malzeme, bir boşaltma tertibatı ile alınarak yer altında olan ve ağızları, geçilen yerlerde bulunan silolara boşaltıldığı hallerde, bu silo ağızlarına malzemeyi geçirecek aralıklı ızgaralar konacak veya uygun korkuluk ve eteklikler yapılacaktır.

Madde 447 — Bantlı transportörlerin baştaki silindir veya tamburlarına yapışan maddeler el ile temizlenmeyecek, bunlar uygun bıçaklar veya döner fırçalarla temizlenecektir.

Madde 448 — Şişe, kavanoz ve benzerlerinin devrilme veya düşmelerini önlemek için, tablalı transportörlerin taşıma yüzeylerinin her iki tarafına, uygun yükseklikte koruyucular yapılacaktır.

Madde 449 — Kovalı yatık transportörlerin en az 215 santimetre yüksekliğinde ve transportörü tamamen kapatabilen ve kontrolü, temizlenmesi ve onarımı için, üzerinde kırılmaz camlı pencere ve takma kapakları bulunan ve bina içinde geçtikleri her katta, kovaların boşalmasını sağlayan koruyucuları bulunacak ve tesisatın kumanda kolları, güvenli ve kolay erişilir bir yerde bulunacaktır.

Madde 450 — Merdaneli transportörlerin merdaneleri arasında 15 santimetreden fazla bir açıklık bulunduğundan, bunlar metal, ağaç veya diğer bir maddeden yapılmış uygun ve dayanıklı kapaklara kapatılacak ve miller ve dirsek dışları, uygun şekilde korunacaktır.

Madde 451 — Seyyar transportörlerin eğimleri, krikö, sonsuz vida gibi mekanik veya otomatik bir tertibatla ayar edilecek ve seyyar transportörlere elektrik akımı, uygun kablolarla verilecek, gerilim altındaki bütün kısımlar izole edilecek ve metal kısımlar topraklanacaktır.

Madde 452 — Sonsuz vidalı transportörler, çelik veya levhalarla döşenmiş oluklar içine konulacak, bu oluklar en az 3 milimetre kalınlığında ve kaldırılıp açılabilen aynı malzemeden yapılmış kapaklarla kapatılacaktır. Bu kapakların altına metal ızgaralar yerleştirilecektir.

Kapaklar açılınca transportör otomatik olarak duracaktır. Bunun sağlanamadığı hallerde, transportör durdurulmadan ve kumanda tertibatı kilitlenmeden, tıkanıklar giderilmeyecek veya onarım yapılmayacak ve bunların motorları, fazla yüklemeye otomatik olarak duracaktır.

Madde 453 — Pnömatik transportörlerin verici veya emici ağızları, sağlam kafeslerle korunacak ve vantilatörlerinin yatakları, tozlara karşı tecrit edilmiş olacak ve bunların otomatik yağlama tertibatı, uygun yerlere konmuş bulunacaktır.

Madde 454 — Pnömatik transportörlerin kanalları, bu kanalların çapına uygun kalınlıkta çelik veya aynı dayanıklılıkta sacdan yapılacaktır.

Bu kanalların temizlenmesine yarayan menfezlerde, menteşeli veya kızaklı ve sağlam sürgülü kapaklar bulunacak, bunlarda statik elektriğe karşı, topraklama yapılacak veya benzeri tedbirler alınacaktır.

Madde 455 — Pnömatik transportörlere, taşıyacakları malzemeler el ile verildiği ve besleme ağzının çapı 30 santimetre veya daha büyük olduğu hallerde, bu ağızlara kanallardan en az 1 metre uzaktan uygun huniler yapılacaktır.

Dokuzuncu Bölüm

Motorlu Arabalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 456 — Motorlu arabaların gündüz çok loş ve karanlık yerlerde ve gece kullanıldığında, ön ve arka ışıkları yakılacaktır.

Motorlu arabaların operatör platformlarının üstleri ve kenarları, demir veya çelikten yapılmış sağlam boru korkuluklarla korunacaktır.

Madde 157 — Motorlu arabaların güçlü frenleri olacak ve dikiz aynaları bulunacaktır. Tekerlekleri veya tırutları, şase dışında ise bunlar uygun şekilde korunacaklardır.

Madde 158 — Benzin, mazot ve benzeri yakıtla çalışan motorlu arabalar, patlayıcı maddelerin, tozları ve parlayıcı buharların bulunduğu yerlerin yakınında, binaların içlerinde, vasıtaların akaryakıt depolarının doldurulduğu kapalı yerlerde kullanılmayacaktır.

Madde 159 — Motorlu arabaların klakson, çan veya zil sesleri, işyerindeki diğer sinyal seslerinden farklı, diğer makinelerin meydana getirdiği gürültüleri bastırarak kadar kuvvetli ve titiz olacak ve aynı işyerinde çalışan çeşitli motorlu arabalar için aynı ses tonu kullanılacaktır.

Madde 160 — Görevli olmayanların motorlu arabalar ve römorklar üzerine çıkmaları, operatörler tarafından önlenecek ve bunlar, üzerinde açıkça gösterilmiş bulunan en ağır yükten fazla yüklenmeyecek ve yükler arabanın gabarisi dışına taşırılmayacak ve sağlam bir şekilde bağlanacaktır.

Madde 161 — İşyerindeki demiryolları şebeke ve tesislerinin inşa, tertip, tanzim, yükleme, boşaltma, işletme, bakım ve onarım işleri T.C. Devlet Demiryolları mevzuatına göre yapılacaktır.

Madde 162 — İşyerlerindeki tren personeli ve görevlilerden başkaları, hareket halinde olan vagon ve lokomotifler üzerinde bulunmayacaklardır.

Madde 163 — İşyerindeki demiryollarının binalara yakın olarak geçmeleri zorunlu olan hallerde, bu binalara demiryolunun bulunduğu taraftan kapı açılmayacak ve buralarda işçiler durmayacak, eşya ve malzeme bırakmayacak ve bunları yasaklayan uyarma levhaları bulundurulacaktır.

Madde 464 — İşyerlerinde, demiryolları seviyesinde bütün geçitler kapatılacak ve bunların yerine, yayalar ve araçların geçmesine özgül üst veya alt geçitler yapılacaktır. Bunların sağlanmadığı hallerde geçitlerde gerekli güvenlik tedbirleri alınacaktır.

Madde 465 — Akaryakıtla çalışan lokomotiflerin yakıt depolarının doldurulmasına yarayan ağızlar, doldurma dışında kapalı tutulacak ve doldurma sırasında motorlar durdurulacaktır.

Madde 466 — Elektrikli lokomotifler makinistleri, kumanda kol veya kollarını çıkarıp almadan veya bunları kilitlenmeden yerlerini terk etmeyeceklerdir.

Madde 467 — İşyerlerindeki lokomotiflerin makinistleri, lokomotifler harekete geçmeden önce veya yol geçitlerine yaklaşırken veya binalara girerken veya diğer tehlikeli yerlerde sesli ve ışıklı uyarı yapacaklardır.

Madde 468 — İşyerlerinde lokomotide bağlı olmadan bir vagona veya bir katarı yer değiştirildiğinde, o vagon veya katarı, el freni ile kontrol altında tutmak için, bir işçi görevlendirilecektir.

Yeri değiştirilecek vagonlar hareket ettirilmeden önce, vagonlar arasında veya altında veya ray üzerinde hiç bir işçinin kalmadığı kontrol edilecektir.

Madde 469 — Lokomotifler veya vagonlar bir binadan çıkarken veya bir binaya girerken tren personelinden bir görevli, uygun aralıklarla vagonların önünde ilerliyecek ve gerekli uyarımları yapacaktır.

Madde 470 — İşyerlerindeki bakım ve onarım hatlarının makaslarıyla, patlayıcı, parlayıcı, korozif veya tehlikeli maddeler taşıyan sarniçli vagonların bulunduğu hatların makasları kilitlenecek ve parlayıcı sıvılar taşıyan sarniçli vagonların boşaltıldığı hatlar, yalnız bu işte kullanılacaktır.

Madde 471 — Parlayıcı sıvıların veya gazların yüklü bulunduğu vagonlar, boşaltma veya doldurma rampalarında bulunduklarında, bunlar ve bağlantı boruları topraklanacaktır.

Madde 472 — Vagonların yükeme veya boşaltılmasında çalışan işçiler, vagonlara bir kalas üzerinden geçmek zorunluluğunda kaldıkları hallerde, bu kalaslara uygun basamak çıtaları çakılacak ve kalasın her iki başı sağlamca bağlanacak ve bu işçilere, uygun emniyet kemerleri verilecek ve vagonların yanında yardımcı bir işçi görevlendirilecektir.

Madde 473 — Kenarları açık vagonlardan mekanik kepçelerle döküm halindeki maddeler veya mıknatıslı vinçlerle metal parçalar boşaltılırken, işçiler vagon içinde bulundurulmayacaktır.

Madde 474 — Kenarları açık vagonların veya cevher vagonlarını dip kapaklarının açılmasında, sap kısmında bir koruyucu bulunan emniyet anahtarları kullanılacaktır.

Madde 475 — Yük vagonlarından yere boşaltılan malzeme, hat gabarısı dışında bulundurulacak ve hatlara doğru kaymayacak veya yıkılmayacak şekilde istif edilmiş olacaktır.

Madde 476 — Sıvı, kıvamlı veya yarı katı korozif maddelerle parlayıcı veya zehirli maddeler ve basınçlı gazların taşınmasında kullanılan sarnıçlı vagonlar, doldurma ve boşaltmalarında sürekli bir gözetim altında bulundurulacak ve bu işlerin bitiminde, kullanılan boru ve rekorlar ortadan kaldırılacaktır. Doldurma ve boşaltma işlerinin durdurulması gerektiği hallerde, kullanılmakta olan boru ve rekorlar, yerinden çıkarılacaktır.

Onuncu Bölüm

Boru Tesisatında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 477 — Sarnıçlı vagonların doldurulmasında veya boşaltılmasında kullanılan boru, vana, supap ve bunlarla ilgili parçalar, taşıyacakları maddelerin kimyasal etkilerine ve en yüksek basınç ve sıcaklığa dayanıklı malzemeden yapılacak ve boru tesisatı, sifon yapmayacak şekilde kaplara bağlanmış olacaktır.

Madde 478 — Boruların uzayıp kısalabilmesi için, uygun yerlerinde genişleme dirsek veya bağlantıları bulunacak ve bunların başları sağlam bir şekilde tespit edilecek ve borular ayarlanabilen ve düzgün şekilde yerleştirilmiş dayanaklar üzerine konulacaktır.

Boru şebekesinin en alçak noktasında, kontrol ve boşaltma ağızları bulunacaktır.

Madde 479 — Yakıcı derecede sıcak maddeler taşıyan borular, binaların duvar, bölme, döşeme veya diğer kısımları içinden geçtiklerinde, bunların etrafında en az 6 milimetrelilik bir boşluk bırakılacak 100°C den üstün bir sıcaklıkta su buharı, gaz veya sıvıların taşındığı borular, ısı geçirmeyecek uygun malzeme ile kaplanacaktır.

Madde 480 — Parlayıcı sıvıların taşındığı borular, buhar kazanlarının, motorların elektrik akımı kesicilerinin ve çıplak ateş veya alevin bulunduğu yerlerden geçirilmeyecektir.

Madde 481 — Binaların dışında veya yer altında bulunan borular, dona karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 482 — Boru tesisatındaki borular, vanalar, supaplar ve bunlarla ilgili parçalar, taşındıkları maddelere göre ayrı renklerde boyanacak ve kolay görülebilen yerlere belirli işaretler konulacak ve kollu veya saplı vana ve muslukların üzerinde, bunların açık veya kapalı olduklarını gösteren işaret veya tertibat bulunacaktır.

Otomatik vanaların üzerlerinde, bunları gerektiğinde el ile çalışır duruma getirecek bir tertibat bulundurulacaktır.

Madde 483 — Asitlerin veya basınçlı sıvıların taşındıkları borularını vanalarının kol ve kapakları, uygun şekilde korunacaktır.

Madde 484 — Boruların herhangi bir kısmında yoğunlaşan sıvıların veya biriken yağların boşaltılması için, bunların gerekli yerlerine seperatör veya kondansatörler konulacak ve bunlarda en az bir boşaltma vanası bulunacaktır.

Madde 485 — İşyerlerinde boru tesisatı, periyodik olarak kontrol edilecek ve kusurlu bulunan vanalar, kaçak yapan bağlantılar ve aşınmış olan borular değiştirilecektir.

Onüçüncü Bölüm

Malzemenin Kaldırılma, Taşınma İstiflenme ve Depolanmasında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 486 — Malzemenin kaldırılması, taşınması, istiflenmesi ve depolanmasında genellikle mekanik araçlar kullanılması esastır.

Ağır parçaların ekip halinde kaldırıldığı veya taşındığı hallerde, önceden belirtilen kumanda hareket ve işaretleri kullanılacaktır.

Madde 487 — Fıçı, varil ve benzeri büyük yuvarlak kaplar, eğik düzlemlerden indirilirken takozlar, kaldırıcılar, halat ve ipler kullanılarak ve işçiler, eğik düzlemin alt başında ve indirilen kapların önünde durmayacaklardır.

Madde 488 — Ağır parçaların baru veya çubuk ve benzeri yuvarlak parçalar üzerinde yürütülerek taşındığı hallerde, bunlar el ile itilmeyecek, kaldırıcılara veya benzerleri ile hareket ettirilecektir.

Madde 489 — İşyerlerinde malzemeler, aydınlatmayı engellemeyecek, makina ve tesisatın çalışmasını güçleştirmeyecek, geçitlerde gidiş ve gelişi aksatmayacak ve yangın söndürme tesisatının kullanılma ve çalışmasını engellemeyecek ve devrilmeyecek şekilde ve ağırlıklarına dayanacak taban üzerine ve ancak 3 metre yükseklikte istiflenecektir.

Madde 490 — Ağır çuval ve torbalar, dört köşesi çaprazlama olarak ve en çok 5 sırada bir, 1 torba eksik konularak istif edilecektir.

Madde 491 — Kızışmayı önlemek ve dengeyi sağlamak için kesilmiş keresteler, yerden yüksekte yapılan raflar üzerine yatay olarak veya az eğik sıralar halinde istiflenecek ve her sıra arasına, uçları geçitleri kapamayan latalar atılacaktır.

Madde 492 — Çubuk ve borular, uygun raf veya sehpa üzerine veya bunların sağlanamadığı hallerde, kalaslardan yapılacak bir taban üzerine istiflenecek ve istifin her iki tarafı, dayanıklı kazıklarla desteklenecektir.

Madde 493 — Kuru maddelerin döküm halinde bulunduğu ve alttaki boşaltma ağzından, bu maddelerin mekanik vasıtalar veya el ile alındığı üstü açık siloların üst ağızları, uygun izgaralarla kapatılacaktır.

Madde 494 — Kuru maddelerin döküm halinde bulunduğu silolara işçilerin girmesi gerektiğinde, her işçiye, ucu sağlam bir yere bağlanmış uygun emniyet kemeri verilecek ve silo ağzında sürekli olarak görevli bir işçi bulundurulacaktır.

Madde 495 — Döküm halinde kuru maddelerin depolandığı siloların sahanlık ve sabit dik veya yatık merdivenleri bulunacak ve bunlar uygun korkuluklarla korunacaktır.

Madde 496 — Yanabilen kuru maddelerin döküm halinde depolandığı silolar, ateşe dayanıklı maddelerden yapılmış olacak ve bunlarda uygun havalandırma tertibatı bulunacaktır.

Madde 497 — Kuru maddelerin yığın halinde depolandığı ve bunların el aletleri ile alındığı hallerde, yığınların dip tarafında, bunların dengesini bozabilecek nitelikte boşluklar meydana getirilmeyecektir.

Madde 498 — Depoların kuru maddeler, patlayıcı veya zehirleyici karışımlar meydana getirebilecek nitelikte olduğu hallerde, yükleme, boşaltma ve depolama işlerinde ayrıca gerekli özel tedbirler alınacaktır.

Onikinci Bölüm

Bakım ve Onarım İşlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 499 — İşyerinde çalışanları bina veya bina kısmında, inşaatta, makinada, tesisatta, alette ve edavatla göreceği noksan veya tehlikeli durumu, amirine veya bakım ve onarım işleriyle görevli olanlara hemen bildirecek ve işveren de bu kusurları en kısa zamanda ve uygun şekilde giderecektir.

Madde 500 — Bakım ve onarım işlerinin yapılabilmesi için, koruyucu tertibatın kaldırılması gerektiği hallerde, bunlar makina durdurulduktan ve onarım işlerinden sorumlu olanlardan

izin alındıktan sonra kaldırılacak ve onarım işlerinden sorumlu kişi, onarılan makina, cihaz veya tesisatın çalışmasına izin vermeden önce, koruyucu tertibatın uygun şekilde tekrar yerlerine konulup konulmadığını kontrol edecektir.

Madde 501 — Bakım ve onarım işlerinde, uygun ve yeterli bir aydınlatma sağlanacak ve gerektiğinde özel aydınlatma yapılacaktır. bakım ve onarım işleriyle görevli işçilere, alev geçirmez el lambaları verilecektir.

Madde 502 — Bakım ve onarım işleri ile görevlendirilenlere, yapılacak işlerin gerektiği bütün aletleri alabilecek büyüklükte ve işyerindeki platform veya diğer yüksek yerlere tahliyesizce çekebilecek takım çantaları veya kutuları verilecek, bakım ve onarım işlerinde kullanılan büyük aletlerin taşınması için, özel el arabaları bulundurulacaktır.

Madde 503 — Bina ve tesisatta yapılacak bakım ve onarım işlerinde, geçici olarak uygun ve güvenli sabit merdivenle platformlar, geçit veya iskeleler yapılacaktır.

Madde 504 — İşyerlerinde bakım ve onarım işleri, bu yerlerdeki çalışmalar durdurulmadan yapıldığı hallerde, gerekli güvenlik tedbirleri alınacaktır.

Madde 505 — Kuyu veya diğer yeraltı tesislerinde yapılacak bakım ve onarım işlerinde: zararlı, zehirleyici, boğucu veya parlayıcı gaz ve sıvıların tehlikeli bir şekilde toplanacakları gözönünde bulundurulacak gerekli ve yeterli güvenlik tedbirleri alınacaktır.

Bu gibi yerlerde, tecrübeli ve usta işçiler çalıştırılacak, bunlara uygun kişisel korunma teçhizatı verilecek ve tecrübeli bir veya birden fazla gözlemci görevlendirilecektir.

Madde 506 — Hendek, çukur ve diğer kazı işlerinin yapıldığı yerlere, uygun şekilde payandalar ve korkuluklar yapılacaktır ve bunlara, geceleri ışıklı uyarma levhaları konulacaktır.

Madde 507 — Sürekli olarak transmisyonla çalışan işyerlerinde, bakım ve onarım sırasında boşa alınan kayışlar, sabit kancalara veya uygun diğer tertibata takılacaktır.

Madde 508 — Basınçlı kazanlar ve kaplar, basınç altında iken onarılmayacaktır.

Madde 509 — Betondan yapılmış depolar içinde bakım ve onarım için çalışılması ve özellikle betonun kırılması gereken hallerde, beton tarafından emilmiş bulunan maddelerin meydana getirebilecekleri tehlikelere karşı gerekli özel korunma tedbirleri alınacaktır.

Madde 510 — Tehlikeli gaz, buhar veya sıslerin meydana gelebileceği tank veya depolar içinde yapılacak bakım ve onarım işlerinde işçilere maskeler, solunum cihazları ile emniyet kemeri gibi uygun kişisel korunma araçları verilecek ve iş süresince tank veya depo ağızlarında bir gözlemci bulundurulacaktır.

Madde 511 — Onarılacak depo veya tanklar, başka depo veya tanklara bağlantılı bulunduklarında, bağlantı borularının vanaları, güvenli bir şekilde kapatılacak veya bu borular sökülerek bağlantı ağızları, kör tapa veya kapaklarla kapanacaktır.

Madde 512 — Onarılacak tank veya depoların içinde mekanik karıştırma tertibatı bulunduğu hallerde, bakım ve onarıma başlamadan önce, karıştırıcı tertibatın güç kaynağı ile bağlantısı kesilecek ve karıştırıcılar, uygun şekilde takozlanacak, deseklenecek veya bağlanacaktır.

Madde 513 — Tehlikeli sıvıların bulunduğu tank ve depolar en geç yılda bir defa kontrol edilecek ve onarımında bunlar tamamen boşaltılacak, bağlantı boruları sökülecek veya uygun ör tapalarla tıkanacak veya yanları kapatılacaktır.

Birikinti ve çamurlar, depo dışında duracak işçiler tarafından gelberi veya diğer uygun atletlerle dışarı çıkarılacak ve depo ağızından içeri uzatılacak spralli borular veya hortunlarla ve basınçlı su ile yıkanacak ve gerektiğinde uzun saplı araçlarla kazınarak raspalanacak ve kıvılcım ve darbe etkisiyle patlama veya parlama tehlikelerine karşı, özel koruma tedbirleri alınacaktır.

Dışarıdan temizlenmeyen büyük depolara işçilerin girmesi gerektiği hallerde, bu işçilere; eldiven, gözlük elbise veya temiz hava maskesi gibi uygun kişisel korunma araçları ve-

ricecek ve depo ağızında, işin süresince bir gözlemci bulundu-
rulacaktır.

İşyerinde buhar bulunduğu ve temizleme işlerinde kullanı-
ldığı hallerde, deponun hava ağızı ile buhar verilen ağızdan baş-
sakları kapatılacak ve depo içine, basınçlı buhar verilecek ve
depodaki sıvının özelliğine göre, buhar verme süresinin biti-
minden önce, deponun diğer ağızları açılacaktır.

İşyerinde buhar bulunmadığı hallerde depo, su ile tama-
men doldurulacak ve en az 24 saat kadar su verilmek suretiyle
karıştırılacaktır.

Buhar veya akarsu verildikten sonra, dipte toplanabilecek
birikintiler, uygun şekilde temizlenecek ve depo, en az 2 saat
hava basma veya emme suretiyle havalandırılacaktır.

Havalandırmanın bitiminde deponun içi, ilgililerce kontrol
edilecek, yapılan kontrol ve analizler sonucu, deponun uygun
şekilde temizlenmediği anlaşırsa, su veya buharla temizleme ve
havalandırma tekrarlanacaktır.

Madde 514 — İçinde işçileri çalışmakta olduğu küçük de-
po veya kapalı yerlere, gerektiğinde sürekli olarak ve uygun
şekilde temiz hava verilecektir.

Madde 515 — Korozif, parlayıcı, patlayıcı veya zehirli mad-
delerin taşındığı boru veya kanalların onarım işlerine başlan-
madan önce, vanalar iyice kapatılıp kilitlenecek veya uygun
sürgü tertibatı ile bağlanacak, boru ve kanallar tamamen bo-
şaltılacak ve bu arada çıkacak gaz veya buhar, dağılıp kaybo-
luncaya kadar beklenecektir.

Oksijenle kaynak veya kesme işleri yapıldığı hallerde, bo-
rular yıkanacak ve gerektiğinde kaynak su veya buhar geciri-
lecektir.

Madde 516 — Tehlikeli maddelerin taşındığı boruların man-
şon ve flanşlarının sökülmesi gerektiğinde, manşon ve flanşların
etrafı kurşun bir levha ile korunacak ve önce flanşların alt
kısmılarındaki somunlar sızıntı başlayıncaya kadar gevşetile-
cek, sızıntı kesildikten sonra, flanşlar tamamen açılacaktır.

Birbirine yapışmış veya kaynamış olduğu görülen flanşlar,
uygun bir kalem veya başka uygun bir aletle açılacaktır.

Madde 517 -- Tehlikeli maddelerin taşındığı boru kanallarının onarım işleriyle görevlendirilen işçilere, taşınan maddelerin özelliklerine uygun kişisel korunma araçları verilecek ve işçiler bunları çalışırken kullanacaklardır.

Madde 518 -- Kaynak işleri yapılan işyerlerindeki gaz tüpleri, borular, elektrik kabloları ve benzeri malzeme; ezilmeyecek, devrilmeyecek veya daşmaları veya çarpmaları önlenerek şekilde yerleştirilmiş olacak ve elektrik kaynağı yapılan yerlerde uygun paravana veya bôlmeler bulundurulacaktır.

Madde 519 — Parlayıcı veya patlayıcı maddeler taşınmış olan kaplara, üzerinde kaynak veya oksijenle kesme işi yapılmadan önce, bunlar buharla veya diğer bir usul ile temizlenecek, zararlı veya tehlikeli gazların, kap içinde kalıp kalmadığı kontrol edilecek ve kaplar, karbondioksit veya azot veya asal gazlar veya benzerleri ile doldurulacak, oksijenle kesme işleri yapıldığı sürece bu gazlardan biri, yavaş yavaş verilecektir.

Madde 520 — Gömlekli veya çift cidarlı veya kapalı kaplarda ısı veya kaynak işleri yapılmadan önce, bunlar iyice havalandırılacak ve kaynak işlerinin yapıldığı sürece hiç bir şekilde oksijen verilmeyecektir.

Madde 521 — Korkuluklu platformlarla çalışılması imkânı sağlanmayan ve 5 metreden fazla yüksekliği bulunan binaların dış kısımlarında, çatılarında ve benzeri yüksek yerlerde, bakım veya onarım işleriyle her türlü bina sökme ve yıkma işlerinde gerekli güvenlik tedbirleri alınacak ve çalışan işçilere uygun baret, emniyet kemerleri ve bağlama ipleri gibi kişisel korunma araçları verilecek ve işçiler bunları kullanacaklardır.

Altıncı Kısım

Kişisel Korunma Araçları

Madde 522 — Bu kısımda sözü geçen :

1) Baret; içinde bir ayar kayısı, file veya bantlar bulunan ve başı darbelere karşı koruyan sert bir başlık.

2) Koruyucu gözlük: kullanan kimsenin her durumda ve ışın özelliğine göre gözlerini korumak üzere yapılmış değişik tipteki gözlükler.

3) Yüz siperi: ayarlı bir bantla başa tespit edilebilen, mafsalı şekilde indirilip kaldırılabilen ve yüzü, kısmen veya tamamen dış etkilere koruyan saydam yüz siperi.

4) Başlık: işçilerin başlarına giydikleri ve gözlerini, yüzlerini boyunlarını koruyan araç.

5) Siper, el ile tutulan veya işçinin müdahalesi olmadan lüzumlu bir yere tespit edilerek gözleri ve yüzü koruyan saydam siper.

6) Filtreli toz maskesi: yüze takılan ve kullanan kimseye, çevresindeki tozlu havayı, bir filtreden geçirerek veren maske.

7) Süzgeçli gaz maskesi: havanın ihtiva ettiği zararlı gaz ve buharları süzmek üzere kimyasal maddeler ihtiva eden bir süzgeci bulunan maske.

8) Basıncı temiz hava maskesi: kullanan kimsenin başına takılan spiralli bir hortumla uygun bir sistemden alınan basınçlı temiz havayı veren maske.

9) Hortumlu temiz hava maskesi: kullananın yüzüne takılan ve ucundaki hortum vasıtası ile normal atmosfer basıncındaki temiz havanın solunmasını sağlayan maske.

10) Basıncı oksijen solunum cihazı: yüze takılan bir maskeye bağlı, oynak bir hortum vasıtasıyla oksijen ihtiva eden uygun bir sistemle bağlantılı cihaz.

11) Basıncı hava solunum cihazı: yüze takılan bir maske ile oynak bir hortum vasıtasıyla basınçlı hava ihtiva eden tüple bağlantılı cihaz.

12) Oksijen üretilmiş solunum cihazı: yüze takılan bir maske ile kimyasal bir yolla üretilen oksijenin solunumunu sağlayan cihaz anlamındadır.

Madde 523 — Başlarına bir cismin düşmesi, çarpması veya varulması tehlikesi olan işlerde çalışan işçilere, başın korun-

Madde 517 -- Tehlikeli maddelerin taşındığı boru kanallarının onarım işleriyle görevlendirilen işçilere, taşınan maddelerin özelliklerine uygun kişisel korunma araçları verilecek ve işçiler bunları çalışırken kullanacaklardır.

Madde 518 -- Kaynak işleri yapılan işyerlerindeki gaz tüpleri, borular, elektrik kabloları ve benzeri malzeme; ezilmeyecek, devrilmeyecek veya daşmaları veya çarpmaları önlenerek şekilde yerleştirilmiş olacak ve elektrik kaynağı yapılan yerlerde uygun paravana veya bôlmeler bulundurulacaktır.

Madde 519 — Parlayıcı veya patlayıcı maddeler taşınmış olan kaplara, üzerinde kaynak veya oksijenle kesme işi yapılmadan önce, bunlar buharla veya diğer bir usul ile temizlenecek, zararlı veya tehlikeli gazların, kap içinde kalıp kalmadığı kontrol edilecek ve kaplar, karbondioksit veya azot veya asal gazlar veya benzerleri ile doldurulacak, oksijenle kesme işleri yapıldığı sürece bu gazlardan biri, yavaş yavaş verilecektir.

Madde 520 — Gömlekli veya çift cidarlı veya kapalı kaplarda ısı veya kaynak işleri yapılmadan önce, bunlar iyice havalandırılacak ve kaynak işlerinin yapıldığı sürece hiç bir şekilde oksijen verilmeyecektir.

Madde 521 — Korkuluklu platformlarla çalışılması imkânı sağlanmayan ve 5 metreden fazla yüksekliği bulunan binaların dış kısımlarında, çatılarında ve benzeri yüksek yerlerde, bakım veya onarım işleriyle her türlü bina sökme ve yıkma işlerinde gerekli güvenlik tedbirleri alınacak ve çalışan işçilere uygun baret, emniyet kemeri ve bağlama ipleri gibi kişisel korunma araçları verilecek ve işçiler bunları kullanacaklardır.

Altıncı Kısım

Kişisel Korunma Araçları

Madde 522 — Bu kısımda sözü geçen :

1) Baret; içinde bir ayar kayısı, file veya bantlar bulunan ve başı darbelere karşı koruyan sert bir başlık.

2) Koruyucu gözlük: kullanan kimsenin her durumda ve ışın özelliğine göre gözlerini korumak üzere yapılmış değişik tipteki gözlükler.

3) Yüz siperi: ayarlı bir bantla başa tespit edilebilen, mafsallı şekilde indirilip kaldırılabilen ve yüzü, kısmen veya tamamen dış etkilere koruyan saydam yüz siperi.

4) Başlık: işçilerin başlarına giydikleri ve gözlerini, yüzlerini boyunlarını koruyan araç.

5) Siper, el ile tutulan veya işçinin müdahalesi olmadan lüzumlu bir yere tespit edilerek gözleri ve yüzü koruyan saydam siper.

6) Filtreli toz maskesi: yüze takılan ve kullanan kimseye, çevresindeki tozlu havayı, bir filtreden geçirerek veren maske.

7) Süzgeçli gaz maskesi: havanın ihtiva ettiği zararlı gaz ve buharları süzmek üzere kimyasal maddeler ihtiva eden bir süzgeci bulunan maske.

8) Basınçlı temiz hava maskesi: kullanan kimsenin başına takılan spiralli bir hortumla uygun bir sistemden alınan basınçlı temiz havayı veren maske.

9) Hortumlu temiz hava maskesi: kullananın yüzüne takılan ve ucundaki hortum vasıtası ile normal atmosfer basıncındaki temiz havanın solunmasını sağlayan maske.

10) Basınçlı oksijen solunum cihazı: yüze takılan bir maskeye bağlı, oynak bir hortum vasıtasıyla oksijen ihtiva eden uygun bir sistemle bağlantılı cihaz.

11) Basınçlı hava solunum cihazı: yüze takılan bir maske ile oynak bir hortum vasıtasıyla basınçlı hava ihtiva eden tüple bağlantılı cihaz.

12) Oksijen üretilmi solunum cihazı: yüze takılan bir maske ile kimyasal bir yolla üretilen oksijenin solunumunu sağlayan cihaz anlamındadır.

Madde 523 — Başlarına bir cismin düşmesi, çarpması veya varulması tehlikesi olan işlerde çalışan işçilere, başın korun-

ması için başa iyi oturan ve yanmaz veya ağır yanar malzemenin ve elektrik tehlikesi olan yerler için, iletken olmayan malzemeden yapılmış uygun baretler verilecektir.

Kullanılmış baretler, dezenfekte edilmeden başka işlere verilmeyecektir.

Makinaların yanındaki işçilerin saçları, bütünüyle uygun keplerle veya benzeri bir örtü ile korunacaktır. Kadınların saçlarının korunmasında, önden bağlanan başörtüleri kullanılacaktır.

Madde 524 -- Gözler içi tehlikeli olan işlerde çalışan her işçiye, gözün korunması için işe en uygun gözlükler verilecek ve işçiler bu gözlükleri kullanacaklardır.

Normal görmeleri için sıhhi gözlük kullanmak zorunda bulunan işçilerin, koruyucu gözlük takmaları gerektiği hallerde, koruyucu gözlüklerin camları, sıhhi gözlükteki camların numaralarına uyacak ve koruyucu gözlüklerin, sıhhi gözlükler üzerine katılması sağlanacaktır.

Koruyucu gözlükte veya yüz siperinde veya çeşitli maskelerde kullanılan cam veya saydam plastik malzeme, işe uygun ve dayanıklı olacak ve normal görmeyi bozacak duruma gelen gözlük veya siperler kullandırmıyacaktır.

Kesme, zımba, perçin, kalafat, raspa ve kuru taşlama gibi işlerde çalışan işçilere, parça ve çapak sıçramalarına karşı, kırılmaz saydam plastikten veya tel kafesten yapılmış gözlük verilecektir.

Erimiş maden işlerinde çalışan işçilere, ışınlara karşı, uygun renkli ve ısıya ve sıçrayacak parçalara karşı dayanıklı ve gerektiğinde mafsallı uygun koruyucu gözlükler siperler verilecektir.

Azıtlarla veya kostik maddelerle çalışan işçilere, cam etrafındaki çerçeveleri yüzle kolayca uyacak ve havalandırma deliklerini, sıçrayacak sıvının girmesini engelleyecek şekilde yapılmış gözlükler verilecektir.

Gözleri rahatsız eden, gaz, duman veya buğuların bulunduğu yerlerde çalışan işçilere, havalandırma delikleri bulunma-

yan, gözleri sıkıca çevreleyen ve bu maddelere karşı dayanıklı malzemeden ve buğulanmayı önleyecek şekilde yapılmış koruyucu gözlükler verilecektir.

Oksijen kaynağı, elektrik kaynağı kesme ve ocak işleri veya benzeri fazla ışıklı işlerde çalışan işçilere, meydana gelen ışıklardan gözleri koruyacak nitelikte renkli malzemeden yapılmış uygun koruyucu gözlükler verilecektir.

Kullanılmayan yüz siperleri ve koruyucu gözlükler, özel yerlerde saklanacaktır.

Madde 525 — Gürültülü yerlerde çalışan işçilere, kulakların korunması için uygun kulak tıkaçları verilecek ve bu tıkaçlar her gün temizlenecek ve sterilize edilmeden diğer bir işçiye verilmeyecektir.

İşin özelliğine göre işçilere; kulakları, alını, yanakları ve yüzü kıvılcıma, erimiş metale fırlayan parçalara ve kıymıklara ve benzerlerine karşı koruyan uygun başlıklar verilecektir.

Kullanılmayan koruyucu başlıklar, uygun şekilde saklanacaktır.

Madde 526 — İşçilerin kendi elbiselerine zarar verecek veya bunları sokakta giyilmez bir halde kirliletecek işlerde çalışan işçilere, işin gerektirdiği şekil ve nitelikte koruyucu giyim esyası olarak birer iş elbisesi veya iş gömleği giydirilecektir.

Madde 527 — Koruyucu elbiseler; vücutta uygun çalışmada hareketli engellemeyecek nitelikte olacak ve bunların cep kapakları, saçak gibi sarkıntılı kısımları bulunmayacak ve cepleri az ve küçük olacaktır.

Yanıcı, patlayıcı parlayıcı ve zehirli tozlarla çalışan işçilerin giydiği iş elbiselerinde kol kapakları, pantolon paçalarında dubleler ve cep gibi, tozun birikebileceği kısımlar bulunmayacaktır.

İşbaşında yırtık, sökkük, sarkıntılı elbiseler giyilmeyecek, döner veya diğer hareketli makinelerdeki çalışmalarda, boyunbağı, anahtarlık, saat zinciri ve başörtüsü gibi sarkan ve yüzük, bilezik ve kol saati gibi metal eşya kullanılmayacaktır.

Parlama veya yanma tehlikesi bulunan yerlerde; çalışma sırasında kolalı gömlek, parlayıcı selüloz türevinden yapılmış

siper, kasket ve gözlük çerçevesi gibi kolay yanabilecek eşya kullanılmayacaktır.

İşbaşında sıvalı kollu gömlek yerine, kısa kollu gömlek giyilecektir.

Keskin veya sivri uçlu eşya ile patlayıcı, parlayıcı maddeler ve yanıcı sıvılar, cepte taşınmayacaktır.

Çalışma sırasında kullanılacak ayakkabılar, postallar, çizmeler veya her çeşit ayak kılıfları, işe uygun ve yeterlikte olacak ve ayakkabı bağları, kısa olacak ve her zaman ayakkabı kenarına sokulacaktır.

Madde 528 — Döner veya hareket halinde bulunan makinalar yanında veya yakınında çalışırken, önlük takılmayacaktır. Ancak, işin gereği olarak önlük giyilmesi zorunlu olan hallerde, bunların göğüs kısmı, belden ayrı olacak ve her iki kısım da işçinin vücuduna gayet ince bağlarla tutturulmuş bulunacaktır.

Açık ateş karşısında, ocak önünde, kızgın veya erimiş maddelerle çalışan işçilerin kullanacağı önlükler, yanmaz veya deri gibi güç yanan maddeden yapılmış olacak ve ayrıca göğüslük kısımları da bulunacaktır.

Astıklar veya kostiklerle çalışan işçilerin kullanacağı önlükler, kauçuktan veya bu maddelerin etkisine dayanıklı diğer malzemeden yapılmış olacak ve ayrıca göğüslük kısımları da bulunacaktır.

Radyoaktif maddelere maruz bulunan işçilerin kullanacağı önlükler kauçuk veya başka su geçirmez malzemeden yapılmış olacak ve ayrıca göğüslükleri de bulunacaktır.

Röntgen (x) ışınlarından korunmak için kullanılacak kurşun önlükler, göğüs kemiği ve köprücük kemiklerini ve önde göğsün tümünü örtecek ve belden en az 40 santimetre sarkacak şekilde yapılacak ve bunların sağlayacağı güvenlik en az 1 milimetre kalınlığında bir kurşun levhanın sağlayacağı güvenliğe eşit olacaktır.

Madde 529 — Emniyet kemerleri, kromlu kalın küsele kayışlarından veya keten, pamuk, dokuma veya uygun diğer bir malzemeden yapılmış olacaktır.

Emniyet kemerleri, en az 12 santimetre genişliğinde ve 6 milimetre kalınlığında uygun malzemeden yapılacak ve taşıma yükü, en az 1150 kilogram olacaktır.

Emniyet kemerlerinin ve teçhizatının, kesik veya kusurlu bulunup bulunmadıkları, perçin veya dikişlerinin sağlam olup olmadıkları, periyodik olarak kontrol edilecek ve arızalar giderilmeden ve kusurlar düzeltilmeden kemerler kullanılmayacaktır. Emniyet kemerlerinin bütün teçhizatı, kemerin dayanması gereken 1150 kg. yüke dayanacaktır.

Madde 530 — El ve kolların korunması için kullanılacak eldivenler, işçinin ellerine ve yapacakları işe uygun seçilmiş olacaktır.

Matkap, pres ve benzeri diğer tezgâhlarda çalışan işçiler eldiven kullanmayacaklardır.

Kesici veya aşındırıcı maddelerle çalışan işçilere eldivenler, elik veya el kılıfları, işe dayanıklı malzemeden yapılmış olacaktır.

Aşındırıcı, yıpratıcı zehirli maddelerle veya sürekli olarak su içinde el ile yapılan çalışmalarda, işçilere lastik veya benzeri malzemeden yapılmış uygun eldivenler verilecektir.

Madde 531 — Elektrik veya telgraf direkleri ile ağaçlara ve benzeri yerlere tırmanması gereken işçilere ayak ve bacaklarının korunması için uygun koruyucu tozluklar verilecek ve bunlar kolayca çıkarılabilecek şekilde yapılmış olacaktır.

Erimiş madenle çalışan işçilere, asbest veya başka yanmaz malzemeden yapılmış, diz kapağını örten koruyucu tozluk verilecektir.

Balta, orak veya buna benzer kesici aletlerle çalışan işçilere, sağlam ve işe dayanıklı bilek tozlukları verilecektir.

Madde 532 — Ağız veya yuvarlanabilen malzemenin kaldırılıp taşındığı işlerde, işçilerin pabuclarının üzerine metal bir koruyucu takılacak veya işçilere çelik maskaralı emniyet ayakkabısı verilecektir.

Asit veya kostiklerle çalışan işçilere, lâstik veya benzeri malzemeden yapılmış ve bu maddelere dayanıklı, çizme veya ayakkabılar verilecektir.

Erimiş maden veya sıcak veya yıpratıcı, aşındırıcı ve kemi-rici benzeri maddelerle çalışan işçilere, tahta tabanlı uygun ayakkabılar verilecektir.

Emniyet ayakkabılarının burunlarındaki metal bombeler, 100 santimetreden düşecek 20 kilogram ağırlığa dayanacak şekilde, çelik veya başka bir maddeden yapılmış olacaktır.

Elektrik işlerinde çalışan işçilere, çivili veya kabaralı ayakkabılar giydirilmeyecek, topukları ve tabanı tahta kavilyalı veya dikişli veya lâstik ayakkabılar verilecektir.

Kırılma tehlikeli olduğu işlerde çalışan işçilerin ayakkabılarında, çelik veya demir çivi, kabara, burun demiri, nalça gibi metal kısımlar bulunmayacaktır.

Su veya çamur içinde veya havuzlarda çalışan işçilere, uygun boyda ve nitelikte çizmeler verilecektir.

Madde 533 — İşçilerin kullanacağı maske ve solunum cihazları, işçilerin yüz boyutlarına ve yapacakları işe uygun seçilmiş olacak ve bunların basınç ayar valfleri bulunacaktır.

Solunumu güçleştiren veya depolama ve kullanma süresi biten filtre veya süzgeçler derhal değiştirilecek ve maskeler, filtreler, süzgeçler ve tüpler, periyodik olarak kontrol edilecektir.

Süzgeçli maskeler, kapalı veya oksijenin kıt bulunduğu yerlerde kullanılmayacaktır.

Basıncı temiz hava maskeli ve hortumlu maskeler, ivedili işlerde veya süzgeçli maskelerin kullanılmadığı yerlerde kullanılacaktır.

Maske veya solunum cihazına gelen havanın veya oksijenin basıncı her zaman kullanan işçiyi rahatsız etmeyecek şekilde ayarlanabilecektir.

Kompresörlerle veya vantilatörlerle verilecek basınçlı hava, süzgeçten geçirilmeden, maske veya solunum cihazına verilmeyecektir.

Basınçlı temiz hava maskeleri ile basınçlı havanın sağlandığı kaynak arasındaki uzaklık 45 metreyi hortumlu temiz hava maskelerinin hortumunun boyu da 15 metreyi geçmeyecektir.

Hortumlu temiz hava maskeleri için kullanılan hortumların iç çapı en az 2,5 santimetre olacak ve hortum, ezilmeyecek malzemeden yapılacak ve havanın girdiği ucunda, bir süzgeci ve bağlantı çengeli veya çubuğu bulunacaktır.

Temiz hava kaynağından 45 metre uzaklıkta ve solunuma zararlı şartlar altında çalışmak zorunda kalan işçilere basınçlı oksijen veya basınçlı hava solunum cihazları verilecektir. Ancak, çıplak ateşle çalışılan yangın veya yangın tehlikesi bulunan yerlerde, basınçlı oksijen solunum cihazı kullanılmayacaktır.

Basınçlı oksijen veya basınçlı hava ve benzeri solunum cihazları, eğitilmiş personel tarafından kullanılacaktır.

Oksijen tüpleri, 150 atmosferlik basıncı aşmayacak şekilde doldurulacak ve kullanılırken, bunların görülebilen bir yerine manometre takılacaktır.

Sırtta taşınan solunum cihazlarında, fosforesans manometreleri ile birlikte hava basıncını, belirli bir halde düştüğünde, harekete geçen sesli bir uyarma tertibatı bulunacaktır.

Basınçlı oksijen cihazında, basınç düşürme regülatörü bulunacak ve regülatör, dakikada 2 litreden eksik olmayacak şekilde oksijen vermek üzere ayar edilebilecektir.

Solunum cihazlarının ve maskelerin emniyet supabları, regülatörleri bağlantıları ve oksijen sarfiyatı, en geç ayda bir ve cihazın tümü ile manometreler, en geç 6 ayda bir, yetkili bir eleman tarafından kontrol edilecektir.

Arızalı solunum cihazları, bu arızalar giderilmeden ve gerekli kontrolleri yapılmadan kullanılmayacaktır. Her kontrolden sonra, kontroli yapan yetkili eleman tarafından bir rapor düzenlenecek ve bu rapor, dosyasında saklanacaktır.

Solunum cihazları ve maskeler, her kullanıştan sonra dezenfekte edilecek ve kullanılmadıkları zaman, temiz, serin, kuru ve kolayca erişilebilir bir yerde düzgün bir şekilde saklanacaktır.

Madde 534 — Sosyal yardım amacıyla verilen giyim eşyası dışında, işçilere verilen koruyucu giyim ve kişisel korunma teçhizatı, işverenin malıdır. Bunlar yalnız işyerinde ve işbaşında kullanılacak, bakım ve temizliği sağlanacaktır.

YEDİNCİ KISIM

Son Hükümler :

Madde 535 — Bu Tüzükte yazılı işçi sağlığının koruma ve işyerlerinin sağlık ve güvenlik şartlarını tamamlamak için, İş Kanununun uygulamasını sağlamakla görevli mahalli makama istenildiğinde: İllerdeki sağlık ve bayındırlık teşkilatıyla belediye, sağlık ve fen memurları veya Devlet, il veya belediyelerle ilgili müesseselerde görevli teknik yetkisi bulunanlar, bağlı bulundukları makamların izni ile bu Tüzük hükümlerine uygunluk bakımından kendilerine verilecek konuları inceleyerek, sonucunu, anılan makama yazı ile bildirirler ve gerektiğinde Tüzük uygulanmasının sağlanmasına ilişkin çalışmalara katılırlar.

Geçici Madde 1 — İşçilerin sağlığı ve iş güvenliği bakımından özel şart ve tedbirleri gerektiren nitelikteki işyerleri için ayrıca özel hükümler getiren tüzükler çıkarılmaya kadar bu çeşit işyerlerinde bu Tüzüğün uygulama kabiliyeti olan hükümleri uygulanır.

Geçici Madde 2 — 22 Aralık 1969 günlü ve 6/12782 sayılı Kararname ile yürürlüğe giren İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 515 - 520 nci maddelerini kapsayan işyerlerinin kurulmasına ve işletilmesine ilişkin hükümleri, 1475 sayılı İş Kanununun ikinci fıkrasına göre, İşyerlerinin Kurulmasına ve İşletilmesine İlişkin Tüzük çıkarılmaya kadar yürürlüktedir.

Geçici Madde 3 — Bu Tüzüğün girmesinden önce yapılmış olan işyerleri için Tüzüğün 11 nci maddesinin ikinci fıkrası hükümleri uygulanmaz.

Ancak, makina, motor, aparat ve tezgâhların yerinin değiştirilmesini gerektiren esaslı onarım ve değişikliklerde bu fıkra hükmüne uyulması zorunludur.

Madde 536 — 25 Ağustos 1971 günlü ve 1475 sayılı İş Kanununun 74 ncü maddesinin birinci fıkrasına dayanılarak düzenlenen ve Danıştayca incelenen bu Tüzük hükümleri Resmi Gazete ile yayımı gününde yürürlüğe girer.

Madde 537 — Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İŞYERLERİNDE İŞİN DURDURULMASINA VEYA İŞYERİNİN KAPATILMASINA İLİŞKİN TÜZÜK

Karar Sayısı : 7/5736

Yayın Tarihi : 19 Şubat 1973

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Kapsam :

Madde 1 — İşyerinde işçilerin hayatı için tehlikeli olan tesis ve tertiplerin veya makina ve cihazların ne şekilde işletilmekte alıkonulacağı ve bunların ne şekilde yeniden işletilmelerine izin verilebileceği bu Tüzükte gösterilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

İşin Durdurulması

İşin durdurulması koşulları :

Madde 2 — İşçi sağlığı ve iş güvenliğiyle ilgili tüzüklerde belirtilen birinci derecedeki koşulları yerine getirildikten sonra, yetkili makamdan izni almak suretiyle kurulup işletmeye başlanmış olan işyerinde, başkaca tesisat yapılmış olmadıkça iş durdurulamaz.

Ancak, işin durdurulması için:

a) İşyerinin tesis ve tertiplerinde, çalışma metod ve şekillerinde, makina ve cihazlarında işçilerin hayatı ile tehlikeli olan bir hususun tesbit edilmesi.

b) Üçüncü maddede belirtilen Komisyonun işin durdurulması hakkında karar vermesi gereklidir.

Komisyonun Kuruluşu :

Madde 3 — İşyerlerinde işin durdurulması hakkında karar vermeye yetkili komisyon işverenle işçilerin birer temsilcisi-nden ve iş güvenliğini teftişe yetkili bir memurdan kurulur. İşçi ve işveren temsilcileri bir asıl ve bir yedek olmak üzere seçilir. Asıl üyenin bulunmadığı hallerde komisyona yedek üye katılır. İşgüvenliğini teftişe yetkili memur komisyonun başkanıdır.

İşçi temsilcisi;

a) İşyerinde çalışan işçilerin çoğunluğunu temsil eden sendikanın,

b) Böyle bir sendika yoksa, o iş kolunda faaliyette bulunan ve işçilerin çoğunluğunu temsil eden sendikanın veya federasyonun,

c) Bu nitelikte bir işçi kuruluşu mevcut değilse, en çok üyeye sahip konfederasyonun, yönetlin kurulunca, o işyerinde çalışan işçiler arasından seçilir.

İşveren temsilcisi;

a) İşverenin üyesi bulunduğu sendikanın,

b) Böyle bir sendika yoksa, o iş kolunda faaliyette bulunan ve işveren çoğunluğunu temsil eden sendikanın veya mesleki kuruluşunun,

c) Bu nitelikte bir işveren kuruluşu mevcut değilse, en çok üyeye sahip bulunan konfederasyonun yönetlin kurulunca seçilir.

Yönetlin Kurulunca işçi ve işveren temsilcileri olarak seçilenler, 7 gün içinde bağlı bulundukları bölge çalışma müdürlüğüne bildirilir.

Komisyon üyelerinin seçim süresi ve seçilme niteliklerini kaybetme halleri :

Madde 4 — İşçi ve işveren teşekküllerinin yetkili organları tarafından seçilen işçi ve işveren temsilcilerinin görev süreleri 2 yıldır. Bu sürenin sonunda yeniden seçilebilirler. Yeni seçilenler görevlerine başlayıncaya kadar eskileri görevlerine devam ederler.

Bu süre içinde ölüm, üyesi bulunduğu meslek kuruluşundan çıkarılma, çekilme, iş kolunu değiştirme, işveren ve işçi sıfatını kaybetme gibi nedenlerle ayrılanların yerine, yedekleri gelir. Yedekleri yoksa en çok 7 gün içinde yenileri seçilir.

Sürenin bitiminden önce, ayrılanların yerine gelenler, ayrılanların sürelerini tamamlarlar.

Komisyonun toplantıya çağırılması :

Madde 5 — İşin durdurulması sonucu doğurabilecek neden üzerine, bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğü aracılığı ile yazılı olarak komisyon toplantıya çağırılır.

Bu çağrı isteminden toplantı günü, saati, yeri ve işin durdurulmasını gerektiren neden açıklanır.

Çağrıya uyulmaması hali :

Madde 6 — İş güvenliğini teftişe yetkili memurun her toplantıya katılması zorunludur.

İşçi veya işveren temsilcisinin, bunların bulunamadığı hallerde yedeklerinin çağrıya uymaması komisyonun toplanmasını ve karar alınmasını engellemez.

Karar yeter sayısı :

Madde 7 — Komisyon, işin durdurulmasına ilişkin kararlarını çoğunlukla alır. Kararlar gerekçeli yazılır.

Oyların eşitliği halinde başkanın oyuna göre işlem yapılır.

Asıl ve yedek temsilcilerin hiç bir toplantıya katılmadıkları takdirde işletilmekten alıkonulma kararı Başkan tarafından verilir.

İşin durdurulması kararının tebliğinde ve uygulamalarında usul :

Madde 8 — Herhangi bir işyerinin tesis ve tertiplerinde, çalışma metod ve şekillerinde, makina ve cihazlarında işçilerin hayatı için tehlikeli olan bir husus tespit edilirse bu tehlike giderilinceye kadar, komisyone işin durdurulmasına karar verilir. Bu karar başkan tarafından işverene veya vekiline alındı karşılığında derhal tebliğ edilir.

Durdurulması gereken makina, cihaz, tesisat ve tertibat faaliyetten alıkonulacak şekilde iş güvenliğini teftişe yetkili

memurun mühürü ile karara katılmış olan üyeler önünde mühürlenir ve durum bir tutanakla belirtilir.

Konu ile ilgili belgelerin asılları, işyerinin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne verilir.

Onarım için mühürlerin kaldırılması :

Madde 9 — İşveren, onarım için gereken kısımların, mühürlerinin kaldırılmasını, bir dilekçe ile işin durdurulmasına karar veren komisyon başkanından isteyebilir.

Bu dilekçe üzerine komisyon, derhal işyerinde durumu inceleyerek ve gerekli görürse, onarım için uygun ve belirli bir süre mühürlerin kaldırılmasına karar verir, mühürü söker ve durumu belirten bir tutanak düzenler.

Konu ile ilgili belgelerin asılları, işyerinin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne verilir.

İşin durdurulması kararının kaldırılmasında uygulanacak usul :

Madde 10 — İşverenin işin durdurulmasına ilişkin kararda, işçilerin hayatı için tehlikeli olduğu belirtilen hususları giderdiğini, bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne alındı karşılığında bir yazı ile bildirmesi halinde bölge çalışma müdürlüğü ilgili işlem dosyasını komisyon başkanına, en geç alındı tarihini izleyen iş günü, bir yazı ile verir. Bu yazı üzerine komisyon derhal işyerinde gerekli muayene ve kontrolleri yapar.

İşin durdurulmasını gerektiren neden ortadan kalkmışsa komisyone makina, cihaz, tesisat ve tertiplerin işletilmelerine izin verilerek mühürler sökülür ve bu konuda düzenlenecek tutanağın bir örneği işlem dosyası ile birlikte alındı karşılığında bölge çalışma müdürlüğüne bir örneği de işverene verilir.

İşin durdurulması halinin devamında yapılacak işlem

Madde 11 — İşverenin başvurusu üzerine, işyerinde komisyon tarafından yapılan muayene ve kontrol sonunda, mühürlenmiş makina, cihaz, tesisat ve tertiplerinin işletilmelerine izin verilmesi sakıncalı görülürse komisyone istek reddolunur ve durum 8 nci maddedeki usule uygun şekilde işveren vekiline tebliğ olunur.

Komisyone bu konuda düzenlenen tutanak işlem dosyası ile birlikte bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne verilir.

Üçüncü Bölüm

İşyerinin Kapatılması

İşyerinin kapatılması nedenleri :

Madde 12 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği bakımından resen veya ihbar üzerine yapılan teftişler sonunda :

a) İş Kanununun 74 üncü maddesinin 2 nci fıkrasına göre çıkarılan Tüzük hükmüne uygun olarak kurma izni ve işletme belgesi alınmadan açılmış olduğu,

b) Geçici işletme belgesi alındığı halde ilgili Tüzükte belirtilen ikinci derecedeki koşulları verilen süre içinde yerine getirilmemiş bulunduğu, tespit edilen işyerleri kapatılır.

İşyerinin kapatılmasında usul :

Madde 13 — Yukarıdaki madde gereğince işyerinin kapatılmasını gerektiren nedeni tespit eden teftişe yetkili memur durumu derhal bir rapor halinde bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne bildirir. Bunun üzerine bölge çalışma müdürü o işyerinin kapatılmasına dair isteği, kapatılma nedenlerini gösteren raporla birlikte işyerinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye amirinden yazılı olarak ister. Mülkiye amiri işyerinin kapatılmasını zabıtaya emreder. Zabıta işyerini, faaliyetten alıkonulacak şekilde tedbirler alarak kapatır ve mühürler, durumu ayrıca bir tutanakla tespit ederek bu işleme ilişkin belgeleri iş yerinin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne gönderir.

Bölge çalışma müdürlüğü kapatılma nedenlerini işverene alındı karşılığında tebliğ eder.

Kapatılan işyerinin açılmasında usul:

Madde 14 — Kapatılma nedenlerini gideren işveren, işyerinin açılmasına bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğünden bir dilekçe ile ister. Bu başvuruya üzerine, bölge çalışma müdürlüğü, iş güvenliğini teftişe yetkili bir memuru, o işyerinin kontrol ve muayenesini yapmak üzere görevlendirir. Kapatılma nedenlerinin giderildiği tespit olunursa, bölge çalışma müdürlüğü o işyerinin açılmasını, kapatılma nedenlerini gösteren rapora eklediği bir yazı ile işyerinin bulunduğu yerin en büyük

mülkiye amirinden ister. Mülkiye amiri işyerinin açılmasını zabıtaya emreder. Zabıta mühürlü sökerek işyerini açar ve durumu bir tutanakla belirtir ve işleme ilgili belgeleri işyerinin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne gönderir.

Dördüncü Bölüm

Son hükümler

İlanların yerine getirilmesi :

Madde 15 — 1475 sayılı İş Kanununun 75 inci maddesinin C bendine göre itiraz üzerine işin durdurulması veya işyerinin kapatılması kararının kaldırılması hakkında mahalli iş mahkemesinden karar alan işveren, bu karara eklediği bir dilekçe ile işyerinin açılmasını veya durdurulan işin yeniden faaliyete geçirilmesini işyerinin bulunduğu yerin en büyük mülkiye amirinden ister. Mülkiye amiri, işyerinin açılmasını yahut durdurulan işin yeniden faaliyete geçirilmesini zabıtaya emreder. Zabıta mühürlü sökerek işyerini açar veya durdurulan işi yeniden faaliyete geçirir ve durumu bir tutanakla tespit eder ve bu işlemle ilgili belgeleri işyerinin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdürlüğüne gönderir.

Geçici Madde 1 — İşçi ve işveren kuruluşları, işin durdurulmasıyla ilgili komisyonda görev alacak temsilcilerini, Tüzüğün yürürlüğe girdiği tarihi izleyen 90 gün içinde seçmek ve bağlı bulundukları bölge çalışma müdürlüğüne bildirmek zorundadırlar.

Yürürlük :

Madde 16 — 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 75 inci maddesinin (D) bendine dayanılarak düzenlenen ve Danıştayca incelenen bu Tüzük hükümleri Resmi Gazete ile yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 17 — Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ KURULLARI HAKKINDA TÜZÜK

Karar Sayısı : 7/5734

Yayın Tarihi : 19 Şubat 1973

Kapsam :

Madde 1 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalarda bulunmak üzere işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının hangi işyerlerinde kurulacağı ve bu kurulların kuruluş tarzları çalışma usulleri, ödev ve yetkileri bu Tüzükte belirtilmiştir.

Kurulların kurulacağı işyerleri :

Madde 2 — İş Kanununun 6 ncı maddesi uyarınca sanayiden sayılan ve devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran (Elli dahil), altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerine, her işveren, bir işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurmakla yükümlüdür.

İşverene bağlı fabrika, müessese, işletme veya işletmeler grubu birden çok işyeri bulunduğu hallerde de bunların herbirinde ayrı birer işçi sağlığı ve iş güvenliği kurulu kurulur.

Kurulların kuruluşları :

Madde 3 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları, aşağıda belirtilen kimselerden oluşur.

- a) İşveren veya işveren vekili,
- b) İşyeri güvenlik şefi, yoksa işyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği konularında görevli teknik bir kişi,
- c) İşyeri hekimi,
- d) Sosyal işler danışmanı, yoksa personel veya sosyal işleri yürütmekle görevli bir kişi,
- e) Varsa sivil savunma uzmanı,
- f) İşyerinde görevli formen, ustabaşı veya usta,

g) 2621 sayılı Kanunun değişik 30 uncu maddesi hükmü uyarınca işyerinde bulunan sendika temsilcilerinin kendi aralarından seçecekleri bir işçi işyerinde sendika temsilcisi yoksa o işyerindeki işçilerin yarısından fazlasının katılacağı toplantıda açık oyla seçilecek bir işçi,

Kurulun başkanı işveren veya vekili, sekreteri ise (b) bendinde sözü edilen kişidir.

(b), (c), (d), (e) bentlerinde gösterilen üyeler, işveren veya işveren vekili tarafından atanır.

(f) bendinde belirtilen üye, o işyerindeki formen, ustabaşı, veya ustalar tarafından seçilir.

(f) ve (g) bentlerinde sözü geçen kurul üyelerinin, aynı usullerle birer de yedekleri seçilir.

Kurulların ödev ve yetkileri :

Madde 4 — İşçi sağlığı ve işgüvenliği kurullarının ödev ve yetkileri aşağıda belirtilmiştir :

a) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konularında o işyerinde çalışanlara yol göstermek, işyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin tedbirleri tespit etmek ve işveren veya işveren vekiline tekliflerde bulunmak, işyerinin niteliğine uygun bir işçi sağlığı ve iş güvenliği iç yönetmeliği taslağı hazırlamak ve işverenin veya vekilinin onayına sunmak ve iç yönetmeliğin uygulanmasını izlemek,

b) Makina ve tezgahlarla gerekli koruyucuların güvenlik verici bir şekilde yerleştirilmesi, uygulanan çalışma usulleri, kullanılan malzeme, kişisel korunma araçları, işyerinin temizliği gibi işyerinde, işçi sağlığını ve iş güvenliğini sağlayacak bir düzen kurulması için işverene veya işveren vekiline tekliflerde bulunmak,

c) Ölüm veya sürekli iş görememezlikle sonuçlanan her iş kazası veya meslek hastalığında yahut işçi sağlığı ve güvenliği ile ilgili bir tehlike halinde, gerekli araştırma, inceleme ve soruşturmayı yapmak, alınması gereken tedbirleri bir raporla tespit ederek işveren veya işveren vekiline vermek.

d) İşyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitim ve öğretiminin planlamak, bu konu ve kurallarla ilgili programları hazırlamak, işverenin veya işveren vekilinin onayına sunmak ve uygulanmasını izlemek,

e) İşyerinde işçi sağlığı ve iş güvenliğinin sağlanıp yerleştirilmesi ve geliştirilmesi bu konudaki ilginin devamı ve pekiştirilmesi için yayınlar yapmak, konferanslar vermek ve benzer çalışmalarda bulunmak,

f) Tesislerin bakım ve onarımlarında gerekli güvenlik tedbirleri planlamak ve kontrol etmek,

g) İşyerinin özelliklerine göre işçilerin periyodik sağlık muayene ve kontrollerinin yapılıp yapılmadığını izlemek,

h) İşyerinde yangınla ilgili tedbirlerin yeterliğini ve ekip-lerin çalışmalarını izlemek, bu konuda işverene veya işveren vekiline tekliflerde bulunmak,

ı) Sağlık ve güvenlik durumu ile ilgili yenilikleri izlemek, bu konudaki bilgileri toplamak ve değerlendirmek ve bunlara ilişkin tedbirlerin alınmasını teklif etmek,

j) İşyerinin sağlık ve güvenlik durumuyla ilgili, yıllık bir rapor hazırlamak, o yılki çalışmaları değerlendirmek ve elde edilen tecrübeye göre ertesi yılın çalışma programında yer alacak hususları tespit etmek ve işverene teklifte bulunmak.

Kurulların çalışma usûlleri :

Madde 5 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları, inceleme, denetleme ve uyarmayı öngören bir düzen içinde ve aşağıdaki esasları gözönünde bulundurarak çalışırlar :

a) Kurullar en az ayda bir kere toplanır. Toplantının gündemi, yeri, günü ve saati, kurul başkanı bulunmadığı hallerde kurulun sekreteri tarafından toplantıdan en az kırksekiz saat önce kurul üyelerine bildirilir,

Kurul üyeleri gündemde değişiklik isteyebilirler. Bu istek, kurulca uygun görüldüğünde, gündem buna göre değiştirilir.

b) Ağır iş kazası veya özel bir tedbiri gerektiren önemli hallerde kurul üyelerinden herhangi biri kurulu olağanüstü

toplantıya çağırabilir. Bu konudaki tekliflerin kurul başkanına veya sekreterine yapılması gerekir. Toplantı zamanı, konunun ivedilik ve önemine göre tespit olunur.

c) Kurulun olağan toplantılarının süresi, toplam olarak, ayda yirmidört saati geçemez. Kurulun toplantılarında geçecek süreler, günlük çalışma süresinden sayılır. Bu toplantıların günlük çalışma saatleri içinde yapılması asıldır.

d) Kurul, üye sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlar toplantıya katılanların oy çokluğu ile verilir. Oyların eşitliği halinde, başkanın oyu kararı sağlar.

Çoğunluğun sağlanamadığı veya başka bir nedenle toplantının yapılmadığı hallerde, durumu belirten bir tutanak düzenlenir.

e) Her toplantıda, görüşülen konularla ilgili olarak bir tutanak düzenlenir. Toplantıya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. İmzalı tutanak ve kararlar sırasıyla özel dosyalarda saklanır.

f) Toplantıda alınan kararlar gereği yapılmak üzere ilgililere duyurulur. Ayrıca işçilere duyurulmasında fayda umulan konular, işyerinde ilan edilir.

g) Her toplantıda, önceki toplantıya ilişkin kararlar ve bunlarla ilgili uygulamalar hakkında, başkan veya kurulun sekreteri tarafından kurula gerekli bilgi verilir ve gündeme geçilir.

İşverene bağlı birden çok kurullar arasında işbirliğinin sağlanması :

Madde 6 — 2 nci maddenin ikinci fıkrası kapsamına giren işveren kendisine ait birden çok işyerlerinin her birinde kurulacak işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarının çalışma usullerini düzenlemek, iş ve görüş birliğini sağlamak amacıyla bu işyerlerine ait işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili raporları en az altı ayda bir, ilgili teknik eleman ve uzmanlarını toplayarak inceler. Bu raporları gözönünde tutarak alınması gereken tedbirleri tespit eder ve uygulanmasını sağlar.

İşveren veya işveren vekilinin yükümlülüğü

Madde 7 — İşveren veya işveren vekili, toplantı için gerekli yeri, araç, gereç vb. ihtiyaçları sağlamakla yükümlüdür.

Kurulların yükümlülüğü :

Madde 8 — İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurulları, yapacakları teklif ve tavsiyelerde, işyerinin durumunu ve işverenin olanaklarını gözönünde bulundururlar.

Kurul üyeleri, görevleri nedeniyle öğrendikleri mesleki, teknik ve çalışma metodlarına ilişkin sırları gizli tutmak zorundadırlar.

Kurullar, işçi sağlığı ve iş güvenliğini denetime yetkili memurların kendi işyerlerinde yapacakları çalışmalarını kolaylaştırırlar ve onlara yardımcı olurlar.

İşçilerin yükümlülüğü :

Madde 9 — İşçiler, işçi sağlığı ve iş güvenliği kurullarınca kendilerini ilgilendiren konularda alınan kararlara, uygulanan tedbirlere, konulan yasaklara uymak zorundadırlar. Uygulamada karşılaştıkları güçlüklerden kurula bilgi verirler.

Yürürlük :

Madde 10 — 25.8.1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 76 ncı maddesine dayanılarak hazırlanan ve Danıştay'ca incelenmiş bulunan bu Tüzük hükümlerini Resmi Gazete ile yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 11 — Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLER TÜZÜĞÜ

Karar Sayısı : 7/6174

Yayın Tarihi : 9 Nisan 1973

Madde 1 — Hangi işlerin ağır ve tehlikeli işlerden sayılacağı kadınlarla 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş çocukların, hangi çeşit ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilecekleri bu Tüzükte belirtilmiştir.

Madde 2 — Ağır ve tehlikeli işler, bu Tüzüğe bağlı cetvelde gösterilmiştir. Bu cetvelde, karşısında (K) harfi bulunmayan işlerde kadınlar ve (Ç) harfi bulunmayan işlerde de 16 yaşını doldurmamış fakat 18 yaşını bitirmemiş çocuklar çalıştırılmaz.

16 yaşını doldurmamış çocukların ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaktır.

Şu kadar ki, ihtisas ve meslek öğrenimi veren okulları bitirip o konudaki işi meslek edinmiş kadınlarla 16 yaşını doldurmuş çocuklar ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılabilir.

İlgili Bakanlıklarca yeterliği kabul edilen kursları bitirip, o işi meslek edinmiş olan bu gibiler cetvelin 35 nci sırasından 62 nci sırasına kadar (62 dahil) belirtilen işlerde çalıştırılabilir.

Madde 3 — Ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılacak işçiler (Kadınlar dahil) ile 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş çocukların işe girişlerinde, işin niteliğine ve şartlarına göre bedence ve işlere elverişli ve dayanıklı olduklarının hekim raporu ile saptanması zorunludur. İşin devamı süresince de bu işlerde çalıştırılmalarında bir sakınca olmadığının; 16 yaşını doldurmuş fakat 18 yaşını bitirmemiş çocuklar için en az 6 ayda bir, diğerleri için de en az yılda bir defa hekim raporu ile saptanması zorunludur. Bu raporlar işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırasıyla en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu Sağlık Tesisleri ve hekimleri, sağlık ocağı, Hükümet veya belediye doktorları tarafından verilir. Raporlarda hangi bilgilerin bulunacağı Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca birlikte saptanır.

Bir işçinin, ağır ve tehlikeli işlerde çalışanlara ait sağlık durumu raporu olmadıkça ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaktır. İşçilerin gerek ilk işe girişlerinde gerekse ara muayenelerinde saptanan sağlık durumları bu rapora işlenir.

Bu raporlar, tefiş yetkili memurların her istediğinde gösterilmek üzere işveren veya yetkili tarafından, gizliliğine hâlâ gelmeyecek bir surette işyerindeki kişisel sağlık dosyalarında saklanır.

İşyeri hekimi tarafından verilen rapora itiraz halinde, işçi en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu Hastanesi Sağlık Kurulunca muayeneye tabi tutulur: verilen rapor kesindir.

İşyerinde ilişkileri kesilerek yeni bir işe giren işçilerin bu raporları veya örnekleri yeni işveren vekilinin isteği halinde o işyerine gönderilir.

Madde 4 — Kadınlar, ay hali günlerinde ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmazlar. Bu günlerin sayısı 5 gün olarak hesap edilir. Daha fazlası için hekim raporuna göre hareket edilir.

Ay halinin başlangıcı işçinin ihbar tarihidir.

Madde 5 — İşveren veya vekili, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırdığı işçilerin nüfus kimlik cüzdanlarının onaylı örneklerini saklayarak, bunları tefiş ve denetlemeye yetkili makam ve memurların her isteyişinde göstermekle ödevlidir.

Madde 6 — Bu Tüzükte belirtilen şartlara aykırı olarak, ağır ve tehlikeli işlerde kadın ve çocuk işçi çalıştırıldığı veya çalışan işçinin sağlık durumu itibarıyla böyle bir işte çalıştırılmamasının gerektiği saptandığında, bunlar, çalışmaktan alıkonur.

Madde 7 — 25.8.1971 günlü ve 1475 sayılı İş Kanununun 78 nci maddesine dayanılarak Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca düzenlenen ve Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete ile yayımı gününde yürürlüğe girer.

Madde 8 — Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
ecekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

—

1 —

—

—

2 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

a ve sondaj işleri :

ir petrol, tabii gaz, su, her çeşit maden filizleri ve
ralleri arama ve her çeşit sondaj işleri. (Bu işlerin
e yer üstünde yapılan yardımcı hizmetlerinde ka-
e çocuk çalıştırılabilir.)

ir, petrol, tabii gaz, su, maden filizleri ve mineral-
le taş, toprak kum ve benzeri maddelerin çıkarıl-
ve üretimi işleri.

ir, petrol, tabii gaz, su, her çeşit maden filizleri
ralleri ile taş, toprak, kum ve benzeri maddelerin
ılması ve üretimi ve bu işlerin yapılmasında ta-
ayıcı nitelikte olan kırma, yıkama zenginleştirme,
a, depolama ve benzeri işler. (Elle yapılan basit
ama işlerinde kadın çalıştırılabilir.)

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

—

3 —

—

—

4 —

—

—

5 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

Sanayi Sanayii ile ilgili işler :

Çelik ve demirden başka metallerin ve metalsizlerin fi-
r ve minerallerinden itibaren pirometalürjisel, kimya-
elektrolitik usullerle üretimi işleri ve bunlarla ilgili

Çelik ve Demirden başka metallerin ve metalsizlerin
temizliği, saflaştırılması, alaşımlarının üretimi ve bu
işlemlerle yapılan her çeşit işler.

Çelik ve alaşımlarının, demirden başka metal
alaşımlarının, metalsi ve alaşımlarının her çeşit
işleri (Adi döküm, pres döküm gibi) ve haddeme,
haddeme suretiyle sıcak ve soğuk olarak standard şe-
dirilmeleri işlemi.

6 —

7 —

8 —

9 —

10 —

ir, çelik ve alaşımlarına, demirden başka metal ve
mlarına, metalsi ve alaşımlarına (Külçe veya takoz
de veya şekillendirilmiş olanlarına) uygulanan ısı
, (Yav. su verme ve benzeri işler.)

irtün eritme yoluyla üretimi, öğütülmesi, ambalajı
epolanması ve bunlarla ilgili işler.

ve Toprak Sanayii ile ilgili işler :

ocaklarında her çeşit taşın çıkartılması ve işlen-
işleri. (Kırma, kesme, taşıma, yontma, öğütme,
ama ve benzeri işler dahil, süs ve hatıra eşyası ya-
nda kullanılan taşların işlenmesi işleri hariç.)

ento fabrikalarında; taş ocaklarında dinamitleme,
asör ve yağcılığı, konkasöre vagon devirme ve mo-
haval hat yağcılığı, eksavatör işleri ile çimento
minde kalker silosu, kalsinatör, klinker elevatörü,
alaj, gezer vinç, kaynak, santralda ocakçılık ve kül-
k, ocak ve fırın duvarcılığı ve tamirciliği, yükle-
ve boşaltma, su kulesi, baca ve boya tamiri, gezer
yolları, kanalizasyon ve bakım işleri

ç ve alçı taşının yakılması ve bunları öğütme ve
e işleri.

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Ç

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

K

11 —

Ç

K

12 —

Ç

K

13 —

—

—

14 —

—

—

15 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

ğın pişirilmesi suretiyle imal olunan kiremit, ateş tuğlası, pota, künk ve benzeri inşaat ve malzeme işleri.

k, çömlek, çini, fayans, porselen ve seramik imalat işleri.

şişe, optik ve benzeri malzeme fabrika ve imalatlerinde üretime ilişkin işler.

2 ve 13 numaralı bentlerde belirtilen işlerden fırın ile silis tozları saçan işler.

1 ve Metalden mamül Eşya Sanayii ile ilgili işler :

saç levhaları bağlama, perçinleme ve presleme işlemleri, kalafat işleri, kara, deniz ve hava taşıtlarının veya imalinde kullanılan malzemenin özellikleriyle bir kişi tarafından idare edilemeyen işler.

— — 16 —

— — 17 —

Ç K 18 —

— — 19 —

— — 20 —

— — 21 —

— K 22 —

i inşaat ve tamiratında iskele, dikme ve kızak işleri
inçler, işçi iskeleleri, bumbalar, direkler, demir ve
rler vesair teçhizata alt işler.

eler, şarpantlar, köprüler, motörler, makinalar ve
nlar imali ve bunların fabrika tecrübeleri ve mon-
rı işleri.

ir tel ve çubuktan malzeme imalatı işleri. (Çivi,
r, vida vb. gib)

iri ısıtıp döğerek şekillendiren veya presleme su-
le çeşitli eşya imali işleri.

ak demircilik ve her çeşit kaynak işleri. (Oksijen,
rik, punta ve dikiş kaynağı işleri gibi)

r, pirinç, alüminyum malzemeden eşya imalatı işleri
tfak ve ev eşyası ile süs eşyası imalatında kadın
ocuk çalıştırılabilir.)

şun kaynak işleri, seri ve devamlı lehim işleri, (Rad-
televizyon, elektrik ve elektronik cihazların ima-
e ve onarımında yapılan seri ve devamlı lehim işle-
e kadın çalıştırılabilir.)

16 yaşını
doldurmuş fakat
12 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

—

23 —

—

—

24 —

—

—

25 —

—

K

26 —

—

—

27 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

çelik ve diğer madenleri ve alaşımlarını eritip po-
a dökmek suretiyle çeşitli parça eşya imali işleri.

g. aşan tornacılık: tesviyecilik ve taşlama işleri.

türlü madeni kablo imali, çelik tel ve çelik şerit
k haddeme, bıçak ve emsali demir eşya imali işleri.

arrik kuvvetle işleyen tam otomatik soğuk şekil-
me tezgâhlarında yapılan işler.

yüzeylerde yapılan, mekanik ve kimyasal temiz-
şleri ile elektroliz yolu ile yapılan koruyucu kapla-
(Nikelaj, kromaj ve kadmiyum kaplama vb.) sıcak
ırma yolu ile yapılan koruyucu kaplama (Kurşun,
y, çinko vb.) çeşitli kimyasal maddelerle yapılan
koruyucu kaplama (fosfatlama, eleksol vb.) ema-
şleri.

— — 28 —

С К 29 —

— — 30 —

— — 31 —

— — 32 —

— — 33 —

ve tahta işleri ve bunlardan mamul eşya sanayiî
rili işler :

arrik kuvvetle çalışan her türlü testereler ile kesi-
ontucu, soyucu, delici makinalar ve hızarlarla ya-
işler.

tma işleri ile yapıştırma, kontraplak, kontratabla
ni tahta imali işleri.

işleri :

duvar, set, baraj yol demiryolu inşaaı ve tami-
eri. (Yardımcı işlerde çocuk çalıştırılabilir.)

i hat, tünel, köprü, iskele, liman, dalgakıran, ka-
asyon, lâğım, kuyu, kanal ve benzerleri yer üstü
er altı su üstü ve su altı inşaatı ve tamirat işleri
zyikli hava ile temel inşaat ve yıkım işleri.

. beton, asfalt ve benzeri gibi yapı malzeme ve
eleri ihzar ve tatbikatına ait işler.

st tozları ile yapılan her çeşit imalatın (Dam tecrit
emesi, çimento ve asbest esaslı borular, kauçuklu
astıklı yer döşemeleri imali gibi.) asbest hazırlama
amur yapma işleri (Hamurun şekillendirilmiş ve
uretle zararlı etkisi giderilmiş kademelerinde kadın
ocuk çalıştırılabilir.)

16 yaşın:
doldurmuş fakat

18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

—

34 —

—

—

35 —

—

—

36 —

—

—

37 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

ak kazma, yarına ve doldurma işleri.

ya Sanayli ile ilgili işler :

ür asidi, sülfat asidi, nitrat asidi ve benzeri her
tahriç edici ve yakıcı asitler ile sodyum ve po-
um hidroksit, amonyak gibi alkalilerin üretimi ve
arla yapılan işler.

hitler, ketonlar, eterler, karbon sülfür, analin, al-
r, volventler, tinerler, triklor - etilen ve benzerleri
uçucu ve parlayıcı maddelerin imali ve bunlarla
an işler.

petrol ve katranların distilasyonu, bitum, madeni
ar ve hertürlü akaryakıt ve rafinasyon işleri (Mad-
in küçük mikyaslarda yağlama, silme işleri gibi
nılmasına ilişkin işlerde kadın ve çocuklar çalış-
ilir.)

— 38 —

— 39 —

— 40 —

— 41 —

— 42 —

— 43 —

— 44 —

— 45 —

ve kömürlerin gazlaştırılmaları, koklaştırılmaları
nlardan elde, edilen bitüm, katran gibi ara ve art
erin distilasyonu işleri.

gazı, yer gazı, bio gaz ve asetilen üretimi işleri.

t ile dam tecrit maddeleri ve yağlamaya özgü olup
tasfiyehanelerinde elde edilemeyen sıvı ve katı
rın imali işleri.

türlü patlayıcı madde ve mühimmatın imali, de-
ması ve nakli işleri.

türlü zehirli gazların ve harb gazlarının üretimi
ulması depolanması ve nakli işleri.

kömürlerin diğer aktif maddelerin ve çeşitli kim-
maddelerin emprenyasyon işleri.

türlü patlayıcı maddenin kullanıldığı işler ile toz
z maskeleri, koruyucu başlık ve elbiseler kullanıl-
zorunlu bulunan işler.

eknik malzemesi hazırlama ve imali işleri (Aydın-
a ve işaret fişekleri, havai fişekler şenlik maytapları,
ca mantarı benzerleri.)

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

—

46 —

—

—

47 —

—

—

48 —

—

—

49 —

—

—

50 —

—

—

51 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

it imaline ait işler.

yasal maddelerin karıştırılması, hamur yapma ve
ma işleri dışındaki işlerde kadın ve çocuk çalış-
bilir.)

türlü organik ve anorganik zehirli veya tahriş edi-
maddelerle boya ve vernik imali ve bunlardan mey-
gelen zehirli ve tahriş edici boyaların kullanıl-
işleri.

rasal gübrelerin istihsalı ve istihzarı işleri.

lozik boya imali işleri.

oit imali ve lâk misroselilozu ile yapılan çeşitli
asal maddelerin imali işleri.

ktisit, rodentisit ve tarımsal mücadele ilâçları is-
i ve istihzarı işleri.

—	—	52 — Flor. klor. brom. iyot üreti trüverlerinin imali işleri.
—	—	53 -- Organik ve anorganik pigment
--	—	54 — İnsan sağlığına zarar verici k leme boşaltma ve nakli işleri.
—	—	55 — Akümülatör imali ve seri ol kim ve şarj işleri.
—	K	56 —Uyuşturucu maddelerin imali
Ç	K	57 — Bitkisel ve hayvansal yağlar yapılan maddelerin imaline f für gibi parlayıcı veya tahriç prine ve benzeri yağlı madd ile yağ üretimi işlerinde ek kadın ve çocuk çalıştırılmaz.)
—	—	58 — Suni lifler ve diğer sentetik rin imali işleri.
—	—	59 — Tabakhaneler ile her çeşit de lerinde tabaklama, nakli ve c
—	—	60 — Ham kürkleri işleme ve boyan

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

K

51 —

Ç

K

62 —

Ç

K

63 —

—

K

64 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

Kauçuk ve lastik sanayisinde, lastik hamurunun hazırlanmasından her çeşit şekillendirilmiş mamul yapımına kadar bütün işler. (Lastik hamurunun hazırlanmasında kadın çalıştırılmaz.)

Plastik maddelerin şekillendirilmesi ve plastik eşya imali işleri. (Bu tip imalâta meydana gelen ara veya ana mamul bir kişi tarafından idare edilemeyecek büyüklük ve ağırlıkta ise bu işlerde kadın ve çocuk çalıştırılmaz.)

(Plik ve Dokuma Sanayii ile ilgili işler :

Çirçır fabrikalarındaki işler.

Pamuk keten, yün, ipek, paçavra ve benzerleri temizleme ve harman işleri ile bunların döküntülerinin ayırma ve didikleme işleri.

—	K	65 —
Ç	K	66 —
—	K	67 —
—	—	68 —
—	K	69 —
—	K	70 —
Ç	K	71 —
Ç	K	72 —
—	—	73 —

Pamuk, keten, ipek ve benzerleriyle bunların döküntülerini hallaç, haşıl, tarak ve kolalama tezgâhlarında yapılan işler.

Pamuk, keten, yün, ipek ve benzerleriyle bunların döküntülerinin hallaç, tarak ve kolalama tezgâhlarından bölme ile ayrılmış ve fenni iklim ve aspirasyon tesisatı olan iplikhane ve dokuma hazırlama işleri.

Hertürlü ilkel ve mamul maddelerin boyanması, gazanması ve ağartılması işleri.

Suni ipek imalinde hazırlanan ve üretme işleri,

Tafta, vernikli veya su geçmez bezler ve muşamba imalat işleri.

Kıl mensucat, her türlü keçe ve aba imali işleri.

Kâğıt ve Sellüloz Sanayii ile ilgili işler :

Kâğıt hamuru ve odun hamuru üretimi işleri.

Sellüloz üretimi işleri.

Kâğıt ve sellüloz üretiminde klor, hipoklorit, kükürt dioksit, hiposulfit gibi tahriş edici ve zararlı maddelerin üretimi ile çözeltilerinin hazırlanması ve geri kazanılması işleri.

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

K

74 —

Ç

K

75 —

—

—

76 —

—

—

77 —

Ç

K

78 —

—

—

79 —

—

—

80 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

Seri olarak otomatik makinalarla kâğıt, karton, mu-
ravva imali işleri.

Gıda ve İşçi Sanayii ile ilgili işler :

Zahire depolarındaki işler ile un ve çeltik fabrikala-
rındaki işler.

Ekmek ve maya fırın ve fabrikalarındaki hazırlama
ve imale ait işler.

Mezbaha işleri, sadakat atelye fabrikalarındaki işler.

Balıkhane işleri.

Soğuk hava depolarındaki işler.

Tuzlalarda su içinde çalışma işleri ile tuz doldurma ve
hamallık işleri.

С	К	81
—	К	82
—	—	83
—	—	84
—	К	35
—	К	26
—	—	87
—	—	38
—	—	29

Şeker fabrikalarında hazırlama ve üretime ait işler.

Alkol ve her türlü alkollü içkilerin imali işleri,

Tütün Sanayii ile ilgili işler :

Balyaların depolama taşınması işleri,

İmalâthane ve depolardaki aktarma işleri.

Sigara imalâthane ve fabrikalarında yaprak tütün ru-
betlendirme daireleri, ayırma ve temizleme makinâ-
ları, tütün filitreleri işleri.

Tütün harman ve kıymhane işleri.

Enerji üretimi, nakli ve dağıtımı ile ilgili işler :

Buhar, gaz vesair muharrik kuvvet üretimiyle ilgili işler.

Elektriğin üretimi, nakli ve dağıtımı işleri ile akümü-
tör dairelerinde yapılan her türlü işler.

Hareket halinde bulunan makine, motor ve aksamı ile
transmisyon tertibatının yağlanması, tamiri ve temiz-
lenmesi gibi işler.

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—

—

90 —

—

—

91 —

—

—

92 —

—

—

93 —

Ç

K

94 —

—

K

95 —

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

Nakliye ve benzeri işler :

Araçsız olarak yirmibeş kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.

El arabası gibi araçlarla elli kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.

Üç ve dört tekerlekli ve pedallı arabalarla altmış kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.

En çok % 10 rampalı yerlerde vagonetlerle 300 kilodan yukarı ağırlık taşıma, boşaltma ve yükleme işleri.

Çuvallama, fiçilama, istifleme ve benzeri işler.

İnsan ve eşya taşımaya özgü taşıt araçlarında pilotluk, kaptanlık, şoförlük ve bunlara yardımcılık işleri.

K

Her türlü taşıt araçlarında makinistlik, arabacılık, fren-
cilik, makasçılık ve bunlara yardımcı işleri.

Çeşitli işler :

Denizlerde göllerde ve nehirlerde balık ve diğer hayvan-
ların ve bitkilerin avlanması, toplanması, üretilmesi ve
dalyan işleri.

Sünger avcılığı işleri.

İtfaiye işleri.

Ocakçılık, ateşçilik işleri ile ocak ve baca temizleme işleri.

Büyük çamaşırhanelerde yapılan işler.

Lağım işleri.

Çöpçülük işleri.

Hayvansal gübre işleri.

Paçavracılık işleri.

Bataklık kurutma, su altı ve toprak altı işleri ile suya
girilerek yapılan her türlü işler.

16 yaşını
doldurmuş fakat
18 yaşını
bitirmemiş
çocukların
çalıştırılabil-
cekleri işler

Kadınların
çalıştırıla-
bilecekleri
işler

—	—	107	—
—	K	108	—
—	K	109	—
—	K	110	—
Ç	K	111	—
—	K		

AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERE AİT

C E T V E L

Düşme tehlikesi fazla olan yüksek yerlerde yapılan in-
saat ve tamirat işleri.

Radyoloji işleri ile radyum ve radyo aktif maddelerle
yapılan işler.

Vahşi veya zehirli hayvan bulunduran bahçelerdeki ve
hayvan terbiyesi müesseselerindeki işler.

Filim, plak ve benzeri cisimlerin tutuşucu cinsten mad-
delerle yapılması ve kullanılması ile ilgili işler ve pro-
eksiyon işleri.

Matbaa mürekkebi imali işleri.

Keten, kenevir ve jütten iplik, sicim, halat imali ve bun-
larla yapılan dokuma işleri.

—	K	113 —
—	K	114 —
—	K	115 —
Q	K	116 —
—	—	117 —
—	K	118 —
—	K	119 —
Q	K	120 —
—	K	121 —
—	K	122 —
—	—	123 —
—	K	124 —
—	K	125 —

Hastane, bakteriyoloji ve kimya laboratuvarları ve eczacılık işleri.

Hayvan tahniti işleri.

Kemik, boynuz, tırnak ve hayvan kanı ile ilgili üretim işleri.

Tutkal, jelatin ve kola imali işleri.

Metalden matbaa harfi imalı ve klişe imali işleri.

Tüyü olarak kullanılacak derileri hazırlama işleri.

Kuş ve hayvan tüyü kıllarının temizlenmesi, didiklenmesi, ayrılması ve bunlara benzer işler.

Süngerleri temizleme, yıkama beyazlatma ve boyama işleri.

Deri sanayiinde mamul derilere yüz ve fantazi fason yapma ve derileri perdelama işleri.

Makinasız deniz nakil araçlarında (Mavna, şat ve benzerleri) yapılan bütün işler.

Yüzer vinç ve taraklarda yapılan işler.

Hava alanlarındaki uçuşa hazırlık işleri ile yer hizmetleri ve bakım işleri.

Ucaklarda yapılan bütün işler.

**PARLAYICI, PATLAYICI, TEHLİKELİ VE ZARARLI
MADDELERLE ÇALIŞILAN İŞYERLERİNDE
VE İŞERDE ALINACAK TEDBİRLER
HAKKINDA TÜZÜK**

Karar Sayısı : 7/7551

Yayın Tarihi : 25 Kasım 1973

BİRİNCİ KISIM

Kapsam ve deyimler

Madde 1 — 1975 sayılı İş Kanunu kapsamına giren ve parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı, katı, sıvı, gaz halindeki maddelerle çalışan işyerlerinde ve işlerde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğünde öngörülen tedbirlerden başka alınacak sağlık ve güvenlik tedbirleri bu Tüzükte gösterilmiştir.

Madde 2 — Bu tüzükte geçen :

a) «Lif» deyimini : İnorganik (mineraller) ve organik bitkiler, hayvansal) menşeli tabii ve suni iplik şeklindeki katı ve dayanıklı maddeleri,

b) «Toz» deyimini: kömür, hububat, ağaçlar mineraller, metaller, cevherler ve maden ocaklarından çıkarılan taşlar gibi organik ve inorganik maddelerin doldurulma ve boşaltılmaları taşınmaları, delinmeleri, taş tutulmaları, çarpılmaları, püskürtülmeleri, öğütülmeleri patlamaları ve dağıtılmaları ile meydana gelen ve kendisinden hasil oldukları maddelerle aynı bileşimde olan veya olmayan ve hava içerisinde dağılma veya yayılma özelliği gösteren 0,5 - 150 mikron büyüklükte olan katı parçacıkları,

c) «Duman» deyimini: genel olarak erimiş haldeki metallerin gaz haline dönüşmesi yahut yakıtların veya diğer organik maddelerin tam yanmaması sonucu hasil olan gazların yoğunlaşmasından meydana gelen ve asıl maddeden kimyasal bakımdan farklı bulunan süspansiyon halindeki katı parçacıkları,

d) «Gaz» deyimini: genellikle sabit bir şekli ve belirli bir hacmi olmayıp sınırsız olarak yayılabilen ve basınç artması veya sıcaklık azalmasının etkisi ile sıvı veya katı hale getirilebilen maddeyi,

e) «Sis» deyimini: maddenin gaz halden sıvı hale geçmesi veya suda çözülmesi veya pülverizasyon, köpürme ve sieraama gibi nedenlerle mekaniksel olarak dağıtılması sırasında havada meydana gelen damlacıkları,

f) «Buhar» deyimini: normal olarak sıvı veya katı halde olup, basınç artmasıyla veya sıcaklığın azalmasıyla tekrar sıvı veya katı hale gelebilen maddelerin gaz hallerini belirtir.

İKİNCİ KISIM

Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışan İş Yerleri ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İşyeri Binalarında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 3 -- Parlayıcı, Patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler üretilen veya işlenen veya depolanan binalar mümkünse tek katlı olacak; duvarları yanmaz maddeden, tavaneları hafif ve yanmaz malzemeden dış yan cephelerine bakan pencereler ince kırılmaz camlı olacak ve patlamalarda büyük parçalar halinde havaya fırlamayacak malzemeden yapılmış olacaktır.

Madde 4 -- Birden fazla katlı binaların, en üst katında tabanı betonarme olmak kaydıyla parlayıcı, patlayıcı maddelerin yalnız işlenmesine veya her hangi bir üretimde ilkel madde olarak kullanılmasına izin verilebilir. Bu gibi yerlerin parlayıcı, patlayıcı maddelerin olumlu üretim birimi veya deposu olarak kullanılması, S. S. Yardım Bakanlığının olumlu mütalası üzerine Çalışma Bakanlığınca verilecek özel izne bağlıdır.

Madde 5 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle çalışan işyerlerinin tabanları, düz, yanmaz, sızdırmaz herhangi bir cismin çarpmasıyla kavlüm çıkarmaz malzemeden yapılacak ve kolay temizlenir, hafif meyilli tarzda inşa edilecektir.

Kullanılan maddelerin kimyasal bir olay sonucunda işyeri tabanını aşındırıp tahrip etmesi veya parlayıcı, tehlikeli ve zararlı gaz ve dumanlar meydana gelmesi önlenacaktır.

Madde 6 — Tabanda yangın söndürme cihazlarının vereceği fazla su kimyasal maddelerin ve işyerilerindeki bütün sıvıların eşiklerden taşmasını önleyecek şekilde toplanmasını ve bir depoya veya dinlendirme kuyusuna girmesini sağlayacak drenaj sistemi bulunacaktır :

Madde 7 — Binalardaki giriş çıkış kapıları, pencereler, panjurlar ve havalandırma menfezlerinin kapakları belirli bir basınç karşısında dışarıya doğru açılacak şekilde yapılmış olacaktır.

Madde 8 — Giriş ve çıkış kapıları, yanmaz malzemeden, çıkış güvenliği ilkelerine uygun ve mümkün olduğu kadar büyük boyutta, kolayca dışarıya açılabilir ve doğrudan doğruya açık havaya yol verecek şekilde yapılmış olacak ve işyerinde ayrı cephelerde olmak üzere en az iki kapı bulunacaktır.

Madde 9 — Birden fazla bölümleri bulunan işyerlerinde, bölümlerden her birinin, doğrudan doğruya, diğeri genel koridora açılan, en az iki kapısı bulunacaktır.

Madde 10 — Binanın bütün pencereleri, gerektiğinde çıkış için kullanılabilir şekilde yapılmış olacak, pencerelere demir parmaklık veya kafes konulmayacaktır.

Madde 11 — İşyeri, herhangi bir tehlike vukuunda işçiler tarafından derhal boşaltılabilecek şekilde tertiplenmiş olacak; bölümlerden birinin çıkış yolu, diğeri geçişini zorlaştırmayacaktır.

Madde 12 — İç bölmeler, meydana gelecek en yüksek basınca dayanıklı ve çatlaqsız, düz yüzeyli ve yanmaz malzemeden yapılmış açık renkte boyanmış veya badanalanmış, kolayca yıkanabilir ve temizlenebilir şekilde olacaktır.

Madde 13 — Asansörler ve merdivenler yanmaz malzemeden yapılmış ve binanın diğer kısımlarından ayrı bölmelerde veya binanın tamamıyla dışında kurulmuş olacaktır. Asansörlerin kapıları kendiliğinden kapanan, toz geçirmez şekilde yapılacaktır.

Madde 14 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretildiği, işlendiği veya depolandığı binalarda inşaat, bakım ve onarım işlerine başlanmadan önce aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) İş kısmen veya tamamen durdurulacaktır.

b) O mahalde bulunan bütün parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle, bunların bileşimlerine giren diğer maddeler tehlikeli bölgenin dışına çıkarılacaktır.

c) Onarılacak kısım bütün parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin artıklarından ve bulaşıklardan usulüne uygun olarak tamamiyle temizlenecektir.

d) İnşaat, bakım ve onarım teknik, yetkili ve sorumlu bir elemanın devamlı nezareti ile sağlanacaktır.

Madde 15 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı özellikteki çeşitli kimyasal maddelerin işyeri havasında bulunan miktarları, belli ve gerekli zaman aralıkları içinde ölçülerek bu miktarların, maddelerin işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen ve orada çalışanların sağlıklarını bozmayacak olan en çok miktardan fazla olup olmadığı ölçülerek saptanacak ve işyeri havalandırma tesisi yeterli bakımından yetkili elemanlarca kontrol edilecektir.

Kontrol sırasında bu Tüzüğe eklî I, II, III numaralı çizelgelerdeki hususlara uyulup uyulmadığı nazara alınacaktır.

Madde 16 -- Kullanılacak aspiratörlerin motorları kapalı tipten olacak veya motor ve diğer kısımları işyeri dışında bulundurulacaktır.

Aspiratörlerin emme boruları; yanmaz malzemeden, yeterli bir kapasitede ve binanın bütün menfezlerinden uygun bir mesafede havaya açılmış olarak yapılacak, yanabilen her maddenin de tecrit edilmiş ve uygun şekilde topraklanmış bulunacak, patlayıcı gaz karışımı husule getirebilecek ölü alanlar, veya akışı zorlaştıracak kesin dönüşlü dirsekler bulunmayacak ve kolaylıkla temizlenebilecek ve tamir edilebilecek şekilde yapılmış olacaktır.

Madde 17 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı gazlar, buharlar sisler, dumanlar, toplar ve lifler meydana gelen iş yerlerinde, üretimden paketlenmeye kadar olan işlemlerin ka-

palı bir sistem içinde ve otomatik cihazlarla yapılması esastır. Kapalı ve otomatik bir sistem sağlanamadığı takdirde, bu gazlar, buharlar, sisler, dumanlar, tozlar ve lifler intişar ettiği noktada emilecek ve gerekli tedbirler alındıktan sonra dışarı atılacaktır.

Madde 18 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvı veya gaz maddeler, emine veya basınç suretiyle özel borular içerisinden sevk edilecek ve bu sıvı veya gazların sevkinde veya depolanmasında herhangi bir kaçağa meydan vermiyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 19 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvı veya gaz maddelerin üretimine, kullanılmasına veya bu maddelerle yapılan diğer işlere yarayan alet, cihaz veya boru donatısının bozulması, delinmesi, sızdırması, eklerinden kaçak yapması, veya havalandırma sisteminin arızalanması halinde: iş kısmen veya tamamen durdurulacak ve arıza giderilinceye kadar onarım ekibi ve görevliler dışındaki bütün işçiler tehlikeli bölgenin dışına çıkarılacak ve onarım bu işi bilen ve gerekli her türlü koruyucu araçları bulunan bir ekip tarafından ve sorumlu, teknik bir elemanın gözetimi altında yapılacaktır.

Madde 20 -- Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin bulunduğu yerlerde bu maddeleri veya bunların buhar ve gazlarını tutuşturabilecek sıcaklık derecesine yükselen veya kıvılcım veya çıplak alev çıkaran ısıtma sistemi kullanılmayacaktır.

Isıtma araçları, işyeri bölüm veya bölümlerinde işin özelliğine göre ve fennî esaslar dairesinde saptanacak olan sıcaklığı geçmiyecek şekilde otomatik termostatlarla ayarlanacaktır. Isıtmanın radyatörlerle yapıldığı hallerde, bunlar, düzgün pürüzsüz ve çatlaksız olarak, ataç kısımlardan, parlayabilen maddelerden yeterli uzaklıkta bulunacak ve bunların sıçrayabilecek her türlü parlayıcı veya patlayıcı sıvılara karşı uygun koruyucuları olacaktır.

Madde 21 -- İşyerinde, yapılan işin özelliğine göre uygun nem, sağlanacaktır.

Madde 22 -- Patlayıcı maddelerin bulunduğu binaların meskün binalara, demir yollarına ve karayollarına ve birbirlerine uzaklıkları, bu Tüzüğe ekli IV-a, IV-b, IV-c ve IV-d numaralı

çizelgelere, içerisinde parlayıcı sıvılar bulunan yeraltı ve yerüstü kaplarının meskûn yerlerden ve birbirlerinden uzaklığı ise V numaralı çizelgeye göre sağlanacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Elektrik tesisatında alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 23 — Parlayıcı gaz veya buharların havaya karışması ile patlama tehlikesi bulunan yerlerdeki elektrik alet ve teçhizatı, tehlikeli alanın dışına kurulacak veya etans yapılmış olacak ve bu teçhizat, alev geçirmez tipte yapılacak veya cihaz içinde devamlı olarak ortam basıncında biraz yüksek bir temiz hava basıncı sağlanacak, yahut normalin biraz üstünde bir basınçla asal gazla doldurulmuş olacak veya uygun ve yeterli şekilde havalandırılacak ve nihayet özel haller için, Çalışma Bakanlığı'nın kabul edeceği şartlara uygun tarzda yapılmış olacaktır.

Madde 24 — Parlayıcı maddelerin bulunduğu işyerilerindeki elektrik motorları, alev geçirmez tam kapalı tipten olacaktır.

Madde 25 — Alev geçirmez cihazların kullanılmasından önce imalatçı ve satıcı müesseselerden bu cihazların gerektiği gibi olduklarına dair belgeler alınacaktır. Alev geçirmez cihazların üzerinde yapılacak herhangi bir onarım veya değişiklik bu cihazların ilk güvenlik durumlarını bozmayacak veya azaltmayacak şekilde yapılacaktır.

Madde 26 — Alev geçirmez cihazlar için kullanılacak iletkenler eksiz borular içinde bulunacak veya madeni kılıflı, zırhlı yahut mineral tozlu kablolar kullanılacaktır. Bu gibi aletlere iletkenlerin bağlantısı, tesisatın alev geçirmez özelliğini bozmayacak şekilde yapılacaktır.

Madde 27 — Tehlikeli bir ortama giren elektrik tesisat boruları, tehlike alanına girecekleri noktada alev geçirmez buvatlarla donatılacaktır.

Madde 28 — Mekanik bir etkiye maruz kalması muhtemel olan yerlerde, zırhlı kablolar kullanılacaktır.

Madde 29 — Alev geçirmez cihaz veya teçhizatın madeni gövdesi ile kabloların madeni kılıfları ve boruları arasındaki elektrik bağlantısı lehim kaynağı veya uygun mansonlar kullanılarak sağlanacaktır.

palı bir sistem içinde ve otomatik cihazlarla yapılması esastır. Kapalı ve otomatik bir sistem sağlanamadığı takdirde, bu gazlar, buharlar, sisler, dumanlar, tozlar ve lifler intişar ettiği noktada emilecek ve gerekli tedbirler alındıktan sonra dışarı atılacaktır.

Madde 18 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvı veya gaz maddeler, emme veya basınç suretiyle özel borular içerisinden sevk edilecek ve bu sıvı veya gazların sevkinde veya depolanmasında, herhangi bir kaçağa meydan vermiyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 19 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvı veya gaz maddelerin üretimine, kullanılmasına veya bu maddelerle yapılan diğer işlere yarayan alet, cihaz veya boru donatımının bozulması, delinmesi, sızdırması, eklerinden kaçak yapması, veya havalandırma sisteminin arızalanması halinde: İş kısmen veya tamamen durdurulacak ve arıza giderilinceye kadar onarım ekibi ve görevliler dışındaki bütün işçiler tehlikeli bölgenin dışına çıkarılacak ve onarım bu işi bilen ve gerekli her türlü koruyucu araçları bulunan bir ekip tarafından ve sorumlu teknik bir elemanın gözetimi altında yapılacaktır.

Madde 20 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin bulunduğu yerlerde bu maddeleri veya bunların buhar ve gazlarını tutuşturabilecek sıcaklık derecesine yükselen veya kıvılcım veya çıplak alev çıkaran ısıtma sistemi kullanılmayacaktır.

Isıtma araçları, işyeri bölüm veya bölümlerinde işin özelliğine göre ve fennî esaslar dairesinde saptanacak olan sıcaklığı geçmiyecek şekilde otomatik termostatlarla ayarlanacaktır. Isıtmanın radyatörlerle yapıldığı hallerde, bunlar, düzgün pürüzsüz ve çatlaksız olarak, ataç kısımlardan, parlayabilen maddelerden yeterli uzaklıkta bulunacak ve bunların sıçrayabilecek her türlü parlayıcı veya patlayıcı sıvılara karşı uygun koruyucuları olacaktır.

Madde 21 — İşyerinde, yapılan işin özelliğine göre uygun nem, sağlanacaktır.

Madde 22 — Patlayıcı maddelerin bulunduğu binaların meskün binalara, demir yollarına ve karayollarına ve birbirlerine uzaklıkları, bu Tüzüğe eklî IV-a, IV-b, IV-c ve IV-d numaralı

çizelgelere, içerisinde parlayıcı sıvılar bulunan yeraltı ve yerüstü kaplarının meskûn yerlerden ve birbirlerinden uzaklığı ise V numaralı çizelgeye göre sağlanacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Elektrik tesisatında alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 23 — Parlayıcı gaz veya buharların havaya karışması ile patlama tehlikesi bulunan yerlerdeki elektrik alet ve teçhizatı, tehlikeli alanın dışına kurulacak veya etans yapılmış olacak ve bu teçhizat, alev geçirmez tipte yapılacak veya cihaz içinde devamlı olarak ortam basıncında biraz yüksek bir temiz hava basıncı sağlanacak, yahut normalin biraz üstünde bir basıncla asal gazla doldurulmuş olacak veya uygun ve yeterli şekilde havalandırılacak ve nihayet özel haller için, Çalışma Bakanlığı'nın kabul edeceği şartlara uygun tarzda yapılmış olacaktır.

Madde 24 — Parlayıcı maddelerin bulunduğu işyerilerindeki elektrik motorları, alev geçirmez tam kapalı tipten olacaktır.

Madde 25 — Alev geçirmez cihazların kullanılmasından önce imalatçı ve satıcı müesseselerden bu cihazların gerektiği gibi olduklarına dair belgeler alınacaktır. Alev geçirmez cihazların üzerinde yapılacak herhangi bir onarım veya değişiklik bu cihazların ilk güvenlik durumlarını bozmayacak veya azaltmayacak şekilde yapılacaktır.

Madde 26 — Alev geçirmez cihazlar için kullanılacak iletkenler eksiz borular içinde bulunacak veya madeni kılıfı, zırhlı yahut mineral tecritli kablolar kullanılacaktır. Bu gibi aletlere iletkenlerin bağlantısı, tesisatın alev geçirmez özelliğini bozmayacak şekilde yapılacaktır.

Madde 27 — Tehlikeli bir ortama giren elektrik tesisat boruları, tehlike alanına girecekleri noktada alev geçirmez buvatlarla donatılacaktır.

Madde 28 — Mekanik bir etkiye maruz kalması muhtemel olan yerlerde, zırhlı kablolar kullanılacaktır.

Madde 29 — Alev geçirmez cihaz veya teçhizatın madeni gövdesi ile kabloların madeni kılıfları ve boruları arasındaki elektrik bağlantısı lehim kaynağı veya uygun manşonlar kullanılarak sağlanacaktır.

Madde 30 — Kablo uçları, neme karşı bu tip iletkenlere özgü alev geçirmez özel kapaklarla tecrit edilecek ve boruları veya kabloları madeni kılıfları iletken olarak kullanılmıyacaktır.

Madde 31 — Binaların madeni kısımlarından geçen borular ile kabloların madeni kılıfları tecrit malzemesi ile kaplanacak veya bunlar binanın madeni kısımlarına karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 32 — Tam yahtılmış elektrik cihazları, gerilim altında oldukları sürece devamlı bir şekilde temiz hava ve asal gaz basıncı altında bulundurulacaktır.

Bu cihazların, basıncın düşmesi halinde tesisatı devre dışı bırakacak uygun koruyucu tertibatı olacak ve tesisatın basıncı altında olup olmadığının her zaman kontrol edilebilmesi için de uygun bir göstergesi bulunacaktır. Güvenlikli oldukları yetkili makamlar tarafından onaylanmış aletler ve tesislerin üzerinde, güvenlik durumlarını bozacak hiç bir değişiklik yapılmayacaktır.

Madde 33 — Yukarıdaki şartlara uygun olarak korunmamış bulunan büyük elektrik motorları veya sair elektrik aletleri kapalı tipten olacak ve içine kuvvetli bir şekilde temiz hava açık havaya ekzoz bacalarından veya borularından atılacaktır.

Madde 34 — Çıplak hava hatları tehlike alanına girmeden son bulacak ve bu uçlarda, gerilim yükselmelerine karşı uygun koruyucu cihazlar bulundurulacaktır.

Madde 35 — Besleme hattının tehlikeli bölgeye, zırhlı veya madeni kılıflı kablolarda uzatılması gerektiği hallerde, bütün madeni kılıflar birbirleriyle irtibatlanacak ve etkili şekilde topraklanacaktır.

Madde 36 — Telekomünikasyon kabloları da dahil, bütün yeraltı kabloları en az 150 santimetre derinliğe konacaktır.

Madde 37 — Sık sık bakıma ihtiyaç gösteren elektrik tesisatını devreden tamamen ayırma olanakı sağlanacaktır.

Madde 38 — Parlayıcı bir ortamda akım kesici tertibatı, kumanda ettiği makina veya cihazın hemen bitişğinde bulunmadığı hallerde, bunların kontrol, bakım veya onarım sırasın-

da beklenmedik bir anda, gerilim altında kalmasını önlemek için gerekli tedbirler önceden alınacaktır.

Akım kesicilerde, kontrol ettikleri cihazları belirten uygun etiketler bulundurulacaktır.

Madde 39 — Sigortalar daima tehlike bölgesi dışına konacaktır.

Ancak bunun sağlanamadığı hallerde bunlar, alev geçirmez kutular içinde bulunacak ve bu kutular gerilim kesilmeden açılmıyacaktır. Sigorta buşonlarının tel sarılmak suretiyle tekrar kullanılması yasaktır.

Madde 40 — Aydınlatma devresi de dahil olmak üzere bütün elektrik tesisatı bir yılı geçmiyen süreler içinde muntazaman ehliyetli elemanlar tarafından kontrol ve bakıma tabi tutulacaktır.

Madde 41 — Suni aydınlatma tesisleri ancak armatörlerle yapılacak, aksi halde ortam dışına yerleştirilmiş lambalardan yararlanılacaktır.

Madde 42 — Bütün madeni bölge ve çatı kısımları ile makina ve teçhizat uygun şekilde topraklanacaktır.

Madde 43 — Patlama tehlikesi yaratabilen tozların bulunduğu yerlerdeki yol verme reostaları, aydınlatma anahtarları ile bütün sigorta ve şalterler ve benzeri cihazlar, tehlikeli ortamın dışında kurulacaktır.

Madde 44 — Motorların durdurulup çalıştırılmasına uzaktan kumanda eden tesisat da diğer bütün elektrik tesisatı gibi, tozlara karşı korunmuş olacaktır.

Madde 45 — Elektrik motorları etans tipten olacaktır. İşin gereği olarak bu çeşit motorların kullanılması olanağı bulunmayan yerlerde, bu motorlar alev geçirmez koruyucular içinde alınacaktır.

Madde 46 — Aşırı akımlara ve kısa devrelere karşı korunmak üzere faz iletkeni ile toprak arasında bir kaçak olması halinde, devreye, otomatik olarak akım kesen bir cihaz konulacak ve bu cihaz akımın % 10 artması halinde harekete geçecektir.

Madde 47 — Seyyar elektrik cihazları tehlikeli bir ortam içinde hiçbir nedenle kullanılmayacaktır.

Madde 48 — Aliminyum veya magnezyum tozu bulunan yerlerde işçiler antistatik ayakkabılar giyeceklerdir.

Madde 49 — Parlama ve patlama tehlikesi yaratabilen organik tozun meydana geldiği, taşındığı, aktarıldığı ve çalışıldığı yerlerde elektrik motor ve jeneratörleri toz geçirmez etanş tipten olacak veya devamlı olarak temiz hava basılan teçritli hücrelerde bulundurulacaktır.

Motorların uzaktan kontrol edildiği hallerde kumanda düğmeleri toz geçirmez tipten imal edilmiş olacak veya toz geçir-meyen ayrı bir odada bulunacaktır.

Madde 50 — Parlama ve patlama tehlikesi yaratabilen organik tozların meydana geldiği, taşındığı, aktarıldığı ve çalışıldığı yerlerde sigortalar, tehlikeli ortamın dışında kurulacaktır.

Buna olanak bulunmayan hallerde sigortalar toz geçirmez etanş kutular içinde bulunacak ve bu kutular ancak akım kesildikten sonra açılabilir ve bu gibi kutular üzerinde, bu hususu belirten uyarıma levha veya yazılar bulundurulacaktır.

Madde 51 — Parlama ve patlama tehlikesi yaratabilen organik tozların işlendiği, taşındığı veya aktarıldığı konveyörler, elevatörler, silolar veya benzer tertibatın içine aydınlatmakta kullanılacak elektrik lambaları toz geçirmez (etanş) globların içine alınacak ve elektrik tesisatı ayrıca, çarpma, düşme gibi mekanik tehlikelere karşı uygun tarzda korunmuş ve buralarda dışarıya tesis edilmiş olan toz geçirmez (etanş) anahtarlar kullanılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İşyerlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 52 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretildiği, işlendiği ve depolandığı işyerinin etrafı duvar, tel örgü veya tel kafesle çevrilmiş ve giriş çıkışlar kontrol altına alınmış olacaktır. Yabancı şahıslar, ancak sorumlu memur refakatinde içeriye girebileceklerdir.

Madde 53 — Geniş bir alana yayılmış ve etrafı duvar, tel örgü veya tel kafesle çevrilmiş işyerlerinin hududu, geceleri uygun şekilde aydınlatılacak ve bekçiler buraları gece ve gündüz gözetileceklerdir.

Madde 54 — Parlayıcı, patlayıcı ve tehlikeli işler, genellikle meskûn yerler dışında veya tecrit edilmiş bina ve mahallerde, mümkün olduğu kadar az işçi ile, kapalı bir sistem içinde, tekniğin icaplarına göre gerekli tedbirler alınarak yapılacaktır.

Madde 55 — İşyerlerinin güvenlik alanı içinde, sigara ve benzerlerinin içilmesi; kibrit, çakmak, ateş, kızgın veya akkor halinde cisimler ile parlayabilecek veya yangın doğurabilecek her türlü maddenin taşınması ve kullanılması yasaktır.

Bu hususları sağlamak için giriş-çıkış kapılarında gerekli kontroller yapılacak, kolay ve iyi görülen yerlere gerekli uyarma levhaları konacak, işçilerin sigara içebileceği yerler ve ateşli maddelerle çalışmasına müsaade edilen bölümler, güvenlik alanlarından ayrı yerlerde olacak ve bunlar uygun levhalarla belirtilecektir.

Madde 56 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler üretilen, işlenen ve depolanan işyerlerinde;

a) İzinsiz içeriye girmenin ve kibrit çakmak, ateş ve kıvılcım veren alet ve benzeri cisimlerin içeriye sokulmasının yasak olduğu ayrı ayrı levhalar halinde ana giriş kapılarına,

b) Binada veya bölümde bulundurulabilecek en çok işçi sayısı, madde miktarı ve binada yapılmasına izin verilen işin ne olduğu ayrı ayrı levhalar halinde işin yapıldığı kısmın kapısına,

c) Diğer hususları kapsayan gerekli levhalar, uygun yerlere konulacaktır.

Madde 57 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretildiği işlendiği ve depolandığı binalar, yıldırıma karşı yürürlükteki mevzuatın öngördüğü sistemlerle donatılacaktır. Tamamen çelik konstrüksiyon binalarla, sac ve borulardan inşa edilmiş tank ve benzeri çelik depoların yeterli bir topraklamaya tabi tutulması halinde ayrıca paratoner tesisatına ihtiyaç yoktur. Ancak bu hususun yetkili teknik bir eleman tarafından kontrol edilerek yeterliliğinin belgelendirilmesi zorunludur. Paratonerler ve yıldırıma karşı alınan diğer koruyucu tertibat yılda en az bir defa, ehliyetli bir elemana kontrol ettirilecektir. Düzenlenen belge ilgililerin her isteminde gösterilmek üzere işyerinde saklanacaktır.

Madde 58 — Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler bulunan kap ve ambalajların dış yüzüne:

a) Maddenin çok tehlikeli ve çok zararlı olması halinde kırmızı zemin üzerine içindekinin adı ve (çok tehlikeli) kelimeleri,

b) Maddenin tehlikeli ve zararlı olması halinde, sarı zemin üzerine içindekinin adı ve (tehlikeli) kelimeleri,

c) Maddenin az tehlikeli ve az zararlı olması halinde yeşil zemin üzerine içindekinin adı,

d) Maddenin radyoaktif olması halinde örneği bu Tüzüğe ekli 2 numaralı (sarı zemin üzerine mor renkli) özel işaret,

e) İçindeki kullanıma, taşıma ve içinden korunma usulleri hakkında kısa bilgi ve diğer gerekli hususlar uygun şekilde yazılacak, işaretlenecek veya etiketlenecektir.

Madde 59 — İşyerinde, yapılan işin cinsine ve özelliğine göre etkili olabilecek tipte ve yeterli sayıda yangın söndürme cihazları bulundurulacaktır.

Bu cihazlar ve bunlara yardımcı tesis ve teçhizat daima işler bir halde olacaktır. Cihazların işyerindeki tertip ve tanzimi, icabında kolayca kullanılmasını mümkün kılacak şekilde yapılacak ve her altı ayda bir tartılmak suretiyle muayene edilerek saptanan ağırlıklar cihaz üzerine takılacak bir etikete muntazaman kaydedilecektir.

Tüp içindeki tesirli maddenin net ağırlığı yarıdan aşağı düştüğü takdirde, o cihaz boşalmış sayılarak yeniden doldurulacaktır.

Madde 60 — Su ile çalışan yangın söndürme cihaz ve teçhizatı, belirli yerlerde muntazam kutu ve dolaplar içinde kolaylıkla alınıp kullanılacak şekilde tertiplenmiş olacak ve basınçlı su temin eden moto - pomp kullanıldığı hallerde bunlar en az günde bir defa beş dakika işleme tecrübesine tabi tutulacaktır.

Madde 61 — Yeterli sayıda işçiye, yangın söndürme cihaz ve teçhizatının kullanılması hususunda belirli görevler verilecek ve bunlar bir yangın ekibi tescil etmek üzere gerekli eğitime tabi tutulacaktır.

Madde 62 — İşyerlerinde, işin ve işyerinin özelliklerine göre yeterli ve uygun tipte elle veya elektrikle veya mekanik olarak çalışan alarm cihazları bulundurulacaktır.

Madde 63 — İşyerinde yapılan işin özelliğine göre yeteri kadar kum ve su kovaları ile yanmaz örtüler bulundurulacaktır.

Madde 64 — Parlayıcı, patlayıcı tehlikeli ve zararlı sıvılar bulunan binalar, tanklar; yangın ve sair sebeplerle içindeki sıvının dışarıya saçılmasını veya sızmasını önleyecek nitelikte yapılacaktır.

Madde 65 — Parlayıcı sıvıların üretildiği doldurulup, boşaltıldığı veya kullanıldığı atelye, döküm yeri veya benzeri işyerlerinde faaliyet sırasında herhangi bir sebeple kaçan, taşan veya sızan sıvıyı emin bir yere toplayacak drenaj tertibatı bulundurulacaktır.

Madde 66 — Parlayıcı sıvıların konulduğu bina, tank ve benzeri tesislerin dışında ayrıca, dağılacak, yayılacak sıvıların toplanması için, tesis hacminin en az 1/2 oranında, sızdırmaz duvarla geniş toprak set veya sütre ile çevrilmesi gereklidir.

Duvar veya sütrenin taban kenarları bina veya tanktan en az 1 metrelik uzaklıktan başlar.

Duvar yerine toprak set kullanılması halinde setlerin üstleri en az 1 metre genişliğinde olacak ve kenarlarının meyli normal şev meylinde fazla olmayacaktır.

Toprakla dolu setler galvanizli sac veya yanmaz diğer uygun bir malzeme ile iksa edilmiş olacak, kalınlığı aşağıdan yukarı azalacak şekilde toprakla doldurulacak ve sütrenin üst noktada genişliği en az 1 metre olacaktır. Duvarların taştan yapıldığı hallerde en az 75 santimetre kalınlıkta ve çimento harçlı olarak inşa edilmiş olacak, betonarme duvar inşaatı halinde ise, kalınlık tabanda 25 santimetre ve üst noktada 10 santimetreden az olmayacaktır. Giriş kapıları ve geçitler, işçileri; patlama basıncı veya alevlerden koruyacak şekilde, uygun yanmaz sipirlerle veya patlama duvarları ile teçhiz edilmiş olacaktır.

Madde 67 — Patlayıcı maddeler depolarını çevrelleyecek toprak setler, binanın yüksekliğini en az bir metre geçecek ve teppe noktasında en az bir metre genişlikle olacaktır.

Madde 68 — Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin üretildiği veya işlendiği işyerlerinde kullanılan bütün makina, cihaz, alet

ve avandalıklar, kıvılcım hasil etmiyecek malzemeden ile yapılacak veya bu malzeme ile kaplanmış olacaktır.

Madde 69 — Parlayıcı, patlayıcı tehlikeli ve zararlı maddelerin işlendiği işyerlerinde, artıklar, maddelerin özelliklerine uygun bir şekilde toplanacak ve uzman bir kimsenin gözetimi altında etkisiz hale getirilecektir.

Madde 70 — Toz veya parça halinde kömür, yağ veya herhangi bir parlayıcı madde ile bulaşmış kırpıntılar, paçavralar pamuklar, üstüğü veya kendiliğinden tutuşabilecek bütün maddeler işyerinde bulundurulmayacak veya biriktirilmiyecektir.

Bu gibi maddeler binanın güvenlik alanları dışında bu işe ayrılmış belirli bir yere taşınacak ve orada etkisiz hale getirilecektir.

Madde 71 — Esasında patlayıcı olmadıkları halde bazı gazlarla karıştıkları zaman şiddetli bir kimyasal reaksiyona giren gazların üretildikleri işyerleri ve bunların üretiminde kullanılan tesisat, diğer tip gazların bulunduğu yerlerden yeteri kadar uzakta bulunacak veya patlamalara dayanıklı duvarlarla ayrılmış olacaktır.

Madde 72 — Elektrolitik usulle hidrojen ve oksijen, hidrojen ve klor, hidrojen ve flor gazlarının üretimi aynı bölümde yapılabilir. Ancak, bu bölümler diğer katı, sıvı ve gaz maddelerin üretildiği, işlendiği ve depolandığı bölümlerden uygun şekilde ayrılacaktır.

Madde 73 — Parlayıcı, patlayıcı tehlikeli ve zararlı maddelerle çalışılan işyerlerinde işçilere, yaptıkları işlerde özellikle maruz kalınacak tehlikeler, yangın halinde alınması gereken tedbirler, artıkların etkisiz hale getirilmesi, yüklemede, boşaltmada ve işyerinin temizlenmesinde gerekli özel işlemler hakkında eğitim, alıştırma, tecrübe ve uygulama suretiyle yeterli bilgi verilecek ve bu hususlar işçinin işyeri dosyasında belirtilcektir.

İşçilerin birinci fıkrada belirtilen hususlarda yeterli bilgilere ve bu bilgileri uygulama yeteneğine sahip oldukları, işveren veya işyeri sorumlusu tarafından saptanmadan işe başlatılması, çalıştırılması veya başka bir işe verilmesi yasaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Depolamada Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 74 — Bu bölümde geçen :

a) «Yer üstü deposu» deyimi; bütün kısımları yer üstünde bulunan bir depoyu.

b) «Kısmen veya tamamen gömülü depo» deyimi; yere kısmen veya tamamen gömülü olduğu hallerde üzerindeki toprak tabakası 60 santimetreden az olan bir depoyu.

c) «Yeraltı deposu» deyimi; yeraltında tamamen gömülü ve üzerindeki toprak tabakası 60 santimetreden fazla ve ayrıca üstü en az 10 santimetrelik bir beton tabakası ile örtülü olan bir depoyu.

d) «Parlayıcı sıvı» deyimi parlama noktası 38°C aşağı olan sıvıları.

e) «Tehlikeli sıvı» deyimi; parlama noktası 38°C yukarı olan, tehlikeli ve zararlı sıvıları belirtir.

Madde 75 — Parlayıcı sıvıların konulduğu bütün depolar ve boru donatımları, boru bağlantıları statik elektriğe karşı uygun şekilde topraklanacaktır.

Depoların parlayıcı sıvılarla doldurulması ve boşaltılmasında araç ile depo arasında topraklama hattı bağlantısı yapılarak statik elektriğe karşı tedbirler alınacaktır. Lastik tekerlekler üzerinde hareket eden tankerler, yüklü oldukları statik elektrikten tamamiyle arınmadıkça dolum yerlerine sokulmayacaktır.

Madde 76 — Parlayıcı sıvıların konulduğu yerüstü depolarda aşağıdaki tedbirler alınmış olacaktır.

a) Yerüstü depoları, sağlam tabanlar üzerine oturtulmuş ve etrafı uygun güvenlik duvarlar ile çevrilmiş olacaktır.

b) Yerüstü depolarının tavanı, yanlarına göre daha ince demir saçtan yapılmış olacaktır.

c) Yerüstü depolarında uzaktan kumandalı yangın söndürme tesisatı bulunacaktır.

d) Yerüstü depolarında belirli bir basınç değişiminde otomatik açılıp kapanan bir basınç valfi bulunacaktır.

c) Yerüstü depolarında ölçü ağzına rahatça inip çıkmayı sağlayacak bir merdiven, tabanı çevreleyen bir korkuluk ve benzeri koruyucu tertibat bulunacaktır.

Madde 77 — Parlayıcı sıvıların konulduğu yeraltı depolarında aşağıdaki tedbirler alınmış olacaktır :

a) Yeraltı depoları sağlam bir yer üzerine oturtulmuş, bütün kısımları yer yüzünde en az 60 santimetre derinde ve dış korozyona karşı korunmuş olacaktır.

b) Yeraltı depolarının binaların dışındaki doldurma borusu ağzı, doldurmalar dışında daima kapalı ve dış etkilere karşı korunmuş olacaktır.

c) Yeraltı depoları 7 kg/cm² lik bir iç basınca dayanacak şekilde yapılmış olacaktır. Bunların alev geçirmez tertibatlı ve havaya daima açık tutulacak bir havalandırma borusu ile ölçmeler dışında her zaman kapalı bulundurulacak bir ölçme ağzı bulunacaktır.

Yeraltı depolarının, bunun dışında, dışarıyla hiç bağlantısı bulunmayacaktır.

d) Yeraltı depolarının havalandırma boruları; bacalardan, binaların açık kısımlarından ve buharların birikebileceği yerlerden uzakta bulunacak ve ağızları yerden en az 2.5 metre yükseklikte olacaktır. Maddelerin buharlarını depoya geri gönderen bir boru sistemi bulunduğu takdirde, havalandırma borusunun çapı 20 milimetreden az olmayacaktır.

Madde 78 — Depo içinde bulunan sıvının parlama noktası, bulunduğu ortamın sıcaklık derecesinden düşük olduğu hallerde, depo içinde patlayabilecek nitelikte, hava ve buhar karışımı teşekkülünü önleyecek tedbirler alınacak ve ayrıca açık havaya açılan havalandırma borusu ağzını da uygun bir alev geçirmez tertibat konulacaktır.

Madde 79 — Tehlikeli sıvıların bulunduğu depoların kısmen yerüstünde bulunduğu hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Depoların herhangi bir kısmında meydana gelebilecek kaçak veya sızıntıların görölmesi sağlanacaktır.

b) Depoların etrafı bir arıza halinde, mevcut en büyük deponun içindeki sıvının tamamını alabilecek büyüklükte kuyu

veya toplama çukurlarına bağlı uygun drenaj kanalları ile çevrelenmiş olacaktır.

c) Depolar nem, sıvı ve buharların korozyon etkilerine karşı uygun bir boya ile boyanacaktır.

d) Depolarda her tarafa kolayca erişilmeyi sağlayacak sabit dik veya normal merdivenler, uygun ızgaralar döşemeler bulunacak ve bunların hepsi uygun korkuluklarla donatılacaktır.

Tehlikeli sıvıların bulunduğu yerüstü depoları icabında etkili şekilde soğuğa karşı korunacak ve bu depolar geçitlerin üstünde bulundurulmayacaktır.

Madde 80 — Tehlikeli sıvılar konulan depolar, yer seviyesi altındaki çukurlara yerleştirildiği takdirde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Çukurlar beton, taş veya tuğla veya bu maddelerden etkilenmeyecek malzemeden yapılacak ve duvarlarla depo arasında bir kişinin kolayca dolaşabilmesine imkân verecek bir boşluk bırakılacaktır.

b) Depolar, çukur tabanından en az 35-45 santimetre yükseklikteki uygun ayaklar üzerine yeterli eğimde oturtulacaktır.

c) Depolar her zaman nemden korunacak ve temiz olarak tutulacak, bunların tehlikesizce üzerlerine çıkma ve içlerine girmeyi sağlayacak sabit merdivenleri ve uygun kapakları bulunacaktır.

Madde 81 — Tehlikeli sıvılar konan ve kısmen veya tamamen gömülü olan tankların bütün kontrol araçları çukurların içine inilmesini gerektirmeden kullanılacak şekilde imal ve tesis edilmiş olacak ve bunların, çukur dışında çalıştırılmaya elverişli kilitlenebilen güvenlik tertibatı bulunacaktır.

Madde 82 — Parlayıcı ve tehlikeli sıvıların depolanmasıyla ilgili olarak teşekkül edebilecek olan gaz, buhar ve dumanların bulunduğu çukurlara inmek mecburiyetinde kalan işçilere uygun kişisel korunma araçları verilecek, merdivenlerden birer birer inilecek ve merdivenler üzerinde bir kişiden fazla kimse bulunmayacaktır.

Madde 83 — Parlayıcı ve tehlikeli sıvılar konan depolar, bu sıvıların etkisine dayanıklı malzemeden yapılmış olacak ve

uygun ayaklar üzerine konacaktır. Ayrıca bu depolarda uçları güvenli bir noktaya ulaşan, taşıma boruları bulunacaktır.

Madde 84 — Koroziif sıvılar konan depolar bu sıvıların etkisine dayanıklı malzemeden yapılacak ve bu depoların en yüksek noktasından çıkan ve en az 5 santimetre çapında olan bir havalandırma borusu ve bu depoların en alt kısmından çıkan ve ucu güvenli bir yere ulaşan temizleme borusu olacak ve bu depoların boşaltma boruları dipten 10 - 25 santimetre yüksekte, doldurma boruları ise doğrudan doğruya deponun kısmına bağlı bulunacaktır.

Madde 85 — Parlayıcı sıvılar bulunan kutu, teneke fıçı, varil ve benzerleri işyerlerinde özel yerlere veya ayrı, küçük depolara konulduğu hallerde, bu depolar, ateşe dayanıklı maddelerden yapılmış olacak, tabanları akacak sıvıları sızdırmıyacak nitelikte olacak ve en az 10 santimetre yükseklikte bir eteklikle çevrilecek ve akacak sıvıları, dışarıda bulunan ve kanalizasyona bağlı olmayan bir toplama çukuruna götürececek bir akıntı borusu ile donatılacaktır.

Madde 86 — Tehlikeli sıvı bulunan variller, boşaltma ağızları yukarı gelmek suretiyle serin yerlere konacak ve bunların yer değiştirdiklerinde veya uzun süre aynı yerde bırakıldıklarında en az haftada bir defa olmak, üzere meydana gelebilecek ve tekrar sıkıştırılacaktır.

Madde 87 — Parlayıcı ve tehlikeli sıvıların bulaşıklarını ihtiva eden fıçı veya variller tekrar kullanılmak amacı ile saklandıklarında boşalan fıçı veya varillerin kapak veya tıkaçları evvela sıkıca kapatılacak, bunlar dolu fıçı ve varillerin bulunduğu depolardan çıkarılacak, dışarıda özel bir yerde derhal uygun şekilde temizlenecek, dolu fıçı ve varillerden uzakta tesis edilmiş depolara ağızları açık olarak konacaktır.

Madde 88 — Koroziif sıvıların bulaşıklarını ihtiva eden damacana, fıçı ve variller tekrar kullanılmak amacı ile saklandıklarında parlayıcı ve tehlikeli sıvıların bulaşıklarını ihtiva eden fıçı ve varillerin tekrar kullanılmak amacıyla saklanmalarında izlenen usuller uygulanacaktır.

Madde 89 — Parlayıcı, tehlikeli ve koroziif sıvıların damacana, varil ve fıçıları işe yaramaz bir duruma geldikleri takdirde, bunlar önce buharla temizlenecek sonra kırılmak, ezil-

mek ve parçalanmak suretiyle başkaları tarafından tekrar kullanılmayacak hale getirilecektir.

Madde 90 — Parlayıcı ve tehlikeli sıvıların konulacağı boş fıçı ve varillerde çatlak, kaçak veya diğer kusurlu durumlar dikkatle muayene edilecek ve bunlara yeniden sıvı konulmak istenildiği hallerde, bunlar uygun nötrleştirici çözelti ile veya kaynar su yahut buharla yıkanacak ve bu işlem fıçı veya varilin tamamen temizlenmesine kadar tekrarlanacaktır.

Bu konuda yetkili eleman tarafından izin verilmedikçe kaplar kaynakla onarılmayacaktır.

Madde 91 — Asit konan damacanalara, içleri asitlerden etkilenmez bir madde ile beslenen metal sepet veya sandıklara tek başına konulacaktır.

Bu damacanalara özellikle asitlere ayrılmış, dökülecek asitleri bir toplama çukuruna sevk edebilecek eğimde olacak, üzeri asit etkisine dayanıklı malzeme ile kaplanmış tuğla veya beton döşemeli, yakınında su bulunan yerlerde saklanacak ve nem, aşırı sıcaklık farklarına karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 92 — Asit damacaneleri üst üste konulmayacak, bunlar uygun bölmeler için ve altlarına latalar döşenmek suretiyle yerleştirilecektir. Asit damacaneleri bu iş için özel yapılmış araçlar ile taşınacak ve bu damacanalara özel ve uygun tertibat veya cihazlarla boşaltılacaktır.

Madde 93 — Gaz halinde veya bir sıvıda çözülmüş halde veya sıvılaştırılmış halde, bütün basınçlı gaz ihtiva eden tüpler, içinde bulunan basınçlı gazın özelliklerine, tekniğin gerektirdiği esas ve mevcut standartlara uygun olarak yapılmış olacaktır.

Madde 94 — Basınçlı gaz tüplerinin üzerine, aşağıdaki bilgiler, silinmiyecek şekilde ve oyuk olmamak şartıyla yazılacaktır.

- a) İmalâtçı firmanın adı.
- b) Seri numarası.
- c) Doldurulacak gazın cinsi.
- d) Boş ve dolu ağırlığı ve hacmi.
- e) En çok doldurma basıncı.
- f) İmal tarihi.

İmalâtçı firma, gaz tüpleri ile birlikte kontrol veya garanti belgesini de alıcıya vermek zorundadır.

Madde 95 — Basıncılı gaz tüplerini (asetilen tüpleri hariç) dolduran her firma, satışa çıkarmadan önce uygun aralıklarla belirli zamanlarda tüp ve teferruatını muayene edecek veya ettirecek ve hidrolik basınç deneyi, ağırlık deneyi, hacim deneyi gibi deneyleri yapacak veya yaptıracaktır.

Bu muayene ve deneylere ait bir belge tüple birlikte alıcıya verilecektir.

Belgeler istenildiğinde gösterilmek üzere işyerinde saklanacaktır.

Madde 96 — Muayene ve deneyler sonucu kullanılması uygun görülmiyen tüp ve teferruat kesinlikle kullanılmıyacaktır.

Madde 97 — Her tüpün dip tarafı yere değmiyecek şekilde, belirli bir yükseklikte, çemberle çevrili olacak, vana ve emniyet supaplarının içinde gazların birikmesini önleyecek şekilde havalandırma delikleri olan bir koruyucu başlığı bulunacaktır.

Madde 98 — Tüplerin vanası ile diğer kısımları, tüpün içinde bulunan gazın kimyasal etkisiyle bozulmayacak bir maddeden imal edilmiş olacak ve özellikle sıvılaştırmış veya bir madde içinde çözülmüş amonyakın doldurulduğu tüplerde, hiç bir zaman bakır veya bakır alaşımli maddelerden yapılmış teçhizat kullanılmıyacaktır. Oksijen ile veya oksidasyona yol açan diğer gazlarla doldurulan tüplerin donanımı her türlü yağdan arınmış bulunacaktır.

Madde 99 — Tüpler, basınçlı gazlarla hiç bir zaman içli verilenden fazla bir basınçla ve tüp üzerinde belirtilen ağırlığın üzerinde doldurulmayacaktır.

Tüplerin doldurulmadan önce tamamen boş ve temiz olmasına dikkat edilecek, kritik sıcaklıkları genel olarak çevre sıcaklığından fazla olan gazların konulduğu tüpler, tamamen doldurulmayacak ve böylece tehlikeli basınçların meydana gelmesi önlenmiş olacaktır.

Basıncılı gazların doldurulduğu tüpler boşken ve doldurulduktan sonra ağırlık kontrolüne tabi tutulacaktır.

Madde 100 — Basıncılı gaz tüplerinin depolanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Dolu tüpler sıcaklık, değişmelerine güneşin dik ışınlarına, radyasyon ısısına soğuğa ve neme karşı korunmuş olacaktır.

b) Dolu tüpler işyerlerinde depolanmasında mümkün olduğuna kadar az miktarda tüp bir arada bulundurulacak, tüpler yangına dayanıklı ayrı binalarda veya bölgelerde, radyatör ve benzeri ısı kaynaklarından uzak bulundurulacak ve tüplerin devrilmesine veya yuvarlanmasına karşı tedbirler alınacaktır.

c) Tüpler, içinde bulunan gazın özelliğine göre ayrılarak depolanacak, boş tüpler ayrı bir yerde toplanacaktır.

d) Tüplerin depolandığı yerlerin uygun havalandırma tertibatı olacak ve bu yerlerin yeteri kadar kapısı bulunacaktır.

e) Yanıcı basınçlı gaz ihtiva eden tüplerin depolandığı yerlerde ateş ve ateşli maddeler kullanıma yasağı uygulanacaktır.

Madde 101 — Asetilen tüplerinde yukarıda belirtilenlerden başka aşağıdaki tedbirler de alınacaktır :

a) Asetonda çözülmüş asetilen tüplerinin doldurulmasında basınç hiç bir zaman 15 kg/cm^2 yi geçmeyecektir.

b) Yeni asetilen tüplerinin absorbsiyon malzemesi ve aseton ile yeteri kadar dolduğu, yetkili bir eleman tarafından kontrol edilecektir. Bu kontroller tüp boşken absorbsiyon malzemesi konulduktan sonra ve asetonla dolu iken sıra ile tartılmak suretiyle yapılacaktır ve sonuçları tüplerin sicil defterine yazılacaktır.

Asetilenin temas ettiği bakırdan ve % 70 den fazla bakırlı alaşımdan yapılmış olmayacaktır.

c) Doldurulan asetilen tüpleri en az 12 saat dik olarak bekledikten sonra kullanılacaktır.

Madde 102 — Asetilen tüpleri periyodik olarak veya belirli zamanlarda aşağıdaki muayene ve deneylere tabi tutulacaktır :

a) Dış muayene, tüpün ve tüp teferruatının genel muayenesi.

b) Tüpün absorbsiyon malzemesi ile yeteri kadar dolu bulunup bulunmadığının anlaşılması için muayene.

c) Tüpün absorbsiyon malzemesi ve asetonla beraber tartılma.

d) Basınç deneyi (Bu deney ya 60 Kg/Cm², basınçlı su ile veya tüpte bulunan absorbsiyon malzemesinin boşaltılamadığı hallerde yine 60 Kg./Cm² basınçlı aseton veya argon ile yapılacaktır.)

Madde 103 — Absorbsiyon malzemesi kullanılması sırasında aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulacaktır.

a) Tüp tamamen absorbsiyon malzemesi ile dolacaktır.

b) Tüpün ihtiva ettiği maddelerin kolayca muayenesi mümkün olacaktır.

c) Absorbsiyon malzemesi, çalışma süresince fiziksel ve kimyasal özelliklerinde bir değişiklik olmaksızın ilk yapılıştaki halini aynen muhafaza edecektir.

d) Absorbsiyon malzemesi, tüpe bağlı olmayacaktır.

e) Absorbsiyon malzemesi, asetilen ve kullanılan çözücü ile reaksiyona girmeyecektir.

f) Absorbsiyon malzemesi, uzun süre kullanıma sonunda dahi ezilmeyecek veya tehlike yaratmayacaktır.

g) Absorbsiyon malzemesi, Asetilenin patlayıcı ayırışmalarının tüp içinde yapılmasını uygun şekilde önleyecektir.

Madde 104 — Tüplere asetilen dolduran her işyeri, doldurduğu tüpün sicilini tutacak ve tüpün doluş tarihi, tüpe konan absorbsiyon malzemesinin ve asetonun miktarı ve tüpe konuş tarihi, tüpün muayene tarihi ve muayenenin sonucu gibi bilgiler bu sicile kaydedilecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Üretim ve İşleme Sırasında Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 105 — Patlayıcı maddelerin bileşimlerine giren toz halindeki ham maddeler, herhangi şekilde bir işleme tabi tutulmadan önce yabancı maddelerden temizlenecektir.

Madde 106 — Patlayıcı bir maddenin imali için kullanılacak, patlayıcı olan veya olmayan maddelerin her birinin, tabi tutuldukları işlemin yapıldığı işyerindeki miktarları, bu işlemler için bulundurulması zorunlu miktarları aşmayacaktır.

Patlayıcı maddeler, üretildikleri mahalden uzaklaştırılmadıkça, o mahalde yeniden bir üretim geçilmeyecektir.

Madde 107 — Patlayıcı maddelerin üretildiği ve işlendiği yerlerde yapılan işler için gerekli olandan fazla işçi bulundurulmayacaktır.

Madde 108 — Patlayıcı tozlar konmuş olan çuvalar veya torbalar boşaldıkça yıkanacak veya emici uygun bir tertibatla ve tamamıyla kapalı bir sistemle temizlenecektir.

Madde 109 — Parlayıcı sıvıların, basınçlı gazlar yardımıyla bir kaptan diğer bir kaba boşaltılmasında asal gazlar kullanılacaktır.

Madde 110 — Parlayıcı sıvılar, kaplara özellikle kabın dişi veya iç cidarları ile temas halinde bulunan ve statik elektrik bakımından ona bu kapla bağlantısı olan borular vasıtasıyla doldurulacaktır.

Madde 111 — Parlayıcı sıvıların kapalı bir kaptan diğerine boşaltılmasında kullanılan tesisatta, sıvı buharının dönüşünü sağlayacak bir boru donatımı bulunacaktır.

Madde 112 — Korozif sıvıların doldurulup boşaltılması kendi ağırlığıyla işler sistemlerle, basınçlı hava veya asal gazlar kullanılan tertibatla veya uygun pompalarla yapılacaktır.

Madde 113 — İçinde korozif sıvılar bulunan ve boşaltma muslukları bulunmayan kapları boşaltmak için pompalar, devirme araçları veya diğer uygun tertibat kullanılacaktır.

Madde 114 — Korozif sıvı kapları, doldurma ve boşaltma işlemleri dışında devamlı suretle, kapalı tutulacaktır.

Madde 115 — Korozif sıvıların doldurulduğu, boşaltıldığı ve benzeri bir işlemin yapıldığı işyerlerinde, yere dökülen sıvının yayılmasını önlemek için döşeme mümkün olabildiği kadar kuru tutulacaktır. Döşemedeki sıvıların üzerine işçilerin basmalarını önlemek için sıvıların etrafı uygun şekilde işaretlenecek ve temizleninceye kadar göz altında bulundurulacaktır.

Dökülmüş sıvılar hiç bir zaman odun, talaş, üstüplü, kumaş ve diğer organik maddelerle silinmeyecek, su ile yıkanacak ve tazeleşir karbonat, kireç veya benzerlerine emdirilerek temizlenecektir.

Madde 116 — Korozif, sıvıların doldurulduğu, boşaltıldığı ve benzeri işlemlerin yapıldığı işyerlerinde kullanılmaya hazır akarsu bulunacak ve bir insan için yeter büyüklükte su ban-

yolları veya sızıtı ile işleyen çok tarafın dışlar her bölümün içine veya yakınına kurulmuş olacaktır.

Kazaya uğrayanların yarınlarını önlemek için suyun sıcaklığı ve çevrenin sıcaklığı hissedilir şekilde farklı olmayacaktır.

Derisik sülfirik asit ile temasa gelen el veya vücudun herhangi bir kısmı bol su ile tercihan % 5 - 10 sodyumbikarbonat çözeltisi ile yıkanacaktır. Bu çözeltiler kırılmaz kaplar içinde yeteri kadar ve kolayca erişilebilir bir yerde hazır bulundurulacaktır. İşveren tarafından işyerine bu hususta gerekli talimat asılacaktır.

Madde 117 — Tahriş edici ve zehirleyici kuru maddelerin doldurulmasında, boşaltılmasında ve benzeri işlemlerde kullanılan transportörler, eyimli yollar, huniler, asansörler, ayırıcılar ve ayırıcıların menfezleri elekler, kırıcılar, öğütücüler kurutucular, ambalaj makinaları ve diğer araçlar toz toplayıcılarına uygun şekilde bağlanacaktır.

Madde 118 — Tahriş edici ve zehirleyici kuru maddelerin doldurulmasında boşaltılmasında ve benzeri işlemlerde kullanılan sabit tesis halindeki toplayıcılar, dışarda veya yalnız bu işe ayrılmış yerlerde bulunacak, buralara girecek işçilere kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 119 — Doldurma, boşaltma ve benzeri işlemler sırasında dökülmüş olan tahriş edici ve zehirleyici kuru maddeler, tercihan elektrik süpürgesi veya benzeri emici cihazlarla, kısa zamanda temizlenecektir.

Madde 120 — İçinde basınçlı gazlar bulunan tüpler, çabuk boşaltılmak amacı ile asla ateşe tutulmayacak, su kapları yardımı ile ısıtılacak ve boşalan tüplerin vanaları derhal kapatılacaktır.

Madde 121 — Parlayıcı maddelerin veya bunlarla meydana gelen patlayıcı karışım veya birleşimlerin bir binaya veya bir binadan başka bir yere taşınmaları için kullanılan bütün araçlarda, arabalarda ve diğer kaplarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

- a) Açıkta hiç bir demir veya çelik kısım bulunmayacaktır.
- b) İçinde yalnız patlayıcı maddeler veya patlayıcı karışımın birleşimine giren maddeler bulunacaktır.

c) Üzeri kapalı veya uygun şekilde örtülü olacaktır.

d) Dolu veya yüklü oldukları zaman ve taşınma sırasında meydana gelmesi imkân dahilinde bulunan tehlikeleri önlemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 122 — Patlayıcı maddelerin taşınmaları sırasında bunların döküldüğü veya saçıldığı hallerde patlayıcı maddelerin döküldüğü yer iyice görülecek şekilde işaretlenecek ve toplanıp kaldırılacaktır.

Madde 123 — İşyerinde korozif sıvı kapları duman çıkarmadan ve tercihan mekanik olarak transportörlerle yahut kaplar özel eğri platformlu küçük arabalarla veya damacanalara özel çatallı arabalarla taşınacak.

Madde 124 — İçinde basınçlı gazlar bulunan tüplerin taşınmasında itinaya gösterilecek, bunların birbirine çarpmasını ve düşmesini önlemek için gerekli tedbirler alınacak ve tüpler hiç bir zaman manyetik tutucular ile kaldırılmıyacaktır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddeler
ile İlgili Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (S.P.G.)
ile İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 125 -- Bu Bölümde geçen :

a) Gaz deyimi; petrol menşeli fiziksel halde gaz olan hidrokarbonlardan propan, propilen, normal bütan ve izo - bütan, bütülen bileşiklerini veya bu bileşiklerin karışımlarını,

b) «Sıvı» deyimi; petro ve maden kömürlü menşeli parlayıcı sıvıları ve bunların karışımlarını,

c) «Sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.)» deyimi; sıvılaştırılmış propan, propilen normal - bütan, izo - bütan ve bütülen bileşiklerini veya bu bileşiklerin karışımlarını,

d) «Kap» deyimi sıvıların ve sıvılaştırılmış petrol gazlarının (S.P.G.) stok edilmesinde ve naklinde kullanılan TSE

Normlarına uygun yapılmış tankları, varilleri, tüpleri, tenekeleri ve benzerlerini.

e) «Kap Teferruatı» deyimi; tank ve tüplere alt valf, manometre, detantör, kapak tıpa, korkuluk seviye göstergesi ve benzeri donatımı.

f) «Cihaz» deyimi; sıvılar ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) ile çalışan bek, ocak, brülör, fırın, soba, şofben hamlaç ve aydınlatıcıları.

g) «Sistem» deyimi; bütümün bağlantıları.

h) «Dolum yeri» deyimi; sıvının ve sıvılaştırılmış petrol gazlarını (S.P.G.), stok edildiği kapların bulunduğu ve sıvının kaplara doludurduğu yerleri.

ı) «Kullanma yeri» deyimi; sıvılar ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) ile çalışan cihazların kullanıldığı yerleri.

j) «Dağıtım merkezi» deyimi; dolum yerleri dışında kurulan ve kullanma yerlerine sevke hazır, sıvı ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) kaplarının bulunduğu yerleri.

k) «Taşıt» deyimi; kapları taşıyan kara, deniz ve hava taşıma araçlarını, belirtir.

Madde 126 — Sıvı ve S.P.G., üretim yerinden dolum yerine çelikten yapılmış borularla sarnıçlı vagonlarla kara ve deniz tankerleri ile getirilecek ve kaplara doldurulacaktır.

Madde 127 — Sıvı ve S.P.G.'nin dolum yerinde stok kaplar, silindirdir, küre ve kısmen silindirdir kısmen yarım koni şeklinde, dıştan soğutma tertibatlı, sağlam tabanlara oturtulmuş, kap teferruatı ile donatılmış, uygun özellikte, gerekli deneylere tabi tutulmuş olacak ve ışığı yansıtacak bir renge boyanacaktır.

Madde 128 — Dolum yerlerinde S.P.G.'nin tüplere doldurulması işi, stok kaplarından en az 5 metre uzakta yalnız bu işe ayrılmış yerlerde yapılacaktır.

Madde 129 — Kokusu bulunmayan S.P.G.'nin etli merkaptan, penlil merkaptan ve tiyofen gibi zararsız bir koku maddesi katılarak, kaçak halinde tanınması sağlanacaktır.

Madde 130 — Dolum yerlerinde sıvının ve S.P.G.'nin stok edilmesinde kullanılan kapların, meskun yerlerden ve birbirlerinden olan uzaklıkları, bu Tüzüğe ekli V numaralı çizelgeye göre sağlanacaktır.

Madde 131 — Dağıtım merkezinde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Kapılar dağıtım merkezinde iyi havalandırılmış; ateşli maddeler yasağının uygulandığı, bodrum niteliğinde olmayan yerlerde, valfleri kapalı, kapakları yerlerine takılı ve ağızları yukarı doğru gelecek şekilde bulunacaktır.

b) Sızıntılı yapan, gaz kaçıran ve hasara uğramış kapılar, dağıtım merkezinden uygun şekilde ve itina ile uzaklaştırılacaktır.

c) Kapılar, kapalı yerlerde tek sıra halinde, açık yerlerde güneş ışınlarına maruz kalmayacak sundurma altında uygun tertibat alınmak suretiyle üstüste en çok 6 sıra halinde istiflenecektir.

Madde 132 — Kapların dolu ve boş olarak taşınmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Kapların valfi kapalı ve kapağı yerine takılmış olacaktır.

b) Kaplar taşıtlarda ağızları yukarı doğru gelecek şekilde istiflenecek, bu suretle devrilme, sürüklenme, çarpma ve düşme gibi tehlikeli olaylara meydan verilmeyecektir.

c) Taşıma sırasında bu konuda özel eğitim görmüş, gerekli sayıda görevli bulunacaktır.

d) Taşıtların hareketi sırasında statik elektriğe karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

e) Taşıtlarda egzoz güvenliği sağlanmış olacaktır.

f) Kaplarda gaz kaçağının aranması için ateşli ve alevli araçlar kullanılması yasaktır.

Madde 133 — Dağıtım merkezlerinin meskûn mahallerde kurulacağı yerler ve buralarda bulundurulacak sıvı ve S.P.G. miktarları, belediyelerce, belediyesi bulunmayan meskûn yerlerde mahallin en büyük mülkiye amirince saptanır.

Madde 134 — Meskûn yerler dışında kurulu dağıtım merkezlerinde en çok 500 adet ev tipi veya 100 adet sanayi tipi kap bulundurulabilecek ve bu kapların ihtiva ettikleri toplam S.P.G. miktarı 5.000 kilogramı geçmeyecektir.

Madde 135 — Sıvıların ve S.P.G. kaplarının bulunmasına izin verilmiş olan bina ve yerlerde başkaca bir iş yapılması, özellikle parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretilmesi, işlenmesi ambalajlanması ve depolanması yasaktır.

Normlarına uygun yapılmış tankları, varilleri, tüpleri, tenekeleri ve benzerlerini.

e) «Kap Teferruatı» deyimi; tank ve tüplere alt valf, manometre, detantör, kapak tıpa, korkuluk seviye göstergesi ve benzeri donatımı.

f) «Cihaz» deyimi; sıvılar ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) ile çalışan bek, ocak, brülör, fırın, soba, şöben hamlaç ve aydınlatıcıları.

g) «Sistem» deyimi; bütümün bağlantıları.

h) «Dolum yeri» deyimi; sıvının ve sıvılaştırılmış petrol gazlarını (S.P.G.), stok edildiği kapların bulunduğu ve sıvının kaplara doludurduğu yerleri.

ı) «Kullanma yeri» deyimi; sıvılar ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.), ile çalışan cihazların kullanıldığı yerleri.

j) «Dağıtım merkezi» deyimi; dolum yerleri dışında kurulan ve kullanma yerlerine sevke hazır, sıvı ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) kaplarının bulunduğu yerleri.

k) «Taşıt» deyimi; kapları taşıyan kara, deniz ve hava taşıma araçlarını, belirtir.

Madde 126 — Sıvı ve S.P.G., üretim yerinden dolum yerine çelikten yapılmış borularla sarnıçlı vagonlarla kara ve deniz tankerleri ile getirilecek ve kaplara doldurulacaktır.

Madde 127 — Sıvı ve S.P.G.'nin dolum yerinde stok kaplar, silindır, küre ve kısmen silindır kısmen yarım koni şeklinde, dıştan soğutma tertibatlı, sağlam tabanlara oturtulmuş, kap teferruatı ile donatılmış, uygun özellikte, gerekli deneylere tabi tutulmuş olacak ve ışığı yansıtacak bir renge boyanacaktır.

Madde 128 — Dolum yerlerinde S.P.G.'nin tüplere doldurulması işi, stok kaplarından en az 5 metre uzakta yalnız bu işe ayrılmış yerlerde yapılacaktır.

Madde 129 — Kokusu bulunmayan S.P.G.'nin etli merkaptan, pentil merkaptan ve tiyofen gibi zararsız bir koku maddesi katılarak, kaçak halinde tanınması sağlanacaktır.

Madde 130 — Dolum yerlerinde sıvının ve S.P.G.'nin stok edilmesinde kullanılan kapların, meskun yerlerden ve birbirlerinden olan uzaklıkları, bu Tüzüğe ekli V numaralı çizelgeye göre sağlanacaktır.

Madde 131 — Dağıtım merkezinde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Kapılar dağıtım merkezinde iyi havalandırılmış; ateşli maddeler yasağının uygulandığı, bodrum niteliğinde olmayan yerlerde, valfleri kapalı, kapakları yerlerine takılı ve ağızları yukarı doğru gelecek şekilde bulunacaktır.

b) Sızıntı yapan, gaz kaçıran ve hasara uğramış kaplar, dağıtım merkezinden uygun şekilde ve itina ile uzaklaştırılacaktır.

c) Kapılar, kapalı yerlerde tek sıra halinde, açık yerlerde güneş ışınlarına maruz kalmayacak sundurma altında uygun tertibat alınmak suretiyle üstüste en çok 6 sıra halinde istiflenecektir.

Madde 132 — Kapların dolu ve boş olarak taşınmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Kapların valfi kapalı ve kapağı yerine takılmış olacaktır.

b) Kaplar taşıtlarda ağızları yukarı doğru gelecek şekilde istiflenecek, bu suretle devrilme, sürüklenme, çarpma ve düşme gibi tehlikeli olaylara meydan verilmeyecektir.

c) Taşıma sırasında bu konuda özel eğitim görülmüş, gerekli sayıda görevli bulunacaktır.

d) Taşıtların hareketi sırasında statik elektriğe karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

e) Taşıtlarda egzoz güvenliği sağlanmış olacaktır.

f) Kaplarda gaz kaçağının aranması için ateşli ve alevli araçlar kullanılması yasaktır.

Madde 133 — Dağıtım merkezlerinin meskûn mahallerde kurulacağı yerler ve buralarda bulundurulacak sıvı ve S.P.G. miktarları, belediylerce, belediyesi bulunmayan meskûn yerlerde mahallin en büyük mülkiye amirince saptanır.

Madde 134 — Meskûn yerler dışında kurulu dağıtım merkezlerinde en çok 500 adet ev tipi veya 100 adet sanayi tipi kap bulundurulabilecek ve bu kapların ihtiva ettikleri toplam S.P.G. miktarı 5.000 kilogramı geçmeyecektir.

Madde 135 — Sıvıların ve S.P.G. kaplarının bulunmasına izin verilmiş olan bina ve yerlerde başkaca bir iş yapılması, özellikle parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretilmesi, işlenmesi ambalajlanması ve depolanması yasaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Magnezyum ve Benzeri Parlayıcı Katı Maddeler ve Alaşımaları ile İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 136 — İçersinde parlayıcı katı maddeler ve alaşımları eritilen, dökümleri yapılan işyerleri tercihan tek katlı yapılmış ve özellikle bu işe ayrılmış olacaktır.

Madde 137 — Eritme fırınları kolayca erişilebilecek ve rahatça temizlenebilecek şekilde yapılacak ve bunları ısıtan cihazların ayarlanmasını sağlayacak ve alevlerin doğrudan doğruya potaya çarpmasını önleyecek tertibat bulunacaktır.

Madde 138 — Potalar ancak belirli bir yüksekliğe kadar doldurulacak ve her dökümden sonra potaya yapılmış olan madden, tuz, cüruf ve diğer birikintiler iyice temizlendikten sonra potanın çevresine vurularak muayene edilecek, yeni bir eritmeye dayanıp dayanamayacağı saptanacaktır.

Madde 139 — Nemli metal talaşlar, doğrudan doğruya potalara konulmadan evvel, havada kurutulacak, fakat bu maksadın sağlanması için eritme fırınlarının yakınında büyük miktarlar yayılı bulunmayacaktır.

Madde 140 — İşyerleri ve makinalar her gün bir kaç defa döküntülerden temizlenecek ve bu döküntülerin işyeri içinde birikmesine meydan verilmeyecektir.

Madde 141 — Talaş çıkaran makinalar ve tezgâhların, taş tezgâhlarının kesici ağızları dalma keskin bir halde bulunacak fazla ısınmaya sebep olmayacak bir hızla kullanılacak veya hava veya bu işte kullanılan kesme yağları ile soğutulacak, kesme ve taşlama sırasında meydana gelen tozlar, uygun bir tertibatla dışarı atılacaktır.

Madde 142 — Talaş ve tozlardan meydana gelen artıkları belli bir yerde biriktirilecek, işe yarayanlar ayrıldıktan sonra geri kalanlar, bu işte yetkili bir elemanın gözetiminde yok edilecektir.

Madde 143 — Parlayıcı katı maddeler, yanmaz malzemeden yapılmış hermetik kaplarda taşınacaktır.

Madde 144 — Bu maddelerle temas eden işçilerin kullandıkları kişisel korunma araçları iş elbiseleri, iş ayakkabıları her gün yetkili bir elemanın gözetiminde uygun şekilde temizlenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nitrosellüloz, Sellüoit ve Benzeri Parlayıcı Patlayıcı Maddeler ile İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 145 — Nitrosellüloz, selüoit, ve benzeri maddelerin üretildiği, işlendiği ve depolandığı işyerleri, tercihan tek katlı, diğer binalardan ayrılmış, pencereleri ışığın doğrudan doğruya içeriye girmesine engel olacak şekilde yapılmış binalarda kurulacaktır.

Bu nitelikte bina bulunamadığı takdirde nitrosellülozun, selüoitin ve benzer maddelerin sadece işlenmesi ve bir üretimde ilkel madde olarak kullanılması kayıt ve şartı ile çalışacak işyerleri, birden fazla katlı binaların tabanı betonarme olan ve yukarıda sözü edilen tek katlı binaların diğer özelliklerini taşıyan en üst katından kurulabilir.

Söz konusu en üst katın nitrosellüloz, selüoit ve benzeri maddelerin üretim ve depolanması işlerinde kullanılması Çalışma Bakanlığından alınacak özel izne bağlıdır.

Madde 146 — Sellüoitten eşya imali sırasında kullanılan testere, matkap, freze v.b. delici ve kesici araç ve gereçler uygun şekilde soğutulacak. Isınan parçaların sıcaklığının 115°C geçmemesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bu maddelerin kalıplanması sırasında, ayarlanabilen buhar, sıcak su veya elektrikle çalışan uygun ısıtıcılar kullanılacaktır.

Madde 147 — İşyerleri günde bir kaç defa uygun şekilde temizlenecek artıklar sık sık toplanarak içerisi su ile dolu kapaklı kaplara konacak, uygun bir yerde yok edilmeye kadar işyeri dışında bulundurulacaktır.

Madde 148 — Gerek mamul gerek hammaddenin işyerleri içinde bulundurulacak en çok miktarları saptanarak bir levha üzerine yazılacak ve bu levha kolayca görülebilen bir yere asılacaktır.

Meskün yerlerde, bir depoda filim halindeki selüoit 1.000 kilogramdan fazla ve selüoitin yapılmış normal maddeler 4.000 kilogramdan fazla bulundurulmayacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Karpit (Kalsiyum Karbür) ve Asetilen ile İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 149 — Karpit deposu olarak kullanılacak yerler, kuru, iyice havalandırılacak şekilde ve ateşe dayanıklı malzemedен yapılmış olacak ve bunların su geçirmez özelliklerle tabanını, basınca dayanıklı duvarları ve hafif malzemedен yapılmış çatıları bulunacaktır.

Madde 150 — Karpit deposu olarak kullanılan yerlere giden bütün yolların iyice görülecek yerlerine «Karpit deposu yetkisiz kimselerin girmesi yasaktır» «Yangın halinde su kullanılmıyacaktır.» şeklinde yazılmış levhalar bulundurulacaktır.

Madde 151 — Karpit, kırılma tehlikesi olmadan kaldırılıp indirilebilmeleri için yeteri kadar sağlam, hava ve su geçirmeyen bir kapakla (hermetik olarak) kapatılmış, üzerlerinde, iyice okunacak şekilde, «Karpit kuru tutulacak» yazısı veya diğer uygun bir ibare bulunan, madeni kaplarda saklanacaktır.

Madde 152 — Depolardaki karpit kaplarından yalnız bir tanesi açılarak karpit alınacak, sonra tekrar sıkıca kapatılacaktır.

Karpit kaplarını açmak için, ısıtılan veya kıvılcım hasıl edebilecek aletler kullanılmayacaktır.

Madde 153 — Aseton veya diğer bir çözücü ile beraber yahut yalnız başına homogen, gözenekli diğer bir maddeye emdirilmiş olmadıkça 1.5 Kg./Cm.² den daha yüksek basınçlı asetilen gazının veya sıvı asetilenin üretimini depo edilmesi ve taşınması yasaktır.

Madde 154 — Boşaltılmış kaplardan kullanılmaz halde kalan bütün karpit tozları temizlenecek ve ağırlıklarının en az 10 katına eşit miktarda su içerisine dökülerek tamamıyla yok edilecektir. Bu işlem açık havada ve her çeşit, ateş ve alevden yeter uzaklıkta yapılacak ve karpitli su kanalizasyona dökülmeyecektir.

Madde 155 — Asetilen üretiminde kullanılan karpitin saflığı, kabul edilmiş normlara uygun bulunacak, sanayide kullanılan gaz halindeki asetilen, hacmen % 0,05 den fazla fosforlu hidrojen ve % 0,15 ten fazla kükürtlü hidrojen ihtiva etmeyecektir.

Madde 156 — Asetilen jeneratörleri, iç basınçlara karşı güvenle dayanabilecek özellikte malzemeden yapılacak ve asetilenle temas gelmesi muhtemel olan kısımlar bakır veya % 70 den fazla bakırlı alaşımlardan yapılmış olmayacaktır. Otomatik olmayan jeneratörlerdeki güvenlik boruları gözle görünür durumda olacaktır.

Madde 157 — Sürekli çalışan jeneratörlerde, karpiti, etkileyen veya soğutan suyun yeter miktarda olup olmadığının, çalışma süresince kontrol edilebilmesi ve gerektiğinde asetilen gazı çıkışına mahal bırakılmaksızın, su ilâvesi sağlanacaktır.

Madde 158 — Asetilen jeneratörleri üzerinde, okunaklı ve silinip bozulmayacak tarzda aşağıdaki bilgiler yazılı bulunacaktır.

- a) Kullanılacak karpitin parça büyüklüğü ve her şarj için kabul edilen miktarı,
- b) Jeneratör için kabul edilen en çok basınç,
- c) Jeneratörün tip numarası veya işareti ve servise girdiği tarih.
- d) İmal eden veya satan müessesenin isim ve adresi.

Madde 159 — İç basıncı su yüksekliği ile ölçülemiyen asetilen jeneratörlerin de, kabul edilen en yüksek çalışma basıncının 0.1 Kg./Cm.² den daha fazla yükselmesini önleyecek veya kabul edilen en çok basınçtan 0.1 Kg./Cm.² den daha küçük olduğu vakit otomatik olarak kapanacak, doğru ve muntazam çalışan, aşınmaya, paslanmaya, kir ve neme dayanıklı, ayarı kolayca bozulmayan en az bir güvenlik supabı bulunacaktır.

Madde 160 — Asetilen jeneratörlerine karpitin doldurulması ve gaz boşaltılması sırasında, su hücreleri içinde tehlikeli hava ve gaz karışımının teşekkül etmesini ve içine yetersiz miktarda laze karpit düşmesini, önlemek üzere, su hücreleri daima dolu bulundurulacak, kısmen kullanılmış karpitler tekrar jeneratörlere konmayacaktır.

Madde 161 — Hareketli gaz deposunun üstüne ağırlık konmayacak ve asetilen üretme tesisatı, herhangi bir alevle doğrudan doğruya temas getirilmeyecektir.

Madde 162 — Asetilen jeneratörü, çalıştırılmayacağı zaman gaz, karpit ve sudan tamamen temizlenerek kurulacaktır.

Soğuk havalarda asetilen jeneratörlerindeki su donduğu hallerde sıcak su veya buhar kullanılarak buz eritilecektir.

Madde 163 — Taşınabilir asetilen jeneratörlerinin temizlenmesi ve doldurulması, gaz ve hava karışımının boşaltılması, işyeri binaları dışında yapılacaktır.

Madde 164 — Asetilen jeneratörleri, vinç, caraskal veya palanga gibi makina ve aletlerle özel bağlama tertibatı yapılarak taşınacaktır.

Madde 165 — Asetilen üretme tesisatının herhangi bir kısmı üzerinde onarıma başlanmadan önce, tesisat karpit ve artıklardan temizlenecek, su ile iyice yıkanacak ve su, buhar veya asal gazlarla tamamen doldurulacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Uçucu ve Parlayıcı Sıvılarla Hazırlanan Tabanca Boyaları ile İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 166 — Tabanca boyacılığı, teorik edilmiş özel bölümlerde her türlü güvenlik tedbirleri alınmış olarak yapılacaktır.

Madde 167 — Küçüklük veya orta boydaki parçaların püskürtme ile boyanması veya verniklenmesi, uygun kapalı bölümlerde veya uygun davlumbazlar altında yapılacak, boyacı, dalma bu bölüm veya davlumbazların dışında bulunacaktır.

Boyacının bölüm ve davlumbaz dışında bulunması teknik nedenle sağlanamadığı hallerde boya gaz ve buharı, uygun şekilde dışarı çekilecek veya su perdesi kullanılacak yahut işçilere temiz hava maskesi gibi uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 168 — Boya püskürtme yerlerinde bir günlük iş için yeterli miktardan fazla uçucu ve parlayıcı sıvılar depolanmayacaktır. Bunlar özelliklerine göre iyice kapalı kaplarda bulundurulacak ve boşalan kaplar derhal püskürtme yerlerinden çıkarılarak dışarda uygun bir yere taşınacaktır.

Madde 169 — Tabanca boyacılığında kullanılan bölmeler, davlumbazlar, aspiratörler, çekme yolları, ana borular ve benzeri uygun şekilde en az haftada bir boya ve vernik artıklarından temizlenecektir.

Doymamış asitlerden meydana gelen yağları ihtiva eden boyalarla birlikte organik nitro bileşikli boyalar aynı günde kullanıldığı hallerde, gerekli temizlik, o günün işleri bittikten sonra yapılacaktır.

Temizleme için çabuk parlayabilen maddeler ve demir veya çelik gibi kıvılcım çıkaran malzemeden yapılmış araçlar kullanılmayacaktır.

Madde 170 — Boyanmış veya verniklenmiş malzeme, ancak her türlü parlama ve patlama tehlikeleri ile sağlığa zararlı etkileri ortadan kaldıran şartlar sağlanarak, kurutulacaktır.

Bu işlemlerde meydana gelen gaz ve buharlar gerekli tedbirler alınarak zararsız hale getirilecektir.

ALTINCI BÖLÜM

Un, Yem ve Benzeri Maddelerle İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 171 — Değirmenlerin, un fabrikalarının ve yem fabrikalarının binalarında döşemeler, duvarlar, bölmeler ve tavanlar kârgir olarak yapılacak ve her 25 m³ iş hacmi için 1 m² yüzey hesabıyla patlama menfezleri bulunacaktır. Bu tesisler ile un, yem ve benzeri madde depoları arasında yangın sirayetini önleyecek tedbirleri alınacaktır.

Madde 172 — Değirmenler veya un fabrikalarında bodrumlar, tüneller ve galeriler, buralardaki bantlı transportörlerin ve diğer tesislerin yanlarına ve alt kısımlarına kolaylıkla yaklaşılacak genişlik ve uzunlukta yapılmış olacaktır.

Tablî havalandırmanın ortamdaki tozların giderilmesine yetmediği hallerde buralar uygun şekillerle havalandırılacaktır.

Madde 173 — Hububat silo ve depolarının toz geçirmez kapakları ve su geçirmez döşemeleri ve hava değiştiren tertibatı bulunacak ve en az 30 santimetre çaplı ve tepesinde rüzgâr ıslakametine göre dönebilen bir şapka bulunan dikey bacalar ile ayrıca açık havaya bağlı olacaktır.

Madde 174 — Hububat kurutma yerleri, ateşe dayanıklı malzemeden yapılmış olacak ve elevatörlerden, depolardan yeter uzaklıkta veya uygun şekilde tecrit edilmiş yerlerde bulundurulacaktır.

Madd 175 — Hayvan yemleri, ot ve samanlar, glüten, arpa küspeleri ve diğer yağlı küspeler ve kendi kendine tutuşabilen diğer maddeler topluca depolanmayacaktır. Bu maddelerin topluca depolanması zorunlu olan hallerde aşırı neme ve sıcaklıklarının yükselmelerine karşı gerekli tedbirler alınacak ve yığınların yüksekliği 3 metreyi geçtiği zaman bunların içine en çok her 4 metrede bir uygun havalandırma boruları konulacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Nişasta ve Benzeri Maddelerle İlgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 176 — Nişastanın kurutulması, kuru nişastanın öğütülmesi, elenmesi tane ve toz halindeki nişastanın toptan ambalajı, parça halindeki nişastanın pışırılması, prese edilmesi, ayrılması ve ambalajı gibi işlemler birbirinden yanmaz duvarlarla ayrılmış binalarda yapılacaktır.

Birden fazla katlı binalarda taban ve tavan betonarme olarak inşa edilmiş, tabanı ve duvarlarının 2 metre yüksekliğe kadar olan kısmı çimento veya benzeri ile kaplanmış olacaktır.

Madde 177 — Nişasta kurutucuları ile etüvlerinin nişasta kurutma kısımlarının, tabandan tavana kadar uygun nitelikte yapılmış ısıtma tesisatı olacak ve bu ısıtma tesisatı bütün kısımlardan tamamiyle tecrit edilmiş bulunacaktır.

Madde 178 — Nişastanın öğütülmesi tamamen kapalı sistemde yapılacak, doldurma ve ambalajlamaya kadar bütün işlemlerde, nişasta tozlarının ortalığa dağılmasına meydan verilmeyecektir. Bu husus sağlanamadığı hallerde tozlar teşekkül ettiği yerde ortama yayılmadan aspirasyon suretiyle dışarı atılacaktır.

Madde 179 — Fermantasyon kazanları, depoları ve havuzları, paslanmaz maddelerden yapılmış veya kaplanmış olacaktır. Fermantasyon artıkları ve sular zararsız hale getirildikten sonra dışarıya atılacaktır.

Madde 180 — Şeker, kakao, mantar ve benzeri organik maddelerin toz haline getirildiği işyerlerinde, bu maddelere ait tozlarla havanın meydana getirdiği karışımın patlama oranında bir karışım haline dönüşmemesi için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Sıcak veya Soğuk Korozif Maddelerle Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Titrit asit, Sülfirikasit ve Hidroklorik asit veya benzeri maddelerle Çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 181 — Nitrikasit, sülfirikasit, hidroklorikasit ve benzeri maddeler hermetik olarak kapalı kaplarda saklanacak ve taşınacaktır.

Ayrıca bu asitlerde doldurulacak kaplarda yeteri kadar hava payı bırakılacaktır.

Madde 182 — İşyerlerine dökülen asitler bol su ile yıkılacak ve bu sırada işçilere uygun kişisel koruyucu araçlar verilecektir.

Asitler, odun talaşı, saman ve yün parçalarına, toprak ve benzerlerine emdirilmeyecektir.

Madde 183 — Günlük asit ihtiyacından fazlası işyerinde bulundurulmayacaktır.

Madde 184 — Nitrikasit, sülfirikasit, hidroklorikasit ve benzeri maddeler sulandırılırken, suyun içine yavaş yavaş dökülecek ve bu sırada karışım sürekli ve uygun şekilde karıştırılacaktır.

Hiç bir nedenle bu asitler içine su dökülmeyecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sodyumhidroksit, Potasyumhidroksit, Kalsiyumhidroksit ve Benzeri Maddelerle Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 185 — Sodyumhidroksit, potasyumhidroksit, kalsiyumhidroksit ve benzeri maddelerle çalışan işçilere uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 186 — Sodyumhidroksit, potasyumhidroksit, kalsiyumhidroksit ve benzeri maddelerle yapılan çalışmalar sırasında meydana gelmesi mümkün olan yanıklar için bol su, % 1 lik borikasit, % 5 lik asetikasit veya bunlara tekabül etmek üzere sirke veya limon suyu, işyerlerinde uygun şekilde bulundurulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hidroflüorikasit ile Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 187 — Hidroflüorikasit ile çalışılan yerlerde, taban, bu asitin etkilenmeyeceği kurşun, gutaperka veya benzeri bir madde ile kaplı olacak ve tabanda su geçirmez bir kanala akıntı yapan hafif bir eğim bulunacaktır.

Madde 188 — Çalışma masaları ve işlenecek parçaların sokulması için gerekli gözlerle, açıklıklar, kauçuk, plastik veya benzeri maddeden yapılmış olacak ve kenarları taşkın kurşun kaplı davlumbazlar içersine kapatılmış bulunacak ve bu masaların kenarları hidroflüorik asitten etkilenmeyen kurşun, gutaperka veya benzeri bir madde ile kaplı olacak ve dökülen asidin masalar altına akınması için masaların kenarları yukarıya kalkık yapılacaktır.

Masalarda, çalışmalarda çıkacak zehirleyici gazları doğrudan doğruya çıktıkları noktaya toplayıp kapalı kanallarla işyeri dışına çekecek tertibat bulunacaktır. Aspirasyon asit teknelerinin üst kenarları boyunca kuvvetli olacak ve gazlar, yukarıdan aşağı doğru çift cidarlı tertibatla emilecektir.

Madde 189 — Hidroflüorikasit ancak gutaperka, kurşun veya uygun plastik ve benzeri malzemeden yapılmış kaplarda saklanacak ve taşınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kalı Karbondioksit (Kurubuz) ile Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 190 — Kurubuz ile yapılacak işler için kullanılacak gereçlerin sapları, ağaçtan yapılmış olacaktır.

Madde 191 — Kurubuz veya kurubuz ile temas halindeki madensel cisimler üzerinde geçersiz olarak çalışan işçilere, uygun koruyucu eldivenler verilecektir.

Madde 192 — Kurubuz, içerisinde meydana gelecek basınca dayanıklı şişeler veya kapalı kaplar içine konacaktır.

Madde 193 — Gerekli güvenlik tedbirleri alınmış bulunmadıkça, kurubuz depoları içerisine hiç kimse girmeyecektir. Deponun içinde işçi bulunduğunun anlaşılması için depolarda içerden kumanda edilen zil veya kırmızı ışık ve elektrik cereyanı

kesilmesi halinde kullanılmak üzere uygun bulunacak diğer haberleşme tertibatı yapılmış ve kullanılma şekilleri belirtilmiş olacaktır.

BEŞİNCİ KISIM

Zehirleyici, Tahriş Edici ve Zararlı Maddelerle Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Kurşun ve Kurşun Alaşımları veya Kurşun Bileşikleri ile Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 194 — Kurşun ve alaşımlarının veya bileşiklerinin hazırlandığı işyerlerinde, tane, parça levha ve şerit halindeki kurşun, (külçe hariç) tozumasına karşı uygun kapaklı kaplarda veya daimî nemli bir durumda bulundurulacak, bunlar işyerleri içinde açıkta bırakılmıyacaktır.

Erimiş haldeki kurşunda çıkan cüruf ve benzerleri hermetik kapaklı kaplar içinde toplanacak ve bu kaplar işyeri dışında bulundurulacaktır.

Madde 195 — Üstübec, Hollanda veya Bölme metoduyla üretildiği hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Üzerine asit potaları dizilen yataklarda, meşe kabuğu veya tehlikeli veya zararlı gaz çıkarmayan diğer organik maddeler kullanılacaktır.

Yataklarda hayvan gübresi kullanılması yasaktır.

b) Her bölme içerisinde, yeteri kadar su püskürtten hortum bulundurulacaktır.

c) Üstübecin, bölmelerden kaldırılmasında ve kapak tahatları kaldırıldığı sırada tozuması önlenerek, bunun için her yatak önceden yeteri kadar ıslatılacaktır.

Madde 196 — Üstübec, Alman ve Oda metodu ile üretildiği hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Üretim sırasında oksitleme odaları ve içindekiler nemli bulundurulacaktır.

b) Asitli reaksiyon tamamlandıktan ve odalar yeteri kadar soğuduktan sonra duvarlara, iskeleler ve tavanlara yapışmış olan üstübeç, kuvvetli su püskürtülmesiyle yerlerinden koparılıp daha sonra filtreden geçirilmek üzere su yardımıyla odaların dışındaki depolara gönderilecektir.

Madde 197 — Üstübeç. Karter veya Wultze metodu ile üretildiği hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır

a) Püskürtme odaları, toz geçirmez olacak ve boşaltma işi mekanik olarak yapılacak şekilde düzenlenecektir. Püskürtülen kurşun, asit silindirlerine toz geçirmez kapakları bulunan sonsuz vidalı transportörler ile ve otomatik olarak taşınacaktır.

b) Bakım ve onarım amacıyla da olsa püskürtme işleri yapılırken, uygun solunum cihazları verilmeden işçiler odalara sokulmayacaktır.

Madde 198 — Üstübeç hamurunun kurutulmasında kullanılan etüvlerde veya kurutma kanallarında aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

a) Etüvlerin ve kurutma kanallarının içi pürüzsüz ve su geçirmez malzemeden yapılacak ve bunların tabanlarında girinti ve çıkıntı bulunmayacak, toz emici tertibatla veya su ile kolayca temizlenebilecektir.

b) Kurutma kanallarının, havalandırmaya yeterli bir veya birkaç açılıp kapanır penceresi bulunacaktır.

c) Etüvlerin ve kurutma kanallarını en üstteki kurutma tablası rafı, tabandan itibaren en çok 3 metre yükseklikte olacaktır.

d) Etüvlerin ve kurutma kanallarının kumanda kolları etüvlerin dışarısında ise kurutma kalıplarını boşaltmaya yarayan uygun tertibat bulunacaktır.

Madde 199 — Etüvlerin ve kurutma kanallarının sıcaklığı 21°C ye veya dışarısının sıcaklığı ile en çok 5°C farklı bir hadde düşmedikçe, hiç bir nedenle üstübeç hamuru kurutma etüvünün içerisine girilmeyecektir.

Madde 200 — Teknik şartlar uygun olduğu hallerde, kurşun esaslı maddelerin yağla ezilme ve dövülmeleri gibi üretimde kullanılacak üstübeç, hamur halinde bulundurulacaktır.

Madde 201 — Kurşun bileşiklerinin veya kurşun esaslı maddelerin üretiminde kullanılan sırlar, cihazlar, borular ve diğer cisimler ihtiyaç hasıl oldukça ve her halde en geç 15 günde bir defa temizlenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

Fosfor ve Bileşikleri ile Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 202 — Kibrit yapımında beyaz fosforun kullanılması yasaktır.

Beyaz fosfor yerine, kırmızı (amörf) fosfor, veya (fosfor-seskişülfür yahut diğer uygun maddelerin kullanılması mümkün olan hallerde beyaz fosfor kullanılmayacağı gibi, havai fişek ve maytap imalinde de beyaz fosfor kullanılmaz.

Madde 203 — Beyaz fosfor, su sızdırmaz uygun kapaklı kaplarda ve bu kaplar tamamen suya batmış bir halde saklanacak ve gerektiğinde bu şartlarla taşınacaktır. Beyaz fosfor ihtiva eden kabın konulduğu suyun donmasına karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 204 — Fosforla ilgili yangın çıktığı hallerde; fosforoksitlerin dumanlarına karşı kişisel korunma araçları olmayan bütün işçiler, yangın yerlerinden hemen uzaklaştırılacak ve yangın tamamıyla sönmüş, erimiş fosfor, sertleşinceye kadar yerler bol soğuk su ile sulanacak ve sertleşen fosfor kum veya toprakla örtülecek ve gereği gibi temizleninceye kadar ıslak tutulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Zehirleyici, Tahriş Edici ve Zararlı Katı veya Sıvı Haldeki Maddelerle Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 205 — Kalsiyum siyanamid (azotlu kireç) ile çalışan işçilerin vücutlarının açık kısımlarına sürülecekleri uygun koruyucu maddeler, kullanacakları sabun, çiltlerine yapışık tozları temizliyecek vazelin ve benzeri maddeler işyerlerinde hazır bulundurulacaktır.

Madde 206 — Klorat ve perkloratların, derişik asitlerle veya fosfor antişülfür, kükürt ,ağaç kömürü, nişasta, şeker ve benzeri yanıcı maddelerle temasa gelmesini önleyici tedbirler alınacaktır.

Madde 207 — Patlayıcı tabiatla olan klorat ve perkloratların kristalleştirilmesi, öğütülmesi ve ambalajı, yalnız bu işler için ayrılmış yerlerde, özel tedbirler alınmak suretiyle yapılacaktır.

Madde 208 — Klorat ve perkloratların kristalleşmesi ve doldurulması için ağaç kaplar kullanılmayacak ve kloratlarla çalışanlar, alevlerden yeteri kadar uzakta bulundurulacaktır.

Madde 209 — Kloratlarla çalışan işçilere, yünden ve parlama malzemeden yapılmış elbiselerle, tabanında demirli kısmı bulunmayan kunduralar veya çizmeler verilecektir. Bu araçlar hiç bir nedenle işyeri dışına çıkarılmayacak, kullandıktan sonra yıkanıp iyice kurutulacak, kullanılmaz hale gelenleri uygun şekilde yok edilecektir.

Madde 210 — Kromikasit veya kromatlar ile çalışan işçilere uygun özellikte eldiven giydirilecek ve bu işçilerin çalıştığı yerlerde, ellerini yıkamaları ve yapışmış olan krom bileşiklerini temizlemeleri için akar su bulundurulacak ve yeterli havalandırma sağlanacaktır.

Madde 211 — Kalsiyum, potasyum, sodyum ve diğer toprak alkali ve alkali metaller hava ve su geçirmez kaplar içinde, böyle kaplar bulunmadığı takdirde, gaz yağı veya serbest halde oksijen ve su ihtiva etmeyen benzeri bir sıvı içinde saklanacaktır.

Madde 212 — Civaşülmünat imalinde çalıştırılan işçilerin, yemeklerden ve işyerini terk etmeden önce ellerini ve kollarını, % 10 luk sodyumhiposülfitle yıkamaları sağlanacaktır.

Madde 213 — İçinde sıcak sıvı bulunan bir cihazın veya borunun kopması, delinmesi gibi hallerde koruyucu solunum cihazları bulunmayan bütün işçiler işyerinden çabuklukla uzaklaştırılacaktır.

Madde 214 — İçinde civa bulunan kaplar, serin yerlerde saklanacak ve işyerlerinde kapaklar kapalı olarak bulundurulacaktır.

Madde 215 — İşyeri tabanına civa döküldüğü hallerde derhal uygun şekilde toplanacak ve yer bol su ile temizlenecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Zehirleyici, Tahriş Edici ve Zararlı Sıvı veya Gaz Haldeki Maddeler ile Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 216 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvıların damıtıldığı binalarda, diğer işyerlerinin herhangi bir sebeple damıtına sırasında meydana gelen gaz ve dumanlardan korunması için gerekli tertibat yapılacak ve tedbirler alınacaktır.

Madde 217 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvılar veya gazlar ile çalışılan yerlerde, işlemler kapalı sistemle yapılacak veya bu yerlerin etrafı uygun şekilde kapatılacaktır.

Madde 218 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvılar bunlara dayanıklı özel borularda taşınacak ve uygun kapalı kaplar içerisinde depolanacaktır.

Madde 219 — Zehirleyici tahriş edici ve zararlı gazlar özel borular içerisinde nakledilecektir. Bu gazların muhafazası ve depolanmasında teknik usul ve esaslara uyulacaktır.

Madde 220 — Basınçla sevk edilen zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvı veya gazları taşımaya yarıyan borulardan kaçan sıvı veya gaz zararsız hale getirilmeden dışarı atılmıyacak, özellikle bu sıvılar genel kanalizasyona, akar sulara, göllere ve denizlere akıtılmıyacaktır.

Madde 221 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı dumanların, sislerin veya buharların çıkması hallerine karşı işçilerin kolayca erişebilecekleri yerlerde yeter miktarda uygun koruyucu solunum araçları bulundurulacaktır.

Madde 222 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvı ile bulaşmış iş elbiseleri hemen çıkarılacak, cilt iyice yıkandıktan sonra işçiye temiz iş elbiseleri giydirilecektir.

Madde 223 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvıların içine ellerini sokmaları zorunlu olduğu hallerde işçilere uygun koruyucu eldivenler veya koruyucu merhemler verilecektir.

Madde 224 — Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvıların veya gazların konulduğu tanklar, bidonlar, fiçiler, damacanalar ve benzeri kaplar, özelliklerine uygun olarak muhafaza edilecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Maden Kömürü Katranından Elde Edilen Aromatik Hidrokarbon (Benzen, Naftalin, Antrason) ve Türevleri (Toluen, Ksilen, Fenol, Krezol) ve Benzerleri ile Çalışmalarda Alınacak Özel Güvenlik Tedbirleri

Madde 225 — Herhangi bir usulle benzer veya aromatik hidrokarbonların nitro ve amino türevlerinin üretildiği, sürekli olarak kullanıldığı ve işlendiği binalar bodrumsuz ve tek katlı olacaktır.

Madde 226 — İşyerinde tabana dökülen sıvı haldeki aromatik hidrokarbonlar ve türevleri üzerine odun talaşı serpilecek nemlenen talaşlar toplandıktan sonra, bekletilmiyerek bina dışına çıkarılacak ve uygun şekilde yakılarak yok edilecektir.

Madde 227 — Aromatik hidrokarbonların ve türevlerinin elde edilmesi için yapılan maden kömürü katranının fraksiyon edilmesi için yapılan maden kömürü katranının fraksiyonlu damıtılmasında çalıştırılan işçilerin bu maddelerle bulaşan elbiseleri, derhal değiştirilecek ve kirli elbiseler derhal uygun şekilde temizlenecektir.

Madde 228 — Maden kömürü katranının fraksiyonlu damıtılmasında kullanılan damıtma kazan ve kornülleri mekanik olarak doldurulacaktır.

Damıtma bittikten sonra kazanlarda ve kornüllerde kalan sıvı maddeler henüz sıcakken pompa ve boru yardımıyla soğutulacakları havuzlara alınacaktır.

Madde 229 — Dinitrotoluen, trinitrotoluen (trotil) dinitrofenol ve trinitrofenol veya aromatik amino bileşiklerinin üretiminde veya işlenmesinde çalıştırılan işçilere lastik eldiven ve diren uygun koruyucu araçlar verilecektir.

İşçiler yemeklere başlamadan ve işyerinden ayrılmadan önce eldivenlerini, ellerini, kollarını % 10 luk sodyumsülfitle yıkayacaklardır. Bu işlerde çalışanlar alkolit içki kullanmayacaklardır.

Madde 230 — Fenoller ile çalışan yerlerde akarsu şebekesi ve derhal kullanılabilecek bol miktarda su bulundurulacaktır.

Madde 231 Damıtma sıcaklığı 100°C altında bulunan benzol ve bütün aromatik hidrokarbon karışımları ile petrol esanslarının veya damıtma sıcaklığı 200°C den önce başlayan karışımın toplam hacmine oranla % 5 ten fazla miktarda damıtma sıcaklığı 100°C altında bulunan aromatik hidrokarbonları ihtiva eden karışımların çözücü olarak kullanılmaları yasaktır. Ancak sıkma ve kurutma işlemlerini de kapsayacak şekilde bütün işlemlerin devamı süresinde aromatik hidrokarbonları ihtiva eden çözücül ve çözeltiler, kapalı sistemlerde kullanılabilir.

Madde 232 — Genellikle çözücü olarak kullanılan ve parlama tehlikesi bulunan aromatik hidrokarbonlar ve türevleri yerine uygun özellikte diğer maddeler ikame edilecektir.

ALTINCI BÖLÜM

Zehirleyici, Tahriş Edici ve Zararlı Sıvı veya Gaz Haldeki Bir Kısım Maddelerle Çalışmalarda Alınacak Özel Güvenlik Tedbirleri

Madde 233 — Amonyakın üretilmesi, işlenmesi ve depolanması ile ilgili tesisatın, herhangi bir sebeple zararlı derecede amonyak çıkardığı hallerde, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Elle idare edilen veya havaya yayılan amonyakın etkisi ile otomatik olarak işleyen su püskürtme (sprinkler) tesisatı yapılacaktır.

b) Amonyaklar doymuş bir hava içerisinde kurutma veya onarım yapan işçileri gerektiğinde ıslatmak için bol su fışkırtan ve kolayca erişilebilen bir boru şebekesi yapılacaktır.

c) İşçiler, gerektiğinde bir gözlü kapalı diğeri yarı açık vaziyette ve nefes almaksızın 20 saniyelik bir zaman zarfında koşmaya alıştırılacak ve işçilerin bu alışkanlıklarının devamını, her zaman kontrol altında tutulacaktır.

d) İşyerinde, bakırsülfat katılmış veya katılmamış yeteri kadar ikülfkömürü uygun amonyak maskesi bulundurulacaktır.

Madde 234 — Bir işyerinde zararlı ve tehlikeli miktarda karbon oksitleri yayılması mümkün olan hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) İşyeri, gazın işçiler için tehlikeli olmadan dışarı çıkmasını sağlayacak şekilde tesis edilmiş bulunacak veya çıkan gaz, yakılacak veya uygun bir çekme tertibatıyla dışarı atılacaktır.

b) Karbonmonoksitli ortamda çalışmak zorunda olanlara, temiz hava maskesi verilecek ve bu maskeye uygun bir boru ile dışarıdan temiz hava sağlanacaktır.

Madde 235 — Çözücü olarak karbonsülfür yerine daha az zararlı çözücüler kullanılması esastır. Karbonsülfür kullanılması zorunlu olan hallerde işyerlerinde uygun havalandırma tesisi yapılacaktır.

Madde 236 — Elektrolitik usulle klor üretiminde kömür, civa elektrotlar ile teknolojik gelişmelere uygun benzeri başka maddelerden yapılmış elektrotlar kullanılacaktır.

Madde 237 — Ani olarak klor gazı çıkışı halinde, klorun etkisini gidermek için, klor üretilen, kullanılan veya bu madde ile diğer işler yapılan yerlerde, yeter miktarda amonyumhidroksit çözeltisi hazır bulundurulacaktır.

Madde 238 — Bir işyerinde klor kokusu hissedilir edilmez derhal alarm verilecek, işyeri mümkün olan hızla boşaltılacak, ancak işyerinde gazın bulunuşu nedenini aramak ve gerekli onarımları yapmak üzere, solunum yollarını koruyucu maskeler (tercihan sudlukireç ve kiselguhr ilâve edilmiş aktif kömürlü) veya gereklğinde uygun solunum cihazları kullanılan işçiler kalacaktır.

Klorun etkilediği işçiler, temiz havaya çıkarılacak, istirahat ettirilecek, tahriş edilmiş organlar, seyreltik sodyumbikarbonat çözeltisi ile yıkanacaktır. Hastaya suni teneffüs yaptırılmayacak ve basınçlı oksijen verilmeyecektir.

Madde 239 — Siyan gazı, siyanürler ve türevleri ile çalışanların sağlık durumları devamlı kontrol altında bulundurulacaktır.

Madde 240 — Siyanür bileşikleri, üzerinde açıkça görünür şekilde «ZEHİR» kelimesi yazılı bulunan kaplarda saklanacaktır. Siyanür bileşikleri, asitlerden uzak bulundurulacaktır. Siyanür bileşiklerinin etkilendiği hastaya temiz havada suni teneffüs yaptırılacak, oksijen verilecek, siyanür bileşiği yutmuşsa litresinde 5 yumurta akı bulunan su içilerek kusturulacaktır.

Siyan gazı ve siyanür bileşikleriyle temas zorunluluğu bulunan hallerde işçilere gümüşoksit ilave edilmiş aktifkömürlü uygun maske, eldiven, elbise ve benzeri kişisel koruyucu araçlar verilecektir.

Madde 241 — Dimetilsülfat üretiminde, işlenmesinde ve depolanmasında, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Vücut veya elbiseler üzerine bulaşan dimetilsülfatın etkisini gidermek için işyerlerinde değişik amonyak çözeltisi bulundurulacaktır.

b) Dimetilsülfat buharına karşı işçiler tarafından kullanılmak üzere sodyum bikarbonat çözeltisi, işyerinde bulundurulacaktır.

c) Dimetilsülfat teneffüs ettiğinden şüphelenilen işçilere tıbbi tavsiyelerde bulunulmakla beraber gerekli tedavileri yapılacaktır.

Madde 242 — Metilbromürün üretiminde, işlenmesinde ve depolanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Bu maddenin kullanılmasını gerektiren üretim ile ilgili işlemler tamamiyle kapalı sistemlerde yapılacaktır.

b) Metilbromürün açık havada kaptan kaba boşaltılması, mekanik olarak alttan çekmeli bir emme tertibatı üzerinde yapılacak ve bu madde sıfırın altında 10°C veya daha aşağı derecelerde saklanacaktır.

c) Kapalı işyerlerinde metilbromürlü yangın söndürme aletleri kullanılmıyacaktır.

d) Yangın söndürme cihazlarının doldurulmasında kullanılan metilbromürünün içine, kokulu ve kaynama derecesi metilbromürünkine yakın bir madde katılacaktır.

Madde 243 — Metilbromür ile haşarat mücadeleleri yapılan yerlerde mücadele görevlilerinden başka işçi bulundurulmayacaktır. Buralarda havanın tehlikesiz hale geldiği saptanıncaya kadar işçinin girmesine izin verilmeyecektir.

Gerektiğinde aktif kömürlü uygun maskeler kullanılacaktır.

Madde 244 — Formikasıit, lak ve vernikler için çözelti olarak kullanılmayacaktır.

Madde 245 — Fosgen gazının bulunması muhtemel olan işyerlerinde işçiler sık sık boraksli bir çözelti ile ağızlarını çalkılayacaklardır.

Madde 246 — Kurşuntetraetilin üretiminde veya bu madde ile yapılan işlerde işçiler sıvı ile temasa gelmekten sakınlacaklardır. Sıvı ile temas ettikleri hallerde, ciltlerinin derhal önce gazyağı ile sonra sabun ve sıcak su ile yıkayacaklardır. Sıvının dökülüp yayıldığı hallerde bu yerler, önce bol gazyağı ile sonra su ile yıkanacak veya ince bir tabaka kireçkaymağı sürülerek ve su yardımı ile temizlenecektir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Hayvansal ve Bitkisel Maddelerle Çalışmalarda Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 247 — Hayvansal ve bitkisel yağlar üretilen veya sabun imalinde kullanılan, hayvan kemiklerinin karbonlaştırılması, öğütülmesi gibi işler yapılan yahut tutkal üretilen işyerleri, ateşe dayanıklı malzemeden yapılmış olacak, döşemelerinde uygun eğimler bulunacak ve açıkta hiç bir ağaç kısmı olmayacaktır.

Madde 248 — Menşei hayvansal veya bitkisel olan kimyasal maddelerin hazırlandığı yerler, uygun bir dezenfektan çözelti ile sık sık temizlenecek ve ayrıca bol su ile yıkanacaktır.

Madde 249 — İşyerinde kullanılacak kemikler, önce kimyasal maddeler yardımıyla veya 100°C lik su içinde en az 30 dakika kaynatılacak veya diğer usullerle dezenfekte edilecektir.

Madde 250 — Hayvansal veya bitkisel menşeli maddelerin üretildiği işyerlerinde çürümüş veya fena kokan maddeler açık-

ta bulundurulmayacaktır. Teknik bir zorunluluk halinde bunlar çevreyi rahatsız etmeyecek şekilde muhafaza edilecektir.

Madde 251 — Enfeksiyona sebep olabilen maddelerle çalışılan yerlerde, bu maddeler işlenmeden evvel ve çalışmaların bitiminde, çalışma yerleri temizlendikten sonra uygun şekilde dezenfekte edilecektir.

ALTINCI KISIM

Son Hükümler

Madde 252 — 6269 sayılı Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanununun 6 ncı maddesinin uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte kimyager veya kimya mühendisinin bulundurulacağı belirtilen işyerlerinden gayri işyerleri fennî ehliyeti haiz kişilerin teknik gözetim ve sorumluluğu altında bulundurulacaktır.

Madde 253 — Bu Tüzük hükümlerine tabi olan işyerlerinin esas giriş kapılarının dış tarafına, kolayca görülebilecek yerde; bu yerin büyüklüğü ile orantılı olarak şekli, rengi ve boyut oranı bu Tüzüğe ekli 1 numaralı özel işaret örneğine uygun bir madeni plaka konulacaktır.

Madde 254 — Bu Tüzükte öngörülen sağlık ve güvenlik tedbirleri esasa ilişkin ve 1475 sayılı İş Kanununun 75 ncı maddesinin A bendinde sözü edilen birinci derecede tedbirlerdir.

Geçici Madde 1 — Bu Tüzüğü yürürlüğe girmesinden önce kurma izni ve işletme belgesi almak suretiyle açılmış bulunan işyerlerini, işverenler en çok 12 ay içerisinde bu Tüzük hükümlerine intibak ettirecekler ve derhal kontrolla görevli mercie yazı ile başvurarak işyerinin kontrolünü isteyeceklerdir.

Madde 255 — 1475 sayılı İş Kanununun 74 ncü maddesine dayanılarak Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca düzenlenen ve Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmî Gazete ile yayımı gününden yürürlüğe girer.

Madde 256 — Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**ÇEŞİTLİ KİMYASAL MADDELERİN İŞYERİ HAVASINDA
BULUNMASINA MÜSAADE EDİLEN AZAMI MİKTARLARINI
GÖSTERİR ÇİZELGELER**

Çizelge 1

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar		Özel İşaretler
	ppm. (mg/M^3)	mg/M^3	
1. Akrilasitetil esterleri (Etil akrilat)	25	100	D.
2. Akrilasitmetil esterleri (Metil akrilat)	10	35	D.
3. Akrilnitril ,Akrilenitril)	20	45	D.
4. Akrolein	0.1	0,25	
5. Alil alkol (2-Propen-1-ol)	2	5	D.
6. Allilglisidiletler (AGE)	10	45	T.
7. Alil klorür	1	3	
8. Allilpropildisülfür	2	12	
9. Iso Amilalkol	100	360	
10. Amilasetat	100	525	N.
11. Amonyak	50	35	T.
12. Anilin	5	19	D.
13. Antimon hidrür (Stibin)	0,1	0,5	
14. Arsenik hidrür (Arsin)	0,05	0,2	
15. Asetaldehit	200	360	
16. Asetasid (Asetik asit)	10	25	
17. Asetasidamilesteri	100	525	n.
18. Asetasid anhidritli (Asetik anhidrit)	5	20	
19. Asetasid bütilesteri (n-Butil asetat)	150	710	n.
20. Aset asid etilesteri (Etil asetat)	400	1400	
21. Aset asid heksilesteri (Metilamilasetat)	50	300	s.
22. Aset asid metil esterli (metil asetat)	200	610	

**Müsaade Edilen
Azami Miktar**

Kimyasal Maddenin Adı	ppm.	Özel	
	(sm ³ /M ³)	mg/M ³	İşaretler
23. Aset asitli propil esteri (n-propil asetat)	200	810	n.
24. Asetilen tetrabromür	1	14	
25. Eseton	1000	2400	
26. Esetonitril	40	70	
27. Azot dioksit	5	9	T.
28. Benzen (Benzol)	20	64	T. ve D
29. Benzilklorür	1	5	
30. Benzin	500	2000	
31. Bor hidror	0.05	0.3	
32. Bor trifluorür	1	3	T.
33. Brom	0.1	0.7	
34. Bromürasit (Hidrobromik asit)	5	17	
35. Butadien	1000	2200	
36. 1-Butanol	100	300	
37. 2-Butanol	150	450	
38. Ter-Butanol (Trimetilkarbind)	1200	300	
39. 2-Bütanon	200	500	
40. Bütil alkol	1000	300	
41. n-Butilamin (1-Aminobutan)	5	15	T. ve D
42. n-Butilasetat	150	710	
43. Butilglikol (2 Butoksietanol)	50	240	
44. n-Butilgilsidiller (BGE)	50	270	
45. Butil merkaptan	10	35	
46. p-t-Butiltoluen	10	60	
47. Cıva		0.1	D.
48. Cıva (organik bileşikleri) (Dekaboram)	0.05	0.01 0.3	D. D.
49. Diceseton alkol (4-metil, 2-pentanon)	50	240	
50. Diboran	0.1	0.1	
51. 1, 2-Dibrometon	25	190	T. ve D

Müsaade Edilen
Azamî Miktar

Kimyasal Maddenin Adı	ppm.		Özel işaretler
	(sm ³ /M ³)	mg/M ³	
52. Dietilamin	25	75	
53. Dietil eter	400	1200	
54. Difluordibrommetan	100	360	
55. Diglisidil eter (DGE)	0.5	2.8	T.
56. Diizobutil keton	50	290	
57. o-Diklorbenzen	50	300	T.
58. p-Diklorbenzen	75	150	
59. Diklorodifluormetan (Fluorokarbon)	1000	4950	
60. 1, 1-Dikloreten	100	400	
61. 1, 2-Dikloreten	50	200	
62. 1, 2-Dikloretilen	200	790	
63. Dikloretil eter	15	90	T. ve D.
64. Diklormetan	500	1740	
65. Diklormonofluormetan	1000	4200	
66. 1, 1-Diklor-1-nitroetan	10	60	T.
67. 1, 2-Diklorpropan	75	350	
68. Diklortofrafluoreten	1000	7000	
69. Dimetilaniilin	5	25	D.
70. Dimetilformaid	10	30	D.
71. 1, 1-Dimetilhidrazin	0.5	1	D.
72. Dimetilsülfat	1	5	D.
73. Dioksan	100	360	D.
74. Dipropilen glikol monometil eter	100	600	D.
75. Dioklerhidrin	5	19	D.
76. Etil akrilat	25	100	D.
77. Etil alkol, (Etenol)	1000	1900	
78. Etilamin	10	18	
79. Etil asetat	100	1100	
80. Etilbenzen (Feniletan)	100	435	
81. Etil bromür	200	890	
82. Etilendiamin (1, 2-Diaminoetan)	10	25	

**Müsaade Edilen
Azamî Miktar**

	Kimyasal Maddelerin Adı	ppm. (sm ³ /M ³)	mg/M ³	Özel isarettler
83.	Etilen glikol dinitrat	0.2	1	D. ve D
84.	Etilen glikol monobutileter	50	210	
85.	Etilen glikol monoetileter	200	710	
86.	Etilen glikol monoetil eter asetat	100	510	
87.	Etilen glikol metometil eter	25	80	D.
88.	Etilen glikol monometil eter asetat	25	120	
89.	Etilenamın	0.5	1	
90.	Etilen klorhidrin	5	16	
91.	Etilen oksit	50	96	s.
92.	Di Etil eter	400	1200	
93.	Etil formiat	100	300	
94.	Etil glikol	200	710	
95.	Etil klorür	1000	2600	s.
96.	Etil merkaptan	10	25	
97.	Etil silikat (Tetraetil ortosilikat)	100	850	
98.	Fenil glisidil eter (PGE)	10	60	
99.	Fenilhidrazin	5	22	D.
100.	Fenol (Fenikasit)	5	19	D.
101.	Fluor	0.1	0.2	
102.	Triklorfluorometan (Fluorokarbon 11)	1000	5600	
103.	Fluorürasit (Hidrofluorik asit)	3	2	
104.	Formaldehid	5	6	F.
105.	Formik asit dietil esteri (Etil Formiat)	100	300	
106.	Formik asit dimetil esteri (Metil Formiat)	100	250	
107.	Fosfin	0.3	0.4	
108.	Fosfor oksiklorür (Fosforil Klorür)	0.5	3	
109.	Fosfor triklorür	0.5	3	

**Müsaade Edilen
Azami Miktar**

Kimyasal Maddenin Adı	ppm.	Özel	
	(sm ³ /M ³)	mg/M ³	işaretler
110. Fosgen	0,1	0,4	
111. Furfuril alkol	50	200	
112. Furfural	5	20	D.
113. Glisidol	50	150	
114. n-Heksan	500	1800	
115. 2-Heksanon	100	410	
116. Sek-Heksil asetat	50	300	
117. n-Heptan	500	2000	
118. Hidrazin	1	1,3	D.
119. Hidrojen peroksit (% 90)	1	1,4	
120. İyod	0,1	1	
121. İzoforon	25	149	
122. Karbon dioksit	5000	9000	
123. Karbon monooksit	300	55	
124. Karbon sülfür	20	60	D.
125. Karbon tetraklorür	10	65	D.
126. Keton	0,5	0,9	
127. Klonon	0,1	0,4	
128. Klor	1	3	
129. Kloroasetaldehit	1	3	T.
130. Klorbenzen (Menoklorbenzen)	75	350	
131. Klorbrommetan (Metilen Klorobromür)	200	1050	
132. Klordioksit	0,1	0,3	
133. 2-Klor-1-etanol	5	16	D.
134. 1-Klor-1-nitropropan	20	100	
135. Kloroform	50	240	T.
136. Kloropren	25	90	D.
137. Klorpikrin	0,1	0,7	
138. Klortrifluorür	0,1	0,4	P.
139. Klorürasit (Hidroklorik asit)	5	7	
140. Krezol (Bütün izomerleri)	5	22	D.
141. Ksilidin (Bütün izomerleri)	5	25	D.
142. Ksilen (Ksilol) (Bütün izomerleri)	100	435	

**Müsaade Edilen
Azami Miktar**

Kimyasal Maddenin Adı	ppm.	Özel	
	(sm ³ /M ³)	mg/M ³	İşaretler
143. Kükürt dioksit	5	13	
144. Kükürt heksafluorür	1000	6000	
145. Kükürtlü hidrojen (Hidrojen sülfür)	10	15	
146. Kükürt klorür	1	6	
147. Kükürt pentafluorür	0,0 25	0,025	
148. Mesitil oksit	25	100	
149. Metanol (Metilalkol)	200	260	
150. Metil akrilat	10	35	D.
151. Metilal	1000	3100	
152. Metil asetat	200	610	
153. Metilasetilen	1000	1650	
154. Metil bromür	20	80	T.
155. Metil butil keton	100	410	
156. Metilen klorür	500	1740	
157. Metil etil keton (MEK)	200	590	
158. Metil formiat	100	250	
159. Metil glikol (Propilen glikol)	25	80	
160. Metilizobütilkarbinol	25	100	D.
161. Metilizobütil eton	100	410	
162. Metilkloroform (1, 1, 1, Trikloretan)			
163. Metil klorür	350	1900	
164. Metil merkaptan	100	210	T.
165. 2-Metil-2 pentenon-4	10	20	T.
166. Metil propil keton	25	100	
167. Metilsikloheksan	200	700	
168. Metilsikloheksanal (O, m ve p şekli)	500	2000	
	100	470	
169. O Metilsikloheksamon	100	450	D.
170. a-Metilstirol (Metilstiren)	100	480	T.
171. Monometilanilin	2	9	D.
172. Nafta (Maden kömürü katranından)	100	400	hk.

**Müşade Edilen
Azamî Miktar**

Kimyasal Maddenin Adı	ppm.		Özel isaretler
	(sm ³ /M ³)	mg/M ³	
173. Nafta (Hampetroliden)	500	2000	hk.
174. Nikel karbonil	0,001	0,007	
175. Nitratasidi Nitrik asit.	2	5	
176. p-Nitroanilin	1	6	D.
177. Nitrobenzen	1	5	D.
178. Nitrostan	100	310	
179. Nitroglikol	0.25	1.6	D. ve d
180. Nitrogliserin	0.2	2	T. D
181. Nitrometan	100	250	ve d.
182. 1-Nitropropan	25	90	
183. 2-Nitropropan	25	90	
184. Nitrotoluol (Nitrotoluen o. m. p)		90	
	5	30	D.
185. Oktan	100	1900	
186. Ozon	0.1	0.2	
187. Pentakloreten	5	40	
188. Pentan	1000	2950	
189. 2-Pentanon	200	700	
190. Perkloretilen	100	670	
191. Perklormetil merkaptan	0.1	0.0	
192. Piridin	5	15	
193. İzo-Propilalkol	200	500	
194. İzo-Propilamin	5	12	
195. Propilenamin	2	5	D.
196. Propilen oksit	100	240	
197. İzo-Propileter	500	2100	
198. İzo-Propil gilisilete (IGE)	50	240	
199. n-Propil nitrat	25	110	
200. Selenli hidrojen	0.05	0.2	
201. Sıvılaştırılmış petrol gazları (SPG)	1000	1806	
202. Sikloheksan	300	1050	
203. Sikloheksanol	50	200	

**Müsaade Edilen
Azami Miktar**

Kimyasal Maddenin Adı	ppm.	Özel	
	(sm ³ /M ³)	mg/M ³	İşaretler
204. Sikloheksanon	50	200	
205. Sikloheksen	300	1050	
206. Hidro siyanik asit	10	11	D.
207. Stiroil (Stiren monomer)	100	420	
208. Terebentin	100	560	
209. 1, 1, 2, 2 Tetrabrometan	1	14	
210. Tetrahidrofuran (THF)	200	590	
211. 1, 1, 2, 2-Tekrakloreten	5	35	
212. Tetrakloretilen (Perkloretilen)	100	670	
213. Tetranitrometan	1	3	
214. o-Toluidin	5	22	D.
215. Toluen-2-4 diizosiyant	0,02	0,14	T.
216. Toluen (Toluol)	00	750	
217. Trietilamin	25	100	
218. Trifluormonobrommetan	1000	6100	
219. 1, 1, 2-Triklor -1, 2-Trifluoretan	1000	7600	
220. 1, 1, 1-Trikloreten	350	1900	
221. Trikloretillen	100	535	
222. Vinil asetat (Monomer)	10		
223. Vinil klorür (Monomer)	500	1300	
224. Viniltoluol (Viniltollen) (Monomer)	100	180	

*) Çizelge I. gaz halindeki maddeler. Çizelge II. toz halindeki maddeler ve Çizelge III. Silisyumdioksit ve Silikatlar için tanımlan edilmiştir.

Çizelge II

Kimyasal Maddenin Adı	Mg./M'	Müsaade Edilen Azami Miktar	Özel İşaretler
1. Alfa naftiltilioüre (ANTU)	0,3		
2. Aldrin	0,25		D.
3. Ammat (Amonyum sülfamat)	15		
4. Antimon ve bileşikleri	0,5		
5. Arsenik ve bileşikleri	0,5		
6. Baryumun çözünebilen bileşikleri	0,5		
7. Berilyum	0,002		
8. Çinko klorür	1		
9. Çinko oksit	5		
10. Demir oksit	10		
11. Dieldrin	0,25		D.
12. Diklordifeniltrikloreten (DDT)	1		D.
13. 2, 4-Diklorfenoksiasetik asit (2, 4-D)	10		
14. Dinitrobenzen (bütün izomerleri)	1		D.
15. Dinitro-o-krezol (DNOC)	0,2		D.
16. Dinitrotoluen (DNT)	1,5		D.
17. E 605 paration'a bk.	0,1		D.
18. Endrin	0,1		D.
19. EPN	0,5		D.
20. Feniltiofosforikasit- p-nitrofenil, etileter	0,5		D.
21. Ferbam (Ferridimetiltilio- karbamat)	15		
22. Ferrovanadin	1		
23. Fluorürler	2,5		
24. Fosfor (beyaz, sarı veya renksiz)	0,1		
25. Fosfor pentaklorür	1		
26. Fosfor pentaoksit	1		
27. Fosfor pentasülfür	1		
28. Heptaklortetrahydroendome- tilennaftalin	0,5		D.

Müsaade Edilen
Azami Miktar

Kimyasal Maddenin Adı	Mg./M ³	Özel
		İşaretler
29. Hidrokinon	2	
30. İtiryum	1	
31. Kadmiyum ve çözülneblen bileşikleri	0,2	
32. Kadmiyum oksit	0,1	
33. Kalsiyum arsenat	1	
34. Kalsiyum oksit	5	
35. Klordan (Oktaklortetrahid- roendometilenidiamin)	0,5	D.
36. Klordifenil (% 42 Klor bulunan)	1	
37. Klordifenil (% 54 Klor bulunan)	0,5	D.
38. Klorlu kâfur (% 60 Klor bulunan)	0,5	
39. Kromik asit ve tuzları	0,1	
40. Kurşun	0,2	
41. Kurşun arsenat	0,15	
42. Lindey ₁₁ (Hekzaklorsikloheksan)	0,5	D.
43. Lityum hidrür	0,025	
44. Mağnezyum oksit	15	
45. Malation	15	D.
46. Manganez	5	T.
47. Molibdenin çözülneblen bileşikleri		
48. Molibdenin çözünemiyen bileşikleri	15	
49. Nikotin	0,5	D.
50. Odun tozun	10	
51. Paratlon	0,1	D.
52. Pentaboran	0,01	
53. Pentaklorfenol	0,5	D.
54. Pentaklornaftalen	0,5	D.
55. Pikrik asit	0,1	D.
56. Piretrum	5	
57. Rotenon	5	
58. Selenyum bileşikleri	0,2	
59. Sistoks	0,1	D.
60. Silyanürler	5	D.

Kimyasal Maddelerin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar	Özel İşaretler
	Mg./M'	
61. Sodyum fluorasetat (1080)	0,05	D.
62. Sodyum hidroksit	2	
63. Striknin	0.15	
64. Sülfirik asit anhidriti	1	
65. Talyumun çözünabilen bileşikleri	0.1	D.
66. Tellür bileşikleri	0.1	
67. Tetraetilditionapiröfosfat (TEDP)	0.2	D.
68. Tetraetilprofosfat (TEPP)	0.05	D.
69. Tertil	1.5	
70. Tiram	5	
71. Titan dioksit	15	
72. 2, 4, 5-Triklorfenoksiselik asit (2, 4, 5-T)	10	
73. Triklornaftalen	5	D.
74. Trinitrotoluen (TNT)	1.5	D.
75. Uranyumun çözünabilen bileşikleri	0.05	
76. Uranyumun çözünemiyen bileşikleri	0.25	
77. Vanadyum pentaoksit	0.5	T.
78. Warfarin (Fenilasetil-etil- hidroksikumarin)	0.1	
79. Zirkonyum bileşikleri	5	

Çizelge III

Tozlar için öngörülen MAK-Değerleri :

Yerüstü işyerlerinde serbest kristalin SiO_2 ihtiva eden tozlar için gerekli formül;

$$Z = C'x \frac{K}{100}$$

Burada; Z = Zararlılık Derecesi

C = 5 mikrondan daha küçük toz konsantrasyonu (mg/m')

K = Serb. kris. SiO_2 Miktarı (%) dır.

İşyeri ortamı Z - Değerinin;

0.2 den küçük olması halinde t e h l i k e s i z ,

0.2 ile 1 arasında olması halinde k r i t i k ve

1 den büyük olması halinde t e h l i k e l l i kabul edilir.

Kömür tozu için gerekli değerleri saptayan formüller:

Tane büyüklüğü 5 mikrondan az olan tozun konsantrasyonu (mg/m'), aşağıdaki formüle bulunacak A değerine eşit veya daha küçük olmalıdır.

$$A = \frac{10}{\% \text{ SiO}_2 + 2}$$

Toplam toz konsantrasyonu (mg/m') ise aşağıdaki formülle bulunacak B değerine eşit veya daha küçük olmalıdır :

$$B + \frac{30}{\% \text{ SiO}_2 + 3}$$

Asbest lifleri sayısı cm' de 5 ten çok olmamalıdır. (Zararlı elyaf, uzunluğu 5 mikrondan büyük ve en boyunun 1/3 ünden küçük olanlardır).

I, II, III SAYILI ÇİZELGELERLE İLGİLİ BİLGİ, TARİF VE AÇIKLAMA

Çeşitli kimyasal maddelerin işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen azami miktarlarına (konsantrasyonlarına) kısaca MAK değer denir.

1 — MAK değerin tarifi : Çeşitli kimyasal maddelerin kapalı işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen ve orada günde sekiz saat çalışacak olanların sağlıklarını bozmayacak olan azami miktarlarına MAK değer denir.

Hacim birimi ppm (cm^3/M^3), ağırlık birimi mg./3 ve parçacık birimi ise ppm/ M^3 dir. Şimdi de bunları tarif edelim.

2 — ppm (cm^3/M^3)'in tarifi : 25°C sıcaklıktaki ve 760 mm. Civa basıncındaki 10' sm³ havada bulunan gaz haldeki çeşitli kimyasal maddelerin sm³ olarak miktarına ppm (cm^3/M^3) denir. Örnek : Çizelge I bk.

3 — mg/ M^3 ün tarifi : 1 M³ havada bulunan gaz, sıvı ve katı haldeki kimyasal maddelerin mg. olarak miktarlarına mg./m³ denir. Örnek : Çizelge I ve II. bk.

4 — mpp/ M^3 ün tarifi : 1 M³ havada bulunan katı haldeki kimyasal maddelerin 10' parçacık olarak miktarına mpp/ M^3 denir. Örnek Çizelge III. bk.

D ... Deriden absorblanma tehlikesi olan maddeler bu harfle işaretlenmiştir.

T ... Tavan değerlerinin aşılması mahsurlu olan maddeler bu harfle işaretlenmiştir.

n ... Normal alkollerden meydana gelen esterler bu harfle işaretlenmiştir.

d ... Havadaki miktarı 0.02 ppm. den fazla olan maddelerin baş ağrısına sebep olmamaları için bu gibi ahvalde kişisel korunma malzemesi kullanılmasını gerektiren maddeler bu harfle işaretlenmiştir.

hk ... Asiklik ve siklik hidrokarbonlar bu kısaltılmayla işaretlenmiştir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)

Çizelge IV a

Patlayıcı maddenin Miktarı (Kg.)	Sütresiz binaların uzaklığı (**)		
	Meskûn binalardan (m)	Kara ve Demir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	15	8	2
5	30	15	3
10	45	23	5
50	105	53	11
100	150	75	15
500	300	150	30
1000	450	225	45
5000	1050	525	105
10000	1500	750	150

*) Bu çizelgedeki uzaklıklar; Tratil, Klorat, Peklorat ve benzerleri patlayıcı maddeler için uygulanacaktır.

**) İçerisinde, Trotil, Klorat, Perklorat ve benzerleri patlayıcı maddelerin bulunduğu sütrelî binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütrenin özellikleri gözönünde tutularak, Çizelgedeki uzaklıklar % 50 oranında azaltılır.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)

Çizelge IV b

Patlayıcı maddenin Miktarı (Kg.)	Sütresiz binaların uzaklığı (**)		
	Meskûn binalardan (m)	Kara ve Demir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	10	5	1
5	20	10	2
10	30	15	3
50	70	35	7
100	100	50	10
500	200	100	20
1000	300	150	30
5000	700	350	70
10000	1000	500	100

*) Bu çizelgedeki uzaklıklar Dinamit, Nitrogliserin, Nitrosel-
lülöz ve benzeri patlayıcı maddeler için uygulanacaktır.

**) İçerisinde, Dinamit, Nitrogliserin, Nitrosellülöz ve benzer-
leri patlayıcı maddelerin bulunduğu sütrelî binalarla ilgili
olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütrenin özellik-
leri gözönünde tutularak, çizelgedeki uzaklıklar % 50 ora-
nında azaltılabilir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)

Çizelge IV c

Patlayıcı maddenin Miktarı (Kg.)	Sütresiz binaların uzaklığı (**)		
	Meskün binalardan (m)	Kara ve Demir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	7	4	1
5	15	8	2
10	20	10	2
50	50	25	5
100	70	35	7
500	150	75	15
1000	200	100	20
5000	500	250	50
10000	700	350	70

*) Bu çizelgedeki uzaklıklar Potasyumnitrat ihtiva eden Barut (Kara Barut) ve benzerleri patlayıcı maddeler için uygulanacaktır.

**) İçerisinde Potasyumnitrat ihtiva eden Barut (Kara Barut) ve benzerleri patlayıcı maddelerin bulunduğu sütrelî binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken mevcut sütrenin özellikleri gözönünde tutularak çizelgedeki uzaklıklar % 50 oranında azaltılabilir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)

Çizelge IV d

Patlayıcı maddenin Miktarı (Kg.)	Sütresiz binaların uzaklığı (**)		
	Moskûn binalardan (m)	Kara ve Demir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	4	2	0
5	8	4	1
10	10	5	1
50	25	13	3
100	35	18	4
500	75	38	8
1000	100	50	10
5000	250	125	25
10000	350	175	35

*) Bu çizelgedeki uzaklıklar Amonyumnitrat, Sıvı Oksijen, Sıvı Hava ve bunları ihtiva eden patlayıcı maddeler ile benzerleri için uygulanacaktır.

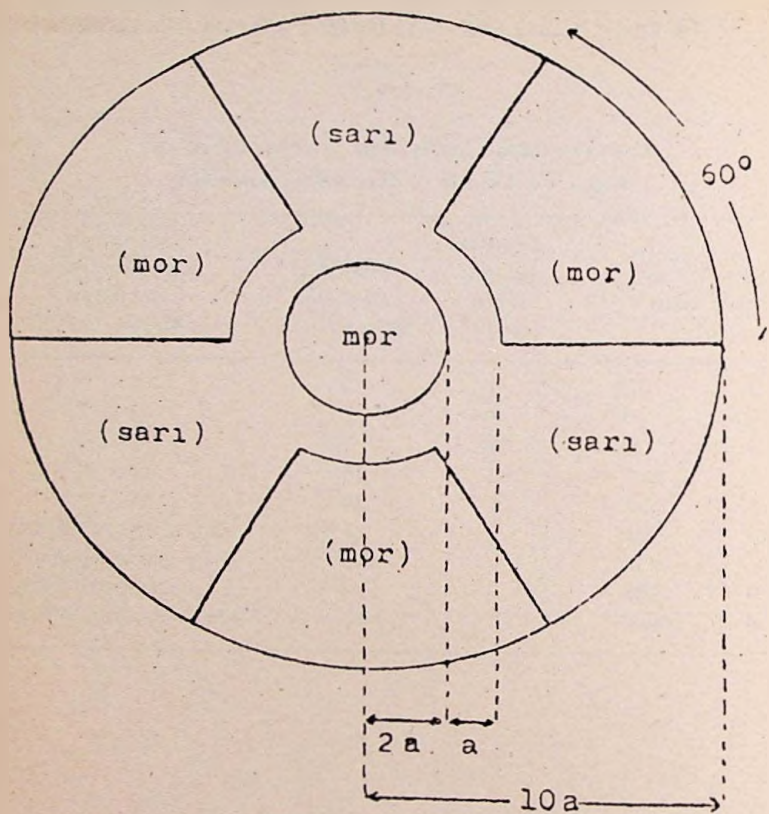
**) İçerisinde Amonyumnitrat Sıvı Oksijen, Sıvı Hava ve bunları ihtiva eden patlayıcı maddeler ile benzerlerinin bulunduğu sütrelî binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütrenin özellikleri gözönünde tutularak çizelgedeki uzaklıklar % 50 oranında azaltılabilir.

**PARLAYICI SIVILAR VE SIVILASTIRILMIŞ
PETROL GAZLARI İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR**

Çizelge V

Kabin meskûn yerlerden komşu araziden
Kara ve Demir yollarından uzaklığı

Kabin Hacmi Metre Küp. (m')	Yeraltı Deposu Metre (m)	Yerüstü Deposu Metre (m)	Kapların birbirlerinden uzaklığı Metre (m)
0 — 0,5	0	3	0
0,5 — 3	3	3	1
3 — 10	5	7,5	1
10 — 120	10	15	1,5
120 — 250	15	20	1,5
250 — 600	—	22,5	Kap Çapının 1/4'ü
600 — 1200	—	25	Kap Çapının 1/4'ü
1200 — 5000	—	30	Kap Çapının 1/4'ü
5000 — 10000	—	40	Kap Çapının 1/4'ü

Özel İşaret (2)

YAPI İŞLERİNDE İŞÇİ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TÜZÜĞÜ

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Karar Sayı : 7/8602

Yayımlı Tarihi : 2 Temmuz 1974

Madde 1 — İş Kanunu kapsamına giren yapı işlerinde, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğünde öngörülenlerden başka alınacak sağlık ve güvenlik tedbirleri bu Tüzükte belirtilmiştir.

Madde 2 — Bu Tüzükte geçen «yapı işleri» deyimli, maden ocakları hariç olmak üzere, yerüstü ve yeraltında, su üstü ve su altında yapılan bina, set baraj, yol, demiryolu havai hat, tünel, metro, köprü, çelik yapı ve montajı, iskele, liman, gemi inşaatı, dalgakıran, kanalizasyon, lağım, kuyu, kanal, duvar ve benzeri inşaat tamirat, tadilat ve yıkım işlerini; toprak kazı, yarma ve doldurma işlerini; elektrik, sıhhi tesisat ve kalorifer tesisatı işlerini; dölgerlik, marangozluk, sıva, badana ve boya işlerini; bu işlerde kullanılan sabit ve hareketli makina ve tesislerin kullanılmasını kapsar.

Madde 3 — Her işveren, yapı işyerlerinde işçilerin sağlığını ve iş güvenliğini sağlamak için, bu Tüzükte belirtilen koşulları yerine getirmekle ve gerekli araç ve gereçleri eksiksiz bulundurmakla yükümlüdür.

İşçiler de, bu yoldaki usul ve koşullara uymak zorundadırlar.

Madde 4 — Her işverenin, yapı işlerini, fennî yeterliği bulunan kişilerin, teknik gözetimi ve sorumluluğu altında yürütecektir.

Madde 5 — İşveren, birinci sayfası Çalışma Bakanlığınca saptanacak örneğe uygun ve diğer sayfaları bir asıl ve bir suret olacak şekilde bir yapı iş defterini, işyerinde bulundurmakla yükümlüdür.

Bu defter, işveren tarafından işyerinin bağlı bulunduğu Bölge Çalışma Müdürlüğüne her sayfası mühürlenmek suretiyle onaylatılır.

Yapı iş defterleri 4 üncü maddede belirtilen sorumlu kişi tarafından tutulur.

Yapı iş defterine bu Tüzüğün ilgili maddelerinde belirtilen hususlar ve gerekli diğer bilgiler işlenir.

Yapı iş defterinin, istenmesi halinde, işyerini teftiş ve kontrole yetkili memurlara gösterilmesi zorunludur.

Yetkililer gerekli gördükleri tavsiyeleri bu defterlere yazabilirler.

İKİNCİ KISIM

Yapı İşlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 6 — Yapı işlerinin gündüz yapılması esastır. Karanlıkta veya gece çalışılmasının gerekli veya zorunlu bulunduğu hallerde, çalışma yerinin ve geçitlerin yeterince ve uygun şekilde aydınlatılması ve iş güvenliğinin sağlanması gereklidir.

Madde 7 — Yapı işlerinde kullanılan iskeleler, platformlar, geçitler, korkuluklar, merdiven parmaklıkları, güvenlik halatları ve güvenlik fileleri, zincirler, kablolar ve diğer koruma tedbirlerine ait araç ve gereçler ve işçilere verilen güvenlik kemeri ile diğer malzeme ve araçlar; yapılan işe uygun ve işçileri her çeşit tehlikeden korumaya yeterli olacak ve kullanılan tesisat, tertibat, malzeme veya araçlar, kaldırabilecekleri yüke dayanacak nitelik ve sağlamlıkta bulunacak; alet, parça, malzeme gibi cisimlerin düşmesi muhtemel yerlerde çalışacak işçilere koruma başlığı (baret) verilecektir.

Madde 8 — Yapı alanı içindeki tehlikeli kısımlar, açıkça sınırlandırılarak ve buralara görünür şekilde yazılı uyarı levhaları konulacak ve geceleri kırmızı ışıklarla aydınlatılacaktır.

Madde 9 — Yapının devamı süresince sivri uçları veya keskin kenarları bulunan malzeme ve artıklar, gelişmiş güzel atılınacak ve ortalıkta bulundurulmayacaktır.

Madde 10 — Yapı işyerinde kazaya sebep olacak veya çalışanları tehlikeli durumlara düşürecek şekilde malzeme istif edilmeyecek ve araçlar gelişmiş güzel yerlere bırakılmayacak.

Madde 11 — Tavan veya döşemelerdeki boşluk ve deliklere korkuluk yapılacak veya bu deliklerin üstleri geçici bir süre için uygun şekilde kapatılacaktır.

Madde 12 — Yapı işyerinde çalışanların birlikte korunmaları sağlanamadığı hallerde, yapılan işlerin özelliği itibarı ile gerekli kişisel koruma araçları verilecektir. Bu araçlar işçilerin fizik yapılarına uygun olacaktır. Bir işçinin kullandığı koruyucu araçlar başka işçilere verilmeden önce uygun şekilde temizlenecektir.

Madde 13 — Yüksekliği tabandan itibaren 3 metreden daha fazla olan ve düşme veya kayma tehlikesi bulunan yerlerde çalışanlarla, kiremit döşeyicilerine, oluk ve her türlü dış boyalı işleri yapanlara, gırgır vinçlerini çalıştıranlara ve kuyu, lağım, galeri ve benzeri derinliklerde çalışanlara güvenlik kemerleri verilecek ve işçiler de verilen bu kemerleri kullanacaklardır.

Madde 14 — Çatılarda veya eğik yüzeylerde yapılan işlerde kullanılan yapı iskeleleri uygun korkuluklarla donatılacaktır.

Bu korkuluklar aynı zamanda dengesini kaybetmiş bir işçinin düşmesine engel olabilecek sağlamlıkta yapılacaktır.

Madde 15 — Cam, sac ve çimento harçlı levhalardan yapılmış veya eskimiş, yıpranmış ve dayanıklılığı azalmış çatılarda, çatı merdiveni kullanılacak ve buralarda tam güvenlik sağlanmadıkça çalışılmayacaktır.

Madde 16 — Kuvvetli rüzgârlar alan iş yerlerinde gerekli güvenlik tedbirleri alınmadan işçiler çalıştırılmayacaktır.

Madde 17 — Yapı alanında kamyon ve benzeri taşıt ve araçlar kullanıldığında bunların giriş ve çıkışları için uygun bir şekilde işaretlenmiş yerler ayrılacak ve bu taşıtların bütün manevraları bir gözetici tarafından yönetilecektir.

Ayrıca bu araçların manevra ve park yerleri belirtilmiş olacak, kısa bir süre için de olsa araçlar, gerekli güvenlik tedbirleri sağlanmadıkça sürücüsüz bırakılmayacaktır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kazı İşlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 18 — Belediye sınırları içinde meskûn bölgelerde, yapı kazılarına başlanmadan önce yapı alanının çevresi ortalama 2 metre yükseklikte tahta perde ile çevrilecek, payandaları içten vurulacak ve bunlar yapının bitimine kadar bu şekilde korunacaktır.

Yapının oturacağı alanın çevresinin açık ve geniş olması halinde tahta perde yerine kazı sınırı gerisinden başlamak üzere 90-100 santimetre yükseklikte bir korkuluk yapılacaktır.

Madde 19 — İşyerlerindeki trafiğe açık yolların kesiştikleri yerler uygun şekilde kırmızı renkte ışıklandırılacaktır.

Madde 20 — Kazı işlerinin yapılacağı yerlerde; elektrik kabloları, gaz boruları, su yolları, kanalizasyon ve benzeri tesisatın bulunup bulunmadığı önceden araştırılacak ve duruma göre gereken tedbirler alınacaktır.

Kazı sırasında zehirli ve boğucu gaz bulunduğu anlaşıldığı hallerde, işçiler, derhal oradan uzaklaştırılacak; gaz çıkışı önlenecek ve biriken gaz boşaltılmadıkça kazı işlerine başlanmayacaktır.

Madde 21 — Kazıların her bölümü 4 üncü maddede belirtilen sorumlularca her gün en az bir defa kontrol edilecek ve çalışılmasında bir sakınca olmadığı sonucuna varılırsa işe devam edilecek; çalışılmasında sakınca olduğu anlaşılsa sakınca giderilinceye kadar iş durdurulacaktır.

Her iki halde de, durum, yapı iş defterine yazılıp imza edilecektir.

Madde 22 — Genellikle kazı işleri yukarıdan aşağıya doğru ve toprağın dayanıklılığı ile orantılı bir şev verilerek suretiyle yapılacaktır.

Madde 23 — Sert kaya, sert şist betonlaşmış çakıl, sert kalker, killi şist kaya, gre ve konglomera gibi kendini tutabilen zeminlerde yetkililerin gerekli gördüğü hallerde ve şevsiz yapılmak zorunluluğu bulunan 150 santimetreden daha derin kazılarda, yan yüzler uygun şekilde desteklenmek veya iksa edilmek suretiyle tahkim olunacak ve iksa için kullanılacak kalas başları, kazı üst kenarından 20 santimetre yukarı çıkarılacaktır.

İksanın yeterliliği iş süresince kontrol edilerek sonuçlar yapı iş defterine kaydedilecektir.

Madde 24 — Açıkça yapılan kazı işlerinde, 150 santimetreden daha derin toprak yığınlarının ve her derinlikte temel ve kanal kazılarında yan cıdarların altlarını şerit gibi kazarak yukarıdan çökertmek yasaktır.

Madde 25 — 150 santimetreden daha derin olan kazı işlerinde, işçilerin inip çıkmaları için yeterli kadar el merdivenleri bulundurulacaktır. İksa tertibatını ve desteklerini inip çıkma için kullanmak yasaktır.

Madde 26 — Kuyu ve lağım çukurları gibi derin yerlerde çalıştırılacak işçilere güvenlik kemeri ve sinyal ipleri gibi uygun koruyucu araçlar verilecektir. Gerekli durumlarda, bu gibi çalışma yerlerine, temiz hava sağlanacaktır.

Madde 27 — Kazı işlerinde yağış sırasında işçi çalıştırılmaz.

Yağışın durmasından ve güvenlik tedbirlerinin alınmasından sonra işçi çalıştırılabilir.

Arazi durumuna göre, muhtemel su baskınlarına karşı gereken tedbirler alınacaktır.

Madde 28 — İşveren, yağışlı havalarda, işçilerin ıslanmalarını önlemek için, kendilerini koruyacak kapalı bir yer sağlamakla yükümlüdür.

İşçiler ıslak elbise ile çalıştırılmaz.

Madde 29 — Su içinde çalışmayı gerektiren hallerde, işçilere, uygun lastik çizmeler verilecektir. Diz boyunu aşan suların yenilmesi için ayrıca gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 30 — Ekskavatör, buldozer ve benzeri makinalarla yapılan kazılarda bu makinaların hareket alanı içinde işçi çalıştırılmaz. Bu makinaların üzerinde ehliyetli operatörden başka kimse bulundurulamaz.

Madde 31 — Kazılan toprağı dışarıya taşıyacak araçların kazı yerine kolaylıkla girip çıkmalarını sağlayacak rampa eğimleri 35 dereceden fazla olamaz. Bunun sağlanamadığı hallerde yük asansörleri kullanılacaktır.

Rampalarda birden fazla araç bulundurulamaz.

Madde 32 — Kazıdan çıkan toprak, kaymasına engel olmak üzere, toprak cinsinin gerektirdiğı uzaklığa atılacaktır. Bunun mümkün olamaması halinde kazıda gerekli iksa yapılacaktır.

Madde 33 — Kazının, komşu bir yapıyı devamlı veya geçici olarak tehlikeye soktuğı hallerde, yapı tekniğinin gerektirdiğı tedbirler alınacaktır.

Madde 34 — Maden ocakları hariç inşaat yapmak amacı ile açılan kuyu, tünel veya yeraltı galerilerinde yapılan tahkimat her posta değişiminde kontrol edilecek ve sonuçlar günlük yapı iş defterine yazılarak imzalanacaktır.

Yeraltı işlerinde, çökme ve parça düşmeleriyle su baskınlarına karşı gereken tedbirler alınacaktır.

Madde 35 — Dinamit veya diğer patlayıcı maddelerin kullanıldığı hallerde 100 metre uzaklıktaki çevrede kavlak muayenesi yapılacaktır.

Bu maddelerin kullanılmasından sonra en az bir saat geçmeden ve yetkili eleman tarafından sakınca olmadığı saptanmadan kuyu, tünel, galeri ve benzeri yerlere girilmesi yasaktır.

Bu hususlar yapı iş defterine yazılır.

Madde 36 — Yeraltı işlerinde, delme ve kazma sırasında işçilerin sağlığını koruyacak ve güvenliğini sağlayacak yeterli ve uygun havalandırma tesisi yapılacaktır.

Madde 37 — Çeşitli gazların hava ile patlayıcı bir karışım meydana getirebileceğı yeraltı işlerinde, açık alevli lamba veya cihazlar kullanılmayacaktır.

Madde 38 — Kuyu, tünel, galeri ve benzeri yerlerin örme duvar veya betonla takviyesinde gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 39 — Kaya kazılmasını gerektiren yeraltı işlerinde, sulu delici makineler kullanılacak veya tozların işçilerin sağlığına zarar vermemesi için gerekli diğer tedbirler alınacaktır.

Madde 40 — Patlayıcı maddelerin kullanıldığı veya serbest silisin bulunduğu yerlerde, kazı toprağı ıslatılacaktır.

Madde 41 — Yeraltı çalışmalarında, bucurgat başında devamlı bir işçi bulundurulacaktır. Derinliğin 6 metreyi aştığı hallerde, elle çalıştırılan bucurgat en az 2 işçi tarafından kullanılacaktır.

Madde 42 — Derinliği 25 metreyi aşan kuyularda, işçilerin kuyuya inip çıkmaları için kullanılan bucurgatlar veya vinçler fren tertibatlı olacak ve motorla işletilecektir.

Madde 43 — Su baskını olasılığı bulunan arazide yapılan galeri çalışmalarında işçilerin hızla boşaltılmasını sağlayacak çıkış yerleri bulundurulacak veya yeterli sayıda yükseltilmiş hücreler yapılması gibi uygun tedbirler alınacaktır.

Madde 44 — Galerilerin tabanlarında bulunan boşluklar, seviye farkları, daralan geçitler, alçak kemerler, araba veya katarların yolları ve geçitleri gibi işçiler için bir tehlike veya sıkışıklık gösteren engeller, uygun ve yeterli bir şekilde aydınlatılacaktır.

Madde 45 — Taşıt araçlarının kullanıldığı galerilerde yeterli bir aydınlatmanın yapılamaması halinde, çalışılan yerler iyice görülebilecek şekilde ışıklarla işaretlendirilecek ve taşıt katarlarının önünde beyaz, arkasında kırmızı ışıklar yakılacak veya arkalarında aynı rengi aynı derecede yansıtacak kedi gözü veya benzeri işaret bulundurulacaktır.

Madde 46 — Yeterli ve sabit bir aydınlatmanın sağlandığı galerilerin ağızlarında, taşıt veya katarın durma yolunu uygun şekilde aydınlatmaya yeterli bir projektör bulundurulacaktır.

Madde 47 — Elektrikle aydınlatılmış yeraltı işyerlerinde, akımın kesilmesi halinde işçilerin boşaltılmalarını sağlamak ve ancak bu sürede kullanılmak üzere madenci lambaları veya fenerleri yahut benzeri uygun aydınlatma araçları bulundurulacaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Yapı İskelelerinde ve Merdivenlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İskelelerde Alınacak Genel Güvenlik Tedbirleri

Madde 48 — Yapı iskeleleri, ancak sorumlu ve yetkili teknik elemanın yönetimi altında, tecrübeli ustalara iskele ölçüleri ve malzeme özellikleri gözönünde bulundurularak kurdurulacak veya söktürülecektir.

İskeleler, sık sık ve en az ayda bir kere muayene ve kontrol edilecek ve sonuçlar yapı iş defterine yazılacaktır.

İskeleler her fırtınadan sonra kontrol edilecektir.

Madde 49 — İskelelerin taşıyabilecekleri en çok ağırlık, levhalar üzerine yazılarak iskelenin uygun görülebilir yerlerine asılacaktır.

Bu ağırlıklardan fazla bir yükün iskelelere yüklenmesi yasaktır.

Madde 50 — İskelelerin yağmur, kar, buz veya benzeri nedenlerle kayganlaşması halinde, kaymayı önleyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 51 — İskelelerde görülecek arızalar derhal onarılacak, zayıf kısımlar kuvvetlendirilecek veya yenileri ile değiştirilecektir.

İskeleler üzerine moloz ve artıkları ile geçişi engelleyecek malzeme bırakılmayacaktır.

Madde 52 — Vinç veya benzeri makinaların kullanılmasında, yüklenen malzemenin iskeleye takılarak iskelenin yıkılmasını veya herhangi bir kaza veya zararı önleyecek gerekli tedbirler alınacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ahşap İskelelerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 53 — Ahşap iskelelerde kullanılacak kereste, düzgün, sıkı dokulu, çırallı ve sağlam olacak, üzerinde fazla budak bulunmayacaktır.

Madde 54 — Iskarta, tamir edilmiş ve boyanmış kereste ve tahtalar iskele yapımında kullanılamaz.

İskelelerde kullanılacak kerestelerin, cinslerine göre taşıyabilecekleri en çok yüke dayanabilecek standart kesitleri hesap edilecek ve bu kesitlerden daha küçük kesitli kereste kullanılmayacaktır.

Madde 55 — İskelelerde gerekli dayanıklılığı sağlayacak çivi, buldoğ gibi bağlantı malzemesi kullanılacaktır.

Çiviler tam uzunluklarıyla ve sivri uçları arka taraftan çıkacak şekilde çakılacak bu uçlar uygun şekilde gömülecektir.

Yaralı ve paslı çiviler işkele işlerinde kullanılamaz.

Madde 56 — İskelelerin platform, geçit veya benzeri yerlerinde kullanılacak kalaslar, uzunluğu doğrultusunda eksiz, yan- yana ve aralıksız olarak konacaktır.

Kalas uçları iskele bitiminde kendi uzunluğunun 1/10 undan fazla çıktığı hallerde, o kısma geçmeyi önleyecek uygun korkuluklar yapılacaktır.

Madde 57 — Sıva, badana ve tamirat gibi işler için yapılan ve yük taşımayacak, döşemelerinde en az iki adet 5 × 20 santimetre kesitten daha küçük kesitle kalas kullanılmayacak ve bu kalaslar birbirlerine 60 santimetrede bir enine olmak üzere alttan 2,5 × 5 santimetrelilik çitalarla bağlanacaktır.

Madde 58 — Tuğla duvar, taş duvar ve kaplama gibi işler için yapılan ve yük taşıyan iskelelerin genişlikleri, 120 santimetreden az ve bunların duvar yüzüne olan uzaklıkları ise, 10 santimetreden fazla olmayacak, döşemelerde hiç bir şekilde boşluk ve aralık bırakılmayacaktır.

Madde 59 — İskelelerde yapılacak korkuluk ve ara korkuluk kereste kesitleri 5×10 santimetreden küçük olmayacak ve ara korkuluklar döşeme tabanından itibaren 50 santimetre yükseklikte yapılacaktır. Ancak iki dikme arasında yatay kuvvetlere karşı çaprazlar yapıldığında ara korkuluklar konulmayabilir.

Madde 60 — Yük taşıyan iskelelerde alet ve malzemenin düşerek kazaya sebep olmasını önlemek için döşeme dış kısmına 15 santimetre yüksekliğinde bir etek tahtası konacaktır. Bu etek tahtası ile döşeme arasında en çok bir santimetre boşluk bırakılabilir.

Madde 61 — Yük taşıyanlar hariç olmak üzere, 8 metre yüksekliğe kadar olan iskele dikmeleri 8×8 santimetre, 8 - 24 metre yükseklik arasında bulunan iskele dikmeleri ise 10×10 santimetre kesitten daha küçük olmayacaktır.

Daha yüksek veya yük taşıyacak olan iskelelerin statik hesabı yapılacak gerekli kesitler saptanacaktır.

Madde 62 — İki dikme arası, yük taşıyan iskelelerde 240 santimetreden, yük taşımayan iskelelerde ise 3 metreden daha fazla olmayacaktır.

Madde 63 — İskele dikmeleri, binadan ayrılmayacak ve yanlara doğru sallanmayacak veya bel vermeyecek şekilde düz ve çapraz kuşaklara takviye edilerek binaya bağlanacaktır.

Madde 64 — İskele esas veya tali dikmeleri, oturma veya kayma yapmayacak şekilde sağlam yer üzerine oturtulacak ve dikme altları birbirlerine bağlanacaktır.

İskele yapılacak taban yumuşak veya zayıf ise, dikmeler yükü yaymak için yeterli kalınlıkta ve boyutta, ahşap veya beton plaklar üzerine oturtulacaktır.

Madde 65 — Dikmeler yatay yüzey olarak eklenecek ve kesitleri birbirine eşit olacak, bunların dört yüzüne de aynı genişlikte en az 70 santimetre uzunluğunda ve 2,5 santimetre kalınlığında sağlam keresteden hazırlanmış ek tahtalar uzun çivilerle çakılacak veya büyük civata (bulon) kullanılmak suretiyle eklenecektir.

Madde 66 — Taşıyıcı, koruyucu veya takviye edici olarak yapılacak atkılar, kuşaklar, çaprazlar ve mesnetler, dikmelerin iç kısmına uygun şekilde çivilenecek veya usulüne göre tespit edilecektir.

Madde 67 — Yan kiriş başları, taşıyıcı esas kirişlerden en az 15 santimetre daha taşkın bırakılacak ve esas kiriş üstüne bindirmek suretiyle her iki taraftaki dikmelere çivli veya civalarla bağlanacaktır.

Yük fazlalığından ötürü eklenecek ara atkı kirişleri, eşit aralıklarla esas kirişe çivilenmek suretiyle tespit edilecektir.

Madde 68 — Yan kiriş başlarının duvara gireceği kısımlar en az 10 santimetre olacaktır. Bunların başları hiç bir şekilde çaptan küçültülemez veya tıraşlanamaz.

Pencere ve benzeri boşluklara gelen kısımlar ise mesnet ve çapraz yapılmak suretiyle tespit edilecektir.

Madde 69 — Betonarme karkas binalar için kurulacak iskele yan kiriş başlarının bir tarafı 5×10 santimetre kesitinde ve 30 santimetre uzunluğunda tahtalar çivilenerek bina kolonunun yüzlerine tespit edilecektir.

Madde 70 — Köşe dönen iskelelere, en az bir köşe kiriş eklenecek ve iskelenin bu kısmı en az diğer kısımlar kadar dayanıklı olacaktır.

Madde 71 — Atkı kirişlerinde ek yapılamaz.

Madde 72 — Rampa ve geçitlerin iki tarafının korkuluklu olarak yapılması halinde, eğim en çok 25 derece olacak ve üzerine 40 santimetrede bir, kendi genişlikleri kadar çitalar çakılacaktır.

Rampa ve geçitler 80 santimetreden, üzerlerinden yük geçilecek olanlar ise 125 santimetreden dar olmayacak ve bunların geriye kaymaması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 73 — İskelenin geçit ve rampa mesnet aralıkları, kalasların esnemesini, bel vermesini önleyecek ve üzerind yaylanmadan yürünebilmesini sağlayacak şekilde ayarlanacaktır.

Madde 74 — İskelelerde köprü görevi görecek, geçitler, 60 santimetreden dar ve korkuluksuz yapılmayacaktır.

Madde 75 — İskele sökülmesi aşağıda belirtilen esaslara göre yapılacaktır :

1 — İskelelerin sökülmesine en üst kısımdan başlanacaktır.

2 — İskelelerin bina bağlantıları kalasların alınmasından sonra ve yukarıdan aşağıya sırayla sökülecektir.

3 — Sökülmüş olan malzeme hangi yükseklikte olursa olsun doğrudan doğruya yere atılmayacak, iki yerinden bağlanacak dengeli şekilde indirilecek ve uygun bir yere istif edilecektir.

4 — Söküm başlamadan önce herhangi bir sebeple, iskele-
nin takviyeli veya çaprazlarından hiçbir eleman alınamaz. An-
cak söküm başladıktan sonra iskele malzemesinin indiril-
mesi amacıyla iki dikme arası (aks) korkuluklarının alınması
mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çelik Borulu İskelelerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 76 — Çelik borulu iskelelerde kullanılacak bütün
boru ve madeni kısımların dayanıklılığı ve diğer özellikleri ta-
siyacakları yüke göre normlara uygun bulunacaktır.

Madde 77 — İskele yapımından gayri işlerde kullanılmış
bulunan boru ve diğer malzeme, iskele yapımı işlerinde kulla-
nılmayacaktır :

Madde 78 — Çelik borulu iskeleler, sağa ve sola sallanma-
yacak şekilde yeteri kadar çapraz borularla takviye edilecek ve
binadan ayrılmayacak şekilde tespit olunacaktır.

Madde 79 — Düşey ve yatak borulardaki ekler en çok 6
metrede bir yapılacaktır.

Madde 80 — Boru başlarının, tabana yerleştirilen kalas alt-
lıkları batmaması için, özel surette yapılmış madeni başlık kul-
lanılacak ve bu başlıklar çivi veya uzun vidalarla bu altlıklara
tespit edilecektir.

Madde 81 — Çelik borulu iskelelerdeki platformlarda kullanılacak kalas ve diğer ahşap kısımların özellikleri ile kullanılacak çaprazlar, korkuluklar, ara korkuluklar ve benzeri kısımlardaki aralıklar ahşap iskelelerde aranan özelliklere uygun olacaktır.

Madde 82 — Boru veya madeni iskeleler statik, elektriğe karşı uygun şekilde topraklanacaktır.

Madde 83 — Sisli ve alaca karanlık havalarda, çalışma devam ettiği sürece, iskeledeki merdiven ve asansör başları ve çalışılan döşemeler boydan boya uygun şekilde aydınlatılacaktır.

Madde 84 — Boru iskelenin bir kısmı veya kısımlarının sökülmesinde gereken güvenlik tedbirleri alınacak ve 75 inci madde hükümlerine uyulacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Asma İskelelerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 85 — Asma iskelelerin aşağı ve yukarı hareketlerini sağlayan makina, teçhizat ve vinçlerin, kullanmaya elverişli olduklarına ilişkin ve yetkili teknik elemanca kullanmaya başlamadan önce düzenlenmiş belgeleri işyerinde saklanacaktır.

Madde 86 — Asma iskele, iş sırasında sağa sola veya ileri geri hareket etmeden asılı kalacak şekilde tespit edilecektir.

Madde 87 — Asma iskelelerin taşıyacağı yükler, yetkili teknik elemanların verecekleri bir raporla belirtilecek ve iskeleye bundan fazlası yüklenilmeyecektir.

Asma iskelelerde merdiven kullanılmayacaktır.

Madde 88 — Asma iskele askısı için kullanılacak çelik veya kendir halatların yahut benzeri malzemenin her gün işe başlamadan önce muayene edilerek ezik, kopuk çürük veya başka bir özrü olup olmadığı hususu yapı iş defterine kaydedilecek, ancak sağlam olduğu anlaşıldıktan sonra iskelede çalışma yapılacaktır.

Madde 89 — Asma iskelelerin, iniş ve çıkış yollarında herhangi bir engel bulunmayacaktır.

Madde 90 — İskeleler yapılacak işe göre en ağır yüke dayanıklı olacaktır.

Tuğla duvar ve sıva işlerinde kullanılacak asma iskelelerin tespit edileceği askı kirişi, 16 lık I putrel veya aynı dayanıklılıkta diğer malzemeden yapılacaktır.

Asma iskeleyi taşıyacak halatların güvenlik kat sayısı 6 dan aşağı olmayacak ve bu halatlarda ek yeri, halka, başlık ve bağlantı bulunmayacak, bunlar askı demirlerinden kaymayacak şekilde tespit edilecektir.

Madde 91 — Asma iskele platformu için kullanılacak çift köşebent kesiti, $50 \times 50 \times 5$ milimetre veya bu özellikte diğer profili malzemeden yapılacaktır.

Madde 92 — Asma iskele vinç çerçevesini platformun iç ve dış kırışlarına bağlayacak cıvataların çapı 5/8 inçten (inch) daha küçük olmayacaktır.

Madde 93 — Askı kırışı, bina tavan döşemesine veya bina çerçevesine U cıvataları ile uygun ve dayanıklı bir şekilde tespit edilecektir.

Cıvata arkalarına 10 milimetre kalınlığında çelik bir levha konulacak ve cıvatalar çift somunlu olacak ve yaylı ve düz pul-larla birlikte sıkılacaktır.

Madde 94 — Yapı tavan döşemesine tespit edilecek askı kırışının, iskele ve tespit için bırakılacak aralıkları birbirine eşit olacak ve U cıvatasının boşluğunu almak için I demiri üstüne, 10×15 santimetre kesitinde ahşap yastıklar konacaktır.

Madde 95 — Platform genişlikleri, sıva işlerinde 80 santimetreden, duvar işlerinde 120 santimetreden az olmayacaktır.

Madde 96 — İskelelerin duvardan olan açıklığı, malzeme takım ve aletlerin aşağıya düşmesini önleyecek şekilde olacaktır.

Madde 97 — İskele içinde çalışan işçilerin başlarını korumak için en az 2,5 santimetre kalınlığında tahtadan yapılmış koruyucu bir tavan bulunacaktır.

Madde 98 — Asma iskelelerde her metrekaareye 400 kilogramdan fazla yük konmayacak ve asma iskelede 4 den fazla işçi çalıştırılmayacaktır.

Madde 99 — Asma iskelelerde kullanılacak kanca, çengel ve benzerlerinin ağızları güvenlik mandalı veyâ uygun güvenlik tertibatı ile kapatılacaktır.

Madde 100 — Asma iskele korkulukları, en az 100 santimetre yükseklikte ve ara korkuluklu yapılacaktır, destek tahtaları ise en az 15 santimetre yükseklikte olacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sıpa İskelelerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 101 — Sıpa iskeleler dayanıklılık ve taşıyacağı yükler bakımından yeterli sağlamlıkta ve uygun malzemeden yapılacaktır.

Madde 102 — Sıpa veya hafif işler için kullanılacak sıpa iskelelerde aşağıdaki özellikler bulunacaktır.

1 — İskele genişliği 50 santimetreden az, yüksekliği 120 santimetreden çok,

2 — Platformların kalınlığı 5 santimetreden ve genişliği 40 santimetreden az,

3 — İskele girişleri ve bacakları 5 × 10 santimetre kesintiden küçük,

4 — Takviye için kullanılacak çapraz ve düz bağlantılar, 2,5 × 10 santimetre kesintiden küçük, olmayacaktır.

Madde 103 — Sıpa iskelelerde, bacakları veya taşıyıcı orta girişleri eksik olacaktır.

Madde 104 — İki sıra iskele arası, merkezden merkeze 250 santimetreden çok olmayacak ve iskele ayak açıklığı, yüksekliğinin yarısını geçmeyecektir.

Madde 105 — Sıra iskele bacakları, düzgün ve sağlam yerlere oturtulacaktır.

Bunun mümkün olmadığı hallerde, düzgünlüğü sağlamak için bacak altlarına konacak tek parçalı ahşap yastıkların yüksekliği 10 santimetreden çok olmayacaktır.

Madde 106 — Duvar işlerinde veya 120 santimetreden yüksekte yapılacak işlerde kullanılacak sıra iskelelerde aşağıdaki özellikler bulunacaktır.

- 1 — Genişlikleri 125 santimetreden az,
- 2 — Yükseklikleri 300 santimetreden çok,
- 3 — Platform kalınlığı 5 santimetreden az,
- 4 — İskele bacak ve kirişleri 10×10 santimetre kesitinden küçük,
- 5 — Takviye ve çaprazlar $2,5 \times 15$ santimetre veya 5×10 santimetre kesitinden küçük, olmayacaktır.

ALTINCI BÖLÜM

Betonarme Kalıbı Yapımı ve Sökümünde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 107 — Betonarme platformlarının döşeme kenarlarına düşmeyi önleyecek korkuluk yapılacaktır.

Bu mümkün olmadığı hallerde, serbest çalışmayı sağlamak için döşeme kenarına korkuluklu iskele yapılacaktır.

Madde 108 — Betonarme kalıbını taşıyan direklere izgara çakıldıktan ve üzerine kalas konduktan sonra çalışmaya başlanılacaktır.

Tavanın 3 metreden yüksek olması halinde ara çalışma platformu yapılmadan, izgara işinde çalışılmayacaktır.

Boşluklara gelen betonarme kolon kalıplarının dikiminde sıpa iskele, üç ayaklı merdiven kullanılması gibi gerekli güvenlik tedbirleri alınacaktır.

Madde 109 — Betonarme kalıplarının giriş kanatları boşluk tarafından çakılmayacaktır. Zorunlu hallerde gerekli güvenlik tedbirleri alındıktan sonra, boşluk tarafında çalışılabilir.

Madde 110 — Betonarme kalıpları, giriş tabanlarının kalıp tahtasından önce çıkarılması gerektiğinde takviye edilmiş giriş tabanına basılarak çalışılmayacaktır.

Madde 111 — Bu tüzükte, iskeleler hakkında öngörülen tedbirlerin, duruma göre betonarme kalıbına uygun olanları aynen uygulanacaktır.

Betonarme kalıplarının yeterliliği her beton dökümünden önce kontrol edilerek yapı iş defterine yazılacaktır.

Madde 112 — Kalıp sökme işi aşağıda belirtilen esaslara göre yapılacaktır.

1 — Kalıbı alınacak kısmın önce çaprazları, kolon kanatları alınacak ve saha temizlenecektir.

2 — Sökme işi en çok iki aksın dikmeleri alınarak yapılacaktır.

3 — Sökme işini yapan işçiler, dikmelere tırmanmayacak, sıpa ve benzeri araçlardan yararlanacaklardır.

4 — Sökülen kalıp malzemesi uygun şekilde istif edilecektir.

5 — Söküm sırasında, söküm yerine söküciden başka işçiler girmeyecektir.

6 — Dış yüz ve boşluk kısımlarda düşmeğe karşı gerekli güvenlik tedbirleri alınacaktır.

7 — Kalıp malzemesinin yere indirilmesi veya yukarıya çıkarılması için malzeme dengeli olarak, iki noktadan bağlanacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Merdivenlerde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 113 — Merdiven kolları ve basamakları için kullanılacak kereste en azından sağlam ve birinci sınıf çıralı çam cinsinden olacak. Üzerinde çatlak, yarık, çürük ve bir santimetre çapından büyük budaklar bulunmayacaktır.

Basamaklar en çok 30 santimetre ve eşit aralıklı olacaktır.

Madde 114 — Sabit basamaklı el merdiveni ile seyyar merdivende, basamak zıvanaları ile zıvananın gireceği lambalarda aşağıdaki özellikler bulunacaktır .

1 — Merdiven kolunda açılacak lamba ve basamak zıvana uzunlukları 2 santimetreden az,

2 — Kör delikler ve bunların zıvanaları 2.5 santimetre uzunluğundan ve 2 santimetre çapından küçük olmayacaktır.

Madde 115 — Kusurlu merdivenler kullanılmayacaktır.

Onarım amacı ile de olsa basamak altlarına takoz konulmayacaktır.

Açılır kapanır el merdivenlerinde basamaklar kollara uygun boyutlarda civata ile bağlanacaktır. Civata başı ve somun ile ahşap arasında rondela konacak ve kontrsomun kullanılacaktır.

Madde 116 — El merdivenleri, kullanıldıkları yerlere, alt ve üst kısımları kaymayacak veya bu yerlerden kurtulmayacak eklede yerleştirilecektir.

Madde 117 — Taşınır merdivenlerde kollar, orta yerinden, bir tarafı eklemli, diğer tarafı çengelli lama yahut zincir ile birbirine bağlanacaktır.

Civata başı ve lama ile ahşap arasına rondela konacak ve kontrsomun kullanılacaktır.

Taşınır merdivenlerin üst bağlantıları menteşe ile yapılacaktır. Bağlantılar taşıyacağı yüke uygun boyutlarda olacak. kollara açılan delikler, menteşe civata çapından daha büyük olmayacaktır. Civatalarda kontrsomun kullanılacaktır.

Taşınır merdivenin son basamağında çalışılmaz.

Madde 118 — Taşınır merdivenlerle el merdivenlerinin kol uçlarına, kaymayacak şekilde pabuçlar konacak, merdivenler madeni veya kaygan döşemelerde kullanılacak ise, pabuç altlarına ayrıca tırtıllı lastik veya mantar eklenecektir.

Merdivenler uzatılmak amacıyla birbirlerine eklenemez.

4 metreden uzun taşınır merdivenlerle el merdivenleri, çelik boru veya profilden yapılacaktır.

Madde 119 — İşçilerin gelip geçtiği yerlerde kullanılacak merdivenin etrafı halat, zincir veya ahşap korkulukla çevrilecek ve görünür yerlere uyarma levhaları asılacaktır.

Madde 120 — Sabit inşaat merdivenlerinde, çıkılacak platformlara korkuluk ve uygun elektrik konacak ve bu platformlar 60 santimetreden dar yapılmayacaktır.

Merdivenin bir veya her iki kolu, çıkılacak yerin platformunu en az 90 santimetre aşmış olacak ve merdivenin son basamağı ile platformun arası 30 santimetreyi geçmeyecektir.

Madde 121 — 10 metre yüksekliğini geçen sabit merdivenlerde, her 10 metrede bir dinlenme platformu yapılacaktır.

Madde 122 — Yapının duvar boşlukları kapatılmayan veya gerekli tedbirler alınmayan kısmında merdiven kullanılmayacaktır.

Madde 123 — Basamakları yapılmamış betonarme merdiven döşemelerine kaymayı veya düşmeyi önleyecek ahşap basamaklar ve kova boşluğu kenarlarına ise uygun korkuluklar yapılacaktır.

Madde 124 — Düz saçtan veya madeni malzemeden yapılmış merdiven basamaklarının üstleri kaymayacak malzeme ile kaplanacaktır.

BEŞİNCİ KISIM

Yıkım İşlerinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 125 — Yıkım işleri, ancak sorumlu ve yetkili teknik elemanın denetimi altında yapılacaktır.

Madde 126 — Yıkımdan önce yapının içindeki ve etrafındaki havagazı, su ve elektrik bağlantıları kesilecektir. Yıkım sırasında su ve elektriğin kullanılması gerektiği hallerde, bunlar, yapı dışında özel koruyucular içine alınacaklardır.

Madde 127 — Yıkım sırasında çıkan taş, tuğla, demir ve moloz gibi artıklar kat döşemelerinde yığılmayacaktır. Yıkılan kısmın malzeme ve molozları kattan kata veya yere güvenlik tedbirleri alındıktan sonra atılacaktır.

Madde 128 — Yıkım sırasında çıkan kiremit, tuğla veya benzeri malzemenin yere indirilmesinde kullanılan olukların üstleri kapalı olacak ve çalışma sırasında aşağı bırakılan malzeme, oluktan alınmadıkça başka malzeme, bırakılmayacaktır.

Madde 129 — Altında veya etrafında bulunan işçilerin güvenliği sağlanmadıkça yapılacak kısmın duvar ve döşemeleri kitle halinde yıkılamaz.

Duvarın döşemeye oturduğu kısmında veya herhangi bir yüksekliğinde şerit gibi oyuk açmak ve sonra duvarı üstten ip ile çekmek ve itirmek suretiyle yıkım yapılması yasaktır.

Madde 130 — Yıkılacak kısımlar, yıkılmadan önce ve yıkım sırasında bol su ile sık sık ıslatılacak ve toz kalkmaması için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 131 — Yıkılacak kısmın etrafında, en az yapı yüksekliğinin iki katına eşit güvenlik alanı bırakılacak ve bu alan korkulukla çevrilecektir.

Boş alan bulunmaması gibi nedenlerle bu yıkımın yerine getirilmesi olanağı yoksa, yıkım sırasında fırlayacak parçaların etrafa zarar vermesini önlemek için, yapı etrafı gerekli yükseklik ve dayanıklılıkta bir perde ile çevrilecektir.

Madde 132 — Elle yıkılacak duvarlar için kurulacak iç kısım iskeleleri tabandan en çok 4 metre yükseklikte yapılacaktır.

Madde 133 — Binadaki merdivenler ve bunların dayanakları en sonra yıkılacaktır.

Madde 134 — Camlı kapı, pencere ve ayna gibi kırıldıklarında tehlikeli olabilecek kısımlar, yıkıma başlamadan önce sökülüp uygun yerlere taşınacaklardır.

Madde 135 — Yıkımda çalışan işçilere gözlük, koruma başlığı (baret) ve çelik burunlu ayakkabı gibi kişisel korunma araçları verilecektir.

ALTINCI KISIM

Yapı İşlerinde Kullanılan Makina ve Teçhizatın Alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 136 — Yapı işlerinde kullanılan makinalarda, hareketli ileten kavrama ve dişliler uygun şekilde korunacaktır.

Madde 137 — Gırgır vincin kullanılmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır :

- 1 — Vincin elektrik motoru topraklanmış olacaktır.
- 2 — Vincin şalteri otomatik olacak, vinc kovanının belirli bir yüksekliğe çıkması halinde otomatik şalter devreyi kesecektir.
- 3 — Vinç tanbur yuvası çelik telin uzunluğu ile orantılı olarak seçilmiş olacaktır.
- 4 — Çelik halatın tanburdan dışarı fırlaması önlenecektir.
- 5 — Kullanılacak çelik halatın çapı 12 milimetreden az olmayacak, sağlam ve özürsüz tellerden yapılmış olacaktır.
- 6 — Kova kancasına takılacak çelik halatın uç kısmı yükseklü olarak kancaya takılacak ve serbest kalan uç kısmı uzun kısma en az 3 adet U klemensi ile uygun şekilde tespit edilecektir.
- 7 — Kancanın kovadan kurtulmaması için mandal, kilitleli mandal veya bağlama gibi uygun tertibat bulunacaktır.
- 8 — Vincin tespit edildiği kolon ahşap ise, kesiti 20×20 santimetreden küçük olmayacak ve kolon, sağa sola yalpa yapmayacak şekilde tespit edilecektir.
- 9 — Ek bulunduğu hallerde, kolonun dört bir yüzünde, ekleme şartlarına uygun saplama yapılacaktır.

10 — Hareketli sırasında katlar arasında kovaya takılacak herhangi bir engel bulundurulmayacaktır.

11 — İçine konacak her türlü malzemenin yüksekliği kova üst düzeyini aşmayacaktır.

12 — Kalas, uzun tahta, demir ve benzeri malzeme veya eşya gırgır vinçe uygun ve emniyetli şekilde bağlandıktan sonra taşınacaktır.

13 — Hareket sırasında alabora olmaması için kova sapı kenarında kilitli mandal kullanılacaktır.

14 — Gırgır vinci çalıştıran işçiye güvenlik kemeri, lâstik eldiven ve lâstik ayakkabı gibi uygun kişisel koruyucu araçlar verilecektir.

15 — Gırgır vinci tabanda durduğu alanın ön yüzünde parmaklık (bariyet) şeklinde bir kapısı bulunacak, diğer tarafları ise en az 90 santimetre yüksekliğinde bir korkulukla çevrilmiş olacaktır.

16 — Gırgır vinci hareketli sırasında çevrili alan içinde hiçbir işçi bulundurulmayacaktır.

17 — Gırgır vinçe malzeme yükleyen bütün işçilere koruma başlığı (bare) giydirilecektir.

18 — Gırgır vinci bütün kısımları en az haftada bir kere ve ayrıca her yer değişmesinde kontrol edilecek ve sonuçlar yapı ve iş defterine yazılarak imzalanacaktır.

YEDİNCİ KISIM

Madde 138 — Bu tüzükte belirtilmemiş olan hususlarda işçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin diğer tüzüklerin yapı işlerinde uygulama kabiliyeti olan hükümleri de uygulanır.

Madde 139 — Bu tüzükte öngörülen sağlık ve güvenlik tedbirleri, önlemleri bakımından esasa ilişkin ve birinci derecede tedbirlerdir.

Madde 140 — 25 Ağustos 1971 günlü ve 1475 sayılı İş Kanununun 74 üncü maddesine dayanılarak düzenlenen ve Danıştayca incelenen bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete ile yayımı gününde yürürlüğe girer.

Madde 141 — Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**GEBE VEYA EMZİKLİ KADINLARIN ÇALIŞTIRILMA
KOŞULLARIYLA EMZİRME ODALARI VE ÇOCUK BAKIM
YURTLARI (KREŞ) HAKKINDA TÜZÜK**

Karar Sayısı : 7/6821

Yayın Tarihi : 11 Ağustos 1973

Kapsam :

Madde 1 — Gebe veya emzikli kadınların hangi dönemlerde ne gibi işlerde çalıştırılmalarının yasak olduğu ve bunların çalışmalarında sakınca olmayan işlerde hangi koşul ve yöntemlere uyacakları, ne suretle emzirme odaları veya çocuk bakım yurtları (kreş) kurulması gerektiği bu Tüzükte belirtilmiştir.

Çalıştırılma yasağı :

Madde 2 — Kadın işçilerin doğumdan önce 6 ve doğumdan sonra 6 hafta olmak üzere 12 haftalık süre içinde çalıştırılmaları yasaktır.

Bu süreler işçinin sağlık durumuna ve işin özelliğine göre doğumdan önce ve sonra hekim raporuna dayanılarak arttırılabilir.

Gebe işçilerin muayene izni :

Madde 3 — İşçiler, başvurmaları halinde, gebeliğin ilk üç ayında, işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık tesisleri ve hekimleri, sağlık ocakları, hükümet ve belediye hekimlerince muayene ve tedavi edilirler. İlk üç aydan sonraki aylarda ise bunların, hekimin göstereceği lüzum üzerine en az ayda bir defa, tıbbi muayeneye gitmelerine izin verilir.

Emzikli işçilerin çalıştırılma şartı :

Madde 4 — Emzikli işçilerin, Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğünde, kadınların çalıştırılabilecekleri belirtilmiş olan işlerde çalıştırılabilmeleri için, doğumdan sonraki 6 haftanın bitiminde işe başlamalarından önce, işyeri hekimi, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın

Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık tesisleri ve hekimleri, sağlık ocakları, Hükümet veya belediye hekimlerine muayene ettirilerek, çalışmalarına engel durumları olmadığının raporla saptanması şarttır.

Muayene sonunda ağır ve tehlikeli işlerde çalışmasında sakınca olduğu hekim raporu ile saptanan emzikli kadın işçiler, doğumdan sonraki ilk altı ay içinde bu işlerde çalıştırılmazlar.

Emzirme izni :

Madde 5 —

a) Emzikli işçilere, 6 ncı maddede belirtilen emzirme odaları veya kreşlerde bulunan bir yaşımdan küçük çocuklarını emzirmeleri için, İş Kanununun 64 üncü maddesi uyarınca verilecek olan ara dinlenmesinden önce ve sonra uygun saatlerde ayrı ayrı olmak üzere iki defa yarımşar saatlik izin verilir. Bu sürelerin yirmişer dakikasının emzirmeye ayrılması şarttır. Bu izinler iş süresinden sayılır.

b) 100 den az kadın işçi çalıştırılan işyerlerindeki emzikli kadın işçilere, bir yaşımdan küçük çocukların emzirmeleri için İş Kanununun 64 üncü maddesi uyarınca verilecek olan ara dinlenmesinden ve işi bitiminden önce, ayrı ayrı olmak üzere, iki defa yarımşar saatlik izin verilir. Bu izinler iş süresinden sayılır.

Emzirme odaları veya çocuk bakım yurtları (kreş) kurulması

Madde 6 —

a) Bir işyerinde yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 100 - 300 kadın işçi çalıştırıldığı takdirde, bunların arasındaki emziklik kadınları bir yaşımdan küçük çocuklarını emzirmeleri ve bu çocukların bırakılması ve bakılması için, çalışma yerlerinden ayrı ve işyerine yakın bir emzirme odasının işveren tarafından kurulması zorunludur. Emzirme odasının işyerine olan uzaklığı 250 metreyi geçmeyecektir.

b) Bir işyerinde, yaşları ve medeni halleri ne olursa olsun, 300 den fazla kadın işçi çalıştırıldığı takdirde, bunların arasındaki annelerin 0-6 yaşımdaki çocuklarının bırakılması ve bakılması ve bir yaşımdan küçük çocukların emzirilmesi için çalışma

yerinden ayrı ve işyerine yakın bir kreşin işveren tarafından kurulması zorunludur. Kreşin işyerine olan uzaklığı 250 metreyi geçmeyecektir.

c) a ve b bendlerindeki koşullara uygun olmak üzere birden fazla işveren tarafından ortaklaşa bir emzirme odası veya kreş kurulabilir.

d) a ve b bendlerinde belirtilen uzaklıkta özel veya resmi yahut hayır teşekküllerine ait ve bu Tüzük hükümlerine uygun nitelikte kreşler varsa, işverenler; bu nevi kreş idareleriyle anlaşmalar yaparak, buralarda 7 nci maddenin (a) bendi uyarınca kreşlerden ve emzirme odalarından yararlanacakların 0-6 yaşındaki çocuklarının bırakılmalarını ve bakılmalarını ve bir yaşından küçük çocukların emzirmelerini sağlayabilirler.

e) İşveren tarafından taşıt sağlandığı takdirde yukarıdaki bentlerde belirtilen uzaklıklar en çok 1000 metre olabilir.

Emzirme odaları ve kreşlerden yararlanacaklar :

Madde 7 —

a) Emzirme odaları ve kreşlere, 6 ncı maddede belirtilen yaşlarda olmak üzere o işyerinde çalışan kadın işçilerin çocukları ile aynı işyerinde çalışan erkek işçilerin annesi ölmüş veya velâyeti babaya verilmiş çocukları kabul edilir.

b) Emzirme odaları ve kreşlerde, kayıtlı bulunan çocuklardan ve görevlilerden başkasının yatması veya oturması yasaktır.

c) Kreşlerde, iki yaşına kadar olan meme veya mama çocuklarıyla 2-6 yaşındaki oyun çocukları birbirlerinden ayrı bulundurulur.

d) Çocuklar, emzirme odalarına veya kreşlere işçi anneler veya velâyet hakkı kendisine verilmiş babalar tarafından iş başı yapmadan önce bırakılır. Anneler ara dinlenmesinde çocuklarını görüp, bakılmalarıyla ilgilenebilirler. Ancak, emzirme odaları ve kreşlerin disiplin ve idaresine ilişkin olarak konulmuş olan kurallara uymak zorundadırlar. İşçi anneler veya velâyet hakkı kendisine verilmiş babalar iş bitiminde evlerine dönerlerken çocuklarını alıp götürürler.

Yıt, kontrol ve çıkış :

Madde 8 —

Emzirme odaları ve kreşlerde kabul edilen çocukların hepsi bu Tüzüğe bağlı 1 Numaralı kayıt ve kabul defteri

Emzirme odaları veya kreşlerden yararlanan çocukların emzirmelerinin veya annesi ölmüş veya velayetli babaya verilmeyen çocukların babalarının işten ayrılmalari veya çocuğun hastalığı gibi nedenlerle emzirme odalarından veya kreşlerden tamamen ayrılmalariında ayrılış nedeni, tarihi, kiminle müşahade kâğıdı ile kayıt ve kabul defterine işlenir. Bu madde 12 nci maddede belirtilen özel dosyası, diğer müesseselerle istenildiğinde gönderilmek üzere, arşive kaldırılır.

Emzirme odaları ve kreşlerin sağlık ve teknik nitelik ve şartları :

Madde 9 — Emzirme odaları ve kreşlerin sağlık, teknik nitelik ve şartları sağlığı koruma gerekleri gözönünde bulundurularak ve çocukların hava ve güneş ihtiyaçlarını da sağlayacak şekilde aşağıda belirtilmiştir :

Emzirme odaları ve kreşlerdeki yatak sayısı, kadın ve erkeklerin velayet hakkı verilmiş erkek işçi sayısının en az yüzde on oranında olacak ve ihtiyaca göre artırılacaktır.

Emzirme odaları ve kreşlerde, çocukların sağlık durumlarının izlenmesine kadar tecridi için, yeterli kadar bölme (box) kurulacaktır.

Emzirme odaları ve kreşlerde, meme çocuklarının emzirmelerinden ayrılarak emzirmeleri için özel bir yer ayrılacaktır. Anlatıldıkçe çocuklar, yatak odalarından hemşire veya çocuk bakıcısı tarafından alınarak, bu yerlerde annelere emzirmeleri için verilecek ve emzirmenin bitiminde yine aynı kim tarafından alınarak, gerekli temizlik ve bakımları yapıldıktan sonra yataklarına bırakılacaktır.

Emzirme odaları ve kreşlerde, anneler ve personel için gerekli olan kadar, müstakil tuvalet ve lavabo ile her on çocuk için birer hesabıyla çocuk yıkanabilecek banyo ve çocuk odalarında da birer akarsu ve lavabo tesisleri, kreşlerde tuvaletler bulundurulacaktır.

Bu gibi tesislerin, kirli su mecralarının, emzirme odaları ve kreşler ile müstemilâtinin havasını ve sağlık şartlarını bozmayacak şekilde, temiz ve düzenli yapılması gereklidir.

c) Emzirme odaları ve kreşlerde, çocukların mamalarının ve yiyeceklerin hazırlanması, muhafazası, dağıtımı, yedirilmesi ve levazımın temizlenmesi için uygun yerler ile gerekli araç ve gereçler bulundurulacaktır.

f) Emzirme odaları ve kreşlerde, yatak odalarından ayrı bez değiştirme odaları olacak ve bu odalarda, masa veya şezlong gibi eşyalar ile çocukların temiz ve kirli bez ve çamaşırlarının ayrı ayrı muhafazası için gerekli dolap ve kaplar bulundurulacak ve müesseseye ait yatak levazımı ile annelere emzirme esnasında giydirilen gömlekler temiz ve düzenli olarak korunacaktır.

g) Emzirme odaları ve kreşlerde, çocukların bulundurulacağı odaların bol ışıklı olması, taban alanlarının her çocuğa en az üç metrekare yer düşecek ölçüde bulunması ve her çocuğa 8 metreküp hava düşecek biçimde tertiplenmesi gereklidir.

Taban, çocukların sağlığına zarar vermiyecek, kolaylıkla silinip temizlenebilen bir madde ile döşenecek, duvarlar ve bölmeler tabandan itibaren yeterli bir yüksekliğe kadar kolayca temizlenebilir bir madde ile boyanacak veya kaplanacak, odaların yapısı ve eşyası tutmayacak şekilde düz ve basit olacaktır. Çocuk karyoları ve komidinleri, mümkün olduğu kadar madeni olacak, karyoların ayarlanabilen yüksek korkulukları bulunacak ve temiz ve boyalı bir halde muhafaza edilecektir.

h) Kreşlerde, çocukların oynayabilmeleri, gerektiğinde temiz hava ve güneşten yararlanabilmeleri için, yeterli büyüklükte bir avlu ve bahçe bulunacak ve bu bahçede, çocukların dinlenme ve oyunları için gerekli araçlar ve gereçler sağlanacaktır.

Emzirme odaları ve kreşlerde bulundurulacak ilaç ve tıbbi gereçler :

Madde 10 — Emzirme odaları ve kreşlerde, bir oda termometresi ile bu Tüzüğe bağlı 2 numaralı cetvelde yazılı olan ve ayrıca işyeri hekimi tarafından lüzum gösterilen ilaç ve tıbbi gereçler bulundurulur. Bu ilaç ve tıbbi gereçlerin, özel bir dolap içinde ve ihtiyaç anında kolayca kullanılabilircek şekilde

düzenli bulundurulması ve en az altı ayda bir işyerinde görevli hekim tarafından gözden geçirilecek bozulmuş veya kullanılmaz duruma gelmiş yahut tükenmiş bulunanların yerlerine yenilerinin konulması gereklidir.

Personel ve gözetimi :

Madde 11 — a) Emzirme odalarında her on çocuk bakıcı ile odaların ve müştemilâtın temizliğini yapacak ve icabında çocuklara bakacak bir kadın hademe bulundurulur. Kreşlerdeki çocuk bakıcılarından en az birisinin hemşire olması şarttır. Çocukların emzirme odaları ve kreşlerde bulundukları sürece yukarıda sayılan kimselerden en az birisinin gözetim altında kalmaları işveren tarafından sağlanır.

b) Emzirme odaları ve kreşler, işyerinde görevli hekimin tıbbi ve idari gözetimi altında bulundurulur. Buralardaki çocukların sağlık durumları en az gün aşırı hekim tarafından kontrol edilir ve sağlık gerekleri yerine getirilir.

Çocukların muayeneleri :

Madde 12 — a) Emzirme odaları ve kreşlere kabul edilecek çocuklar, önce tecrit bölmelerine (box) alınarak hekim muayenesinden geçirilir. Bulaşıcı veya tehlikeli bir hastalığı bulunmayanlar hakkında bir rapor düzenlenir ve bu raporlar, müesseselerde her çocuk için açılacak özel dosyasına saklanır.

Bulaşıcı veya tehlikeli bir hastalığı bulunanlar veya şüpheli olanlar yahut portör olduğu anlaşılanlar emzirme odasına veya kreşe kabul edilemezler.

Emzirme odaları ve kreşlerde bulunan çocuklardan, bulaşıcı hastalığa tutulanlar veya tutulduğundan şüphe edilenler, hekime muayene ettirilmek üzere derhal 9 ncü maddenin (b) bendinde yazılı bulunan tecrit (box) bölmelerine alınır.

Hekimin muayenesi sonucunda bulaşıcı veya tehlikeli bir hastalığa tutulduğu anlaşılan çocuklar, hekimin göstereceği lüzuma göre bir sağlık tesisine gönderilir veya reçetesi verilmek suretiyle ve gerekli öğütlerle ailesine teslim edilir.

b) Emzirme odaları ve kreşlere kabul edilen her çocuk için ilk girdikleri gün örneği bu Tüzüğe bağlı 3 numaralı müşahade kâğıdı doldurulur ve çocuğu özel dosyasına konulur. Çocuklar buralarda kaldığı sürece, sağlık durumları, en az haftada bir defa işyerinde görevli hekim tarafından örneği bu Tüzüğe bağlı 4 ve 5 numaralı müşahade kâğıtlarına işlenir.

c) Emzirme odaları ve kreşlerden yararlanan çocuklara, koruyucu aşılar ve gereken serumlar yapılır.

Çocukların beslenmesi :

Madde 13 — Kreşlerde, çocuklara kahvaltıları ile yemekleri veya mamaları verilir. Yemek listelerinin ve mamalarının düzenlenmesinde işyerinde görevli hekimin düşüncesi alınır.

Yemeklerden başka, çocuklara günde 250 şer gram pastörize, bulunmadığı takdirde kaynamış süt verilir.

Çocukların eğitimi ve geliştirilmeleri :

Madde 14 — Kreşlerde, çocukların bakım ve korunması yanında, bunlara kişisel temizlik, yararlı oyunlar ve şarkılar öğretilmek ve öğretici oyuncaklardan yararlandırılmak suretiyle ruhsal ve fikri gelişmeleri de sağlanır.

İşverenin yükümlülüğü :

Madde 15 — Emzirme odaları ve kreşlerin, bina, kuruluş, döşenmiş araç ve gereç giderleri ile diğer giderlerin tamamı işverenler tarafından karşılanır. Binalar en az ayda bir defa işveren veya işveren vekili tarafından denetlenir ve kendisi veya işyerinde görevli hekim tarafından denetlenir ve kendisi veya işyerinde görevli hekim tarafından görülen ihtiyaç ve noksanlar derhal tamamlanır.

Ortak karar :

Madde 16 — Emzirme odaları ve kreşler, birden çok işveren tarafından kurulduğu takdirde, bu işverenler veya işveren vekilleri, ayda en az bir defa toplanarak bu yerlerin yönetim tarz ve şekilleri hakkında gerekli kararları alırlar ve uygulanmasını sağlarlar.

Yürürlük :

Madde 17 — 25 Ağustos 1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanununun 81 inci maddesine dayanılarak düzenlenen ve Danıştayca incelenen bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete ile yayımı gününde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 18 — Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖRNEK NO : 1
KAYIT VE KABUL DEFTERİ

..... İşyeri

Emzirme odası Kreş :

Çocuğun adı, soyadı :

Babasının adı, soyadı :

Annesinin adı, soyadı :

Annesinin personel No : (*) :

Yaşı ve doğum yeri :

Oturduğu yer :

Girdiği gün ve saat :

Tamamen çıktığı gün ve saat :

Çıkış nedeni :

Kimin refakatinde çıktığı :

(*) Annesiz çocuklar için babasının personel No.su yazılacaktır.

ÖRNEK NO : 2

Emzirme Odaları ve Kırşelerde Bulundurulacak İlaç ve Tıbbi Gereçler Cetveli

İlaç ve Gereçin İsmi	Miktarı	İzahat
Tentürdiyot	25 Gr.	Cam kapaklı şişede
Amonyak	50 Gr.	Cam kapaklı şişede
Saf alkol	100 Gr.	Cam kapaklı şişede
Oksijenli su	1 Şişe	Orjinal ambalajda
Yanık pomadı	2 Tüp	Orjinal ambalajda
Kulak damlası	1 Şişe	Orjinal ambalajda
Talk tozu	Yeteri kadar	
(*) Göz damlası (arjlrol)	25 Gr.	Koyu renkli şişede
(*) Tentur döbellodan	25 Gr.	Cam kapaklı şişede
(*) Öksürük damlası (kodelinsiz)	1 Şişe	Orjinal ambalajda
(*) Koramin veya muadili damla	1 Şişe	Orjinal ambalajda
(*) Koramin veya muadili ampul	1 Kutu	Orjinal ambalajda
(*) Kardiazol veya muadili damla	1 Şişe	Orjinal ambalajda
(*) Gardiazol veya muadili ampul	1 Kutu	Orjinal ambalajda
Enjektör	1 Adet	2 cc.
Enjektör	1 Adet	5 cc.
1 Enjektör iğnesi	6 Adet	eitt. adale ve da- mar için
Damlalık	6 Adet	
Beden derecesi	6 Adet	
Çengelli iğne	6 Adet	
Flaster	2 Kutu	

(*) İşaretili ilaçlar hekim, bulunmadığı zamanlarda hekimin
önerisine göre hemşire tarafından kullanılacaktır.

Gebe ve Emzikli Kadınların Çalıştırılma...

Küvet	2 adet	
Pens	2 adet	
Kulak pensi	1 adet	
Makas	2 adet	
Bisturi	1 adet	
Pamuk	5 paket	25'er gramlık
Gaz idrofil	5 paket	teril
Sargı bezi	5 adet	Muhtelif büyüklükte
Üçgen sargı	1 adet	Parmak, baş ve etrafı için
Çocuk terazisi	1 adet	Emzirme odalarında
Boy ölçerli terazi	1 adet	Kreşlerde

ÖRNEK' NO : 3

Müşahade Kâğıdı

..... İşyeri
Emzirme odası
Kreş
Kayıt No :
Girdiği tarih :
saat :

Yatak No :
Tamamen çıkarıldığı tarih :
Saat :

Baba ve Anasının

Babasının adı, soyadı
Yaşı ve doğum yeri
Ev adresi
İşyeri No :

Anasının adı, soyadı
Yaşı ve doğum yeri
Ev adresi
İşyeri No :

Çocuğun

Adı, soyadı
Girişte boyu ve kilosu
Kan grubu
Yapılan aşılar ve serumlar
Nev'in tarihi

Yaşı ve doğum yeri
Çıkışta boyu ve kilosu
Çıkarıldığı tarihteki genel
sağlık durumu
Çıkış nedeni
Klinin refakatinde çıkışı

ÖRNEK NO : 4

Günlük müşahadeler

T a r i h :

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖRNEK NO : 5

Çocuğun Beden Gelişme Durumu

Yılı : 198...

Kg.	Boy (cm)	Ağırlık
16	160 :	
15	150 :	
14	140 :	
13	130 :	
12	120 :	
11	110 :	
10	100 :	
9	90 :	
8	80 :	
7	70 :	
6	60 :	
5	50 :	

Aylar : 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

1 — Boy ve kilo en az ayda bir kere tartılıp ölçülerek bu cetvele işlenecektir.

2 — Cetvelde boy ve kilo için iki ayrı renk kullanılması uygun olur. İki renk bulunmazsa birisi düz diğeri noktalı çizgi ile gösterilebilir.

3 — Ölçü ve tartıların iki başlangıç noktası cetvelin soldaki boy ve kilo sütunu olacak ve 1 inci aya ait sütundan başlanacaktır.

**KADIN İŞÇİLERİN SANAYİE AİT İŞLERDE GECE
POSTALARINDA ÇALIŞTIRILMA KOŞULLARI
HAKKINDA TÜZÜK**

Karar sayısı : 7/6909

Yayın tarihi : 22/Ağustos/1973

Kapsam :

Madde 1 — İşin özelliği icabı kadın işçi çalıştırılması gereken sanayie ait işlerde, 18 yaşını doldurmuş kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmalarına, bu tüzükte gösterilen koşullar içinde izin verilebilir.

Kadınların gece çalıştırılabileceği işler :

Madde 2 — 18 yaşını doldurmuş kadın işçiler, beceriklilik, çabukluk ve dikkat isteyen, sürekli olan ve fazla enerji ve kuvvet harcanmasını gerektirmeyen işlerde, gece postalarında çalıştırılabilirler.

Ancak, ağır ve tehlikeli işler tüzüğüne bağlı ağır ve tehlikeli işlere ait celvelin;

a) 11 sıra numarasında kayıtlı toprağın pışırılması suretiyle imal olunan kiremit, tuğla, ateş tuğlası, boru, pola, künk ve benzeri inşaat ve mimari malzeme,

b) 95 sıra numarasında kayıtlı insan ve eşya taşımaya özgü taşıt araçlarında pilotluk, kaptanlık, şoförlük ve bu işlerde yardımcılık,

c) 96 sıra numarasında kayıtlı her türlü taşıt araçlarında makinistlik, arabacılık, frençilik, makasçılık ve bu işlerde yardımcılık,

d) 103 sıra numarasında kayıtlı çöpçülük işlerinde kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmaları yasaktır.

Fazla saatlerde çalışma yasağı :

Madde 3 — Kadın işçilerin her ne şekilde olursa olsun, gece süresinde fazla saatlerde çalıştırılmaları yasaktır.

İşyerine götürüp getirme :

Madde 4 — Belediye sınırları dışındaki her türlü işyeri işverenleri ile belediye sınırları içinde olmakla beraber, posta değişim saatlerinde, alışılmış araçlarla gidip gelme zorluğu bulunan işyeri işverenleri, gece postalarında çalıştıracakları kadın işçileri, sağlayacakları uygun araçlarla şehrin belirli merkezinden işyerine götürüp getirmekle yükümlüdür.

Rapor :

Madde 5 — Kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılabilirleri için, işe başlamadan önce, işyeri, işçi sağlığı dispanserleri, bunların bulunmadığı yerlerde sırası ile en yakın Sosyal Sigortalar Kurumu, sağlık ocakları, Hükümet veya belediye tabiplerine muayene ettirilerek çalışmalarına engel durumları olmadığına dair raporlarının sağlanması şarttır. Bunların muayeneleri her altı ayda bir tekrarlanır.

Analık halinde çalıştırılma yasağı :

Madde 6 — Emzikli kadın işçiler doğum tarihinden itibaren altı ay süre ile gece postalarında çalıştırılmazlar.

Bunların anılan süre içinde çalışmaları; «Gebe veya Emzikli Kadınların Çalıştırılma Koşullarıyla Emzirme Odaları ve Çocuk Bakımı Yurtları (Kreş) Hakkında Tüzük» hükümleri saklı kalmak üzere, gündüz postalarına rastlayacak şekilde düzenlenir.

Eşlerin gece postalarında çalışmaları :

Madde 7 — Kadın işçinin kocası da işin postalar halinde yürütüldüğü aynı veya ayrı bir işyerinde çalışıyor ise, kadın işçinin isteği üzerine gece çalıştırılması, kocasının çalıştığı gece postasına rastlayacak şekilde düzenlenir.

Aynı işyerinde çalışan karı kocanın aynı gece postasında çalışma istekleri, işverence, olanak oranında karşılanır.

Nüfus kimlik belgesi :

Madde 8 — İşverenler, gece postalarında çalıştırdıkları kadın işçilerin nüfus kimlik cüzdanlarının onaylı örneklerini işyerinde bulundurmak ve bunları denetlemeye yetkili makama ve memurlara her isteyişinde göstermek zorundadırlar.

İzin :

Madde 9 — Gece postalarında kadın işçi çalıştırmak isteyen işverenler, bu isteklerini yazılı olarak işyerinin bağlı bulunduğu Bölge Çalışma Müdürlüğüne bildirirler. Bölge Çalışma Müdürlüğünce yapılacak inceleme sonunda durumları bu tüzükte belirtilen koşullara uygun olan işyerleri için başvuruna tarihinden itibaren 15 gün içinde gerekli izin verilir.

İzinin geri alınması :

Madde 10 — Kadın işçilerin gece postalarında çalıştırılmaları hakkında verilmiş bulunan izin, bu tüzükte belirtilen koşullardan herhangi birinin ortadan kalkması halinde geri alınır.

Yürürlük :

Madde 11 — 1475 sayılı İş Kanununun 69 uncu maddesine dayanılarak düzenlenen ve Danıştay'ca incelenmiş olan bu tüzük hükümleri, Resmi Gazete ile yayım gününde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 12 — Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

İŞYERİ HEKİMLERİNİN ÇALIŞMA ŞARTLARI ile GÖREV ve YETKİLERİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Çalışma Bakanlığından :

Yayın Tarihi : 4 Temmuz 1980

Amaç :

Madde 1 — Bu Yönetmelik, işyeri hekimlerinin çalışma şartları ile görevlerini nasıl yürüteceklerini ve yetkilerini belirler.

Kapsam :

Madde 2 — İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün 91 nci maddesinde sözü edilen, sürekli olarak en az 50 işçi çalıştıran işyerlerinde Sosyal Sigortalar Kurumunca sağlanan tedavi hizmetleri dışında kalan, işçilerin sağlık durumlarının denetlenmesi, ilk yardım, acil tedavi ve diğer koruyucu sağlık hizmetlerinin düzenlenmesinde bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Tanımlar :

Madde 3 — Bu Yönetmeliğin uygulanması bakımından,

a) İş hekimliği alanında belirli tecrübe sahibi hekime «işyeri hekimi»

b) Belirli bir işyeri tarafından kurulan ve iş hekimi denetiminde yardımcı sağlık personeli, sekreteryaya, genel hizmet personeli ile lüzumlu araç ve gereçle donatılmış birime «işyeri sağlık birimi»

c) 50 den az işçi çalıştıran işyerlerinin bir araya gelerek bu maddenin b bendine uygun olarak kurulan birime «işyerleri ortak sağlık birimi» denir.

İşyeri hekimlerinin görevleri :

Madde 4 — Bir işyeri hekimlerinin tıbbi görevleri,

a) İşçilerin işe giriş muayenelerinin yerine getirilmesi,

b) Aralıklı kontrol muayeneleri yapılması,

c) Özelliği olan işçilere, bu arada ağır ve tehlikeli işlerde çalışanlara, gebe ve emzikli kadınlara, 18 yaşından aşağı gençlere, iki yaşından küçük çocuk sahibi annelere, malul ve arızalılara, alkoliklere, birden fazla iş kazası geçirilmiş işçilere özel bir ilgi ve ihtimam sağlanması.

d) Meslek hastalığı dışı, üç haftadan uzun işten uzaklaşmalarla bütün meslek hastalıkları, iş kazaları ve sık tekrarla-

nan işten uzaklaşmalar halinde işe dönüş muayenelerinin yapılması,

e) Gereği halinde ek ve tamamlayıcı muayenelerin yaptırılması,

f) Ayrıca işveren tarafından ihtiyaç gösterilen işçilerin muayenelerinin yapılması,

g) Gerekli hallerde radyolojik muayenelerin sağlanması,

h) Kaza halleri için işyerinde ilk yardım organizasyonu ve acil tedavinin yapılması,

ı) Koruyucu aşılarda yapılması ve izlenmesi,

j) Kadın işçilerin çalıştırıldığı işyerlerinde ilgili Tüzük gereği oluşturulan Kreş ve Çocuk Bakım Yerlerinde barındırılan çocukların sağlık kontrollerinin yapılması ve genellikle bu yerlerin sağlık şartlarına uygun biçimde teşkilâtlanmasının ve çalıştırılmasının denetlenmesi,

2 — İşyeri Hekiminin Tıbbi - Teknik görevleri,

A. İşyeri Hijyeni ve Güvenliği konularında inceleme - araştırma.

a) İşyerinin yakından tanınması ve kullanılan, üretilen maddelerin titizlikle izlenmesi için işyerlerinin aralıklı olarak incelenmesi,

b) Çalışma ortamı şartlarının değerlendirilmesi (ısı, gürültü, aydınlatma, havalandırma, iyonizan ve iyonizan olmayan ışınların, zehirli gazlar ve buharların, çözücülerin ve tozların etkilerini gereken hallerde ölçmelere de başvurarak yeterli biçimde değerlendirilmesi.)

c) İşyerinin genel hijyen şartlarının (genel temizlik, içme suyu, yemekhane, yıkanma yerleri, lavabo, duş, tuvalet, soyunma odaları v.b.) devamlı izlenmesi

d) Güvenlik yönünden mahzurlu görülen işlerde, işyeri şartlarının düzeltilmesi çarelerinin araştırılması,

e) İş kazası soruşturmaları ile bunlara karşı alınacak tedbirlerin tespiti ile ilgili araştırmalara katılma,

f) İlk yardım ve kurtarma işlerinin teşkilâtlanması ve bununla ilgili personelin yetiştirilmesi,

g) Mesleki bir hastalığın veya işle ilgili bir hastalığın tespitinden sonra, koruyucu tedbirlerin acilen alınması ve bununla ilgili işlemlerin yürütülmesi

h) İşyeri İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulları toplantılarına katılma;

B. İş ve İşçi Uyumu

a) İşkolunda ve işyerinde uygulanan işlemleri ve teknolojik şartları inceleyerek bunların işyeri sağlık şartlarına uygunlukları konularında çalışma,

b) Her iş postasının gerektirdiği fiziki ve ruhi yetenekler ile işçilerin kişisel niteliklerinin tespiti, buna göre uygun işlerde çalıştırılmalarının sağlanması,

c) İş değişimlerinde danışmanlık yapılması,

d) Aşırı yorgunluk problemleri söz konusu olan yerlerde bunların önlenmesi için incelemeler yapılması,

e) İş kazasına uğrayan ya da mesleki bir arıza ya da hastalığa tutulan işçiler için ilgililer ile gerekli ilişkiler kurup bunların Rehabilitasyonuna yardımcı olunması,

f) Malul ve arızalıların sınıflandırılmalarına ve çalıştırılmalarına ilişkin kararlara katılarak işlerine uyumlarının sağlanması .

C. Sağlık Eğitimi

a) İşçilerin kişisel hijyen, beslenme, kişisel koruyucuların kullanılışı ve genel hijyen konularında eğitimleri ile uğraşmak,

b) İşyeri hekimi, işçilerin çalışma şartlarının düzenlenmesinde yerine göre, boş zamanların olumlu biçimde değerlendirilmesi imkânını sağlayacak çalışmalar yapar; bu arada dinlenme kampları, spor ve öteki konularda çalışmalara katılır.

3 — Kayıt ve İstatistik görevleri :

a) İşyerleri Sağlık Birimlerinde her işçi için bu Yönetmeliğe ekli örneğe göre (Örnek a ve b) bir sağlık dosyası düzenlenir.

Bu dosya işyeri sağlık biriminde saklanır ve dosyada olan bilgiler hakkında gizlilik kurallarına uyulur.

İşyeri hekimi, dosya sahibi işçinin rızası olmaksızın kimseye sağlığı ile ilgili bilgiler veremez.

b) İşyeri Sağlık Birimlerinde, iş kazaları, meslek hastalıkları işlemlerinde ülke çapında değerlendirmelere elverişli bu Yönetmeliğe ekli örnekler kullanılır. (Örnek 2)

c) İşyeri Sağlık Birimlerinde, pansuman, enjeksiyon işlemleri yanı sıra hasta bakımı yürütüldüğü takdirde, yerine göre ESK veya özel kayıt düzenlemeleri yapılır.

C. İşyeri Sağlık Birimleri, tüm çalışmalarını açıkça belirtecek biçimde yıllık çalışma raporları hazırlamakla yükümlüdürler. Bu raporlar, yönelmeliğe ekli örneğe göre hazırlanır ve raporlardan bir örnek Çalışma Bakanlığı ilgili bölümüne gönderilir. (Örnek 3)

4 — İnceleme-araştırma ve İşyeri Dışı Kuruluşlarla ilgili görevler :

a) İşyeri Sağlığı Birimleri, İşçi Sağlığı ve Güvenliği konularında yeni bilgiler kazanılmasında ve koruyucu önlemler tespit edilmesinde birer kaynak niteliğinde olduğundan, İşyerleri Sağlık Birimlerinde inceleme ve araştırmalara ayrı bir önem verilir. Bu sebeple, İşyeri Sağlık Birimleri kendi ölçülerinde girişimlerde bulunabilecekleri gibi, gereken durumlarda, İşçi Sağlığı ve Güvenliği konularında araştırma - inceleme yapan uzmanlaşmış kuruluşlar ve Üniversitelerle işbirliği yaparlar.

Çağdaş iş sağlığı, işçilerin çalışma hayatını bütünü ile ele aldığından İşyeri Sağlık Birimleri bu yönde çalışmalara önem verir ve bunlara etkili biçimde katılır.

İşyeri hekimlerinin yetkileri :

Madde 5 — a) İşyeri hekimleri çalışmalarını tam bir mesleki özgürlük içinde ve tıbbi deontoloji kurallarına uygun biçimde yürütür.

b) Hekim inuayene odasının dışında, işyerinin her yerinde inceleme, görev ve hiyerarşik durumu ne olursa olsun gerekli gördüğü herkesle ilişki kurma, bunlardan görevi icabı olan il-zumlu her türlü bilgiyi alma yetkisine sahiptir.

c) Hekim yıllık ücretli tatil izninden yararlanır, yokluğunda kendisinin tekliif veya rızası ile bir vekil tayin edilir. Vekil görevlendirilmesi hekim ve idarenin anlaşmaları ile sağ-

lanır.

d) Vekil hekim, yerini aldığı hekimin bütün görevlerini tıbbi deontoloji içinde yürütür.

İşyeri hekimlerinin nitelikleri :

Madde 6 — a) Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği anda işyerlerinde iş hekimi olarak görev yapanlar dışında yeniden görev alacak kişilerin sırası ile aşağıdaki niteliklerden birine sahip olması gerekir.

b) İş Güvenliği Müfettişliğinde en az 3 yıl çalışmış Hekim İş Güvenliği Müfettişi niteliğini taşımak.

c) Yetkili bir makam tarafından verilmiş bir İş Hekimliği sertifikasına sahip olmak.

d) b ve c fıkralarında belirtilen nitelikte hekim bulunmadığı takdirde, İşyeri hekimliğine istekli herhangi bir hekim atanabilir

İşyeri hekimlerinin atanması :

Madde 7 — İşveren, mahalli tabip odasının aracılığı ile işyeri hekimi atayabilir.

Müracaat üzerine ilgili tabip odası, işyeri hekimi olarak görev almak isteyen hekimlerin adlarını işverene bildirir. İşveren, bu adaylardan işyeri hekimliği niteliğine uygun olanlar ile sözleşme yapmakta serbesttir.

İşyeri sağlık birimleri :

Madde 8 — a) Sürekli olarak en az elli ya da elliiden fazla işçi çalıştıran her işvereri işyerinde bu yönetmelikte belirlenen görevleri yerine getirmek üzere İşyeri Sağlık Birimleri kurmakla yükümlüdür.

b) İşyeri sağlık birimleri iş hekimliği alanında belirli bir tecrübe sahibi hekim ve baş hekim idaresinde kurulur.

c) Hekimlerin görevlendirilmeleri kişi başına hizmet saati üzerinden değerlendirilir.

Bu süre iş hekimliği ile ilgili hizmetler için işçi başına ayda 15 dakika olarak hesaplanır.

d) Hekim aynı zamanda Sosyal Sigortalar Kurumuna ait yükümlülükleri ve diğer tedavi hizmetlerini de yerine getirmek

Gayesi ile poliklinik yapmak zorunda ise bu iş için ayrıca Sosyal Sigortalar Kurumu hasta bakım normları uygulanır.

e) Sürekli olarak 1000 ve daha fazla işçi çalıştıran işyerleri iş hekimliği görevleri için işyeri sağlık birimi kurmak ve tam süre bir hekim görevlendirmek zorundadırlar. 1000 kişiyi aşan hallerde işçi başına ayda 15 dakikalık bir hizmete göre yeterince hekim eklenir.

f) Tam - süre hekim çalıştıran işyerleri aynı zamanda poliklinik hizmeti sürdürme durumunda ise, bu takdirde bu iş için de Sosyal Sigortalar Kurumu hasta bakım normları esas tutulmak üzere yeterince hekim eklenir.

g) Elliden az işçi çalıştıran işyerleri bir araya gelerek işyeri Ortak Sağlık Birimi kurabilirler.

Bu gibi hallerde kurma ve işletme masrafları kişi başına düşen masraf üzerinden ortaklaşa karşılanır.

Hemşire ve yardımcı sağlık personeli :

Madde 9 — a) 50-200 işçi çalıştıran ve İşyeri Sağlık Birimi kuran her işyeri bu birim için ayrıca bir sağlık memuru ya da hemşire görevlendirir. Diplomalı hemşire ya da sağlık memuru bulunmayan hallerde hemşire yardımcılarından yararlanılır.

b) 200 - 1000 işçi çalıştıran işyerlerinde iki hemşire ya da sağlık memuru görevlendirilir.

c) 1000 den fazla işçi çalıştıran işyerlerinde her 1000 işçi için bir hemşire eklenir.

Ancak ikiden fazla hemşire çalıştırılması halinde bunlardan birinin diplomalı hemşire olması gereklidir.

Bu gibi durumlarda hemşire aynı zamanda baş hemşirelik görevini sürdürür.

d) Poliklinik yapılan işyeri sağlık birimlerinden ihtiyaca göre hemşire sayısı artırılır.

Sekreteryä ve diğer hizmetler :

Madde 10 — a) 1000 den fazla işçi çalıştıran her işyerinde sağlık biriminde bir sekreter görevlendirilir.

Bu sekreterin daktilo bilmesi gerekir.

b) İşyeri sağlık biriminin temizlik ve bununla ilgili hizmetlerini karşılamak üzere yeteri kadar hademe ve yardımcı sağlık personeli görevlendirilir.

Yer ve donatım :

Madde 11 — a) İşyeri sağlık birimi ve işyeri hekimi için uygun bir yer ve yeterli araç ile gereç işyerince temin edilecektir.

b) Bu yer ile araç gereçler yalnızca bu servislerin hizmetlerinde kullanılacaktır.

c) Bu yer tercihen kolay ulaşılan bir binanın giriş katında olacaktır.

d) Bu yerler, iyi aydınlatılmış, iyi havalandırılmış ve yeterli şekilde ısıtılmış olacak, akar su sağlanacak, sokak ve fabrika gürültüsünden uzak ve kolay temizlenir nitelikte bulunacaktır.

e) Oda sayısı, donatım araç ve gereçler işyerinin büyüklük ve işçi sayısına yeterli olacaktır.

Bu husus için aşağıdaki ölçüler uygulanacaktır.

(1) 500 kişiden az işçi çalıştıran işyerleri.

— 1 Doktor muayene odası (16 m²)

— 1 Bekleme Salonu (yeteri kadar geniş ve uygun oturacak yeri olacaktır)

— 1 Laboratuvar odası

gerekli laboratuvar muayenelerini yapmaya imkân sağlayacak şekilde donatılacaktır.

— 1 Tuvalet

— 1 Pansuman odası

(2) 500 - 1000 kişi çalıştıran işyerleri :

— 1 Doktor muayene odası

— 1 Bekleme salonu

— 1 Laboratuvar odası

— 1 Pansuman odası

— 1 Tuvalet

— 1 Arşiv (tıbbi dosyaları muhafaza için)

(3) 1000 den fazla işçi çalıştıran işyeri sağlık birimi ile işyerleri ortak sağlık birimleri :

— Bu gibi işyerlerinde 3 den az olmamak üzere hekim sayısına ve iş durumuna göre yeterli muayene odası.

— 1 bekleme salonu

— 1 laboratuvar odası

— 1 pansuman odası

— 2 tuvalet (Kadın ve erkek için ayrı)

— 1 sekreter odası

— 1 Hemşire odası

— 1 depo (sedye ve tıbbi araç ve gereçlerin saklanması için yer sağlanır.)

Bunlardan başka ilüzmü hallerde bu yerler aşağıdaki olanaklarla desteklenir.

— Radyolojik muayeneler için gerekli bir yer (uygun şekilde korunmuş)

— Bir revir (1 - 2 yataklı)

— Bir dinlenme salonu (Muayene odasına bitişik)

— Bu gibi işyerlerinde, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı gibi elemanlar çalışıyorsa bunlar içinde birer oda ayrılır.

Denetim :

Madde 12 — İşyeri Sağlık Birimleri (İSAB) ile işyerleri Ortak Sağlık Birimlerinin (İYOSAB) ve iş hekiminin mesleki çalışmalarının denetimini - yasalarda belirlenmiş makamların yetkileri saklı tutulmak şartıyla - Çalışma Bakanlığı ve Bakanlık Hekim İş Güvenliği Müfettişlerince yapılır.

Genel hükümler :

Madde 13 -- a) İşyeri Sağlık Birimlerinin kurulup işletilmesi giderleri, hiçbir suretle yansıtılamaz.

b) İşyerleri Sağlık Birimleri görevlerini en iyi biçimde yürütme bakımından işçi kuruluşları ile işbirliği yaparlar.

c) İşyerleri Sağlık Birimleri çalışmalarına faaliyet kazandırmak için SSK Sağlık Birimleri ile Koordinasyon sağlar ve bu birimlerle işbirliği yaparlar.

Yürürlük :

Madde 14 -- Bu Yönetmelik İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü, 91. maddesi uyarınca düzenlenmiş olup Resmi Gazete'de yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Örnek 1 (a)

**AĞIR VE TEHLİKELİ İŞLERDE
ÇALIŞACAKLARA AİT SAĞLIK RAPORU**

İ Ş Y E R İ N İ N

Ünvanı :
Adresi :
Sicil No. :
MUAYENE YAPAN DOKTORUN :
Soyadı, Adı :
Görevi :
Diploma No. :

Fotoğraf
(4,5×6)

İ Ş Ç İ N İ N

Soyadı		Sig. Sic. No.	
Adı		Tahsil dur.	
Doğ. Yeri		Askerlik	
Doğ. Tarihi		Mesleği	
Cinsiyeti		Talıp old. iş	
Ev Adresi :	İştirak ettiği Kurs ve Seminerler :		

Ö Z G E Ç M İ Ş İ

Konvertal ve diğer hastalıklar	Gurubu	Çiçek	B.C.G.
	Kan	Tetanoz	
İş Kazaları :	Mesleki zehirlenmeler dışındaki zehirlenmeler :		
Diğer Kazalar :	Tanzim edilen ve edilemeyen hastalıklar :		

S O Y G E Y M İ Ş İ

Anne	Baba	Kardeşler	Çocuklar

T I B B İ M U A Y E N E L E R

Boy : Ağırlık : Göğüs çevresi :

GÖRÜNÜŞ

(Kuvvetli, Normal, Atletik,
Poletorik, Şişman, Zayıf,
(Çok Zayıf, Astenik, Anemik)

D E R İ

(Çeşitli Belirtiler)

Renk, Tonüs, Ödem, Adenopati
Tümerler, Ekzama, Ümpetigo,
Sifilize delâlet eden Araz,

FONKSİYONEL ANATOMİ

(Kas, İskelet, Kol, Bacak, Mafsal)

DUYU UZUVLARI

(Göz, Kulak, Burun, Ağız,
Dişler ve Boğaz)

DAHİLİYE

(Kalp radyografisi, Kalp T.A.,
Karaciğer, Dalak, Mide ve barsaklar)

ASABIYE (SARA)

RUHİ DURUM

ÜREGENİTAL SİSTEM

(Lüzumunda Wass ve İdrar tahlili)

Kanaat ve sonuç

İşinde

Elverişlidir

1 — Çalışmaya bedenen

İşyerinde

Elverişsizdir

1 — Raporda işaret edilen arızalar tedavi edilmek şartıyla el-
verişlidir.

Tarih :

PERİYODİK MUAYENELER :

(Bu kısma periyodik muayene neticeleri, iş veya iş yeri ile meslek hastalıkları ilişkileri düşünülerek yazılacak, takip eden labora-
tuvar muayeneleri ve röntgen filmieri bulundurulacaktır.)

Örnek 1 (b) **MESLEK HASTALIĞI ve INTOXİKASYONLAR** Sig. Sic. No. :

[illegible]

**İŞ KAZASI
MESLEK HASTALIĞI**

Dosya No.	Sigortalının Adı ve Soyadı	Sigortalının Sicil No.
İşyeri Sicil Numarası İş Kolu Kodu		Sıra No. İl İlçesi
Vak'a tarihindeki işçi sayısı		
SIGORTALININ	Doğum Yılı	
	Cinsiyetli (Erkek-Kadın)	
	Bakmakla mükellef olduğu kimse (Var-Yok)	
	En Son yaptığı iş	
	Son işveren nezdindeki çalışma süresi :	
	Yıl : Ay : Gün : Günlük kazancı	
Kazanın olduğu veya meslek hastalığının anlaşıldığı tarih/...../198...		
Yaranın nev'i veya teşhis olunan hastalık		
KAZANIN	Saatli : Kaçınıcı İş Saatinde :	
	Sebebi :	
	Mesulü varsa kimdir :	
	Ve ne sebepten :	
İş Kazası ve Meslek Hastalığı Sonucu		İş Göremezlik Yok
		Sıfı - Salâh Var ise ölüm
İşleimde kalma müddeti (Gün) :		
Geçici iş göremezlik süresi (Gün) :		
Sağlık tesislerinde yatılan günler :		
Geçici işgöremezlik ödemeleri :		
Toplam (TL.) :		

Örnek : 3

İŞYERİ SAĞLIK BİRİMİ
YILLIK ÇALIŞMA CETVELİ

Müracaat Sayısı	Poliklinik	İşe giriş muayenesi	Periyodik Muayene	Çalıştığı İş Kolu Kodu	Diğer Sağ. Tesislerine Sevk	Toplam
Muayene Sayısı						
Toksikolojik Laboratuvar Analizi						
Biyokimyasal Laboratuvar Analizi						
Mesleki Zehirlenme						
Meslek Hastalığı						
İş Kazası						

..... Yılına ait Çalışma Cetveli kayıtlara
uygun olarak düzenlenmiştir.

İmza

MAKİNA KORUYUCULARI YÖNETMELİĞİ

Yayın Tarihi : 17 Mayıs 1983

Madde 1 — Bu Yönetmelik, 23 Mayıs 1967 tarih, 872 sayılı Kanunun uygulanması ve 1475 sayılı İş Kanununun 74. maddesi uyarınca yürürlüğe konmuş olan tüzüklerin ilgili hükümlerine açıklık getirilmesi amacıyla çıkarılmıştır.

Madde 2 — Bu Yönetmelik sanayi ve ticaretten sayılan tüm işyerlerini kapsar.

Madde 3 — Yönetmelikte geçen :

«Makina» deyimi, bir tür enerjiyi başka bir tür enerjiye çevirerek veya insan gücü ile belirli işler yapan çeşitli kısımlardan meydana gelmiş araçları.

«Koruyucu» deyimi, makinaların transmisyon düzenlerinde hareketli parçalarında ve operasyon noktalarında kullanılan koruma düzeni ile güvenli olmayan durumlarda kullanılacak durdurma sisteminin tümünü,

«Transmisyon düzeni» deyimi, güç aktaran milleri, volanları, kasnakları, kayışları, kabloları, muyluları, bilyeleri, krankları kavramaları, dişli düzenleri, zincir ve dişlisi gibi elemanları,

«Hareketli parçalar» deyimi makina ve tezgahlarda güç aktarmayan ancak hareket eden (örneğin planyaların kalem tesbit başlıkları, hesleme merdaneleri, vergi tablaları v.b. gibi) elemanları,

«Operasyon noktaları» deyimi, makina ve tezgahta talas kaldıran, şekillendiren delen, ezen, kesen veya başka şekilde işlem yapan kısım ile iş alıp verirken tehlikeli olan bölgeleri.

«Durdurma düzeni» deyimi, konveyör kayışlarının yanlarında bulunan güvenlik halatları, koruyuculara kilitleri, imdat düğme ve frenleri, asansör paraşütleri gibi güvenli olmayan durumlarda sistemi durdurmaya sağlayan düzenekleri, belirtir.

Madde 4 — Koruyucular, operatör ile makina ve tezgahta görevli diğer personeli kaza, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı koruyacak, parça sıçraması gaz, toz tozları gibi durum-

ları da önleyecek nitelik ve biçimde olacaktır. Koruyucular, tezgahla doğrudan ilgisi olmamakla birlikte tezgah veya makina çevresinde bulunanların da hareket eden kısımlarla temasını önleyecektir.

Madde 5 — Koruyucuların tasarımı ve tezgah üzerinde tesbiti tezgahla çalışanları engellemeyecek, üretimi aksatmayacak ve kaliteyi bozmayacak biçimde olacaktır.

Madde 6 — Koruyucular, amaca uygun, kullanılması kolay sağlam ve dayanıklı olacak, gerektiğinde çıkarılmadan bakımı yapılabilen şekilde olacaktır.

Madde 7 — Pres giyotin ve benzeri tezgahlarda koruyucu aralığı ile operasyon noktasına olan uzaklıklar aşağıda verilmiştir.

Koruyucu aralığı (en çok mm.)	Koruyucunun operasyon noktasından uzaklığı (mm)
6	0 — 30
10	38 — 53
13	53 — 78
16	78 — 130
20	130 — 155
22	155 — 180
32	180 — 206

Bu ölçüler esas olmakla birlikte, çalışan elini düz olarak tezgah tablası üzerinde hareket ettirdiğinde, koruyucu aralığından geçen parmak uçları operasyon noktasına ulaşamayacaktır.

Madde 8 — Koruyucular, 4/12/1973 gün ve 7/5533 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilen, 11/1/1974 tarih ve 14765 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren «İşçi Sağlığı ve İşgüvenliği Tüzüğü»nün Beşinci kısım iki yedi, sekiz ve dokuzuncu bölümlerinde yer alan hükümlere uyacak nitelikte olacaktır.

Madde 9 — Her makinanın özelliğine göre operasyon noktaları uygun koruyucu içine alınacak, varsa ilgili Türk standardına uygun olacaktır. Hareketli kısımlar da aynı şekilde korunacaktır.

Madde 10 — Yurtiçinde yapılan makina ve tezgahların koruyucuları yapımı firma tarafından ilgili Türk standartlarına

uygun olarak yapılacaktır. Türk Standardı olmayan koruyucular için yapımı firma Türk Standartlar Enstitüsünden uygun koruyucu standardının yapılmasını isteyecektir.

Ancak standart hazırlanıncaya kadar Türk Standartlar Enstitüsünün göstereceği esaslara uyacaktır.

Madde 11 — Koruyucu olmayan makina ve tezgahların yapımına, satılmasına sergilenmesine, kiralanmasına veya devredilmesine izin verilmeyecektir. Bu konuda gerekli görülen durumlarda il ve yerel yönetimler ile güvenlik kuvvetleri yardımcı olmakla yükümlüdürler.

Madde 12 — İthal edilmiş veya yerli yapım olup koruyucusu olmayan ve halen kullanılmakta olan makina ve tezgahlar için Çalışma Bakanlığı, ilgili Bakanlıkların görüşünü alarak «Genel Koruyucu Standartları»nın hazırlanmasına teknik yönden katkıda bulunacak ve söz konusu makinalara uygun koruyucuların yapılmasını ve kullanılmasını sağlayacak tedbirleri alacaktır.

Madde 13 — Koruyucusu olmayan makina ve tezgah kullanılmayacaktır. Hiç bir işçiden bahis konusu koruma düzeni olmayan bir makina veya tezgahı kullanması istenmeyecektir.

İşçiler de koruyucuyu etkisiz duruma getirerek çalışmaya cak veya böyle çalışmakta direnmeyecektir.

Madde 14 — İşveren makina koruyucularıyla ilgili mevzuattan işçileri haberdar edecektir. İşveren aynı zamanda bu makinaların kullanılmasından doğacak tehlikelerden bu hususta önceden alınacak tedbirlerden de uygun bir şekilde işçileri haberdar edecek ve gerekiyorsa eğitecektir.

Madd 15 — Bu Yönetmeliğin İşçi Sağlığı ve İş güvenliği ile ilgili hükümleri Çalışma Bakanlığı; Mecburi Türk Standartları kapsamına giren yapımla ilgili hükümleri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; ithalatla ilgili hükümleri Ticaret, Sanayi ve Teknoloji ve Gümrük ve Tekej Bakanlıkları tarafından uygulanır.

Madde 16 — Bu Yönetmelik hükümlerini yerine getirmeyenler hakkında İş Kanununun ilgili ceza hükümleri uygulanır.

Madde 17 — Yönetmeliğin : 9, 10, 11 ve 12 nci maddeleri yayın tarihinden sekiz ay sonra diğer maddeleri yayın tarihinden yürürlüğe girer..

**SAĞLIK KURALLARI BAKIMINDAN GÜNDE ANCAK
YEDİBUÇUK SAAT VEYA DAHA AZ ÇALIŞILMASI
GEREKEN İŞLER HAKKINDA TÜZÜK**

Karar Sayısı : 84/8298

Karar Tarihi : 11.7.1981

Kapsam :

Madde 1 — Sağlık kuralları bakımından günde ancak yedibuçuk saat veya daha az çalışması gereken işler bu Tüzük'te belirtilmiştir.

Günde ancak yedibuçuk saat çalışılabilecek işler :

Madde 2 — Bir işçinin, günde ancak, yedibuçuk saat çalıştırılabileceği işler şunlardır :

1 — Kurşun ve Arsenik işleri

a) Kurşun üretilen galen, serüzt, anglezit gibi cevherlerin çıkarılmasına ilişkin maden ocağı işleri.

b) Kurşunlu madenlerden yahut içinde kurşun bulunan kül, maden köpüğü, kurşun fırını kurumu, üstübeç artığı vb. maddelerden kurşun üretimi için yapılan izabe işleri;

c) Antimuan, kalay, bronz vb. maddelerle yapılan kurşun alaşımı işleri.

d) Kurşun levha ve lehimlerin alevle kesilmesi, kurşunlu boyaların alevle yakılması işleriyle levha, tel, boru, akümülatör, şişe kapsülü; yapımı gibi kurşun veya kurşun alaşımıyla çalışılan işler.

e) Üstübeç, stüügen, kurşun tetraetil gibi zehirli ve kimyasal kurşun veya arsenikli bileşiklerin hazırlanması işleri.

f) İçinde kurşun ve arsenik bulunan boya ve vernik gibi maddelerin kullanıldığı, emaye, güderi, meşin, kauçuk, çini, cam, yapma silis taşları, yapma çiçek ve oyuncak yapımı işleriyle bina ve dokuma boyacılığı, renkli baskı ve harf matbaacılığı (tipografi) işleri.

g) Kurşun levhaları birbirlerine kaynatma işleri.

2 — Cam Sanayii İşleri :

a) Cam yapımında kullanılan ilkel maddeleri toz haline getirme, eleme, karıştırma ve kurutma işleri (bu işleri yapmak üzere tam kapalı odalar içinde otomatik makineli tesisat veya çalışma ortamındaki tozları sağlık için tehlike oluşturmayacak düzeye indiren havalandırma tesisatı bulunmadığı takdirde).

b) Eritme işleri (otomatik besleme fırınlarıyla çalışılmadığı takdirde).

c) Ateşçilik işleri.

d) Üfleme işleri (tamamen otomatik makinelerle yapılmadığı takdirde).

e) Basınçla yapılan cam işleri (cam tazyiki işleri).

f) Ayna camı sanatında potalı cam dökümü işleri (potalar kalıp masasına mekanik araçlarla taşınmadığı takdirde).

g) Camı fırın başından alma işleri.

h) Yayına fırınlarında düzeltme işleri.

i) Traş işleri.

j) Asitle hak ve cilalama işleri.

k) Basınçlı havayla kum püskürten cihazlarla yapılan işler (çalışma ortamındaki tozları sağlık için tehlike oluşturmaya-
cak düzeye indiren havalandırma tesisatı bulunmadığı takdirde).

l) Potaz ve taş odalarında görülen işler.

3 — Cıva sanayii işleri :

a) Cıva amalgamlarından altın ve gümüş ayırma işleri. akümülatörcülükte çinko amalgamı işleri. harç malzemesi yapımında cıvalı kurşunlu yapılan lehimcilik işleri.

b) Cıvalı aletler yapımı işleri.

c) Cıva buharlı elektrik ampulleri yapımı işleri.

d) Süblime, kalomel ve cıva fülminat gibi cıvalı bileşiklerin hazırlanması işleri ve laboratuvarlarda cıvayla yapılan işler.

4 — Çimento sanayii işleri :

a) İkel maddeleri kırma, ufalama, ezme, eleme ve karıştırma işleri.

b) Otomatik fırınlarda pışırma işleri.

c) Klinikleri öğütme, eleme, torba ve fiçılara koyma işleri (otomatik olarak tozun etrafa yayılmasını önleyici bir düzenle yapılmadığı takdirde),

5 — Havagazı ve kok fabrikalarıyla termik santrallerdeki işler :

a) Havagazı fabrikalarında kömürün depo edilmesi ve taşınması işleri (tozun etrafa yayılmasını önleyici mekanik tesisler olmadıkça takdirde),

b) Ateşçilik, ocak temizliği, jeneratör doldurma, boşaltma ve temizleme işleri,

c) Kimyasal arıtma işleri,

d) Gazın geçtiği cihaz ve boruların onarılması ve temizlenmesi işleri,

e) Kok fabrikalarında kömür ve ocak işleri,

f) Elektrik enerji üretim santrallerinin kazan dairesindeki ateşçilik, kül ve kömürlerin taşınması işleri,

g) Termik santrallerle her çeşit buhar kazanlarının kazan dairesindeki ateşçilik, kül ve kömürlerin taşınması işleri.

6 — Çinko sanayii işleri :

a) Çinko madeninin toz haline getirilmesi, karıştırılması, elenmesi ve fırınlanması işleri,

b) Damıtma fırınının işletilmesi, fırınlardan küllerin ve curufun kaldırılması işleri,

c) Çinkoyla alaşım yapılması işleri,

d) Çinko tozunun ambalajlanması işleri,

e) Sürekli olarak yapılan galvanizli demir lehlime işleri,

f) Çinko tozu kullanılan kimyasal ve sınai işler,

g) Elektrolitik çinko madeni üretilen tesislerdeki işler,

7 — Bakır sanayii işleri :

a) Bakır cevheri çıkarılan maden ocaklarında yapılan işler,

b) Cevherin kuru veya yaş yöntemle zenginleştirilmesi ve elde edilmesi işleri,

c) Bakır fabrikalarında cevherin yıkanma, flotasyon ve izabe işleri

d) Hurda bakırın eritilerek dökülmesi işleri.

8 — Alüminyum sanayi işleri :

- a) Alüminyum oksit üretimi işleri,
- b) Alüminyum bronzu hazırlama işleri,
- c) Alüminyum madeni üretimi işleri.

9 — Demir ve çelik sanayi işleri :

a) Demir izabe fabrikalarında cevherin demire çevrilmesi işleriyle boru fabrikalarının fırın ve döküm dairelerinde yapılan işler,

b) Çelikhanelerin çelik yapılan fırınlarıyla bunların teferuat ve eklentilerinden olan ikinci derecedeki fırınlarda ve konvertörlerde yapılan işler,

c) Sıvı haldeki demir ve çeliğin tesisat ve teçhizatla veya mekanik olarak taşınmasına ilişkin işler.

d) Sıcak veya sıvı haldeki curufun taşınması ve işlenmesi işleri.

e) Haddehanelerde(soğuk demirle çalışılan haddehaneler hariç), fırınlarda, hadde serilerinde, haddehaneyi kızgın veya sıvı çelik yahut demirle besleyen tesisat ve araçlarla görülen işlerle kızgın halde olan yarı mamul parçaların kesilmesi ve hazırlanması işleri,

f) Demir ve çelik presleme makinalarında yapılan işlerle bu makinaların sıcak demir veya çelikle beslenmesi ve yapılan sıcak parçaların kaldırılma veya taşınması işleri,

g) Curufun kırılması, ezilmesi, toz haline konulması, tozların çuvallara doldurulması ve yükletilmesi işleri,

h) Oksijen ve elektrik kaynağı işleri

10 — Döküm sanayi işleri :

a) Kalıp kumunun hazırlanması işleri,

b) Döküm kalıp ve maçalarının yapılması ve döküme hazır duruma getirilmesi işleri,

c) Döküm şarjının hazırlanması ve her çeşit maden eritme (izabe) fırınlarının döküme hazır duruma getirilmesi işleri,

d) Maden eritme ve dökme işleri,

e) Kalıpların sökülmesi ve dökümlerin temizlenmesi işleri,

f) Savunma ve düşey döküm yapımı işleri.

11 — Kaplamacılık işleri :

- a) Parlak ve mat kaplama işleri (galvano),
- b) Poltsaj işleri,
- c) Kalaycılık işleri,
- d) Doldurma yoluyla galvanizleme işleri,
- e) Asitle yüzey temizleme işleri,

12 — Karpit sanayi işleri :

Kireç ve kokun ark fırınında eritilmesi işleri,

13 — Asit sanayi işleri :

- a) Asit için ham maddelerin hazırlanması işleri,
- b) Asitin yapıma safhalarındaki işler,
- c) Asitin dinlendirilme, yüklenme, boşaltılma ve taşınması işleri,
- d) Baca gazlarından asit elde edilmesi işleri,

14 — Akümülatör sanayi işleri :

- a) Akümülatör yapım ve onarım işleri,
- b) Akümülatör suyu hazırlama ve şarj işleri

15 — Kaynak işleri :

- a) Her çeşit koruyucu gaz altında yapılan kaynak işleri,
- b) Toz altı kaynak işleri,

16 — Madenlere su verme işleri :

- a) Su verme işleri (sertleştirme),
- b) Semantasyon işleri,

17 — Kauçuk işlenmesi işleri :

- a) Kauçuk hamurunun karıştırılması, fırınlaması işleri,
- b) Sağlığa uygun olarak havalandırılmayan yerlerde, otomatik tesisat kullanılmadan yapılan sıcak volkanizasyon işleri,

18 — Yeraltı işleri

Maden ocakları işleri elemater civa bulunduğu saptanan civa maden ocakları (haric), kanalizasyon ve tünel yapımı gibi yeraltında yapılan işler.

19 — Radyoaktif ve radyoionizan maddelerle yapılan işler :

Doğal ve yapay radyoaktif, radyoionizan maddeler veya bütün diğer korptlsküller emanasyon kaynakları ile yapılan işler,

20 — Gürültülü İşler :

Gürültüsü 80 desibeli aşan işler,

21 — Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işler :

Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işlerden 20 metreye kadar derinlik veya 2 kg/cm² basınçta yapılan işler (iniş, çıkış, geçiş dahil),

22 — Pnöмокonyoz yapan tozlu işler :

Pnöмокonyoz yapan tozların bulunduğu işyerlerindeki işler.

Yedibuçuk saatten daha az çalışılabilecek işler :

Madde 3 — Bir işçinin günde yedibuçuk saatten daha az çalıştırılabileceği işlerle bunların her birinde en çok kaçar saat çalıştırılabileceği aşağıda gösterilmiştir.

1 — Su altında basınçlı hava içinde çalışmayı gerektiren işler :

Su altında basınçlı hava içinde (iniş, çıkış, geçiş dahil),

a) 20 - 25 (20 hariç) m. derinlik veya 2 - 2,5 (2 hariç) kg/cm² basınçta 7 saat,

b) 25 - 30 (25 hariç) m. derinlik veya 2,5 - 3 (2,5 hariç) kg/cm² basınçta 6 saat,

c) 30 - 35 (30 hariç) m. derinlik veya 3 - 3,5 (3 hariç) kg/cm² basınçta 5 saat,

d) 35 - 40 (40 hariç) m. derinlik veya 3,5 - 4 (3,5 hariç) kg/cm² basınçta 4 saat,

(Dalgıçlar için bu süreler, 18 metreye kadar 3 saat, 40 metreye kadar olan derinliklerde 1/2 saattir)

2 — Cıva işleri :

a) Cıva izabe fırınlarında görülen işler 6 saat,

b) Elementer cıva bulunan ocaklarda görülen işler 6 saat.

3 — Kurşun işleri

Kurşun izabe fırınlarının teksif odalarında biriken kuru tozları kaldırma işleri 4 saat.

4 — Karbon sülfür işleri :

Karbon sülfürden etkilenme tehlikesi bulunan işler 6 saat.

5 — Ensektisitler :

Karbamatlı ve organik fosforlu ensektisitlerin yapımı, paketlenmesi, çözelti olarak hazırlanması ve uygulanması işleri 6 saat.

Tüm kanda, eritrosit veya plazmada kolinesteraz aktivitesini belirlemeye yeterli olduğu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na yapılacak başvuru üzerine yetkili uzmanlarca belirlenmiş, kendilerine veya başkalarına ait laboratuvarlarda sözü edilen muayeneleri en az 6 ayda bir yaptıran işyerlerinde çalışanlar, günde 7,5 saatlik çalışma süresine tabi tutulabilirler.

Yukarıdaki fıkra gereğince yapılacak kan tahlilleri, işçilerin, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 79 uncu ve Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü'nün 3 üncü maddesine göre yapılması gerekli yıllık muayenelerine ilişkin yükümlülüğü ortadan kaldırmaz.

Başka işte çalıştırma yasağı :

Madde 4 — Bu Tüzük kapsamına giren işlerde çalıştırılan işçiler 2 ve 3 maddelerde belirtilen günlük en çok iş sürelerinden sonra diğer herhangi bir işte çalıştırılmazlar.

Fazla çalışma izni verme yasağı :

Madde 5 — Bu Tüzük kapsamına giren işler için fazla saatlerle çalışma izni verilemez,

Bildirim yükümlülüğü :

Madde 6 — Bu Tüzük'te sayılan işlerden herhangi birini veya birkaçını sürekli olarak veya zaman zaman yapan işverenler, bu işlerin çeşit ve niteliklerini, yapılma zamanlarını, anılan işlerde çalıştırdıkları işçilerin erkek ve kadınlar ve 18 yaşında küçük ve büyükler ayrı ayrı gösterilmek suretiyle sayılarını, bunların hergünkü işe girme, işten çıkma ve ara dinlenme saatlerini ve günde birden çok işçi postasıyla çalışıyorsa bu postaların ne tarzda ve hangi saatlerde nöbet değiştirdiklerini, işin yürütüldüğü yerin bağlı bulunduğu bölge çalışma müdür-

lüğüne yazılı olarak bildirmekle yükümlüdürler. Bunların doğrudan doğruya ilgili bölge çalışma müdürlüğüne bildirilmesi olanaksızsa veya gecikmeye neden olacaksa, söz konusu bildirim o yerin en büyük mülkiye amirine yapılabilir. Bu takdirde mülkiye amiri durumu derhal ilgili bölge çalışma müdürlüğüne bildirir.

Kaldırılan Hükümler :

Madde 7 — Bakanlar Kurulu'nun 31/1/1973 günlü ve 7/5735 sayılı kararıyla yürürlüğe konulmuş bulunan Sağlık Kuralları Bakımından Günde Ancak Sekiz Saat veya Daha Az Çalışması Gereken İşler Hakkında Tüzük yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük :

Madde 8 — 1475 sayılı İş Kanunu'nun 2869 sayılı Kanun'la değiştirilen 51 inci maddesinin (b) bendine dayanılarak hazırlanan ve Danıştay'ca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete'de yayını gününde yürürlüğe girer.

Yürütme :

Madde 9 — Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Gürültü Kontrol Yönetmeliği

Birinci Bölüm Genel Hükümler

Amaç ve Kapsam :

Madde 1 — Bu yönetmeliğin amacı, kişilerin huzur ve sukununu beden ve ruh sağlığını gürültü ile bozmayacak bir çevrenin geliştirilmesini sağlamaktır. Bu amaca uygun olarak gürültü ile ilgili terimlerin tarifi ile gürültü kontrolünün uygulanacağı sınırların belirlenmesi esaslarını kapsar.

Kanuni Dayanak :

Madde 2 — Bu yönetmelik 9 Ağustos 1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 14 üncü maddesi hükmüne dayanılarak hazırlanmıştır.

Uygulama Alanı :

Madde 3 — Bu yönetmelik, belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışındaki alanlarda uygulanır.

Görev Yetki ve Sorumluluklar :

Madde 5 — 1) Bu yönetmeliğin, kendi yetki alanları içerisinde uygulanmasından, mahallin en büyük mülki amiri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri sorumludur. Mahallin en büyük mülki amiri, belediyeler ve köy tüzel kişilikleri teknik konularda Mahalli Çevre Kurulları'nın görüşünü alabilirler ve yardım isteyebilirler. Mahalli Çevre Kurulları bu istekleri yerine getirmekle yükümlüdürler.

2) Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü, gürültü kontrolü konusunda ilgili kuruluşlar arasında koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür.

Bu yönetmeliğin 5'nci maddesinde belirtilen yetkililer tarafından yapılan kontrollerde EK—1 ve 11'nci maddedeki sınırları aşan bir çalışma düzeni uyguladığı tesbit edilen işyeri sahipleri ve kamuya ait işyeri yöneticilerine mahallin en büyük mülki amiri tarafından bir aylık süre verilerek durumu düzeltmeleri istenir. Endüstriyel makina araç ve gerecin gövdeleri ve eksozlarıyla yayılan hava kaynaklı seslerin, aracın yapısal özelliğine, kaynağın yapı içindeki konumuna ve oturduğu yere ve bağlantılarına, çevredeki ses yansıtıcı diğer yüzeylere ve yapı elemanı aracılığıyla yayılan darbe seslerinin ve mekanik vibrasyonların ise aracın yapısına, monte edilme şekline, operasyon tekniğine, yapılan işe, bakımına ve kullanılan araç adedine bağlı olduğu gözönünde tutularak gürültü kontrolü yapılır. Bu gereği yerine getirmeyen imalathane ve işyerlerinin faaliyetleri kısmen veya tamamen, süreli veya süresiz olarak durdurulur.

İşyerlerinde tavsiye edilen gürültü seviyelerinin aşıldığı, gürültü ve vibrasyonların kaynağında azaltılması için teknik imkanların yetersiz olduğu durumlarda, işveren işçilere 1475 sayılı İş Kanununda belirtilen koruyucu giysiler ve gereçleri sağlamakla yükümlüdür.

Madde 11 — İşyerleri ile ilgili Olarak;

1) İşitme sağlığı açısından kabul edilebilir en yüksek gürültü seviyeleri için Tablo-2'de verilen değerler esas alınır.

TABLO : 2

Gürültüye Maruz Kalınan Süre (saat/gün)	Max. Gürültü Seviyesi (dBA)
7,5	80
4	90
2	95
1	100
0,5	105
0,25	110
1/8	115

Darbe gürültülerinin üst seviyesi 140 dBA'yı aşamaz.

İşçi Sağlığı- İş Güvenliği Kurulları ve Önemi

Ülkemiz iş kazaları bakımından dünya standartlarına göre oldukça kötü durumdadır. SSK verileri de bunu kanıtlamaktadır. Yine biliniyor ki, iş kazaları ve meslek hastalıklarının çalışana, çalıştırana ve ülke ekonomisine verdiği kayıplar ciddi boyutlara ulaşmıştır.

Ülkemizde işçi sağlığı ve iş güvenliği konusuyla yürürlükte olan bir çok yasalarımız da bulunmaktadır. Yürürlükte olan yasaların tümünden değil, sadece 1475 sayılı İş Kanununun 73. maddesi ve 76. maddesinden söz etmek istiyoruz.

İş kazalarının ve meslek hastalıklarının azaltılması konusunda 1475 sayılı İş Kanunumuzun 73. maddesi; işverenleri, çalıştırmakta oldukları işçilerin, sağlık ve güvenliğini korumak ve gerekli her türlü tedbiri almakla yükümlü kılmakta ve aynı zamanda çalışanları (işçileri) da alınan tedbir ve şartlara uymakla yükümlü kılmaktadır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda ana madde durumunda olan 73. maddenin işlerlik kazanması meselenin çözümünde başarılı bir adım olacaktır. Bu aynı zamanda işverenlerin de yasalar çerçevesinde yerine getirmeleri gereken ödevleridir.

73. maddenin gerçek anlamda uygulanmasının yanı sıra, işyerlerinde de çalışanların sağlığını olumsuz yönde etkileyecek faktörlerin giderilmesi çalışmalarında bulunmak üzere 1475 sayılı İş Kanunumuzun 76. maddesi çıkarılmıştır. Ortak kurulların hangi işyerlerinde kurulacağı, kimlerden oluşacağı, görevleri ve çalışma usulleri; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkartılan bir tüzükte belirtilmiştir.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunun çalışma hayatında önemli bir yeri olduğu artık kabul edilmelidir. Çünkü, iş kazaları ve meslek hastalıklarından meydana gelen maddi ve manevi kayıpların hem çalışanı, hem çalıştırana ve hem de devleti zor durumda bıraktığı bir gerçektir. Sorunun çözümü için çok uzun düşünmeye gerek yoktur. 73. maddenin ve 76. maddenin gerçek anlamda işletilmesi sorunun çözümünde başarıya ulaştıran ilk adım olacaktır.

76. maddenin işletildiği işyerlerinde, işçi sağlığı ve iş güvenliği sorunlarının büyük ölçüde çözümlendiğini görmekteyiz.

Ancak bu zamana kadar yapılan çalışmalarda görüldüğü gibi, birçok işyerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurullarının kurulmadığı, kurulmuş olanların da yeterli çalışma yapamadıklarıdır.

Yine çalışmalarınız sırasında görülen bir başka konu ise; kurulların zamanında toplanmaması, toplandıklarında ise, esas önemli sorunlardan ziyade ikinci derecede kabul edilebilecek sorunlar üzerinde müzakere yapılmasıdır.

Oysa İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Ortak Kurullarının kurulması, yani 14 sayılı İş Kanununun 76. maddesinin işletilmesi; işyerlerinde, iş kazaları ve meslek hastalıklarının azalmasını, iş barışının tesisini ve üretimin artışını sağlamada önemli bir rol oynayacaktır.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu Üyesi Sendika Temsilcisinin Görevleri

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu 7 kişiden oluşur. Kurul üyelerinden birisi o işyerindeki sendika temsilcisidir. Kurul çalışmalarında başarılı olmak için, kurul üyesi sendika temsilcisinin çok iyi yetişmiş ve hazırlıklı olması gerekir. Aksi halde, kurul çalışmaları başarısızlıkla sonuçlanır.

Kurul üyeliğinde ve işyerindeki diğer sorunların çözümünde başarılı olabilmek için, öncelikle iyi bir sendika temsilcisi olmak gerekir.

İyi bir Sendika Temsilcisinde aranacak vasıflar ise;

a- Dürüst ve çalışkan olmak

b- Temsil ettiği grup tarafından sevilmek

- c- İyl bir eğitimci olmak
- d- İyl bir araştırmacı olmak
- e- İyl bir gözlemci olmak
- f- İyl bir müzakereci olmak
- g- Bilgili olmak

Yukarıda kısaca açıklamaya çalıştığımız vasıflara sahip olan sendika temsilcilerinin 1475 sayılı İş Kanununun 76. maddesine göre İşyerlerinde kurulacak "İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurulu"nda görev alması konunun önemi bakımından yararlı olacaktır.        kurula sendika adına katılan temsilci sayısı tekdir. Bu bakımdan kurula katılan temsilcinin çok iyi yetişmiş olması gerekir.

Kurula katılan temsilcinin kurula görüşülecek konulardan haberdar olması ve konular üzerinde çalışma yapması yani hazırlıklı olması gerekir.

Kurula da yapılacak çalışmalar tümüyle müzakereye dayalı olacağından, müzakere tekniğini ve usullerini de çok iyi bilmesinde yarar vardır.

Kurul  yesi sendika temsilcisinin dikkat etmesi gereken hususlar:

Her ne kadar kurul  yesi sendikacının yasal açıdan bir yaptırım gücü yoksa da; kurul çalışmalarında başarılı olabilmek için,

- a- Gündeme getirilen konu (savunacağınız tezi)yu iyi tanıyın
- b- Haklılık derecenizi önceden tesbit edin,
- c- Tezinizin mutlaka yasal dayanağı bulunsun,
- d- Tezinizi abartmadan, karşı tarafın anlayabileceği bir şekilde sunun,
- e- Sorunlarınızı   z m  nerileri ile birlikte getirin.

Sonuç Olarak: Meseleye İnsancıl açıdan ve verimlilik açısından bakıldığında, yapılacak birçok verimli çalışmaların olabileceği ortaya çıkıyor. Örneğin; 1475 sayılı İş Kanununun 73. maddesi İşveren ve İşçinin yükümlülüklerini belirtmektedir. Bunun yanı sıra, 76. maddenin de İşyerlerinde İşletilerek  alışan ve çalıştıranların konulara birlikte çözüm aramaları sonucunda maddi ve manevi kayıpların azaltılması mümkün olabilecektir. Söz konusu İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurullarının oluşturulması ve çalıştırılmalarının sağlanması ile çalışma hayatında bu konuda beklenen gelişmelerin temin edilebileceği düşünülmektedir.

Beslenme ve  alışma Hayatı

Yetersiz ve dengesiz beslenme nedeniyle ortaya çıkan sorunların, has

talıkların yanında aşırı ve yline dengesiz beslenme ile şişmanlık, çeşitli metabolizma hastalıkları, kalp damar hastalıkları gibi sorunlar da karşımıza çıkmaktadır.

Beslenmenin nasıl, hangi tür gıdalarla ve ne şekilde yapılması gerektiği hakkında yeterli bilgiye sahip olmamak burada önemli bir sebep olmaktadır.

Beslenme konularında, çocuklara ve gençlere, yaşlılarla gebelere ayrı bir yer vermek lazımdır. Şu husus unutulmamalıdır ki, kötü beslenen çocukların zekâ gelişimi de düzeltilemeyecek şekilde bozulduğundan, bunların ilerideki yaşlarda eğitilmeleri zorlaşmaktadır. Böylece topluma faydalı olamayacak yetişkinler olarak karşımıza çıkacak olan bu kişiler, yaşıantılarının devamı süresince de bu düzensizliğin etkisi altında kalacaklardır.

Diğer taraftan aşırı beslenmenin de birçok sorunlar ortaya çıkardığı bir gerçektir. İhtiyaçtan fazla besin tüketimi çeşitli hastalıklara, mesela şeker hastalığı, safra kesesi hastalıkları, solunum ve dolaşım sistemi hastalıkları, fıtık, düziabanklık, kemik bozukluklarına yol açmaktadır.

Yeterli beslenen insanlar; kuvvetli, yetenekli, fizik ve psikolojik yönden normal toplumlar oluştururlar ve ancak böyle toplumlar, çalışma düzeninin geliştirilmesinde, ekonomik kalkınmada en değerli ve güvenilir güç kaynağını teşkil ederler.

Yaşıantımıza sağlıkla devam edebilmek için gerekli olan besin gruplarını 5 bölümde inceleyebiliriz.

I. PROTEİNLER :

Vücutun temel taşlarıdır. Büyüme, yıpranan dokuların onanımı, organların düzenli çalışması için yeteri kadar protein alınması lazımdır. Günde alınması gereken en az protein miktarı kilo başına 1 grm'dır. Bunun en az yarısı hayvansal protein olmalıdır. Bunların bir kısmı et, yumurta, süt, peynir gibi hayvansal, bir kısmı da nohut, fasulya gibi bitkiselidir. Dengeli beslenme için her iki çeşit proteini yemek lazım.

II. KARBONHİDRATLAR :

Vücutun çalışması için enerji sağlar (Şeker, un gibi)

III. YAĞLAR :

Organların etrafını sararak dış etkenlerden korur. Bunlar da enerji kaynağıdır. Damarların korunması için sulu blıkisel yağlar yenilmelidir.

IV. VİTAMİNLER :

Protein yağ ve karbonhidratların enerjiye ve vücut dokularına yararlı

hale çevrilmesi işlemlerini düzenlerler.

V. MADENSEL MADDELER :

İskeletin yapı taşıdır. Ayrıca besin maddelerinin enerjiye dönüşmesi için gerekli oksijeni taşırlar.

Bütün bunların yanında vücut makinasının işlemesi yeteri kadar su temini ile mümkündür.

Gruplaştırdığımız bu besin maddelerinin şüphesiz birçok çeşitleri vardır. Bu çeşitlerin herbiri ayrı ayrı gereklidir.

Mesela, kalsiyum görevini demir yapamaz. Tek bir çeşit protein almakla yeterli beslenme olamaz.

Bu nedenle insanın normal büyümesi, sağlıklı ve güçlü yaşaması için herbirinden yeteri kadar alınması gereklidir.

Yiyecek ve içeceklerimizi ihtiva ettikleri besin grupları ve vücuda sağladıkları yarar yönünden 5 esas grupta toplayabiliriz.

I. ET, YUMURTA, KURUBAKLAGİLLER :

Bu gruptaki yiyecekler proteinden zengindirler. Etler, balıklar, kümes hayvanları, süt ve mamülleri, yumurta hayvani proteinleri; fasulye, nohut, bezelye, mercimek, yağlı tohumlar vb. bitkisel proteinleri ihtiva eder.

II. SÜT VE TÜREVLERİ :

Süt, yoğurt, peynir, çökelek ve benzeri yiyecekler bu gruba girer. Bu besinler kalsiyum, A ve bazı B vitaminleri ile proteinden zengindir. Büyüme de büyük etkileri vardır.

III. SEBZE VE MEYVELER :

Turunçgiller, çilek, şeftali, domates, patates yeşil yapraklı sebzeler C vitamini, sarı sebze ve meyveler (havuç, kayısı) A vitamininden zengindir. Ayrıca B vitaminleri, E ve K vitaminlerini ihtiva ederler.

IV. TAHILLAR VE TÜREVLERİ :

Ekmek, pirinç ve bulgur, makarna, unlu yemekler (börek, çörek) bu gruba girer. Bunlar karbonhidratlardan zengin besinlerdir. Vücuda enerji sağlarlar. Bu besinlerde protein de vardır.

V. YAĞLAR VE TATLILAR :

Vücuda enerji sağlarlar. Tereyağında A vitamini, bitkisel yağlarda E vitamini bulunmaktadır.

Dengeli bir beslenme uygulaması için her grup yiyecek maddesinden yeterli miktarda tüketmek lazımdır.

Beslenme proteinleri ele alınırken, yaş grupları, cins farkları, gebelik, emzicilik durumu, çalışma ortamının özellikleri gibi hususlar dikkatle izlenmektedir.

Batı ülkelerinin çoğunda, kaliteli işgücünü kendine çekmek ve elinde tutmak için, konforlu bir çevrede servisi yapılan ve yenen yemeklerin etkisi göz önünde tutulmaktadır. İşyerinde temin edilen bir öğün yemeğe, işçinin yaşantısını yükseltmenin ne sağladığını geliştirmenin bir aracı olarak bakılmaktadır. İyi planlanan bir öğünün iş verimi üzerinde olumlu etkisi artık kabul edilen bir gerçektir. Bu nedenle öğünlerin tanzimi, işçi sağlığı hizmetlerinin entegre bir parçası haline gelmiştir.

Öğünlerin kalori değeri yapılan işin ağırlığına göre hesaplanmaktadır. Fizik çalışma için en uygun yakıt karbonhidratlar almakla beraber, kan şekerini optimal düzeyde tutmak, yeterli miktarda protein ve yağ temin etmek zorunludur.

Esasen işyerlerinde beslenme programını, bölgenin gıda durumuna ve alışkanlıklarına, nüfusun genel beslenme durumuna dayandırılmalıdır.

Beslenme ile ilgili bir husus da işyeri ortamı şartlarıdır. Mesela, çok sıcak bir ortamda çalışan işçiler terleme nedeni ile su ve tuz kaybına uğrarlar. Bu durumda çalışanlara daha fazla sıvı ve tuz vermek lazımdır.

Yine çalışma ortamındaki toksik maddelerle besinler arasındaki ilişki uzun zamandan beri tartışılan bir konudur. Kurşunun, kalsiyum metabolizması ile ilişkisi ileri sürülerek, kurşun zehirlenmesinden korunmak için kalsiyumdan zengin süt, yoğurt gibi besin maddelerinin yenmesi tavsiye edilmiştir. Bugün kurşun ve diğer ağır metaller veya organik çözücüler ile zehirlenmelerde süt ve yoğurt gibi maddelerin koruyucu tesirleri olmadığı anlaşılmış bulunmaktadır. Ancak bu besinler protein yönünden zengin olmaları nedeniyle yetersiz beslenenler için takviye yönünden önemlidir.

Bu gibi zararlı, tehlikeli maddelerle çalışanlar için en etkili yol, teknik ve tıbbi korunma yöntemlerinin uygulanmasıdır.

Gece çalışma sırasında, insan vücudunda bazı fizyolojik değişimler meydana gelir. Fizik aktivite gece saatlerine dönüşür. Normalde vücut ısısı sabah saat 6'dan gece yarısına kadar gayet yavaş yükselme gösterirken, gece vardiyasında çalışanlarda bu artıma saat 18'de başlar. İşyerinde verilen yemek bu duruma uydurularak, mesela 22-6 vardiyasında saat 24-01 arasında verilmelidir.

Türk İş Mevzuatında, işçiye yemek verilmesi hususu ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak toplu iş sözleşmeleri ile hal yoluna gidilmektedir.

Burada işyeri hekimine de bazı görevler düşmektedir. İşçi beslenmesi hakkında ilgililere bilgi verilmesi, özel diyet sorunu olanlara yardım edilmesi, besin maddelerinin muhafazası ve yemek hazırlanmasında modern yöntemlerin uygulanması, yiyeceklerin hijyenik ve besin değerlerini kaybetmeden pişirilmesi, yemek listelerinin yeterli ve dengeli beslenme amacına uygun olarak düzenlenmesi, hatta yemek sonrası bulaşıkların sağlık şartlarına uygun biçimde yıkanmasının temini gibi...

Ancak sağlıklı kişiler yeterli çalışma gücüne sahiptir. Sağlığın temeli ise dengeli ve yeterli beslenme imkanlarına sahip olabilmektir.

İşkazası ve Meslek Hastalığının Tanımı

506 Sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 11 nci Maddesi "İşkazaları ve Meslek Hastalıklarını" şöyle tanımlamıştır.

İş Kazaları

Tanımlama

"İş kazası, aşağıdaki hal ve durumlardan birinde meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedence veya ruhca arızaya uğratan olaydır:

- a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- c) Sigortalının, işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi yüzünden asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- d) Emzikli kadın sigortalının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda,
- e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu olarak götürülüp getirilmeleri sırasında."

Yasal Önlemler

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nün beşinci kısmı ile, Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışan İşyerlerinde ve İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük, teknik yönden alınması gereken tedbirleri belirtmektedir.

Meslek Hastalıkları

Tanımlama

"Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı işin niteliğine göre tekrar-

lanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, sakatlık veya ruhi arıza halleridir. Bu kanuna göre tesbit edilmiş olan hastalıklar listesi dışında herhangi bir hastalığın meslek hastalığı sayılıp sayılmaması üzerinde çıkabilecek uyuşmazlıklar, Sosyal Sigortalar Yüksek Sağlık Kurulunca karara bağlanır."

Meslek Hastalıklarının Önemi

Meslek hastalıklarının sayıları hakkında SSK İstatistikleri çok yetersizdir. Bunun başlıca nedeni, meslek hastalığı tanısının korunmasındaki güçlüğüdür. Tanı konulamayınca hastalık tanınıp istatistiklere girememektedir. Bu özellik, işçi sağlığı hizmetlerinin niteliğinin düşüklüğünü gösteren bir ölçüttür.

